

Tabula

Sequuntur tituli questio

num in libros de celo et mundo. fm numerz folioz annotari. p facilioz eoz intelligentia que in hoc libro sparsim traduntur.

Utz ob ordinatū sciay naturalū pcessum liber de celo et mundo rōnabiliter ponat pmius zc. folio pmo.
 Quid sit subiectū libri de celo et mundo eodem.
 Quō differenter naturalis et geometer consideret magnitudines et corpora. folio. ij.
 Utz p consideratio phi naturalis versetur circa definitiōem continui et corporis eodem.
 Utz totum vniuersum sit pfectū folio. iij.
 Utz vniuersum sit corpus vniū et oīqz pfectū eodē.
 Quō mundus capiat quadruplū eodem.
 Utz oīs mor? localis sit simplex aut cōposit? fo. iij.
 Quō diuersum de a diuersis attendatur simplicitas motuum. eodem.
 Utz pter quatuor elementa sit ponendū quintū corp? simplex cui pueniat mor? circularis fm naturā eodē.
 Utz vniū corp? simplicis sit tantū vnus motus simplex fm ppiam naturam eodem.
 Utrum quintum corpus quod circulariter fertur moueat a medio vel ad medium folio. vi.
 Utz qntū corp? sit generabile aut corruptibile. eodē.
 Utz sit augmentabile vel diminubile fo. vij.
 Utrum sit alterabile. eodem.
 Utz numer? corporū simplicium sit sufficiens eodem.
 Utz motui circulari sit aliqz mor? prius fo. viij.
 Utz sit aliqz corp? infinitū in actu fm magnitudinē sicut multi anteq est imauerunt fo. ix.
 Utz aliquod corpus sensibile possit eē infinitū fo. x.
 Utz extra celū sit possibile eē aliqz corpus eodē.
 Utz sit possibile esse plures mundos fo. xvij.
 Utz p ditiōes entū q sunt extra mūdū assignate a pho possint puenientē intelligi de ipso celo eodem.
 Utz mundus sit genitus vel ingenitus corruptibilis vel incorruptibilis folio. xvij.
 Utz oīs potētia determinet p maximū fo. xx.
 Utz oē corruptibile de necessitate corrupat fo. xxij.

Sequuntur tituli questio

num secundi de celo et mundo

Quare phus dicit omne seu totum celum non esse factum xxiij.
 Utz celum sempiternū et immortale habeat motum absqz fine et sine labore fo. xxij.
 Utz in omni corpore reperiantur sex differentiē positiōnum ex natura rei distincte fo. xxv.
 Utrum in celesti corpore sint sex differentiē positiōnum ex natura rei distincte folio. eodem.
 Quare vnumquodqz habens opatiōnem propriam est propter illam fo. xxvij.
 Utz celū sit spherice figure fo. xxvij.
 Utz figura spherica sit pma oīm figuray eodem.
 Utz ad saluandum ea que apparent in motibus plas

netay sint in celo ponendi circuli eccentrici et concentrici et epicicli. folio. xxx.

Utz mor? pmi celi sit vniformis et regularis fo. xxxij.

Utz alia sunt eiusdē naturē cū celesti corpore eodem.

Ex qua natura contineat motui habere virtutem igniendi. folio. xxxij.

Utz oē astz aliud a sole lumē a sole recipiat eodem.

Queritur quō differant motus circumgiratois et volutationis. fo. xxxv.

Utz alia p motū suū faciāt sonū armoniacū fo. xxxvi.

Queritur An sit necessariū ppter motus septem planetarum ponere septem orbes inter se distinctos et ab orbibus stellarum fixar. fo. xxxvij.

Utz stelle sint spherice figure fo. xxxvij.

Utrum omnes sphere celestes et omnes stelle tam errantes q fixę sint eiusdē spēi eodem.

Utz terra habeat motū vel descā. fo. xliij.

Utrum terra sit spherica. folio. xliij.

Sequuntur tituli questio

num quarti libri de celo et mundo zc.

Utz aliqz elementū sit simplr graue et aliud simplr leue. et aliqz graue in respectu aliud vero leue in respectu. folio. i.

Utrum loca naturalia grauium et leuium sint cause suorum moruum. folio. liij.

Utrum ex parte qualitatum motuarum possit cōcludi numer? quaternarius elementoz fo. eodem.

Utrum figure corporum simplicium sint cause suorum moruum. folio. liij.

Finis tabule

Sequitur liber de generatione et corruptione

kk iij

In libros naturalium philosophie liber de generatione et corruptione terminum corporis ordinem

Primum

Ita tradit

phus in tercio de anima. sci-
entia secantur quemadmodum
res. nam et omnes habent di-
stinguuntur f^m obiecta que ha-
bent ex quibus sumuntur species
res autem quas considerat natura
lis est motus et mobile. dicit
enim phus scdo physicoz q^d quatuor mota moventur sunt
physice speculationis. Et ideo oportet q^d differantia mo-
tum et mobiliu distinguat et ordinet partes scientie na-
turalis. Sed p^mus motum et mobile localis qui
est pfectior ceteris et communis omnibus corporibus natu-
ralibus. ut patetur in octavo physicoz. Ideo post con-
siderationem motuum et mobiliu in comuni que sunt tra-
dicta in libro physicoz. p^mo oportuit q^d traderetur de cor-
poribus s^m q^d moventur motu locali in libro de celo q^d
est scda pars scientie naturalis. Restat igitur conside-
ratio de motibus alijs consequentibus que non sunt com-
munes omnibus corporibus. sed inveniuntur solum in infe-
rioribus inter quos principatum obtinet generatio et cor-
ruptio. alteratio enim ordinatur ad generationem sicut ad
finem. Augmentum etiam psequenter se habet ad gene-
rationem. quia augmentum non fit sine p^riali generatione.
qua scz nutrimentum pueritur in nutrimentum. sicut patet
scdo de anima. Et quia hi motus se habent psequenter
ad generationem. ideo puenienter in eodem libro de eis
trahatur. Est autem p^riderandum q^d de ymoquoq^d q^d
in pluribus inuenitur p^rus dicendum est in comuni q^d de-
cendatur ad speciem. quia per commune cognoscitur spe-
ciale. Ideo p^rius oportet de generatione et corruptione
in comuni determinare anteq^d ad partes eius descenda-
tur. Similiter etiam considerare oportet q^d si in aliquo
genere aliquod p^mus inueniatur quod sit causa aliorum
p^rius oportet considerare illud p^mum et postea de illis
quorum est causa. Hinc est q^d in isto libro de generatio-
ne et corruptione (qui est tertia pars scientie naturalis
propter causas nunc dicatas) Aristoteles non solum de-
terminat de generatione et corruptione in comuni et alijs
motibus naturalibus. Sed etiam de generatione et cor-
ruptione elementorum. et postea determinat de alijs. ut
patet in libris sequentibus. quorum subiecta sunt minus
communia subiecto istius scientie. Patet igitur ex p^riba-
tis quem ordinem habeat iste liber in numero librorum
naturalium. quia est tertius. Patet etiam quod differat ab
omnibus alijs. Hec omnia ponit doctor sanctus quasi in
forma quem in hoc opere sicut in alijs fideliter imitari
pono ex iustis motibus.

Ad Notus ad situm reperitur in omni mobili. et
go determinata in libro physicoz. non extendit se
ad plura mobilia q^d determinata in libro de celo et mun-
do. sicut tamen dicit doctor sanctus et tenent hoc comu-
niter omnes expositores. Dicendum q^d licet determina-
ta in libro physicoz non sint vniuersalia s^m numerum mobi-
lium. sunt tamen magis vniuersalia s^m intentionem con-
siderationis. quia phus in libro physicoz agit de mobi-
libus sub esse communi. et put in eis reperitur motus sim-
pliciter. Et ergo s^m doctorem sanctum magis pueni-
enter ponitur p subiecto libri physicoz eius mobile q^d

De generatione

corpus mobile. Sed in libro de celo et mundo determi-
natur de mobilibus. put in eis reperitur motus ad situm
Et hoc sufficit ut iste pcedat illum.

Queris Utrum corpus mobile ad formam
in comuni et incontracte. sit subiectum
adequatum huius libri de generatione et corruptione.
Dicendum q^d sic. quia s^m doctorem sanctum superius
allegatum in hoc libro determinatur solum de illo mobili
q^d mouet ad formam p generationem. alteratorem. vel augmen-
torem. q^d puenient corp^{us} mobile ad formam in comi ponit
subiectum istius libri. Et p corpus mobile ad formam in co-
muni intelligitur corpus quod mouetur ad substantiam
quantitate vel qualitate. Et hoc idem inuenit phs in p^r
hemio huius libri. quia in ipso tangit subiectum huius sci-
entie p^rietates et p^rincipia. cum enim dicit (de generatio-
ne et corruptione) tangit p^rietates p^rincipales. et postea cu
dicit. amplius de alteratorem. adiungit passiones minus
p^rincipales. Sed cu dicit (et natura generatorem) tangit sub-
iectum vel saltem eius p^rincipalem partem. Cum vero
dicit (et causas diuidendum) tangit p^rincipia et rationes q^d
bus demonstrantur passiones de subiecto. Sunt tamen
aliqui dicentes corpus mobile sub ratione transmutabi-
litate esse subiectum huius scientie et capiunt transmu-
tabile p illo q^d pcedit de termino ad terminum mediam
re motu et mutatione corruptiua vel acquisitiua cuiuscunq^d
q^d forme absolute. Credo tamen mobilitatem ad formam
in comuni coincidere cum transmutabilitate sic sumpta.
quare sic dicentes non mutant sententiam sed verba.

Notandum Q^d aliqua res dupliciter pos-
test dici naturalis. vno modo. q^d
cadit sub intentione nature vel ylis vel p^ricularis. Et
hoc modo corruptio dicitur res naturalis q^d cadit sub intentio-
ne nature ylis qua intendit p^rseruationem sp^{ec}i. non q^ddem
p^mo et per se. sed ex p^rsequenti. q^d generatio vnius non
potest fieri sine corruptione alterius. Sed non est natura-
lis si loquamur de natura p^riculari. quia illa solum inte-
dit conseruationem rei in p^riculari esse. Alio modo aliq^d
res dicitur naturalis. quia euenit s^m naturam vel quia
habet fundamentum in aliquo p^rincipio nature. Et h^{oc} modo
corruptio iterum potest dici naturalis. q^d fundamentum
habet in natura scz in materia naturaliter p^ruati ad
mixta. Et ergo ista scientia de generatione et corruptio-
ne ex parte vtriusq^d mere dici naturalis. Sed quia est
speculatiua. ideo non solum p^riderat generationem. sed
etiam corruptionem sibi oppositam. cum oppositorum cas-
dem sit disciplina.

Ad Subiectum cuiuslibet scientie debet esse vlt et
scibile. sed corpus mobile ad formam est singu-
ulare et sensibile ut patet de se. q^d 2^a. Et p^rfirmat. q^d cor-
pus mobile ad formam est generabile et corruptibile cum
sit gen^{us} ad ipa q^d non repit extra suas sp^{ec}ies. sed subiectum
debet esse p^retium et incorruptibile. igitur. D^{ic}im ad am-
bo s^m q^d corp^{us} mobile ad formam capit duplici. vno modo
s^m esse singulare et suppositale et hoc modo v^{er}o pcludunt.
argumenta nunc assumpta. nec h^{oc} modo de ipso est scia s^m sen-
sus cui^{us} actuale sentire non est nisi singularium. s^m ro sub qua
sensus sentit sit ylis. Alio^{modo} capit s^m esse et specificum
sive definitum s^m roem a singularibus separatum et i suis
causis vel p^rincipijs vniuersalibus consideratum. et sic

rationi

de celo et mundo
et de rebus
et de rebus

corpus mobile
et incorruptibile
et incorruptibile

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

generatio et corruptio
et corruptio
et corruptio

et corruptione h'mse Folio primo

omnia ad scientiam alicuius subiecti requisita sibi conueniunt. Et quando dicitur scientia est de ingenerabili et incorruptibili primo posteriorum. sed corpus mobile ad formam hoc secundo modo est generabile et corruptibile. Dicendum quod dictum philosophi primo posteriorum est a Thomistis sic intelligendum quod scientia non sit de his que primo et per se aut actu generantur aut corrumpuntur. quia illa sunt singularia. Et ergo ista est falsa. generabilia et corruptibilia in communi per se primo generantur et corrumpuntur.

Arguitur. De non ente non est scientia. sed multa sunt generabilia que non sunt. ut rosa in hyeme et pluvia tempore serenitatis. Dicendum quod ad hoc quod de aliquo habeat scientia sufficit quod sit obiectum in anima per seipsum. et quod habeat esse in suis causis. Sed non oportet quod semper sit vel existat extra animam. nec est res sub tali ratione scibilis. sed magis sensibilis. Et ergo res extra animam requiritur ad primam acceptorem scientie que acquirit ministerio sensus per abstractionem a phantasmatis. sed non est necessaria actualis existentia rerum quantum ad hoc quod est esse formaliter scitum. quia esse intelligibile potest permanere corrupto esse existentie et etiam esse essentie secundum viam sancti Thomae.

Ad. Corpus mobile ad formam etiam consideratur in libro de celo. ergo non erit adequatum subiectum huius scientie. Antecedens probatur. quia ibi agitur de corpore mobili ad situm. Sed illud quod acquirit situm acquirit etiam nouam et realem formam. sed ubi a quo locus vel motus localis capit suam spem. Dicitur quod in corpore mobili ad locum non acquiritur per talem motum aliqua forma absoluta nisi per accidens. Et ergo per corpus mobile ad formam in titulo questionis intelligitur tantummodo corpus mobile ad substantiam quantitatem vel qualitatem. Et quando dicitur. ista liter denominatur de generatione et corruptione. ergo videtur quod corpus mobile ad formam in titulo communitate non sit subiectum istius libri. Dicendum quod inter motus ad formam generationis et corruptionis sunt principales. et ergo ab ipsis tanquam principalioribus passionibus ista scientia denominatur. Nam alteratio est via ad generationem vel corruptionem. sed augmentatio est completio substantie generice. necesse est necessarium quod denominatio scientie semper fiat a subiecto. imo quicquid sit a passione et a discipulo. vel a nobis notorio quocumque modo.

Et generatione autem et corruptione. et natura generatorum et corruptorum. vniuersaliter de omnibus et causis diuidendum et rationes ipsorum determinandum. Amplius de alteratione et augmentatione quid utrumque. et utrum existimandum sit eandem esse naturam generationis et alterationis aut semotas. ut determinata sunt et nominibus.

Iste est liber de generatione et corruptione Aristotelis. secundum consuetudinem philosophi diuiditur in partes. phemiale et partem exequentiuam. que incipit ibi. (Antiquorum quidem.) In phemio demonstrat suam intentionem. et diuidit in duas partes. in prima enumerat illud quod principaliter intendit. In secunda promittit se dicendum de aliis motibus consequentibus. ibi. (Amplius de alteratione.) Dicitur ergo primo quod determinandum est in hoc libro de generatione et corruptione per se quod facit in primo libro. Et etiam de natura generatorum et corruptorum. quia naturalis non solum considerat motum. sed

etiam mobilia. Dicitur autem (natura) secundum doctores sanctos. quod considerare de generatione et corruptione artificialium non pertinet ad naturalem. Et per hoc etiam innuit generationem et corruptionem conuenire generabilibus et corruptibilibus naturaliter. et hoc facit in principio secundum. Et vltimè in omnibus illis diuidende sunt cause et determinande rationes. id est definitiones. Et hoc facit in fine libri. ubi agit de causis et rationibus vniuersalibus generatorum et corruptorum. Tunc ibi. (Amplius de alteratione.) promittit secundo se dicendum de aliis motibus consequentibus. Dicitur quod amplius propter ea que dicta sunt. determinandum est de aliis motibus consequentibus. scilicet de alteratione et augmentatione quid sit utrumque eorum. Et etiam dicitur esse verum sit existimandum quod eadem sit natura et ratio alterationis et generationis. aut sit semota vel distincta. sicut etiam nomina sunt distincta.

Notandum. Omnia predicta sunt essentialia huic doctrine. quia secundum philosophum primo posteriorum. scientia capit unitatem a subiecto quod debet esse compositum ex primis. et habere per se partes et passiones. quia de subiecto vel partibus subiecti demonstrantur passiones per principia. sed omnia ista hic enumerantur. quia per hoc quod de esse determinandum de generatione et corruptione tangit passionem et proprietatem. Cum vero subiungitur. (Et natura generatorum et corruptorum.) tangit subiectum illarum passionum. postea subiungitur. (causas et rationes.) per quod tangit ea per que phantasmata passiones. Et quia in hoc libro agit de corpore mobili ad formam in communi et non solum de generabili et corruptibili. subiungit alias passiones que collecte cum partibus faciunt passionem vltimam de subiecto supradesignato more Thomistarum consueto demonstrabilem.

Aliquorum etiam igitur. bi quidem vocata simpliciter generationem et corruptionem inquantum alterationes. bi quod aliud generationem et aliud alterationes. Quicquid vniuersali quiddam dicitur esse omne. et omnia ex vno generantur. bi quod dicitur utique necesse est generationes alterationes dicere. et quod principaliter sit et alterari. Quicquid autem plures materias vniuersali ponunt. ut Empedocles. et Anaxagoras. et Leucippus. bi aliud. Si tamen Anaxagoras. propria voce igitur. notauit. dicit enim quod fieri et destrui idem existit alterari. Multa autem sunt elementa quemadmodum et alia.

Empedocles enim corpora quod dicitur quatuor. omnia autem cum lite et amicitia mouentibus sex numero Anaxagoras. quod dicitur infinita et Leucippus et Democritus. bi quod dicitur ei omnia mera elementa ponit. utpote os carne. Dicitur autem alia quod vniuersali quod synonyma per se. Democritus autem et Leucippus ex corporibus indiuisibilibus. hec alia ponunt inquantum. hec autem infinita et multitudinem. et morpheam esse. illa autem ab illis dicitur his ex quibus sunt per se per ordinem horum. Contrarie autem videtur dicentes quod circa Anaxagoras. eis quod circa Empedocles. bi quod dicitur enim inquantum ignem et aquam et aerem et terram esse elementa quatuor et simplicia esse magis quam carnem et os et talia similia partium. bi autem hec quod simplicia corpora et elementa esse. Terra autem et ignem aerem et aquam proposita panispermata esse horum.

Ista est pars executiva illius libri. in qua philosophus persequitur suum propositum. Et diuiditur in duos libros partiales.

Primo tractato de generatione et corruptione Aristotelis

anno

Primus

Degeneratione

In pmo determinat de generatione et corruptioe in com-
muni et de moribus psequentibus. scz de alteratione et au-
gmentatione. et cum hoc determinat de qbusdam alijs q
ad hoc requiruntur. sicut sunt tact? facere pati et mixtio. In
secdo determinat de generatioe et corruptione in speciali. scz
de generatioe et corruptioe elementoz. ibi (De mixtione q
dem igitur) Primus liber diuidit in tres tractatus. in p-
mo determinat de generatione et alteratione eo q coru cos-
neta est consideratio. quia inquit viru generatio differat ab
alteratione. Et diuidit in duo capla. in pmo ponit diuers-
sas antiquoz sententias circa differentia generatiois et cor-
ruptionis quas coparat et etiam reprobat. In secudo in-
quit de eis fm opinionem priam. ibi (Determinat autem)
Primu caplm diuidit in duas partes. in pma inquit illas
differentia inter generatioem. In secunda prosequitur deter-
minando de generatione et corruptioe et moribus consequen-
tibus. ibi vltim? Dicit ergo pmo q qdam antiquoz
rum dicunt illam generatioem que vocatur simplr vel sim-
plex generatio esse alteratioem. alij vero dixerunt esse aliud
generatioem simplicem et alteratioem. Rō diuersitatis est.
qz illi q dicunt simplicem generatioem esse alteratioem pos-
nunt vnu pncipiu materiale omniu reru puta aqua vel ae-
rem vel igne. et cum hoc ponit q materia sit tota substan-
tia res ex quo sequitur necessario generatioem esse alteratio-
nem. et q idem sit aliquid generari et alterari. Sed illi qui
posuerunt plura pncipia materialia ex quoz aggregatioe
et segregatioe dixerunt alia fieri et corrumi. necessario habet
dicere generatioem esse aliud ab alteratioe. Sed tamen ab-
illo secudo recipit Anaxagora. qz ipse posuit plura pncipia
sicut alij. et tñ posuit generatioem esse alteratioem. et in
hoc ignorauit priam vocem. Fuit tamen rō sue positiois
qz posuit res fieri p abstractionem a mixto. et non solum pos-
uit misceri elementa. sed etiam accidentia. et ergo sicut cas-
ro fit per abstractionem. ita et albedo. quare fm eundem idem
sunt generatio et alteratio. Tūc ibi (Empedocles em)
Ponit differentiam ponentiu plura pncipia. quia illoruz
que ponebant vnum pncipiu erat vnus absolutus mo-
dus procedendi. Dicit ergo q predicti philosophi differen-
ter posuerunt plures materias. quia Empedocles posuit
quattuor elementa esse pncipia materialia. et posuit etiam
duo momenta siue effectiua. scz amicitia que congregat et
litem que disgregat. et sic sunt sex numero quare ponit p-
ncipia esse finita. Sed Anaxagoras posuit infinita corpora
omimera. id est similia partium esse pncipia materialia
vtpote infinitas partes carnis et ossis et alioruz huiusmo-
di quoz quelibet pars est singeae. id est cōueniens euz to-
to in nomine et ratione. Democritus vero et Leucippus di-
xerunt omnia corpora sensibilia componi ex qbusdam indi-
uisibilibus corporibus. que ponebant infinita multitu dis-
ne. et forma. id est figura. quia quedam posuerunt circula-
ria. et quedā quadrata. posuerunt tamen illa pncipia esse
indifferentes nature et speciei contra Anaxagoram. Sz
constituebant corpora sensibilia diuersa. nō propter diuer-
sitate spēi. sed propter differentiam positionis et ordinis
fm q diuersimode ordinantur. scz prius et posterius ante
et retro sursum et deorsuz. dextrorsuz et sinistrorsuz. Tūc
ibi. (Contrarie autem.) Ponit differentiam Anaxagore
ab Empedocle. Dicens q contrarie videntur dicere. qz
Empedocles dixit quattuor elementa esse corpora simpli-
cia et carnes et ossa esse composita ex quattuor elementis.
Sed Anaxagoras posuit ignem aerem et aquas esse com-
posita ex infinitis partibus homogenijs. et posuit carnem

et ossa esse corpora simplicia. Et hoc ideo. quia posuit res
fieri per abstractionem a mixto. sed ab elementis omnia alia
abstrahuntur. ergo posuit ipsa esse mixta. Et ergo dicebat
quattuor elementa esse pansperma. id est vniuersalia semis-
na omni rerum. quasi ipsa essent cōmixta ex seminibus om-
nium aliorum corporum

Notandum. fm Democritus athomisti-
citer differebant. pmo figura
quia quidam erant triangulares. quidam quadrangulas
res. Secundo ordine. quia quidam erant posteriores. qui-
dam anteriores. Tercio situ et positione. quia quidā erant
superiores et quidam inferiores. et fm hanc triplicem diffe-
rentiam athomorum sumebatur differentia eorum que ex
athomis componebantur

Arguitur. Illa corpora q posuit Demo-
critus erant quanta. quia figu-
rata. ergo erant diuisibilia. Dicendum dupliciter. p-
mo q Democritus tradidit pncipia rerum naturalium.
non mathematicum. sz quia est dare minimū corpus p-
sicum. ergo verba Democriti possunt trahi ad bonū intel-
lectū. Secundo dicendū q illa corpora vt pncipia rerum na-
turalium erant indiuisibilia. sed vt quanta erant diuisibilia
Sed vtū talia corpora pnt dici pncipia vel nō infra dicit

His qdem igitur omnibus qui ex vno omnia
constituunt. necesse est dicere generationem et cor-
ruptionem alterationem. semper em manet vnum
subiectū et ratione. tale autem alterari dicimus

His autē qui genera multa faciunt differre
generationem ab alteratione. Cōuenientibus em
et dissolutis generatio contingit et corruptio.
Ideo dicit Empedocles hoc modo. quoniam
nullius natura est sed solum mixtura et segrega-
tio mixtoz. Quoniam igitur propius hic sermo
eorum supponi. ita loqui manifestum est. et quo-
niam dicunt hoc modo.

Hic pnter manifestat dicā rōnem quare. scz aliq anti-
qui dixerunt generatioem nō differre ab alteratione. et alij
dixerunt ipsam differre. Dicens pmo q illi q ponūt omnia
esse pducta ex vno pncipio materiali habēt necessario dice-
re q generatio et alteratio sint idē. qz illud dicimus altera-
ri qn manente substantia actu extēsis fit variatio circa for-
mas. sed illi q ponūt vnu pncipiu ponūt illud semp mane-
re. qz oportet pncipiu semp manere et esse aliquod ens actu.
sz igne vel aerē. Igit p hoc q accipit formā dī solum alte-
rari. et p psequens generari et alterari erunt idem. Tūc
ibi (His aut) Manifestat pdicam rōem qm ad pos-
nentes plura pncipia. Dices q illi q ponunt plura pncipia
necessario habēt dicere q generatio differat ab alteratione
qz inq̄tum illa pncipia cōueniūt et pgregant. tūc fit genes-
ratio. sed qn dissoluūt tunc fit corruptio. qz fm Empedo-
forma mixti nō ē de natura alicuius elementoz. sed solū est
mixtura. id est cōsistit in quadā natura mixtionis. pūatio
vero opposita cōsistit in segregatione. Alteratioem autē
ponebant p solam transpositionem. vt infra dicitur

Queritur. Ultrum ponēs vnu pncipiu
materiale. cogant necessario dice-
re generatioem et corruptioem nō differre ab alteratione

*Opinio antiqua
de pncipio et di-
uisione generatiois et al-
terationis*

Dicitur autem antiqui coguntur necesse dicere, non autem sequentes. Aristoteles circa materie unitatem. Ratio prima est, quia ipsi antiqui crederent materiam esse aliquod corpus actu. Nam alii qui ponunt hoc principium materiale ignem alii aerem et alii aquam, alii vero medium inter aerem et aquam. alii autem omnia quattuor elementa ut Empedocles. Sed nullus posuit solam terram. Ideo dicitur omnia elementa accepisse iudicium propter terram. Nec est instantia de Hesiodo qui solam terram posuit, quia ipse non fuit philosophus, sed legisla ut de comensator. Et quia ipsi ponunt materiam esse actum ens de numero corporum. Ideo non poterant saluare generationem esse distinctam ab alteratione, probatur quod dicitur inter generationem et alterationem secundum philosophum nono metaphysice est ista. nam in generatione subiectum ens in potentia, in alteratione vero ens in actu. si ergo subiectum generationis ponatur ens in actu ut antiqui dixerunt, tunc nihil aliud restat nisi quod generatio sit alteratio. Rationem secunda est, quod sequentes Aristoteles ponunt principium materiale esse in pura potentia, non totam substantiam realem, imo ponunt formam substantialem esse de substantia rerum, que forma substantialis per generationem acquisita distinguit generationem ab alijs moribus. Sed antiqui ignorauerunt naturam forme substantialis, et sic considerauerunt solum principium materiale, licet insufficiens, quod posuerunt ipsum esse in actu et totam substantiam rerum, differenter tamen iuxta modum superius recitatum, quod alii posuerunt unum principium materiale. Alii plura, quod quattuor elementa ut Empedocles. Alii vero posuerunt infinita omniomera, id est homogenia et unius nature, ut Anaxagoras. Democritus vero et Leucippus posuerunt infinita corpora indistincta differentia positione ordine et figura.

Ar. Motus non recipiunt speciem a subiectis in quibus sunt, sed a rebus ad quas est motus, ut dicitur tertio physicoz, scilicet generatio et alteratio habent diversos terminos, scilicet formam substantialem et accidentalem, igitur, etc. Dicendum quod motus est actus entis in potentia tanquam subiecti proprii, ut dicitur tertio physicoz, ergo distinctio subiectorum non est omnino impræbens ad distinctionem motuum. Etiam dicendum est quod secundum antiquos generatio et corruptio non habent duos terminos, sed unum terminum scilicet formam que aduenit post esse completum.

Ar. Nos ponimus unum materiale principium, ut statim patet infra, quod est una materia omnium habentium adinuenit transmutationes, et tamen distinguimus inter generationem et alterationem, ergo et antiqui hoc idem facere poterant. Dicitur quod antiqui errauerunt circa unitatem materiae principii, eo quod dixerunt illud esse actum ens. Ex illo errore sequitur inconveniens illatum, scilicet quod generatio et alteratio non essent mutationes distincte.

Necesse est autem et his aliud generationem esse propter alterationes, impossibile tamen secundum ea que ab his dicuntur, hoc autem quomodo dicimus recte facile est videre. Quoad modum enim videmus quod esse substantia in ea transmutatione fieri secundum magnitudinem, que vocatur augmentatio et diminutio sit et alteratio. Sed tamen ex quibus dicitur plura principia facientes uno impossibile est alterari passiones enim secundum quas hec dicimus contingere differentie elementorum sunt, dico autem puta calidum et frigidum, album et nigrum, siccum et humidum, mol-

le durum et aliorum unumquodque ut inquit Empedocles solum esse album et calidum, aerem vero album et leuem, aquam vero albam et humidam, terram vero frigidam et ponderosam, similiter autem determinat et de reliquis. Quapropter si non possibile est contingere fieri aquam, nec ex aqua terram, nec ex albo nigrum erit aliqd: nec ex molli durum. Eadem autem ratio et de alijs, hec autem erat alteratio. Aut et manifestum quoniam semper una contrarij supponenda natura siue transmutetur secundum locum, siue secundum augmentatorem et diminutorem: siue secundum alterationem. Amplius autem similiter est necesse esse hoc et alterationem, si enim alteratio est et subiectum unum elementum et una omnia materia habentia adinuenit transmutationem, et si subiectum unum est, alteratio est.

Hic propter improbat ea que dicta sunt primum ad illos qui ponebant plura principia. Dicitur quod illis qui ponunt plura principia necesse est dicere quod generatio sit aliud ab alteratione. Sed tamen illa que ab eis dicuntur sunt impossibilia propter duas rationes. Prima, quod si dicta essent vera tunc impossibile esset aliqd quid alterari, propter quod sicut quiescere substantia videmus in ea fieri transmutationem secundum quantitatem que dicitur augmentatio vel diminutio: sic etiam quando sit transmutatio de contrariis quantitate in contrariam quantitate manere subiecto eodem de dicitur alteratio. Sed secundum impossibile est fieri transmutationem in substantiis, quia secundum ipsos ex igne non potest fieri aqua, nec ex aqua terra, quod non potest habere elementa esse posita ex materia et forma, sed ponantur ea esse puras materias. Ergo nec poterit fieri transmutatio in accidentibus, quia propter accidentia elementorum non potest inueniri nisi in proprijs subiectis. Sicut calidum in igne et frigidum in aqua. Et ergo etiam ipsi ponebant illas quantitates esse diversas elementorum. Secunda ratio, quod omnis transmutatio est de contrariis in contrarium circa unum subiectum et una materia, scilicet talis subiectum unum non recipitur secundum illos in alteratione. Nec alteratio, minor probatur, quod ipsi ponunt plura subiecta omnium qualitatium, eo quod ponunt plura principia materialia.

Ar. Possibile est aliqd alterari absque hoc quod substantia transmutetur, non est verum quod si transmutatio secundum substantiam sit impossibilis quod propterea alteratio in accidentibus sit impossibilis. Dicitur quod Aristoteles hic loquitur de alteratione que fit secundum quantitates primas que sunt diverse elementorum, et illa alteratio non fit absque corruptione, quod fit cum abiectione unius principii et receptio alterius. Sed illa alteratio habet per se generationem et corruptionem substantialem, si finis sit impossibilis, et id quod est ad finem erit impossibile. Et quando dicitur hoc fit et mentione de albo et nigro que sunt quantitates secundae, dicitur quod secundum antiquos album et nigrum noiant inter quantitates primas, quia Empedocles dicebat solum id est ignem esse album et calidum, imbre autem id est aquam dicebat simpliciter et universaliter in omnibus esse nigram frigidam et nebulosam.

Querit. Primum omnium adinuenit transmutationem habentem, sit eadem materia et subiectum unum. Dicitur quod materia capit duplicem unum per materiam simplicem prima que est potentia denudata et spoliata per intellectum ab omni forma et dispositione ad formam. Et illa est eadem in omnibus generabilibus et corruptibilibus, quod in quolibet genere earum est devenire ad unum primum principium, ut probatur secun-

Corruptio est per se

Ad hoc non transmutatur

Primus

do metaphysice. sicut ergo est deuenire ad vñū primū efficiens p vñū finē vñū. ita similiter deueniendū est ad vñā primā materiā. Secūdo patet idem. qz in omni trāsmutatione aliquid supponit quod nō acq̃ritur p motū neqz abicitur. sed pmanet sub vtroqz termino. z tale est materia pma. ergo. Alio modo capit materia pro materia. prima z disposita ad susceptiōez forme determinate. z illa nō ē eadē in omnibus trāsmutationē habentibus. patz. qz actus actiūoz recipiunt in patiente p disposito. vt dicitur secūdo de animā. sed sunt alie z alie forme determinate vt de se liquet. ergo etiam erunt alie z alie dispoēs. sicut manifeste videmus qz aliter disposita sunt membra leonis qz membra bovis cum forma sit alia

Ar. Si illoz que trāsmutant esset vna materia. seq̃retur qz trāsmutatio semp fieret in vñū z idēz numero. Sequela pbatur. qz fm pñm quinto metaphysice illa sunt vñū numero quoz materia est eadē siue vna

Dm qz duplex est materia. scz signata z de illa loquitur phus in loco pallegato. Alia est materia cōmunis. z de illa hic fit sermo. Et quādo dicitur phus quinto metaphysice nulla facit mentem de materia signata. **Dm** qz vñba sunt intelligēda fm materiā subiectā. sed ibidē loquitur de vñitate numerali quā est impossibile ēē absqz materia signata quātitate. Et ista glosa nō est excogitata sed p cōmentatorem expresse posita

Ar. Ita loquendū est de materia sicut de potentia sed non eadē potētia in omnibus. Nec eadē materia. Minor pbatur. qz qdlibet non est in potentia ad quodlibet. sicut materia equi nō est in potētia ad formā asini. **Dm** qz duplex est potētia. scz prima. z illa non est eadē. Alia est remota que identificat eūz materia simpliter pma. z illa est eadē in omnibus z fm illam etiam qdlibet est in potētia ad qdlibet. z p fieri ex quolibet p se loquēdo. qz p accidēs ppter improprietatem quantitātū hoc qñ ē est impossibile. sicut impossibile est qz ex vno grano mīlī possit fieri leo. qz vñū gñū nō sufficit ad qñtitatē leonis.

Ar. Si omniū trāsmutabilium esset vna materia vel esset vna fm esse aut fm essentia. sed nullūz illorū est dicendū. ergo. Non fm esse. qz esse est a forma. sed diuersorū diuersē sunt forme. z p sequeus diuersa ēē. Nec fm essentia. qz diuersorū generabilū z corruptibilū sūt diuersē essentie. Dicendū qz materia simpliter prima dicitur vñā q̃tum ad esse potēziale z nō actuale quod habet a forma. Et etiam dicitur vñā fm essentia. non qdē positiue. sed pūaz tūe p carentia distinctiōis. Et quādo querit. verū materia pma possit aliquo mō dici vñā numero spē vel genere

Dm qz sic large loquendo. qz dicitur vñā numero p indifferētia z carentia distinguētis. Sed dicitur vñā spē reductiue. qz omnes partes materie que sunt in potētia ad vñam formā in spē. dicuntur reductiue vñā materia fm speciez. Et etiam ille materie qz sunt in potētia ad formas eiusdē generis sunt vñā materia in genere. Et ergo phus quinto metaphysice capitulo de vno dicit qz vñitas materie est qz si vñitas generis. qz sicut genus nō est vñū vñitate cōtēntiali. sed vñitate rōnis. ita similiter materia prima est vñā fm rationem cōmunem.

Empedocles igitur videt cōtraria dicere et ad apparentia z ad seipm. ipe simul em̃ non dicit alterū ex altero fieri elemētōz. nullū. sed alia om

De generatione

nia ex his Simul autē quoniā in vñā ptingit naturam omnē pter lites fieri rursus vñūquod qz fieri ex vno. Quapropter ex vno aliquo manifestū quoniā differentiis qbusdā diuersorū elemētōz z passionibz dictū est. hoc qdē aq. hoc autē ignis quemadmodū dicitur solē albū calidū z leuē. terrā autē granē z durāz. Ablatis igitur his differentiis em̃ auferibiles geniteqz. manifeste qm̃ necesse fieri z terrā ex aqua. z aquā ex terra. similiter autē z alioz vñūquodqz. z tūc neqz solū sed z nūc trāsmutantia passionibz Sunt autē ex qbus differentiis dicitur Empedocles possibiles aduenire z separari rursus et aliter aduersantibz adinuicē adhuc lite z amicitia. Ideoqz z nunc ex vno generata sunt. nō em̃ vtiqz ignis et terra et aq̃ entia vñū erat om̃e. Incertū autē et vñū pncipia ea ponendū vñū aut multa. Dico autē ignē et terrāz et sūsticia boz. fm id em̃ qd vt materia supponit id ex qz trāsmutantia ppter motū sūt ignis et terra et aq̃ vñū elemētū. fm id autē qz hoc qdē ex pōne fit puenientibus illis. Alia autē ex dissolutione magis elementa quatuor illa et prima natura

Hic p̃ter disputat ptra Empe. duabz rōnibz. quarū pma dicit qz Empe. videt p̃traria dicere. nō solū in his que apparēt ad sensum. qz videm⁹ ad sensum ex aq̃ fieri aerem et ex aere ignē. Sed etia videt dicere p̃traria libi p̃. qz dicit ex vna pte qz nullū alterū elemētōz fiat ex altero. sed alia oia corpa elemētata sūt ex eis. Ex alia vero pte dicit qz aq̃ qz hic mūdus generet ptingit pgregari oem naturā rerū in vñū p amicitia. z qz rursus qdlibet segregabit p lite segregantē res. Ex qz manifestū ē qz diuersitas dīnāz z passionū facta est p lite z p segregatōez ab vno pmo ppter qz dīnās vñū est aq̃ z aliter ignis. Tūc sic arguit. ille quē de nouo supuenerūt elemētis. qz etiā p̃t auferri. qz om̃e qd de nouo aduenit p̃t auferri. Sed ablatis istis dīnāz nē cessariū est vñū fieri ex altero. tū ppter ablatōem. tū etiā ppter p̃trarietate. Sedā rō tā gūst ibi (Incertū ē) Et ē qz Empe. nō disticte determinauit suā op̃ionē. qz dicebat aliqui illud p̃sum chaos ēē pncipiū elemētōz. aliqui vero nō. z sic incertū est vñū voluerit ponere vñū pncipiū. scilz hoc chaos p̃sum ex qz alia fieret vel multa. sic scz qz p̃m chaos p̃sum fieret ex q̃tūz elemētis p pgregationem

Notandū qz aliter sunt diuersa instrumēta ex ferro et aliis diuersi lapides ex pariete. quia diuersa instrumēta sūt ex ferro tanqz ex eo qd est subiectū in actione z trāsmutatione agētis. z ideo ferrū habet rōnem pncipiū respectu instrumētōz. Sed lapides generant ex pariete tanqz ex dissolutione z corruptione eius. Si ergo elementa sūt ex illo chaos sicut diuersa instrumēta ex ferro tūc illud chaos habet rōnem pncipiū et sic est vñū pncipiū ppter vñū chaos. Sed si elementa sūt ex eo tanqz ex dissolutione z corruptione eius. sicut lapides sūt ex pariete tūc elemēta sunt pncipia z non illud chaos. z sic erūt plura pncipia ppter pluralitatē elemē

mentoz. 2 qz Empedocles nos non certificauit. id insuffi-
cienter loquutus est.

Prextus videt sibi pī cōtradictere circa opīones
illoz. q ponit plura pīncipia materialia. qz dicit in
vno loco q illi habuerunt necessario dicere generatōem et
altā ab alteratione. sed in alio loco dicit q hęc saluare nō po-
tērāt. Dm pro cōcordia textus q antīq illi non pote-
rant saluare distinctōem inter generatōem et alterationē
fm veritatē et fm q reperiunt in rebus naturalibz. sed ras-
men fm quandā apparentiā et vt talia reperiunt in artifi-
cialibus poterant hīc motus et trāsmutationes saluare.
Et est ratio diuersitatis. qz artificialia nō sunt vñ simpli-
citer. sicut naturalia in qbus regitur vnitas nature et for-
me sed in artificialibz solum regitur vnitas fm quandā
aggregatōem et ordinem. Et ergo adhuc stat differentia
inter philosophos antiquos ponentes vñ pīncipiū ma-
teriale et ponentes plura. quia ponentes vñ pīncipiū ma-
teriale nullo modo poterant saluare. sed ponentes plura
saluabant fm quandā apparentiā.

Uniuersaliter itaqz de generatione et corru-
ptione simplici elementoz dicendūz vtrum est
aut non est et quomō est. et de alijs simplicibz
motibz puta de augmētatiōe et alteratiōe Pla-
to qdem igitur solum de generatiōe scrutat^r
est et corruptiōe quomō existant in rebz et de ge-
neratione nō omī. sed de ea que est elementoz
quomō autē carnes fiant aut ossa aut aliorū qd
aliud talium nībil. Amplius neqz de alteratiōe
neqz de augmētatiōe quomō existant rebus.
Uniuersaliter autēz extra ea que supscietenas
de nullo alio aliqz cōstituit pter Democritum
hic autē de omībz videt curā habere. Jā au-
tem in qualiter et quomō differūt. de augmen-
tatione aut nullus determinauit. vt dicimus q
nō et quis diceret quoniā adueniēte simili aug-
mentat. Quomō autē fiat augmētatio non ad-
huc. neqz de mixtione neqz de aliquo alioz. con-
simili. vt ita dicam nullo puta de facere et pati
quomō hoc qdem facit hoc autem patitur fm
naturales operationes

Postqz phus psequutus est opīones antiquoz circa
differentiā generatōis et alteratōis. hic pnter incipit des-
terminare de generatione et alteratōe. Et primo pmitte
de quo est intentio. Dicens qz antiqui philosophi dubita-
uerunt de differentiā generationis et alterationis. Ideo dis-
cendū est vniuersaliter de simplici generatōe et corruptiōe
vtrū sit aliqua simplex generatio vel non. et quomō sit
Et similiter dicendū est de alijs motibus qui ordinantur
quodāmodo ad simplice generatōem. scz de alteratiōe et
augmentatione. Et est rō illius intentionis. quia aliqz phi-
losophi de illis insufficiēter tractauerunt. sicut Plato solū
determinauit de generatione elementoz. et non ostendit
quomō generant carnes aut ossa vel aliqz mixtoz. Neqz
etiam dixit Plato de alteratione et augmētatione quomō
do sint in rebus. Et vltter nullus antiquoz dixit de eis
aliquid pter ea que supscietenas apparēt. nisi solū Demo-

critus qui videt habuisse curam de oībz rebus diligēter
inquirendo ipsaz causas. pbat. qz nullus dixit qualiter fie-
augmētatio. Neqz etiam aliquid dixerūt de mixtione aut
aliquo simili alioz pura de facere et pati.

Democritus autē et Leucippus facientes si-
guras alteratōem et generatiōem ex his faciūt
segregatione qdem et cōgregatione et generatō-
nem et corruptōem. ordine autē et positione alte-
rationē. Quoniā autem existimabant verum in
apparēdo. contraria autē sunt et infinita que in
sensu apparent figuras infinitas fecerūt. Qua
propter translatione cōpositi idem cōtrarium
videtur aliq et aliq et trāsmutat paruo aduenien-
te et vltter aliud apparet vno trāsmutato. ex eis
dem em̄ comedia et tragedia fit litteris

Hic pnter phus incipit psequi suum ppositū. et primo
determinat de generatōe et alteratōe simul ppter eoz cōnex-
ionē fm opīonē antiquoz. postea fm opīonē pīncipalibz.
Determinatis autē hic. Dices pmo q Democritus et Leu-
cippus ponūt corpa arthomalia habere infinitas figuras. et
ex illis causabāt generatōem et corruptōem. qd dicebant
q p cōgregatōem et segregatōem dictoz corpoz figurato-
rū causaret generatio et corruptio. sed p mutatōem positi-
onis et ordinis causaret alteratio. Et est rō dicte opīonis
qz sensibilliter videmus q contraria ppter infinitā variatōē
nē in situ et ordine et pstitūt infinita cōposita. et ppter illā
trāslatōem aliqā videt vni qd non videt alteri sicut ppter
diuersum sitū collum colūte videt esse alterius et alterius
coloris. Et talis transpositio fit aliqz modicū et indiuisi-
bile qd facit corpus videri esse aliud et aliud. Et ponit phs
exemplū de sermonibz quoz pma pīncipia sunt littere qbz
transmutatis fm ordinē et positionē fiūt diuersi sermones
scz comedia tragedia. sic etiā in proposito.

Qm autē videt oībz pene aliud esse genera-
tionē et alteratōem. generari qdē em̄ et corrupti
cōgregata et disgregata. alterari autēz trāslatis
passionibz de his scientibz est pīncipalē. Que-
stiones em̄ multas hnt hec et rōnabiles. Si cō-
generatio et cōgregatio multa impossibilia pīn-
gunt. sunt autē rursus cogētes alie rōnes et non
abiles solui. qd nō ptingit aliter habere. et si nō
est generatio cōgregatio. aut vltter nō est gene-
ratio aut si est. alteratio ē. aut si et h difficile dis-
soluere tērandū est. Pīncipiū autē hoz oīm
vtrū sic generant et alterant et augmētant entia
et contraria his patiunt pīncipis existētibz mag-
nitudinibz pīncipijs omniū entīū indissolubili-
bus: aut nulla est magnitudo indissolubilis.
differt em̄ hoc multū. Et rursus si magnitudi-
nes sint. vtrū vt Democrit⁹ et Leucippus cor-
porēe he sunt. aut vt in Thimeo planicies.

Hoc qdem igitur ipm vt in alijs dixim⁹ in
cōueniens vsqz ad planiciē dissoluere. Ideoqz

Comedia et
tragedia fit
litteris

Psequunt^r ad p
pīncipia Opīonēz
fm opīonē antiquoz
fm opīonē pīncipalibz

Primum

magis rōnabile corpora esse indiuisibilia. sed & hec multā habent irrōnalitātē. Si tamē ex his alteratōem & generatōem cōtingit facere vt dictum est in cōuersione & cōtactu transmutantem ydeale & figurā differētiā qd facit Democritus. ideo & colorem hoc nō inq̄sunt esse cōuersionē em̄ colorari. His at̄ qui in planiciē diuidunt nō adhuc. Nihil em̄ sit p̄ter solida ex sup̄ficiebus. passiōē em̄ neq; conant̄ generare nullam ex ipsis. Causa aut̄ quo minus potuit cōfessa videre inexperience est. ideo q̄cunq; magis insudauerūt naturalib; magis possunt supponere talia p̄ncipia q̄bus multa possunt cōplicare. Qui autē ex multis sermonib; indocti existentiūtes ad pauca respiciētes enūciāt facile. Videbit aut̄ quis ex his q̄tum differētū philosophice & logice intendentes. Q̄m̄ indiuisibiles sunt magnitudines bī q̄dez inq̄unt q̄a anthitrigonū multa erunt. Democritus aut̄ videtur p̄p̄ijs & p̄hysicis sermonib; persuadere. Manifestū aut̄ erit qd dicimus p̄cedentibus

De generatione

les & naturales. sed Platonici erāt indocti circa entia naturalia. & ideo ex multis sermonib; vel rōnib; .i. ex multis q̄ in vniuersali cōsiderabant de facili enūciant. .i. absq; diligēti p̄scrutatione sententiāz p̄ferūt de reb; sensibilib; . Tercia rō. qz Democritus pbat dictū suū p rōnes naturales. Plato aut̄ p rōnes logicas & cōmunes. sic scilz qz alis seq̄retur q̄ anthitrigonum. id est p se triāgulus. hoc est idea triāguli diuideret in multos triāgulos. qd est p̄trā rōnem idē ad quā p̄inz q̄ sit vñ p̄ter multa. Sz nō ē incōueniens q̄ sint multe sup̄ficies triāgulares indiuisibiles cōfōrmes idee. & eadem est rāō de alijs sup̄ficiebus. Sed Democritus persuasit p̄p̄ijs & p̄hysicis rōnib; . Et hoc erit manifestum ex sequentibus

Habet em̄ questionē si quis ponat aliquod corpus esse & magnitudinē passim diuisibile et hoc possibile. Quid em̄ erit qd diuisionē effugiat. Si em̄ om̄ino diuisibile & possibile: & vti q̄ simul erit hoc diuisum & si nō simul diuidat̄ et si hoc fiet nihil erit impossibile. Quapropter et fm̄ medium siliter. vniuersaliter autē si om̄ino innatū est diuisibile. & si diuidat̄ nullum erit impossibile nascēs. qm̄ neq; si in mille milia fuerint diuisa nulluz impossibile & si nullus vtiq; diuidat̄. Quoniam igit̄ om̄ino diuisibile tale est corpus diuidat̄. Quid igitur erit reliquuz magnitudo. nō est possibile erit em̄ q̄dem non diuisum. erat aut̄ omnino diuisibile si nullū erit corpus neq; magnitudo. diuisio autem erit aut ex p̄ctis erit. aut sine diuisione ea erunt ex q̄bus compositū est. aut nihil om̄ino. Quapropter et generabit̄ ex nihilo & erit compositū corpus. et nō erit existēs. sed tantū apparēs. Silr̄ autē & si erit ex p̄ctis nō erit quantū. Quādo em̄ tangebant se & vna erat magnitudo & simul erāt. nō faciebāt mai⁹ om̄e. Diuisio em̄ in duo v̄l plura non minus neq; maius om̄i p̄ore. Quapropter si om̄es cōponant̄ nullā faciunt magnitudines. Sed & si qua diuisio velut rasura fiat corporis & sic ex magnitudine corpus aliq̄s egrediatur idē sermo illud q̄o diuisibile. Si autē nō corpus sed & alia spēs segregabilis aut passio q̄dem qua secessit. Et magnitudo p̄cti vel tactus hec patiētes erit incōueniēs ex nō magnitudibus magnitudinē esse. Amplius autē vbi erūt & immobiles aut mutati p̄cti: tactus autē semp̄ vnus est duoz quozundā quasi ente altero p̄ter diuisionem & tactū & punctū. Si vtiq; quis & q̄libet predictoz ponat aut q̄ntū cūq; corpus eē oīno diuisibile h̄ p̄tingit. Amplius si diuidēs lignū cōpono aut qd aliud eq̄le & vñ. Quapropter sic habet manifestuz q̄z

A

Necessitatis aut
quæstioes p̄ia

2a

Monet duas
quæstioes
p̄ia

2a

Solut 2a q̄
tione

Hic cōsequenter p̄hus inq̄rit veritatē huius opiniōis. Et p̄mo assignat duas causas necessitatis hui⁹ determinatōnis. Prima qz abolitō opinioib; p̄iorū philosophorū naturalū qui ponebāt esse idē generatōem & alteratōem. oibus tamē alijs tunc t̄p̄is videbatur q̄ aliud esset generatio. & alteratio fm̄ modū sup̄ius assignatū. et ideo necesse est cōsiderare de his vt sciatur veritas. Secūda causa est. qz circa hoc dictū scilz q̄ generatio & corruptio nihil aliud sint q̄ p̄gregatio & disgregatio oriunt̄ multa impossibilia & etiā multe rōnes que vident̄ cogētes et nō de facili solubiles. Et q̄uis hoc sit difficile debemus tamē tēras re solvere hanc difficultatē. Tunc ibi (P̄ncipiū autē) p̄hus p̄cedit ad soluendū dictam difficultatē occasione cuius p̄mittit duas quæstōes ad solutōem huius difficultatis necessarias. Prima quæstio est. vtrū entia naturalia sic generent̄ alterent̄ augmentent̄ p̄trarijs morib; moueāt̄ q̄ sint aliquæ p̄me magnitudines indiuisibiles. Vel vtrū nulla sit magnitudo indiuisibilis. qz hoc multū cōfert ad p̄positū. Secūda quæstio. si sint aliquæ magnitudines indiuisibiles. vtrū sint corpora sicut dixerūt Democritus & Leucippus. v̄l sint planicies & sup̄ficies. sicut Plato scripsit in Thymeo. Tunc ibi (Hoc q̄dem igit̄ ipm̄.) p̄sequitur p̄missas quæstiones. Et p̄mo scd̄am quā breuius p̄rāsit. Dicens q̄ opinio Democriti est minus irrōnabilis q̄ opinio Platonis q̄ d̄r. q̄ corpora naturalia resoluantur v̄lq; ad sup̄ficies. qz magis rōnabile est q̄ sint aliquæ magnitudines indiuisibiles ex q̄bus corpora naturalia cōponant̄ q̄ sint sup̄ficies. sicut p̄im̄ ostensum est tercio celi. Probat p̄hus tribus rōnib; . p̄ma. qz fm̄ ponentes corpora indiuisibilia p̄tingit assignare causam generatōis & alteratōis sed Plato q̄ resoluebat in sup̄ficies non poterat assignare causam formālis trāsmutatōis. qz ex sup̄ficiebus nō p̄t rōnabiliter fieri solida. eo q̄ res mathematicæ nō p̄stunt res naturales. Secūda causa. qz Democritus erat magis exp̄tus in naturalibus. qz magis studuit circa res sensibiles

et si in eido lignū fm quodcūq; signū oīnino igitur diuisum est in potestate. Quid igitur erit pter diuisionē. Si em̄ est et aliqua passio. s; quō in has dissoluunt et generantur ex his. aut quō se parabunt hec Quapropter si impossibile est ex tactib; aut punctib; aut passionib; aut ex nihilo magnitudine esse necesse est corpora indiuisibilia esse et magnitudines. Sed et hoc ponentib; nō minus ptingit impossibile. Scrutatum est aut de his in alijs.

Nic p̄r psequit p̄mā questionē ad quā manifestā dam introducitur rōnem Democriti ducentē ad hoc im/ possibile q; corp⁹ sit oīno diuisum et q̄r cūq; diuidi p̄t. Dicens q; possibile est qdlibet corp⁹ sensibile eē oīno diuisibile id ē fm qd cūq; signū. vel punctū. ponat q; in esse nullū accidit impossibile. q; possibile posito in eē nullū sequitur impossibile. Tunc q̄r. facta illa diuisione. vni remaneant corpora diuisibilia vel nihil vel magnitudi nes indiuisibiles. i. superficies vel passiones vsq; punctar; cor pora indiuisibilia s; q̄nq; p̄ma sunt impossibilia. q; se rē erit necessarii. P̄mū est impossibile. q; tūc corp⁹ nō est diuisum fm vni quodcūq; signū. vt tūc supponit. Simult secundū. q; totū nō p̄t esse cōpositū ex nihilo. Etiam terciū alias em̄ corpus nō esset diuisibile fm pfundita rem. Sed q; quartū sit impossibile. pbat duab; rōnib; Prima. q; tunc tales passiones existerent sine subiecto Scda. q; tunc magnitudo esset cōposita ex nō magni tudinib; Q̄ aut quātū sit impossibile. pbat quinq; rōnib; bus. Prima q; tunc corpora essent cōposita ex punctis. qd est falsum. q; punctū additū puncto nō facit ipsum maius. Scda q; esset impossibile illis p̄ctis assignare lo cum. Tercia. q; talia nec essent mobilia eo q; sunt indi uisibilia. nec immobilia. q; mouerent ad motū totius Quarta q; tunc ista puncta tangerent se qd est impossi bile. Quinta q; si illa puncta sic diuisa remouerentur tunc p̄stituerent corp⁹ equale priori qd est falsum. quia indiuisibile additū indiuisibili non facit ipsum maius. Tunc ibi. sed si qua diuisio. ostēdit q; nō p̄t assignari qd sit residuū diuisionis. rāq; aliqd qd labit. Et p̄mo ostendit q; tale nō p̄t eē corp⁹ si ponat oīne corp⁹ eē di uisibile. q; suppositū est superius corp⁹ naturale eē oī nino diuisum Scda ostendit trib; rōnib; q; tale residuū nō p̄t esse aliqd incorporeū id ē punctū seu aliqd species id est forma segregabilis et separabilis a subiecto aut etiā aliqua passio sicut ponit Anaxagoras passiones et ha bitus separari et misceri. ita q; hmoi passio se haberet per modū puncti. vel tactus qd idē est. Prima rō. q; se q̄r q; magnitudo cōponat ex nō magnitudinib; qd est incō ueniens. q; vni qd cōponit ex rebus sui generis sicut co lores nō cōponunt ex figuris nec ecōtra. Scda rō tā gitur ibi. Amplius autē his. Est est. q; si magnitudo cō poneret ex punctis siue motis siue nō motis oporteret q; puncta haberent determinatū sitū in magnitudine. qd falsum est. q; punct⁹ nō videt esse in magnitudine. nisi ubi sit qdā tractus partū linee vel diuisio partū linee sed tactus semp est vnus duor; exis aliqd p̄ter pun ctum. q; nō est possibile q; magnitudo habeat diuisio nes in puncta vel tact⁹. Tercia rō tangit ibi. Am plius si diuidens. Et est q; si corpus puta lignū diuide

retur in passiones se q̄r q; cōponeretur ex eis qd ē im/ possibile. q; neq; substantia neq; quantitas generat ex passionib; Nec p̄t passiones esse separe. Et oīnib; p̄dictis pcludit q; si nō sit possibile magnitudine cōpo ni ex tactib; aut punctis sicut dicere rōes pcludit. tūc ne esse est ponere q; sint qda corpora indiuisibilia. et q; sint qda magnitudines indiuisibiles. vt dixit setra p̄cula superius posita. Subdit tūc phus q; hoc ponentib; scz corpora esse indiuisibilia nō minus accidit impossibile. vt ostensuz ē in alijs scz in tercio libro de celo et mūdo

S; hoc tentandū soluere. idēo rursus a p̄n/ cipio questionē dicendū. Om̄e qdem igitur cor/ pus sensibile esse diuisibile fm quodcūq; signū et indiuisibile nō est incōueniens. hoc em̄ pote state. hoc at endelechia existit. esse aut oīnino sit diuisibile potestate impossibile vtiq; videbitur esse. Si em̄ possibile et fieret nō vt sint sit actu ambo indiuisibilis et diuisum sed diuisum fm qd cūq; signū. Nullū igitur erit reliquū et in corp⁹ reum corruptū corp⁹ erit et generabit vtiq; rur sus. aut ex punctis. aut ex nihilo oīnino. et hoc quomō possibile. Sed qm̄ diuidit sic in separabi lia et semp minores magnitudines et in semota et segregata manifestū. Neq; itaq; fm partē di uidentem erit infinita fractura neq; sit possibile est diuisum esse fm oīne signū. nō em̄ oīne possi bile. s; vsq; ad qd. Necesse igitur indiuisibiles ex istere magnitudines et inuisibiles. Et aliter sic erit generatio et corruptio. hec qdē p̄gregatō ne. hec vero segregatōe Logens igitur sermo ma gnitudines esse indiuisibiles hic est. Qm̄ aut latet paralogisans et quō latet dicamus. Quo/ niā em̄ later. nō est punctus p̄tiguus vndiq; eē oīnino diuisibile est qdē qualiter existit magni tudinib; est aut qualiter nō. Videt aut quando hoc ponit et vndiq; et vbiq; punctus est. Qua/ propter necesse diuidere magnitudinē propter puncta vbiq; em̄ est punctū. Quapropter aut ex tactib; aut ex punctis eē. Hoc aut est qd existit vbiq; qm̄ vna vbiq; et oīs et vnusquisq; plures aut vno nō sunt. Consequenter em̄ nō sunt. qua/ propter nō vbiq; Si em̄ fm mediū diuisibile. et fm p̄tū punctū erit diuisibile. nō at possi/ bile. nō em̄ est p̄tiguū signū signo. aut punctus puncto. hec aut est diuisio aut cōpositio. Qua/ propter est p̄gregatio et segregatio. sed nō est in athomo. et ex athomis. multa em̄ impossibilia neq; itaq; vbiq; diuisio fiet. Si em̄ esset conti/ guus punctus puncto: hoc vtiq; esset. sed si in parua et minima est segregatio et congregatio ex minimis. Sed nō simplex et p̄fecta generatō

Primus

De generatione

cōgregatōne ⁊ segregatōe determinata est. vt q̄
dam inquirunt. In p̄m̄uo vero transmutatō e
alteratō sed hoc est in quo fallunt omnia. Est
enī generatō ⁊ corruptio non p̄gregatōne ⁊ se/
gregatōne. sed qm̄ transmutatur ex hoc toto in
hoc totū. Si aut̄ existimant alteratōem esse om
nem talē transmutatōem In hoc aut̄ differunt
In subiecto enī hoc q̄dem est fm̄ rōnem. hoc at̄
fm̄ materiā. Quando q̄dem igit̄ in his est trās/
mutatō generatō erit ⁊ corruptio. quādo autē
in passionib⁹ ⁊ fm̄ accidens alteratō est. Se
gregata at̄ aut̄ p̄gregata leuiter mutabilia sunt.
Si enī in paruissimas aquas aqua diuidat̄ ci/
tius aer generatur. Si aut̄ p̄gregat̄ tard⁹. ma
gis aut̄ erit manifestū in sequentib⁹. Hunc at̄
tantū determinatū sit qm̄ impossibile est gene/
rationē esse p̄gregatōem qualē q̄dam inquirunt

Postq̄ phs p̄m̄it rōem Democriti. hic p̄r p̄ce
dit ad ei⁹ solutōem. Dicens q̄ nō ē incōueniens dicere
vni⁹ q̄d q̄ sensibile ēē diuisibile fm̄ vni⁹ q̄d q̄ signū. ⁊ etiā
ēē indiuisibile. q̄ est diuisibile potestate ⁊ fm̄ potētiam
s; nō ē diuisibile fm̄ endelechia. i. fm̄ actū. S; illā so/
lutōem subiūgit duas rōes Democriti. q̄ p̄ma p̄ua
liter in hoc p̄stet. si corp⁹ sensibile sit oīno s; diuisibile
in potētia. q̄ sit oīno s; diuisum in actu. ⁊ sic seq̄ret̄ q̄
corp⁹ corrip̄ret̄ in terminū incorporeū. i. in puncta. et
similr generaret̄ ex aliq̄ incorporeo. hoc ē ex punctis aut̄
ex oīno nihilo q̄d est impossibīle. q̄ videt̄ q̄ adhuc necessa
rium sit ponere aliq̄ corpora indiuisibilia. Scdō rō tan/
gitur ibi. ⁊ aliter sic. et est. q̄ generatō sit p̄ p̄gregatōe
et corruptio sit p̄ segregatōem. s; nō ē possibile in p̄nci/
pijs generatōis ⁊ corruptōis p̄cedere in infinitū. q̄ vi/
detur q̄ sint ponenda aliqua corpora indiuisibilia in q̄/
bus sit status. ¶ Tunc ibi. Quoniam autem. Sol/
uit p̄m̄am rāōem Democriti. Dicens q̄ fecit larem
tem paralogismū. q̄ sua p̄na nō tenet in oib⁹. q̄ q̄dam
sunt de quoz rōe est ēē potētia. ⁊ q̄ in talib⁹ nō p̄ po
ni esse sit in actu. tunc enī tollerēt̄ rō ⁊ natura illi⁹ rei. Et
hoc declarat sanct⁹. Thomas in successiuis et p̄manē
tibus in successiuis sic. q̄ in p̄ma p̄ediet̄ sit possibile est
ēē oēs horas diei. nō t̄ p̄r poni q̄ oēs hore illi⁹ diei sunt
sit actu. q̄ tūc tollerēt̄ natura ip̄i⁹ s; q̄ ē numer⁹ motus
fm̄ p̄us ⁊ posteri⁹. Scdō p̄z idē in p̄manētib⁹ s; in li/
nea q̄ nō seq̄r̄ linea ē s; oīno diuisibilis in potētia q̄ possit
poni sit oīno actu diuisa. q̄ hoc ēē rōem lineē. Etiam
ēē lineā sit oīno actu diuisam. nihil aliud ē q̄ p̄uēra i act/
tu est vbic⁹ in linea. vel q̄ ēē p̄rigua vel p̄r se habēria
in linea. q̄d est impossibīle vt satis late demonstrat̄ p̄ p̄m̄
fexto physicoz. Sic s; d̄m ē in p̄posito q̄ Democritū
de diuisione magnitudinis. ¶ Tunc ibi. sed nō simplex
Solut̄ scdā rōem Democriti p̄ interemptonem. dis/
cens q̄ simplex ⁊ p̄fecta generatō nō sit sicut q̄dā dīxer/
unt p̄ solā p̄gregatōem. neq̄ corruptio p̄ solā segregat/
ōne sicut accidit in reb⁹ artificialib⁹. quaz forma p̄stat
in cōpōne vel ordine. S; in naturalib⁹ generatō ⁊ cor/
ruptio est mutatio ex hoc toto. i. nō dissoluto in partes
in hoc totū. quasi nō p̄gregatū ex aliq̄ p̄rib⁹. Sicut ex

empli gr̄a. qm̄ corp⁹ naturale actu exis cōpositū ex ma
teria et forma. ita transmutat̄ q̄ accipiat nouā formam
subalem tunc est simplex generatō et corruptio. si vero
fiat transmutatō solū fm̄ passionē et corruptio. si vero
fiat alteratō. ¶ Addit̄ tū phs ibi. segregata aut̄ q̄ p̄gre/
gatio et segregatio multū faciunt ad generatōem ⁊ cor/
ruptōem. q̄ quāto aqua plus est diuisa in paruissimas
ptes tanto citius ē resoluibilis in aerē. et quāto plus est
p̄gregata tanto mag⁹ resistit agenti ⁊ min⁹ uertitur
in aquā. et hoc manifestū erit in sequentib⁹. Ultimo
epilogando de phs nūc determinatū ēē q̄ impossibīle est
generatōem ēē p̄gregatōem talē qualē q̄dā inquirunt s; ex
corporeib⁹ indiuisibilib⁹.

Querit Utz corpora indiuisibilia sint rez na
turaliū p̄ncipia. D̄m q̄ nō. quia
oīne corp⁹ est p̄tinuū. s; oē p̄tinuū est diuisibile. q̄ oē cor/
pus est diuisibile. Scdō. p̄bat. q̄ vni⁹ indiuisibile addi/
tum alteri nō auger̄ ip̄m. et p̄ p̄is ex indiuisibilib⁹ non
resultat diuisibile. S; Democrit⁹ reputauit p̄ncōue
nienti aliq̄ fieri ex incorporeo. iō posuit corpora indiuis/
ibilia ēē p̄ncipia rez. ¶ Et quādo sibi dicebat̄ oē corp⁹ ēē
diuisibile dixit hoc rez esse ad hunc intellectū. q̄ posset
diuidi fm̄ q̄dlibet signū diuisiū sed nō q̄ posset diuidi
fm̄ q̄dlibet signū p̄tinuatiū. q̄ alias facta diuisione nō
remaneret aliq̄ corp⁹. q̄d reputabat̄ incōueniens. cum
corp⁹ diuidat̄ in ea ex q̄b⁹ cōponit̄. S; errauit. q̄ fm̄
rē idē ē punct⁹ p̄tinuū p̄tes lineē ⁊ sup̄ quē cadit diui/
sio ei⁹. ⁊ q̄ idē erit signū p̄tinuatiū ⁊ diuisiū. ¶ Et De/
mocrit⁹ vt saluaret diuersitatē sensui apparentē. posuit
illa corpora athomalia ēē infinitaz figuraz. q̄ diuersa di/
uersumode figurata generant̄ ex eis p̄ p̄gregatōem ⁊ se/
gregatōem illaz partiū. S; hec oīa sunt ad logū in tex/
tu reprobata. vbi etiā cōp̄t opinio Democriti ad opi/
nionē Platonis q̄ est magis irrōnabilis.

Notandū q̄ fm̄ Democritū generatō
est p̄gregatio corpor⁹ athomaliū. s; corruptio ē segregatio ipoz. S; hoc stare nō pōt
tū p̄mo. q̄ si sic seq̄ret̄ q̄ generatō ⁊ corruptio ēēnt mo/
tus locales. Tum scdō. q̄ tūc genitū nō ēē vni⁹ simplr
s; solū ēē vni⁹ sicut aceruus lapidū. Tū tertio. q̄ gene/
ratio ē mutatio hui⁹ totius in hoc totū. ⁊ s; corruptio.
q̄ sunt absq̄ diuisione p̄tinui. Seq̄ret̄ etiā fm̄ doctozē
sanctū q̄ generatō ⁊ corruptio nō ēēnt nisi alteratō. q̄
illa trāsmutatio q̄ accidit p̄ter resolutōem cōpositi in
materiā p̄mā ē alteratō sicut manifeste accidit in domo
vel nauī et in oib⁹ illis q̄ forma p̄stat i cōpōe vlt̄ ordine

Ar Corp⁹ ē diuisibile fm̄ vni⁹ q̄d q̄ signū. q̄ fm̄
aliq̄d signū ē diuisibile ⁊ de facto diuidit̄ et est
par rō de alijs. q̄ p̄t ēē actu diuisum in q̄dlibet signū. vel
q̄ facta diuisione remanebit̄ nihil. vel magnitudines di/
uisibiles. vel puncta. vel superficies. vel passionē. vlt̄ cor/
pora indiuisibilia. S; q̄nq̄ p̄ma sunt impossibilia. vt p̄/
batū ē p̄ textū. q̄ sextū erit d̄m s; q̄ corp⁹ sit diuisum
in corpora athomalia tūc vlt̄a vni⁹ q̄d q̄ cōponit̄ his i q̄
resoluit̄. q̄ corpora athomalia erūt rez p̄ncipia. D̄z q̄
illae rō democriti ⁊ sufficient̄ p̄textū soluta ē. vt d̄m q̄
ista corp⁹ ē diuisibile fm̄ q̄dlibet signū non debite ponit̄
in ec. s; d̄z eo mō poni in ec q̄ mō potētia f̄cata p̄ ip̄suz
p̄t reduci ad actū. s; potētia diuisibilitat̄ in corpore nō
ē ad actū p̄fectū reducibīl̄ ap̄ incōuenientia sup̄ allega

*hinc vni⁹
q̄nq̄ p̄ma
vni⁹ q̄d q̄
vni⁹ q̄d q̄
vni⁹ q̄d q̄*

*Solut̄ p̄az q̄
tione ⁊ q̄
p̄m̄am rāōem
Democriti
p̄m̄am rāōem
Democriti
p̄m̄am rāōem
Democriti*

*Solut̄ p̄az rōe
democriti
p̄m̄am rāōem
Democriti
p̄m̄am rāōem
Democriti
p̄m̄am rāōem
Democriti*

Solut̄ 2a ⁊ 2oe

ta interu. et g diuifio p riniu femp fit in pres diuifibiles
 Qd fit p. q. diuifio fit in puncto cui no cõguat p
 nec p riniatur aliud punctu. sed femp inter duo puncta
 alicuius p riniu est linea media que est diuifibilis. et ita
 p diuifiones nunq aufert linea p se fm punctum p riale.
 neq aliquod diuifibile aufert p diuifione ab aliq p riniuo

Ar Quicqd apparer fenfui est veru. sed sunt ali
 qua corpora fm fenfum idiuifibilia. igit 2c.
 Qd m q fenfus decipit circa fenfibilia cõmunia et p
 accidens p fequentia illa. sed magnitudo est fenfibile cõe

Ar Illa pncipia sunt poneda p que faluatur gene
 ratio et corruptio in reb. sed illa faluat p gre
 gatõem et difgregatõem corporu indiuifibiliu. igit. Di
 nos probat. quia corpus no potest fieri ex no corpe. et ta
 le corpus no potest esse diuifibile vt patz ex dictis. ergo
 generatio corporu fit ex cõgregatõem corporu. achomaliuz
 Qdendũ ficut patz copiofe ex dictis. Qd et quãdo
 dicat. corpus componit ex materia et forma fubftantiali
 quoz que d iter est indiuifibile. Dicendũ q corpus no
 pponit ex illis tanq ex partib integralib. sed tanq ex
 partib essentialib. Si vero loquamur de ppositõem cor
 poris ex partibus integralibus. tũc debet dici q cõpo
 natur ex pibus minoribus toto. no tamẽ oino indiuif
 bilibus. ficut in fili magna linea pponit ex quib lineis

Qdeterminatis at his primo vidẽdũ vtrũ ge
 neret quid fimpliciter et corruptitur. aut proprie
 quidez nihil Semper aut ex aliquo est aliud.
 Dico aut puta aut ex laborate fanuz aut laboras
 ex sano. aut pariu ex magno aut magnũ ex par
 uo et alia omnia fieri hoc modo. Si em fimp
 liciter erit generatio. fimpliciter vtqz quid ge
 nerabitur ex non ente Quapropter vtqz vtqz
 erit dicere q existit in quibũdã non ens. Que
 dam enim generatio ex non ente aliquo puta
 ex non albo album. aut ex non bono bonum

Itud est fcom capitulu hui tractatus p rini: in q
 phs determinat de generatõem et alteratõem fm opinio
 nem p ria Et diuidit in duas ptes pncipales: in prima
 ingit. vtz fit aliqua fimplex generatio fm quã aliqd
 b: generari. In feda determinat de dã alteratõis ad
 fimplicem generatõem. ibi. De generatõem fit Circa p riniũ
 pmo de de quo est inrentio. dicens q post determina
 tionem p ditor in p fideratõem veritatis pmo occurrit
 videndũ vtz aliqd generet vel corrupat fimpliciter: vtz
 p rie et fimpliciter. Ieu pncipaliter nihil generet vel corrup
 patur. f: folũ generet vel corrupat aliqd ex aliquo et in
 aliqd qd p rinet ad generatõem fm qd. ficut qũ et la
 borante fit fanũ. vel pariu ex magno: ibi em no fit fimp
 liciter. sed fit aliquid f: fanum: vel parium. Qd u
 la generatio inuenit in omni genere mobiliũ. vt p oca
 uo p hysicor. Tunc ibi. Si em fimpliciter. Aretoreles
 exequit ppositũ et ponit vnã p riam p quã pbat q no fit
 aliqua generatio fimpliciter. dicens q si fit aliq generatio
 fimpliciter fequit q aliqd generabit ex fimpliciter no ente. sed
 p rns est ipoffibile. q et aũs. f: q aliqd generetur fimpliciter
 Impossibilitas p fequentis pbat. qz illud ex quo ge
 nerat aliqd p r dicit illud. ficut si ex ligno generet archa

p r dicit q lignũ fit archa. si g ex no ente fimpliciter generet
 ens: erit vtz dicere qd no ens fit ens. q e p r dicitõia
 fit esse vera. Subdit phus q hoc incõueniens fequit
 si dicat ex no ente fimpliciter fieri aliqd. ficut ex fubiecto p
 manente. no aut fequit ex no ente fimpliciter fieri aliqd or
 dine tñ. vt post no ens fit ens. Si Aretfo. folũ hoc obij
 cit difputariu: q Tunc ibi: qdã em. pbat neceffitate
 p rne p rne q ponit loco maioris: qz ficut generatio qdã
 vel fm qd est ex no ente quodam ita fimpliciter generatio
 fimpliciter erit ex non ente fimpliciter.

Simpliciter autem ex fimpliciter no ente f:z
 fimpliciter aut ex no bono aut ex non ente aliq
 aut p riniũ fignificat fm vnumquodqz p r dicit
 camentũ entis. aut vniuerfale et omnia cõpre
 hendens Siquide p riniũ fubftantie erit ge
 neratio ex non fubftantia. Cum em non exiftat
 fubftantia manifefum quoniam neqz hoc ne
 qz aliorum nullum p r dicitõem. puta
 neqz quale. neqz quantum neqz vbi. feparate em
 effent per fe paffiones a fubftantijs. si autẽz no
 ens vniuerfaliter negatio erit vniuerfaliter om
 niũ. q p r dicit ex nullo generari neceffe e generatũ

Hic excludit quandã folutõem que fundat in diftin
 ctione entis fimpliciter. Dices q fimpliciter ens potest intel
 ligi dupl. Vno modo. put fimpliciter fignificat illud quod
 est p riniũ inter omnia p r dicitõem entis. et fic fimpliciter ens
 dicit esse fubftantia. Alio modo fm q fimpliciter est idẽz quod
 vniuerfaliter. et fic fimpliciter ens dicit ens vniuerfale quod
 omnia p r dicitõem comprehendit. Et p opositum no ens
 fimpliciter potest dici dupl. f. vel quod no est fubftantia. vel
 quod nullo mō est ens. Tunc ibi. Siquide p riniũ.
 Qdendũ q fm vtrũqz fenfum fequit incõueniens. quia
 fm p riniũ fenfum fequit q fubftantia fiat ex no fubstan
 tia. et quãdo ponit no fubftantia tunc nullũ alioz p r dicitõem
 mentoz erit. Vel oporteret dicere q accidens remanet
 fine fubftantia. quod est ipoffibile. Sitt iuxta fcom fen
 sum fequit q illud quod fimpliciter generat. generat p rne
 ex nihilo. cõtra fenetiam omniũ p r dicitõem naturalũ qui
 de generatione naturaliter loquuti funt.

De his quidem et in alijs dubitatũ est et de
 terminatum fermonib. Amplius aut breuiter et
 nunc dicendũ quoniam modo quidem alio ex
 non ente fimpliciter generatis. modo autem
 alio ex ente femp. potest ate em ens. actu vero
 non ens neceffe est p r exiftẽre quod vtroqz mo
 do dicitur Quod autem ex his determinatis
 habet questionem mirabilem. Rurſus repeten
 dũ quomodo est fubftantie fimplex generatio fi
 ne ex potestate ente fime qualiter aliter. Queret
 enim quis an est fubftantie generatio et huius
 quanti et qualis et vbi Eodem vtqz modoz de
 corruptione Si em qd generabit manifefum q
 erit potestate aliqua fubftantia actu vero no. ex q

Ar Vno autem p riniũ
 fit p r dicitõem entis
 et fic fimpliciter ens
 dicit esse fubftantia

*Ponit quandã
 folutõem*
 Dices q fimpliciter ens
 potest intelligi dupl.
 Vno modo. put fimpliciter
 fignificat illud quod
 est p riniũ inter omnia
 p r dicitõem entis. et fic
 fimpliciter ens dicit
 esse fubftantia. Alio modo
 fm q fimpliciter est idẽz
 quod vniuerfaliter. et fic
 fimpliciter ens dicit ens
 vniuerfale quod omnia
 p r dicitõem comprehendit.

Ar Quod autem ex his
 determinatis habet
 questionem mirabilem.

*Quomodo est fubftantie
 fimplex generatio fi
 ne ex potestate ente
 fime qualiter aliter.*

*Queret enim quis an
 est fubftantie generatio
 et huius quanti et
 qualis et vbi.*

*Eodem vtqz modoz
 de corruptione.*

Primus

generatio erit et in qua necesse transmutari quod corrumpitur vtriusque igitur existit quid huic aliorum actu. Vico autem puta aut erit quantum aut quale aut ubi aut potestate ens. hoc et ens simpliciter. aut neque hoc. neque ens. si enim nihil sed omnia potestate et separatim accidit quod sit non ens. Et amplius quod maxime timētes erant primi philosophantes ex nihilo generari preexistente. Si autem hoc quidem esset aliquid et substantia non existit. aliorum autem per dīcametorum aliquid erit quemadmodum diximus erunt separate passionēs a substantiis.

*Domt vera
Soluciones q
hiof*

*Mouet dubita
none*

Hic psequenter soluit predictam dubitationem. Dicens quod de ista materia in alijs libris scilicet in libro philosophorum magis diffuse posite sunt dubitationes et determinationes. Nunc breuiter dōm est. quod simpliciter aliquid generatur quodammodo ex ente. et quodammodo ex non ente. quod illud quod preexistit generationi est ens in potentia non autem ens in actu. Et ergo verum est quod dicitur vtriusque modo. scilicet quod generatio sit ex ente. et quod sit ex non ente. Tunc ibi. Quod autem ex his. Phis circa dictam solutionem mouet aliam dubitationem. Dicens quod post predictam determinationem insurgit adhuc mirabilis dubitatio. ideo oportet rursus tentare quod simplex generationis sit ex ente in potentia. et quod non. Est ergo dubitatio talis. vtriusque generatio simplex sit in substantia. vnde uidetur de genere substantie. vel vtrum etiam sit quantitatatis qualitatē et sic de alijs que non sunt simpliciter entia. Et arguit phis primo quod illud quod generatur simpliciter non sit substantia neque accidentis. quia illud ex quo generatur est in potentia ens. vel ergo tale ens in potentia est substantia in potentia vel accidentis. et quodcumque illorum de tur sequitur inconueniens. quia primo sequitur quod illud non ens scilicet materia prima sit separatim id est per se existens absque omni forma. sequitur etiam illud quod maxime timētur per se primo philosophi scilicet quod aliquid generetur ex nihilo preexistente. quod quod non est ens actu est nihil. Sed secundo sequitur illud inconueniens quod prius inductum est. scilicet quod passionēs id est accidentia separantur a substantiis quod est manifeste impossibile. Sic ergo videtur sequi quod generatio simpliciter non sit ex ente in potentia sicut tamen predicta solutio dicebat.

De his igitur quantum decet tractandum. et que causa quare vtriusque generatio sit semper. et quod simpliciter et que semper parte. existere autem causa quidem vna vnde principium motus esse dicimus. vna autem materia causa esse dicendum. De illa quidem enim dictum est prius in de motu sermonibus quoniam hoc quod immobile per omne tempus: hoc autem mouetur semper. Vnde autem de immobili quidem alterius principio et primo diuidere est philosophie opus De mouente autem alia per continue moueri. postea reddendum quod tale singularium dictorum causa. Nunc autem vtriusque in materia specie posita causam dicamus propter quam generationis semper et corruptio non deseruit naturam. Si malum enim forsitan fiet. cum hoc manifestum et de nunc

Degeneratione

quesito quomodo oporteat dicere et de simplici generatione et corruptione. Habet autem questio nem sufficienter que causa est quod complicata generatio si quod corrumpatur ad non ens secedit. non ens autem nihil est. neque enim quod. neque quale. neque quantum. neque ubi quod non ens. si igitur quod entium semper secedit. Quare non consumptum est elementum et manere oportet si finitum erat ex quo generatorum sit vniuersum quodque.

Postquam Aristoteles contra predictam solutionem obiecit hic psequenter intro ducit aliam questionem per cuius solutionem soluitur dicta obiectio. Dicens quod de his idem de obiectione premissa tractandum est quantum puenit profecto. Et vtriusque melius declarat in quodendum est quare generationes tam simpliciter quam simpliciter sunt semper et perpetue supposita perpetuitate mundi quam probat phis octauo philosophorum. Et dicit phis quod huius sunt due cause. vna quod est principium vnde motus (vtriusque efficiens) et alia que est materia. et talis nunc est assignanda. quod de prima dictum est in octauo philosophorum. quia ibi dictum est quod est aliquid quod mouens immobile per omne tempus et aliud mouens quod semper mouetur scilicet celum. De primo mouente determinationem esse alterius sermonis. quod pertinet ad aliam partem philosophie. Sed de secundo mouente quod causat perpetuam generationem propter hoc quod continue mouetur determinabitur in fine secundi. Est ergo solum hic determinandum quare generationes et corruptiones sunt perpetue ex parte materie id est cause materialis. quia illud seruiri his que dicta sunt de generatione simpliciter et corruptione. Tunc ibi. Habet autem questio. Obijcit contra perpetuitatem generationis quia illud quod corrumpitur semper corrumpitur in non ens quod quidem non ens neque substantia nec quale nec quantum. Si ergo corruptio fiat semper in non ens sicut et generationis sit ex non ente tunc oportet quod semper aliquid entium cedat in non ens et sic semper subtrahitur aliquid habens naturam. Si finitum per ablationem primum sumitur quia ergo totum vniuersum est finitum. non poterint generationis et corruptio esse semper eterne. quia iam non relinquatur nisi inane id est vacuum.

Neque enim vtriusque propter infinitum esse ex quo generatur non deficit. hoc enim impossibile. Non enim est actum infinitum potestate autem est. vtriusque in diuisione quapropter oportet hanc esse solam causam non deficere quoniam generatur quidem semper in minimis. nunc autem hoc non videmus. Quo circa propter huiusmodi corruptionem alterius esse generationem. et huiusmodi generationem alterius esse corruptionem in definitibus necesse est transmutationem esse. De generatione quidem igitur et corruptione simpliciter circa vniuersum quodque entium hanc existimandum est sufficientem omnibus causam.

Hic psequenter soluit dictam questionem et primo excludit duas falsas solutiones. Quarum prima est quod non est vniuersum generationem non posse carere perpetuitate propter infinitum principium. sicut tamen dixerunt antiqui philosophi.

*Solutio per se duz
p'o*

illud sit vñ siue multa quia nihil est actu infinitū in natura vt probatum est tercio philosophorum et primo celi. Secunda solutio falsa est quia aliqui dixerint generationes non deficere eo qd totum corpus naturale ex quo omnia generantur est infinitum in potentia et ergo nunq̃ totaliter consumitur. Sed dicit philosophus qd si a continuo finito finem accipit semper abstrahatur eadem quantitas quācumq̃ sit magnum semper fit minus et tandem consumitur. Et ergo si illa esset causa tūc illud quod postea generatur semper esset minus in quantitate. qd tamen non videmus ergo generatio vel corruptio q̃ in infinitū durat non est similis diuisioni magnitudinis in finitū. Tunc ibi. quo circa. Ocludit veram solutionem. Dicens qd semper corruptio vnius est generatio alterius et e converso. et ergo necesse est transmutationem id est generationem et corruptionem esse indeficientem. vel inquietam id est non cessantem. quia finitū potest infinitis resumī ad standū successiue sub infinitis formis. Et illa causa est sufficiens supposita perpetuitate mundi et moris. qd tamen fides catholica non supponit.

Querit Vtr generatio vnius semper sit corruptio alterius. Pro responsione notandum qd titulus huius questionis potest habere duplicem sensum. quorum primus est talis vtr generatio et corruptio sint vna mutatio et huius sensus est falsus loquendo de ipsis formaliter. quia habet diuersos terminos et oppositas rationes. Sed tamen materialiter potest admitti. quia in omni motu aliquid abijcit respectu cuius est corruptio. et aliquid acquiritur ratione cuius est quodammodo generatio. et sic quilibet motus est quodammodo generativus et corruptivus. Alius sensus est. An ad generationem vnius compositi substantialis sequatur corruptio alterius et iste sensus est verus in quo sensu sumit dicram positionem philosophus. Est ergo dñm qd generatio vnius est corruptio alterius et e converso. nō quidē identice et essentialiter sed per naturalem comitantiā. iuxta secundum sensum immediate positum. Probatur. quia corruptio forme substantialis est abiectio forme a materia. Vel ergo illa forma abiecta inducitur noua forma in materia. et sic habetur intentum. sed corruptio vnius sic generatio alterius. vel nō inducitur noua forma tūc sequitur qd materia manebit nuda quod est impossibile. qz tunc vnum et idem haberet esse et nō esse. quod implicat contradictionem. Nec potest dici qd vna forma abiecta alia ibi maneat. quia materia simul nō potest habere plures formas substantiales. vt hic nunc supponitur et alibi diffusum probatur. Et similiter potest probari qd ad generationem vnius sequitur corruptio alterius. qz materia nō potest simul habere plures formas substantiales. et ergo quando acquirit vnam de nouo per generationem rei. et pus nō fuit nuda. oportet qd ab ea abiiciatur forma substantialis preexistens per corruptionem. Et quo inferitur qd materia sit ingenerabilis et incorruptibilis finem eius substantiam et eius appetitus nō potest sariari per vnam formam. nec simul potest habere plures formas substantiales. nec etiam potest manere nuda ab omni forma. tunc oportet qd materia sit causa perpetuitatis generationis et corruptionis per eius reiterationem sub diuersis formis.

Notandum Ista questio posset extendi ad generationem finem qd q̃ res perit in accidentibus aliq̃. licet nō in omnibus. qz dñs

plura sunt accidentia. quedā sunt nō habentia contrarium sicut pater de lumine in aere. et in illis fit generatio vnius sine corruptione alterius. Alia sunt accidentia que habent contraria et illa sunt duplicia. quia quedā sunt mediata et quedā immediata. vt patet in postp̃dicamentis. de contrariis mediatis iterū nō est necessarium qd generatio vnius contrarij sit corruptio alterius. Sed in contrariis immediatis siue sint actiua siue passiua siue actiua et passiva annexa. semper generatio vnius est corruptio alterius et e converso. quia natura illorum contrarij est qd necesse est alterum ipsorum esse in subiecto apto nato.

Ad Generatio et corruptio sunt mutationes opposite. ergo vna non erit altera. Dicendum qd nec hoc hic pcluditur. sed solum processum est qd ad generationem vnius comitatur corruptio alterius et e converso quia illa predicatio nō est formalis sed materialis. et sic per eam solum denotatur identitas materie. et non identitatis terminorum q̃ sunt esse et non esse. Et quando dicitur corruptio vnius comitatur generatio multorum. vt patet de corruptione mixti quod resoluuntur in quatuor elementa. Dicendum qd indifferens est ad intentionem philosophi. Vtrum ad corruptionem vnius sequatur generatio vnius vel multorum.

Ad In nutritione aliquid corrumpitur scilicet nutrimentum et tamen ibi nihil generatur. Dicendum qd vtrq̃ est ibi noua generatio specialis nō quidē per nouam productionem forme. sed per nouam transmutationem nutrimenti ad formam seu esse nutriti. Et ergo eo modo quo ibi est corruptio est etiam generatio.

Ad Generatio scientie in intellectu. et luminis in medio nullius est corruptio. igitur. Antecedens probatur. quia potest in aliquo generari scia absque abiectioe alicuius erroris. sed de lumine manifestū est. quia nō habet alterum sibi contrarium. Dicendum qd dictum philosophi debet intelligi supposito contrario in subiecto qz tunc non potest vnum introduci nisi reliquū expellat.

Propter quid autem hec quidē simpliciter dicuntur generari et corrumpi. hec autem nō simpliciter. Rursus scrutandū si idē generatio quidē huius. corruptio autem huius. et corruptio quidē huius. generatio autem huius. Queret enim aliquis rationem. Dicim⁹ enim quoniam corrumpitur nūc simpliciter. et nō solum hoc. et hec quidē generatio simpliciter. hec autem corruptio. hoc autem generat quidē simpliciter hoc autem generat finem quid. Dicim⁹ enim discere fieri quidem scientie. fieri autem simpliciter nō. Quodammodo igitur determinauim⁹ multoties dicentes quoniam hoc quidē sciat hoc aliquid hoc autem nō. propter hoc contingit quod querit. Differt autem in quod transmutat transmutas. puta forte que in igne via generatio simplex. corruptio autem alicui⁹ erit puta terre. terre autem generatio aliqua. generatio autem nō simpliciter corruptio autem simpliciter puta ignis. Quodammodo per me nides dicit duo ipsum ens et nō ens inquiring ignem et terram. Nec autem aut talia alia suppone

Primus

re nihil differt. modum enim querimus sed non subiectum. In non ens igitur simpliciter corruptio simplex in simpliciter autem ens generatio simplex. Quibus igitur determinatum est sine igni et terre sine alijs quibus horum erit. hoc quidem ens. hoc autem non ens. vno igitur modo differt in hoc simpliciter generari et corrumpi aut non simpliciter. Alio autem modo qualitercunque materia quedam videretur cuius quidem est magis differentie signat hoc aliquid magis substantia. Cuius autem priuationem non ens. puta si calidum. predicamur aliquid et species frigiditas aut priuatione. Differunt autem ignis et terra his differentiis

¶ Hic sequenter prius accedit ad soluendum questionem principaliter intentam. Dicens quod ostendendum est quare scilicet quedam dicuntur simpliciter generari. et quedam simpliciter corrumpi. quedam vero non. Et rursum etiam considerandum est quare generatio vnius est corruptio alterius. quia hoc videtur habere quandam rationem cum quidam sunt qui ex se invicem non generant in quibus illa dicta etiam locum habent. scilicet quod quidam generant simpliciter et quidam finem quod. Sicut exempli gratia. ille qui adificat fit sciens sed non fit simpliciter. quia erat antequam esset sciens. ¶ Tunc ibi. Quoadmodum igitur. Prius soluit priusquam questionem et ponit duos modos quo contingit in his quod ad se invicem generant quod generatio et corruptio vnius sit simpliciter et alterius finem quod. Primus modus est. quod generatio simplex est quod est via in simpliciter ens et corruptio simplex est quod est via in non ens. Sicut exempli gratia finem. Permenide ignis est ens et terra non ens. posuit enim duo principia res. scilicet ens et non ens appellans ens ignem et non ens terram. transmutatio ergo que est via in ignem puta si ex terra generetur ignis. tunc diceretur generatio simplex. quia est via in ens. corruptio autem non simpliciter sed aliquid scilicet terre que est non ens. Contra vero quod ex igne generatur terra tunc generatio terre est generatio aliqua. non autem generatio simpliciter. sed corruptio ignis est corruptio simplex. quia est corruptio entis scilicet ignis. ¶ Tunc ibi. Alio autem modo. Ponit secundum modum. Dicens quod illud cuius differentie magis fecant hoc aliquid est magis substantia et ens. Illud autem cuius differentie magis fecant priuationem magis est non ens. Sicut exempli gratia differentia ignis scilicet caliditas est species et forma. Sed differentia terre est frigiditas que est priuatio. quia ignis naturalis est calidus et terra naturaliter frigida. et ergo ignis est magis substantia et terra magis accedit ad non ens. Et ergo generatio ignis est generatio simpliciter. Sed generatio terre est generatio finem quod

¶ Contra exempla primi modi. quod finem. Aristoteles enim tam rationem ignis quam terra est ens. ergo male dictum est. quod terra sit non ens. Dicendum finem doctorem sanctum quod nihil differt in proposito supponere talia exempla. vel alia. quod finem quod dicit prius in textu inducendo exempla querimus modum non subiectum. Et ergo nihil refert. verum exempla in his terminis vel alijs proponant. in signum cuius Aristoteles in libris logice communiter videtur exemplis finem opinionones aliorum philosophorum. quod finem doctorem sanctum non finem in ducenda quasi sint verba Aristotelis sed sufficit quod per ipsa illud ostendatur quod in scientia queritur

De generatione

¶ Si corruptio esset via in non ens simpliciter. vel illud non ens esset omnino nihil. vel esset materia sub sola priuatione. sed nullum illorum est dicendum. igitur rationem. Vnde probatur. quia omnis corruptio naturalis fit per resolutionem in aliquam materiam. ergo non potest dici priuatio. neque secundum. quia tunc quod est priuatio pura sine forma cum materia nunquam denudet ab omni forma. ita quod sit sub sola priuatione. Dicendum finem doctorem sanctum quod per non ens simpliciter intelligitur hic materia cum priuatione adiuncta aliqua forma non quidem perfecta que complet speciem rei naturalis sed imperfecta que neque perficit aliquam speciem naturalem. neque est finis intentionis nature. sed magis est via. ut patet manifeste in generatione hominis finem Avicenna. Quando ergo per aliquam transmutationem devenitur ad formam perfectam est generatio simpliciter. Sed quando devenitur in priuationem cui adiungitur forma imperfecta tunc est generatio finem quid et corruptio simpliciter. Et ergo subiectum generationis proprie dicitur est reductivum de predicamento substantie. quia est materia prima. non tamen natura sed stans sub forma corripenda. existens in potentia ad formam introducendam

¶ Contra secundum modum. frigiditas est ens et natura. ergo male dictum est quod sit priuatio que est non ens. Antecedens probatur. quia calidum et frigidum opponuntur contrarie. sed utrumque contrarium est aliqua natura. alias non esset in eodem genere. quia priuatio et non ens non est in genere. Dicendum finem doctorem sanctum quod semper vnum contrarium est cum defectu et priuatione quodam respectu alterius. Dicit ergo frigidum priuatio non quod si sit pura priuatio sicut cecum aut nudum. Sed quod est qualitas deficiens respectu calidi. ¶ Et quando dicitur si priuatio diceretur non ens ut hic supponit sequeretur quod iste secundus modus non differret a primo. Respondit doctor sanctus quod isti duo modi solui differunt penes hoc. quod prius accipiebat finem diam entis simpliciter et non ens simpliciter hic autem accipitur finem diam entis perfecti et imperfecti.

¶ Calidum et frigidum in alijs corporibus ab elementis sunt accidentia. ergo male ponuntur hic pro differentiis substantialibus et quasi primis ad generationem elementorum. Tene sequentia. quia calidum et frigidum dicuntur vniuocum de alijs corporibus et elementis. Et confirmatur. quia nulla forma substantialis est sensu perceptibilis sed solum intellectu cuius obiectum est quod quod est tertio de anima. scilicet calidum et frigidum sunt qualitates sensu perceptibiles. quia inferuntur sensui passionibus. et ob hoc dicuntur passibiles qualitates ut dicitur in predicamentis. Dicitur sicut habetur ex quarto metaphysice quod duae subales. quia sunt ignore sic manifestantur per duas accidentales. et ideo multoties videtur duos accidentales loco subalterni. et hoc modo prius habet calidum et frigidum esse duas subales ignis et terre. cum tamen sint proprie passionibus ipsorum quod proprie passionibus sit effectus duarum subalterni. Et sicut alie cause intelligibiles inorescunt per effectum sensibiles. ita sunt perfectio calidi et imperfectio frigidi proprii penduntur quod forma substantialis ignis est perfectior quam forma substantialis ipsius terre. Et dicitur in textu. quod ignis sit magis substantia quam terra. quia definitio eius magis fecit hoc aliquid. ¶ Et quod dicitur in predicamentis dicitur quod substantia non suscipit magis neque minus. Respondit doctor quod prius per hoc dictum non vult fecit

infectione aut remissione sube in p̄dicamento sube. s. maloz
re. vel minore p̄fectōem in sp̄ibz sube s̄m dicta foraz dīz.

Videtur autem magis multis sensato z nō
sensato differe simpliciter et aliqua generatio
quādo q̄dem em̄ in sensatam trāsmutat̄ ma/
teriam generari inquirunt. quādo autem in non
materiā corrumpi. Ens em̄ z non ens in senti
re z non sentire determinant. quemadmodū sci
bile q̄dem ens. ignotum autem non ens sensus
enim scire habet virtutē. Quemadmodū igitur
illi in sentire vel posse z vivere z esse existimant.
ita z res modo quodā prosequentes veritatem.
id autē dicentes non veruz. Contingit utiqz
s̄m opiniones z s̄m veritatem aliter z generari
simpliciter z corrumpi. spiritus em̄ z aer s̄m sen
sum q̄dem minus sunt. ideo z que corrumpunt
simpliciter in hac trāsmutatione corrumpi di
cuntur. generari autē quando intangibile vt in
terram trāsmutant̄. s̄m veritatem autem hoc
aliud z species hec q̄ terra. Esse quidem igit̄
simplicem generationē corruptōem entem ali/
cuius corruptionē dicta est causa. propter ma
teriam em̄ differre. aut eo q̄ substantia est aut
non. aut q̄ hec magis. hec vero non aut q̄ hec
quidem magis sensata est materia ex qua et in
quam. hec vero minus.

Hic consequenter philosophus ponit terciū modum
s̄m quē aliqui assignant differentia generationis z corrup
tionis simplicis z s̄m quid. Dicens q̄ multis videtur q̄
simplex generatio z s̄m quid magis differre penes ma/
teriam sensibile q̄ s̄m p̄fectōem z imperfectōem suarū
differentiar. sicut dixit secundus modus. Et ergo illi dis
cunt q̄ quando aliquid trāsmutat̄ in materia que potest
bene sentiri tūc generat̄ aliquid simplr sicut quādo trāsmu
tat̄ in terram vel aquā. Sed q̄ trāsmutat̄ aliquid in illud
q̄d non est manifestū sensui. tūc dicunt illud corrumpi sim
pliciter. sicut q̄d aliquid trāsmutat̄ in aerē. Et rō illoz ē. q̄
nō distinguebant sensum ab intellectu. z ergo determina
bant ens z nōens penes sentiri z nō sentiri. Itā q̄ om̄e sci
bile dixerunt esse ens. ignotū autē nonens. Sed p̄hs ostē
dit falsitatē huius sententie q̄ sic dicētes estimabant res
esse in hoc q̄ sentiunt vel possunt sentiri. sicut in simili nos
dicimus aīalia vivere z esse in hoc q̄ actu sentiunt vel p̄se
sentire. Sed hoc nō est verū. q̄ sensus non est p̄fectio rei
sensibilis. sicut est p̄fectio sentientis. z s̄ nō est s̄c. Et s̄ ve
ritas rei nō cōsistit in sentiri. al̄ em̄ veritas rez esset soluz
in sentiēte z nō in rebz. Tunc ibi (Contingit utiqz) Co
parat istum terciū modū ad scdm Dices. q̄ differeret con
tingit generari simplr z corrūpi s̄m opinionē. id est s̄m istū
terciū modū. z s̄m veritatē quā tangit secundus modus.
q̄ s̄m istum terciū modū q̄d aliquid trāsmutat̄ in sp̄m
id est est in aerē v̄l ventū tunc dī simplr corrumpi. quia illa
minus percipitur p̄ sensum. sed quādo aliquid trāsmutat̄ in
aliquid palpabile et tangibile sicut est terra tunc dī simplr
generari. Sed s̄m veritatē accidit cōtrariū. q̄ aer est mag

gis hoc aliquid z sp̄s q̄ terra. z est p̄fectius ens. z ergo q̄d
aliquid trāsmutat̄ in aerē. tūc est generatio simplr. s̄ q̄d
eōverso trāsmutat̄ in terrā tūc est corruptio simplicis.

Finaliter ibi. (Esse q̄dem igitur.) Epilogat que dicta
sunt. Dicens q̄ dicta est causa quare sit aliqua generatio
simplr. cum tū sit corruptio alicuius z q̄daz corruptio sim
pliciter cū tū sit generatio alicuius. quia illa differūt penes
materiā. id est penes illud in quod aliquid trāsmutat̄ p̄ ge
neratōem vel corruptōem. q̄ illud vel est magis substan
tia. id est ens. vel est nōens. vt dixit p̄mus modus. aut etiā
est magis vel minus p̄fectū ens. vt dicebat scdm modus.
aut ē magis aut minus sensibile q̄d p̄tinz ad terciū mo^m. Et
vocat hic materiā nō purā. sicut dī sanctus Thō. sed rez ex
qua aliquid generat̄ vel in quā corrumpit̄.

Dicuntur autē hec quidem simpliciter gene
rari. hec at̄ aliquid solum non ex adinvicem gene
ratione. sed s̄m quem diximus nunc modum.
Hunc quide em̄ tantū determinatum est. qua
re omni generatione ente corruptione alterius
et omni corruptione ente alicuius alterius ge
neratione non simpliciter attribuimus genera
ri z corrumpi in adinvicem trāsmutationibz.
Quod aut̄ prius dicitur non querit hoc sed q̄
re discens quidē non dicitur simpliciter genera
ri. sed quid generari sciens z disciplinā. nascēs
autem generari. Hec autem determinata sunt
in p̄dicamentis. hoc quidem em̄ hoc aliquid sig
nificat. hoc autem quale. hoc autem quantum.
Quecunqz igitur non substantiam signat non
dicuntur simpliciter generari. sed s̄m quid. Si
tamen simpliciter in om̄ibz. generatio quide
s̄m ea que in alio ordine dicunt̄. puta in substā
tia quidem si ignis. sed non si terra. in qualitate
autem si sciens z disciplinātū. sed nō si nesciens.

De generari quidem igitur hoc simpliciter ge
nerari. hoc autem s̄m quid. z vniuersaliter z in
substantijs ipsis dictum. z quoniam genera
tionē cōtinue esse causa est. vt materia subiectū
quoniā trāsmutat̄ in contraria. et est alterius
generatio semp in substantijs alterius corruptio
et alterius corruptio alterius generatio.

Hic p̄ter p̄hs ostēdit causam generatōis simplr z s̄m
q̄d in his q̄nō generant̄ ex se inuicē. z p̄ hec determinat q̄st
ionē p̄ncipaliter intentā. Dices p̄mo q̄ dubiū est q̄re aliq̄d
eunt generari simplr z aliq̄d corrūpi. nō in his q̄ ex se inuicē
trāsmutant̄. Sicut (exēpl gratia) q̄n nascit hō vel aīal
tunc dī simplr generari. sed q̄d aliq̄d sit sciens. tunc nō dī
generari simplr. Et statim soluit istam questionē. Dices
q̄ illa quoz quedā dicūt generari simplr z quedā s̄m q̄d
sunt distincta s̄m p̄dicamēta. q̄ illa que significāt hoc ali
quid. id est substantiaz dicunt generari simplr. sed illa que
scant quantitātē aut q̄litatē zē. dicunt generari s̄m quid.
Cuius rō est. quia generatio est via de nō esse ad eē. Sed
est duplex esse. quoddā q̄d nō. p̄supponit aliud eē sicut est

Primus

esse substantie. et illud simpliciter generat. Aliud quod presupponit aliud esse. primum generat simpliciter. et secundum sicut esse accidentium generatur secundum quid. Ad dictamen philosophi quod in omnibus istis scilicet rationibus substantiarum quod accidentibus est duplex generatio. scilicet simpliciter et secundum quid. quia quando generatur magis perfectum ex minus perfecto est generatio simpliciter. sicut quando ex terra generatur ignis. sed quando est e contra est generatio secundum quid. sicut quando ex igne generatur terra. Et sic suo modo dicendum est de qualitatibus. quia quando generatur sciens est generatio simpliciter. Sed quando generatur nesciens est generatio secundum quid. Tunc ibi. De generari. Depilogat. Dicens. quod universaliter dictum est tam in substantiis quod accidentibus quod quedam generant simpliciter. et quedam secundum quid. Dicitur est etiam quod causa commutatio generationis est materia secundum quam aliquid transmutatur in contrarium. quia ex hoc contingit quod generatio unius est corruptio alterius. et e converso. quia nunc materia est sub privatione unius forme sine alia forma. licet illa non semper sit contraria. quia corpus diaphanum potest esse sub privatione lucis absque hoc quod subsit forme contrarie.

Queritur

Utrum in illis que non ex se invicem generantur. generatio simpliciter et secundum quid distinguatur. Dicendum quod sic. ut patet ex immediate dictis. quia absolute loquendo mutatio de non esse substantiale dicitur generatio simpliciter. Sed mutatio de non esse accidentiale ad esse accidentale dicitur generatio secundum quid. Sed loquendo comparatiue. tunc illa distinctio generationis habet locum in substantiis et etiam in accidentibus. quia in substantiis generatio simpliciter est generatio perfectioris substantie. sed generatio secundum quid est generatio substantie imperfecte. Et similiter in accidentibus illa generatio dicitur simpliciter que terminatur ad perfectius accidentis. illa vero secundum quid que terminatur ad accens minus perfectum.

Ad.

Si esset aliqua generatio simpliciter. ipsa esset ex non ente simpliciter. Sed nullum est non ens simpliciter. ergo. Minor probatur. quia non ens simpliciter vel est idem quod non substantia. quando scilicet exponitur simpliciter per principalem. aut est idem quod nihil. quando exponitur simpliciter exponitur per universalem. sed non ens primo modo est nihil sicut secundo modo. quia non existente substantia nullo erit accidentis. Dicendum quod hoc argumentum procedit ex insufficienti divisione. quod simpliciter capitur tercio modo. ut est idem quod actualiter. et isto modo generatio est ex non ente simpliciter. id est actualiter. quia subiectus generationis per se et in quantum habet esse ens in potentia.

Ad.

Si esset aliqua generatio simpliciter illa esset instantanea aut successiva. non primum. quia illud quod generatur per se generatur. ut dicitur sexto philosophorum. Nec secundum. quia tunc forma substantialis intenderet et remitteretur quod est impossibile. Dicitur quod generatio simpliciter secundum primum rationem mutationis est in instanti. sed semper admixta est alterationi. sic est successiva. et illa possunt simul stare.

Ad.

Nihil debet poni a philosopho naturali nisi sit manifestum et ad sensum notum. sed non est manifestum ad sensum aliquid generari simpliciter. Dicendum quod maior est falsum. intelligatur etiam per accidens quo modo generatio est per sensum cognoscibilis.

Atvero neque querere oportet quare generatur aliquid semper ex corruptis. Quia admodum enim

Degeneratione

et corrumpi simpliciter inquantum quando ad insensatum venit et non ens. similiter generari ex non ente inquantum quando ex insensibili. siue igitur ente aliquo subiecto siue non generatur ex non ente. Quare similiter et generatur et corrumpitur in non ens. Verito igitur non deficit. generatio enim entis est corruptio non entis. Sed hoc non ens simpliciter queret aliquis. utrum alterum contrarium est puta terra et graue non ens. igitur autem et leue. ens autem non. sed est et terra ens. non ens autem materia terre et ignis similiter. Et an alia utriusque materia aut non utriusque fierent ex inuicem neque ex contrariis. His enim existunt contraria igni terre aque et aeri. Aut est quidem qualiter eadem. est autem qualiter alia. Quod quidem enim qualiterque ens subicitur idem. esse autem non idem. De his igitur instantum dictum sit. *Non est 3° quod hoc est dependens*

Hic consequenter philosophus determinat tres alias questiones minus principales principales subsequentes. Quarum prima est. quare semper generatur aliquid ex corruptis secundum quod dictum est quod generatio unius est corruptio alterius. Soluit philosophus quod hoc ideo est. quia corruptio tendit in non ens et generatio est ex non ente. ideo oportet quod generatio sit ex corruptis. Et hoc etiam probat philosophus ex aliorum opinione qui dicunt aliquid corrumpi quando deuenitur ad aliquid quod insensibile. et dicunt aliquid generari quando deuenitur ad sensibile quod solum dicunt esse ens. Sic igitur idem est in quod sit corruptio et ex quo est generatio. et propter hoc generatio est ex corruptis. Et ergo convenienter non deficit successio generationis et corruptionis propter illam commutationem unius cum altero. quod ad illud ex quo unum incipit alterum terminatur. Secunda questio est. verum illud non ens ex quo est generatio. et in quod terminatur corruptio sit sicut alterum contrarium. sic scilicet quod terra et graue sit non ens. sed ignis et leue sit ens. sicut posuit Permenides Relpondit philosophus quod non. quia terra est ens et sit terra per hoc quod materia recipit formam terre. que facit ipsam esse actum ens. Sed non ens in proposito est materia terre et ignis. non tamen est materia non ens per se sicut Plato posuit. sed est non ens per accidens ratione privationis cui adiungitur. Tercia questio est. verum illud non ens quod est materia sit aliud et aliud in his que ad se invicem generantur. Dicit philosophus quod non. quia si esset alia et alia materia ignis et terre non possent ex se invicem generari. sicut accidit illis qui posuerunt ignem et terram esse primas materias. quod oportet illaque ex se invicem generant communicare in materia que suscipit formam utriusque. si ergo non esset una materia. tunc ex igne non fieret aqua. neque ex calido frigidum sicut supra dictum est. Subiungit tamen philosophus quod illorum que ad se invicem transmutantur aliquantulum est eadem materia et aliquantulum alia. quia est eadem subiecto. scilicet ens in potentia. sed non est eadem secundum esse vel rationem quia recipit aliud esse et aliam rationem secundum quod est sub diversis formis. vel secundum quod ordinatur ad diversas formas. Sicque in simpliciter est aliud ratione secundum quod est egro

Folia viii

quarta non est alteratio. sed solum in tertia specie que dicitur passio et passibilis qualitas. ergo male ponuntur hec duo exempla de alteratione. quorum unum pertinet ad primam speciem qualitatibus et aliud ad quartam. Et confirmatur. quia plus hic dicitur quod alteratio sit mutatio in passionibus. sed passionibus sunt de tertia specie. Dicendum est doctoris sancti in hoc loco quod primo et per se alteratio est in qualitatibus tertiae speciei. sed per accidens et mediantribus illis qualitatibus consequenter fit alteratio in alijs speciebus. Sicut (exempli gratia) per aliquam alterationem calidi et frigidi mutat homo de sanitate in egritudine. et etiam per alterationem mollis et duri perducit corpus ad aliam et aliam figuram.

In his autē si aliqua manet passio eadē cō
trarietatis in generato ⁊ corrupto. puta quan/
do ex aere aqua. siambo diaphana aut frigida
non oportet huiusmodi alteraz passionem esse
in quod transmutat. Si autem transitio fm
totum non erit alteratio. Verbi gratia. musicus
homo corruptus est. homo autē non musicus
generatus est. homo autē manet id idē. Si gi/
tur huius passio non esset fm semusica et im/
musica. hui⁹ qdem esset generatio. huius autē
corruptio Ideo hominis qdes est passio hec
hominis autē musici ⁊ hominis immusici gene/
ratio ⁊ corruptio. nūc aut passio hec manentis
ideo est alteratio fm talia.

Hic Aristot. remouet quādam dubitationem. qz dictū est qz subiectum manet quādoqz facta transmutatione circū eius passionēs, postea aliquis credere qz omne illud circū qd fit trāsmutatio alio adueniente esset passio illius manētis. Respondet phis qz non. quia quādoqz manet eadēz passio in generatoz corrupto. que tamē non est subiectum illius circū qd fit generatioz corruptio. Sicut (exēpli gratia) quādo ex aere fit aqua. tunc ambo manent diaphana id est transparentia. vel frigida nō qz aer fit naturaliter frigidus. sed per accidens. z tamē non oportet qz aqua z aer sit passio illius pmanētis. quia tunc mutatio vnus in alterum esset alteratio. quod falsum est. quia est generatio et corruptio. Et hoc manifestat p quoddā exemplum. quia quando homo musicus amittit habitum musicē. tunc homo musicus corrumpit. et homo imusicus. id est habens priuatiōem musicē generatus est. quia musica nō est passio hominis musici. sed est de ratione eius. sicut sit tene passio hominis sicut pmanētis. z ergo alteratio fit fm passionē permanentiū. sed aer et aqua nō sunt passionēs diaphanū. igitur zc.

Queris Utrum eadem passio in numero possit esse in generato et corrupto. Dicendum sibi doctorem sanctum qui in forma hoc mouet dubium quod non sed illa passio que prius fuit in subiecto corruptum per accidens ad corruptionem subieci. recedente forma que erat principium talis accidentis. et aduenit simile accidens in generato consequens formam de nouo adiuuentem. Probat duobus rationibus. prima quod remota hora scilicet subiecto non premanere posterius. scilicet passio Secunda quod idem accidens numero non potest esse in dubio

Arguitur. S^m plm septimo phisicor
in prima specie qualitatis 2 in

*¶ in pñā qñsideratōe in eod cōposito ē tñ
vna substantialis forma 24. 87. 8.*

Primus

subiectis. Et hoc idem posset pbari p definitōem generatōis. quia generatio est mutatio huius totius in hoc totum nullo sensibili manente eodem

*¶ Si non maneret eadez passio ingēto z corru
pro. sequeret q in habētibus sy mbolū. id est sū
militudinē in vna qualitate non esset faciliōz trāsitus. pro
bat. quia oportet ut vtrūqz oīa remoueri. Dñm fm do
ctoīe sanctū. q ille faciliōz trāsitus nō est ppter pmanentiā
illius qñtatis similis. s. ppter hoc qz in ista qñtate simili nō
est repugnātia in agendo z patiendo. sicut in alijs*

Ar. Si non maneret eadez passio ingēto z corru

*¶ Simile non corrumpit a suo simili. ergo qñtas
que pñs fuit in corpore ante corruptōnem non
corrumpit ingēto. qd hz silem quantitatē. Rūdet doc
toīe sanctus q ille corrumpit suum simile p accidens corru
pendo. scilicet subiectum. vel materiā. Sicut in simili ma
toīe flāma cōsumit minorem*

Ar. Simile non corrumpit a suo simili. ergo qñtas

*¶ Quādo igitur fm qñtum est trāsmutatio cō
trarietatis z minus augmētatio z minus dimi
nutio. quādo aut fm locū latitō. quādo autem
fm passiones. et qñle alteratio. qñ aut nihil ma
net cui? alterū passio et accēs vniuersaliter ge
neratio huius autem corruptio.*

Quādo igitur fm qñtum est trāsmutatio cō

*¶ Hic pñr pñs oñdit dñām generatōis ad alteratōem
et ad alias trāsmutatōes. Et ponit duas dñās. pma est
qz qñ est trāsmutatio de pñario in pñariū fm qñtatem
manētē eodē subiecto fm actū. pura de magno in paruū
aut ecōtra. tñc dī augmētatio vel diminutio. Sed qñ fit
trāsmutatio fm pñarietate loci puta sursum et deorsum.
tñc est latitō. i. motus localis p quē acqñritur nouū vbi. qd
aduenit corpi actu exīti. z qñ vero fit trāsmutatio in passio
nibz z passibilitibz qñtātibz pñcipaliter z in alijs ex pñi. tñc
est alteratio eiusdem pñarietatis. Sed qñ nihil manet actu
exīti cuius alterū qd trāsmutat sit passio z accidēs quod
tunc est vniuersaliter generatio z corruptio. qz for
ma substantialis fm quā est generatio z corruptio non ad
uenit subiecto actu exīti*

Hic pñr pñs oñdit dñām generatōis ad alteratōem

*¶ Quēritur si fm qñsideratōem pñi natura
lis in eodem cōposito sit tantū vna for
ma substantialis. Dicendū fm doctoīe sanctū q sic dicit
eñ sanctus Tho. in hoc loco falsā esse opiniōē quā tra
didit Auicēbron in li. fontis vite q scz in materia sit ordo
formaz. ita q primo adueniat materie forma fm quā est
substantia z postea alia fm quā est corpus animatū. et sic
de alijs. Probat falsitatē. qz idem sunt cōstituere substan
tiam z hoc aliqd. qd pñz p substantiā particulārē. s. scqñtur
q pma forma q pñstuit substantiā faciat hoc aliqd qd est
subiectū actu ens. z ita forme postēiores adueniēt subie
cto pmanēti. z sic fm eos esset magis alteratio q genera
tio fm doctōinā quā h tradidit Arest. Est g dñm vt inqñ
sanctus Tho. vt sup dictū est q forme subales differunt
fm pfectū z impfectū. sed illud qd est pfectius pñ qd pñ
impfectius. z adhuc ampli. z g forma pfectior q facit aīa
tū pñ etiā facere corp? qd facit forma impfectior iāiati cor
poris. Et sic nulla forma subalis aduenit subiecto in actu
exīti. nec p supponit aliaz formā cōiozē realiter diuersā qd
pñt ad pñsideratōem naturalis. sed solū fm rōem qd pñ
tinet ad pñsideratōem logicā. Sequitur correlatiō q in cor
ruptiōne subali necesse est fieri resolutōem vsq ad mate
riā pñmā. patet qz in eodē supposito substantiali est tantū*

Quēritur si fm qñsideratōem pñi natura

Degeneratione

vna forma subalis fm essentiā immediate inherēs mate
rie nude. vt pñz ex immediate dicitur. sed illa abiicit in corru
ptiōne substantiā. ergo tñ manet materia pñma

*¶ Pñus est abiicere vñā formā qñ aliaz introdu
cū. ergo abiicerent omēs forme substantiales
a materia. materia remaneret nuda. quod est cōtra pñdi
cta. Dñm q in eodem instātē pñs abiicit forma corrup
ti. z introducit forma geniti. z sic non est ibi ordo tñs. sed
nature. s. diuersimōe. qz ex pte materie abiectio forme pñ
ris pñdit forme sequētis introductōem. sed ex pte agētis
est ecōtra. z ita non oportet q per aliquod instans tempo
ris materie sit nuda.*

Ar. Pñus est abiicere vñā formā qñ aliaz introdu

*¶ Arguitur nihil corrūpitur nisi a suo pñario sed
forma corpuetatis nulli alteri forē cō
trariatur cum sit cōis omnibus generabilibus z corrupti
bilibus. ergo semper manet in materia. Dicendū q
in habente formā specificā non est forma corpuetatis
realiter distincta a forma specifica. sed virtualiter in ip
sa continet. et g corrupta forma specifica corru pñt oīa
virtualiter in ea cōtēta. Et ita similiter dicendū est de
formis elementoz in mixto. quia manent ibi virtualit sub
stantialiter. sed non formaliter*

Arguitur nihil corrūpitur nisi a suo pñario sed

*¶ In viuo et mortuo manent eadē accētia in nu
mero. sed accidētia nō sunt sine forma substan
tiali. s. zē. Añcedēs probat. qz manet in boue viuo z mort
uo idem calor in numero. similiter manet qdam alia acci
dentia. sicut cicatrix z figura. Dñm q illa accētia solū
sunt eadē in spē. Et qñ dī sensus iudicat de eodē accē
dente in numero. sed in sensibilibz standū est iudicio sensus
Dñm q sensus hz iudicare de sensibilibz. sed nō de ident
itate sensibilibz. imo hoc solū intellectui appropat. sed sicut
intellectus ponit diuersas formas substantiales in viuo et
mortuo. z diuersa subiecta accidentium. ita similiter ponit di
uersa accidentia numero distincta.*

Ar. In viuo et mortuo manent eadē accētia in nu

*¶ Est aut vñe maxime pñrie qdem subiectum
generatōis et corruptiōis susceptibile. Dñ ve
ro aliquo alijs transmutationibz. Qñ oīa sub
iecta susceptibilia contrarietati aliquarū. De
generatiōe igit siue est siue nō et quō est et de al
teratione determinatum est hoc modo.*

Est aut vñe maxime pñrie qdem subiectum

*¶ Hic ponit scdām dñām generatōis ab alijs trāsnu
tatiōibz q sumit ex pte subiecti qd est ens tñ in potētia.
Dices q vñe siue materia pma est maxie pñriū subie
ctū susceptibile generatōis z corruptiōis. qz ipa imēdiate
substat formis subalibz. q p generatōem z corruptiōem
adueniūt z recedūt. sed materia aliaz trāsmutationū
est suba susceptibilis pñariōz q reducūt in pñmā pñari
etate q est forme z pñariōis. vt dī pñmō physicoz. At
iō subiecta aliaz trāsmutationū pñonūt ex mafia z foia*

Hic ponit scdām dñām generatōis ab alijs trāsnu

*¶ Ultimo epilogaō pcludit q determinatum sit hoc
mō de generatōe sumptū vñr sit vel nō sit. z quō sit. Et
similiter etiā determinatū est de alteratione*

Ultimo epilogaō pcludit q determinatum sit hoc

*¶ Quēritur vñr gñatio differat ab alteratōe
et a quicqz alia accētiali trāsmutatōe
Dñm q sic. vt pñz diffuse p textū Arest. q ponit du
as dñās generatōis ab alteratōe. z sūtr ponit duas ge
neratōes ab alijs moribz. Et sumit ille dñe ex pte ter
mīoz z ex pte subiectoz. qz termin? in gñatiōe ē forma*

Quēritur vñr gñatio differat ab alteratōe

substantialis. sed in alijs est forma accidentalis. Et subiectum generatiois est materia prima. sed in alijs moribz est ipm cōpositū ex materia z subali forma. Itēz subiectū generatiois nō generat. sed subiectū alteratiois alterat. Item p generatōem acq̃ritur aliqd nobilius subiecto. nō at p alteratōne neqz p alios motus. Etā alteratio est inter formas intēribiles. sed nō generatio. Etā genitū nō pē idē numero amplius generari. sed semel alteratū pē adhuc pluries alterari. qz agens naturale agit p motū. sed quilibet mor⁹ saltē substantialis hz suū terminū ad quē a termino alteri⁹ numero distinctū. Est tamē verū q ab agente sup natura⁹ lī posset in nihilū redactū idē numero reparari qū ipsū est tale q vnitas ipius in sui rōne nō includit cōmunitatē duratōis. vt tenet manifeste doctor sanctus in quodlibet⁹ ris. quodlibet quarto. articulo quinto

Ar Alteratio est mutatio q aliqd aliter et aliter se hz. sed fm generatōem aliqd hz se aliter z aliter. g generatio erit alteratio. Dm q alteritas repitit equoce in generatōe z alteratōe. qz i generatōe dī diuersitatē cēntrale. z g magis pprie genitū est aliud a corrupto. sed in alteratōe dī diuersitatē accidentalē. **Ar** qū dī forma substantialis q p generatōem introducitur est qdam q̃litas. vt dicitur qnto metaphysice. Sed omnis mutatio ad q̃litatē est alteratio. Dm q forma subalis nō est vera z pprie dicat q̃litas. sed hz modū eius sicut late declarat circa porphyriū vbi dī q hō differt ab alino rōnali qualitate.

Ar In omni motu aliqd acq̃ritur z aliqd abijcit. g in omni motu erit generatio z corruptio. Dīgendū q in omni motu ad formā est generatio z corruptio fm quid. non autē simplr. de quo dī q sit ab alteratōe et ab alijs moribus realiter diuersa.

¶ Secundus tractatus.

Augmētatione autem reliquum dicere quid differt a generatione z alteratione et quō augmentat vnūquodqz quod augmentat et diminuit quodcūqz diminuit. Scrutandū itaqz pmo vtrū solū in circa qd eoz adinuicem differentia (verbi gratia) qm hoc qdem et hoc in hoc trāsmutatio. vt ex potētia substantia in actu substantiam generatio est. Que autē circa magnitudinē augmētatio z diminutio: q autē circa passionē alteratio. vtrorūqz at ex potentia entium in actum trāsmutatio dictorum est

Iste est scdo tractatus huius libri pmi. in q pbus definitur de augmētatione z diminutione. Et pmo pponit suā intentōem. Dices q post generatōez z alteratōez reliquū est dicere de augmētatione de q duo optet p̃siderare. p̃mo in q differt a generatōe z alteratōe. scdo p quē modū vnūqzqz augmētatur z diminuit. Et fm hoc iste tractatus diuidit in duo capla. In pmo ostendit dīnam augmētatiois ad generatōem z alteratōem. In scdo inq̃rit de mō augmētationis. ibi (Quid autem.) Primū caplm diuidit in duas pres fm q duas ponit dīnas. scda tangit ibi. (Aut eoz modus) Dicit g pmo psequēdo suā intentōem q pmo optet inq̃rere vtrū dīna augmētatiois a generatōe z alteratōe sit solū in circa qd. i. in genere. scz p̃dicamenti cur

ea qd est q̃litas istaz trāsmutationū. hec em dīna ē manifestā. qz trāsmutatio q ex h in h. i. ex suba q est in poia ad subiectū q ē i actu dī gñatio. sz illa q ē circa magnitudinē dī augmētatio. p quā aliqd trāsmutat de mag in puū. z trāsmutatio q est circa passionē et q̃litates est alteratio. Ecce oēs iste mutatioes in h pueniūt q sū ex potētia in actu. cū motus sit actus entis in potētia. vt dī tertio physicoz

Aut etiā modus differt trāsmutatiois. videt em qd alterat nō ex necessitate trāsmutans fm locū. neqz qd generat. qd augmentat aut et dīminuitur. Alio aut mō ab eo qd fert. quod fert quidē em vniuersum alterat locū qd augmētatur. quēadmodū qd deducit. hoc em manente particule trāsmutant fm locū. Non quēadmodū q sphere. he em sili mō trāsmutant toto manente: q aut eius qd auget excedūt in ampliorē locū. in minorē aut q eius qd minuit. Qm igit trāsmutatio differt nō solū in circa qd. sz sit ei qd generat z alteratur z augmētatur manifestum

Ite assignat scdam dīnam q sumit ex mō augmētationis. z non refert vtrū hec littera legat interrogatiue vel remissiue. Dicit g q in hoc differt modus p̃dictaz trāsmutationū. qz illud quod alterat non ex necessitate trāsmutat fm locum. sicut etiā neqz quod generat. sed necessarii est illud quod augmentat aut dīminuitur trāsmutari fm locum. Huius differentie rō est. quia locus cōmensuratur locato fm magnitudinē. sed non fm qualitatem vel substantiā. z ergo necesse est q ad mutatioem magnitudinis locare. etiam fiat mutatio fm locum. Addit tamē philosophus q alio modo trāsmutat locum id quod augmētatur vel dīminuit q illud quod mouetur localiter. quia illud quod mouetur localiter motu recto fm se totum variat locum. sed illud quod augmentat mutat locum. sicut illud quod deducit. sicut est metallum vel plumbū quod p malleatōem extenditur. vel etiā sicut humidū in vase qd mutat locum per concussionē. vel etiam sicut quodcūqz aliud corpus quod manet in eodem loco. et tamē partes eius trāsmutant fm locum per extensionē. vel quocūqz alio modo. Etiam illud qd augmentat non eodem mōdo mutat locum. sicut corpus sphericū circulariter motū. quia partes sphere mutant locum. sed tota sphaera manet in eodem loco subiecto q̃uis etiam mutat locū fm rationem. vt dicitur quarto physicoz. sed partes sphere etiam mutant locū subiecto fm q iam sunt in oriente z postea in occidente. Ista tamen mutatio partiū sphere fit in simili loco. id est neqz in maiori neqz in minori. Sed pars corporis quod auget semp extendit in maiore locum. Ultimo epilogando cōcludit q iste trāsmutationes nō solū differunt ex parte terminorū z p̃dicamentorū. sed etiā differunt ex parte modi trāsmutandi.

Querit Utrum augmentatio cum diminutione differat realiter a generatione alteratione. Pro responsione norandū q augmentatio accipitur quattuor modis. Primo modo accipitur pro maioratione cuiuscūqz siue substantie siue accidentis. et hoc modo intentio albedinis dicit augmentatio. Secdo mō accipitur

Primum

pro maioratione quantitatis nullo adueniente. et hoc modo rarefactio dicitur augmentatio, et condensatio dicitur diminutio. Tercio modo caput pro maioratione facta per appositionem sibi suis: sicut aqua dicitur augeri per appositionem alterius aque. Quarto modo sumitur per additionem pro maioratione viuētis facta per incrementum alimentum peruenit in substantiam viuētis per actionem caloris naturalis ab anima. Et solet sic definitur augmentatio est peruersio nutrimenti potentia corporis avari in corpus actu aimati: plus quam perditum sit. facta ab anima vegetatiua. mediante calore naturali. ut viuens sua debita attingat quantitatem. Et est ista definitio causalis. eo quod datur per quatuor genera causarum. Nam per hoc quod dicitur peruersio nutrimenti. tangit causam formalem. et cum additur potentia corporis aimati in corpus actu aimatum. tangit causam materiales. sed cum dicitur plus quam perditum sit. hoc pertinet ad causam formalem per quam differt augmentatio a nutritioe. quod nutrimentum non magis restaurat quam fuit perditum. Cum vero dicitur facta ab anima. tangit causam efficiens principalem: cum autem subiungitur. mediante calore naturali. tangit causam efficiens instrumentalem. Sed per hoc quod dicitur. ut viuens sua debita attingat quantitatem. tangitur causa finalis. Tunc respondetur ad questionem quod augmentatio quarto modo accepta est unus motus ab omnibus alijs realiter distinctus. sicut probatur est inductiue in textu per duas differentias. quarum una sumitur ex differentia terminorum. et alia ex modo transmutationis diuerso. non obstante illo quod presupponat motum localem alterationis partialis generationem et corruptionem. ut possit probari inductiue. quod in augmentacione alimentum mittitur ad singula membra quod fit per motum localem. Et ibi conuertitur in substantiam aucti quod fit per generacionem et corruptionem. sed non est generatio vel corruptio absque alteratione preuia.

Notandum. Differentia est inter nutrimentum et augmentacionem: quod nutrimentum est ad substantiam. augmentatio vero ad quantitatem ipsius substantie. Ideo dicitur Aristoteles. quod nutrimentum ut est potentia caro nutrit. sed potest esse in potentia quanta augere. Etiam in nutritioe non oportet plus restaurari quam sit perditum. in augmentacione vero hoc necessario requiritur. Differt etiam rarefactio ab augmentacione. quod rarefactio terminatur ad raritatem que est quantitas circa quantitatem. sed augmentatio per se terminatur ad quantitatem. Etiam in rarefactione non aduenit noua materia: nec noua quantitas. sed solum materia que est sub parua quantitate efficitur sub maiori ad quam erat in potentia. sed in augmentacione aduenit noua materia cum noua quantitate. Sed differentia augmentacionis a diminutione est manifesta. quod augmentatio terminatur ad perfectam quantitatem. et diminutio ad imperfectam. Et licet perfecta quantitas et imperfecta non differant specie. tamen perfectus circa illas sunt oppositi repugnantes per modum quantificationis et habitus. quare etiam motus ad huiusmodi quantitates terminati dicuntur oppositi et diuersi.

Ad. Augmentatio est conuersio nutrimenti in substantiam aucti. sed talis est generatio igitur. Et confirmatur. quod eadem est materia generationis et augmentacionis. ut dicitur in littera. Et generatio et augmentatio erunt idem. Secundum ad primum. quod illa peruersio nutrimenti presupponit ante augmentacionem. non tamen est formaliter et conuertibiliter augmentatio. quod augmentatio ibi non consistit sed transit ad maiorem quantitatem. Et sic suo modo augmentatio peruenit corruptioni et alterationi et presupponit ipsas

De generatione

est in motus realiter ab ipsis distinctus. Non tamen secundum quod augmentatio sit plures motus. quod ubi unum propter alterum ibi unum est. Ad confirmationem dicitur. hoc sit una materia numero quo ad essentiam. est tamen alia et alia quantum ad esse. ut dicitur philosophus postea in littera. ibi melius quam omnibus etc.

Ad. Augmentatio est motus nutrimenti ad singulas partes viuētis. sed ille motus est localis. Et augmentatio non differt a motu locali. Secundum secundum doctorem sanctum quod motus localis est primus et principalis motus. et est causa aliorum motuum. ut dicitur octauo physicorum. quare hoc se ad motum augmentacionis ascendere vel etiam propter hoc quod partes aucte crescunt in maiorem locum. sed non coincidit cum ipso formaliter. Et quod dicitur nutrimentum est graue. et non peruenit naturaliter ad singula membra. Secundum quod nutrimentum capitur dupliciter. uno modo simpliciter et absolute. et hoc modo habet naturam grauem. et sic est ei violentum ascendere. Alio modo consideratur secundum quod est informatum virtute anime vegetatiue. et sic est ei naturaliter moueri ad singula membra.

Ad. Augmentatio est ad maiorem quantitatem. et sit rarefactio. et videtur quod non sint motus distincti. Secundum quod hoc est valde differenter. ut patet per notandum superius positum. quia in rarefactione non aduenit noua materia sicut in augmentacione. quia rarefactio est solum maioriatio quantitatis.

Circa quid autem est transmutatio augmentacionis diminutionis. Circa magnitudinem autem videtur esse augeri et diminui qualiter suscipiendum. ut ex potentia quodam magnitudine et corpore. actu vero incorporeo et sine magnitudine generari corpus et magnitudo hoc dupliciter contingit dici qualiter augmentatio sit. utrum ex ipsa separata secundum se materia aut ex ente in alio corpore. Aut impossibile utrumque. separata enim ens materia aut nullum possidebit locum. aut velut punctus aliquis aut vacuum erit et corpus insensatum. hoc autem hoc quidem non contingit. hoc autem necesse in aliquo esse. semper enim alicubi erit quod generatur ex eo. quia propter et illud aut secundum se aut secundum accidens. Sed quod in aliquo existit siquidem separatim. ita quod nullus secundum se aut secundum accidens aliquid sit. contingit multa et impossibilia. Dico autem (verbi gratia) si generabitur aer ex aqua. non aqua erit transmutata. sed propterea quod ut in vase aqua inest materia eius. In finitas enim nil prohibet materias esse. quapropter et generari actu. Amplius neque sic videtur generari aer ex aqua ut exiens a manente. Vel ergo omnibus inseparata facere esse materiam ut ante unam et eandem numero. ratione autem non unam.

Istud est secundum capitulum huius tractatus scilicet. in quo inchoat per inchoare de modo augmenti. Et diuiditur in duas partes principales. in prima ostendit hoc quantum ad subiectum quod auget. In secunda quantum ad id quo auget. ibi (Suscipiendum itaque) Dicit ergo primo. quod motus augmentacionis et diminutionis videtur esse circa magnitudinem. ut patet ex dictis. ideo persequitur

accipiendum est qualiter fiat augmentum et diminutio quā-
tum ad subiectum augmenti. Circa quod mouet hanc que-
stionem. Item pringatur quod per augmentum generetur magnitudo
et corpus. et eo quod est in potentia ad magnitudinem et cor-
porationem scilicet quod sit actu incorporeum vel non. Et si sit actu
incorporeum verum sit materia secundum seipsum separata. vel verum
sit materia in aliquo corpore. non tamen per seipsum. quod si esset
per seipsum tunc esset subiectum corporis magnitudinis. et tunc
ibi. Aut impossibile. Soluit dicta questione. et tria fa-
cit. quod primo excludit primum membrum. scilicet excludit scilicet
ibi. Sed si in aliquo. Tercio excludit primum ibi. Vel
us ergo. Dicit ergo primo. quod verumque membrum diuisionis
secunde sit impossibile. Probat impossibilitatem primum. scilicet
quod illa materia non possit esse per se separata sine magnitu-
dine. quia vel tunc nullum possideret locum sicut punctus. vel
quod esset aliquis locus vacuus. id est non repletus sensibili cor-
pore. sed verumque istud est impossibile. Est impossibile quod illa
materia sit separata. Minor probatur. quod illud quod generatur est
aliquibi. id est in aliquo loco determinato et est corpus sensibili-
le. Est etiam illud ex quo generatur materia erit in aliquo loco
et corpus sensibile. vel per se vel per accens. per se in opinio-
nem antiquorum quod ponunt materiam corporis naturalium
esse aliquod corpus actu. puta ignem aut aerem. per accens autem per
opinionem Platonis et Aristotelis quod ponunt materiam esse
ens in potentia. Tunc ibi (si sit in aliquo) Excludit secundum
membrum et ostendit quod illa materia separata a magnitudine
non potest esse in aliquo corpore cuius non sit pars. Dicens quod dices
re illam materiam non esse in aliquo corpore cuius sit pars vel
per accens. sequuntur multa inconuenientia. Sicut exempli
gratia. si generetur aer ex aqua tunc non potest dici quod materia quod
amittit formam aque recipit formam aeris sit in aqua sicut
in vase. primum inconueniens. quod tunc sequeretur quod augmentatio
non esset cum partiali corruptione illius a quo materia extrahitur.
sicut vas non corrumpitur si ab eo vinum extrahatur. Secundum
inconueniens. quod si in aliquo sit in aqua per materiam
pariam esset etiam materia aeris. pari ratione posset esse in ipso
alia materia et ita nihil prohiberetur in aliquo vno
esse infinitas materias. et sic infinita posset actu gene-
rari ex vno et eodem. Tercium inconueniens. quod aer non videtur
sic generari ex aqua ita quod exeat ex aqua ipsa remanente
sicut vinum ex ita dolio non transmutatur. sed videmus ad
sensum quod aliqua generatur ex corrupto sicut supra dictum
est. hoc autem quod sensibilibus apparet. oportet accipere ut prin-
cipium in scientia naturali. Tunc ibi (Velius ergo) co-
cludit veritatem. Dicens quod melius est omnibus dicere quod ma-
teria non separatur a corporibus tanquam nihil eorum existens. sed quod
sit vna et eadem materia omnino differens solum ratione sicut super
dictum est. Et secundum hoc non erit separata a magnitudine sed in
vnoquoque actu magnitudinis subiecta.

¶ Altero neque punctos neque lineas ponendum cor-
poris materiam propter easdem causas. illud autem cu-
ius hec vltima materia erat quam neque sine passi-
one possibile est esse. neque sine forma. Generatur
igitur simpliciter alter. ex altero quemadmodum et in
alijs determinatur. et ab aliquo autem actu ente
aut homogenios. aut homodeos verbi gratia
ignis ab igne aut homo ab homine. aut ab actu
Duri enim a non duro generatur. Quoniam autem esset sub-
stantie materia corporee corporis talis. Corpore

enim commune nullum. eadem et passionis et magnitudinis
ratione quidem separata. loco autem non separata
nisi et passionis sunt separabiles. Manifestum autem
ex quibus quoniam non est augmentatio transmutatio
ex potentia magnitudinis. actu autem nullam habente
magnitudinem. separatum enim esset commune. hoc autem
quoniam impossibile dictum est prius in alijs Ampli-
us autem talis transmutatio non augmentatio pro-
pria sed generationis. Augmentatio enim est existen-
tis magnitudinis additamentum. diminutio autem
minorationem. Ideoque oportet habere aliquam ma-
gnitudinem quod augeat. Quapropter non est ex fine ma-
gnitudine materia oportet autem esse augmentatio
nisi in actu magnitudinis Generatio itaque erit
magis corporis non augmentatio

¶ Postquam philosophus ostendit quod non est possibile subiectum
augmenti esse id quod nullam habet quantitatem in actu sed in po-
tentia tamen sicut est materia. et quod quidam posuerunt materiam
corporis esse aliquid manifestum. id philosophus hic ostendit quod nihil
tale quod caret magnitudine potest esse subiectum augmenti si-
cut est punctus quod simpliciter caret magnitudine et linea quod
caret ipsa secundum duas dimensiones. superficies pro secundum tria. de-
bet philosophus quod nihil talium quod quocumque modo caret magnitu-
dine potest poni materia quod sit subiectum augmenti. Probat tri-
pliciter. primo quod si hoc poneretur tunc illa vel separatim exis-
rent. aut in aliquo corpore ut prius fuit dictum. et tunc sequeretur
eadem inconuenientia quod superius sunt illata. Secundo. quod
secundum Platonicos puncta et linee sunt termini dimensionum
sed termini magis habent rationem forme. dimensio vero vel
magnitudo habet rationem materie secundum Platonicos. Tercio.
quod secundum eos mathematica sunt separata a formis natu-
ralibus et a passionibus sensibilibus secundum intellectum et esse. sed ma-
teria non potest separari a formis naturalibus neque a passionibus
sensibilibus. Est impossibile est aliquid mathematicorum cor-
poris esse materiam corporis naturalium. Minor probatur pri-
mo de formis naturalibus. quod quoniam aliquid generatur ab aliquo
agente in actu. tunc illi assimilatur vel in genere vel in spe-
cie. sicut exemplificatur de igne et homine. ergo oportet illud
ex quo generatur aliquid semper habere aliquam formam per
quam simuletur generanti. Et per oppositum quoniam aliquid cor-
rumpitur tunc oportet illud quod corrumpitur habere
aliquam formam per quam prarietur corruenti. Se-
cundo. probatur minore de passionibus. quia omnis materia
est causa corporis. cum substantie immateriales sint incor-
poree et non est aliquid corporis commune quod non sit determi-
natum ad aliquam speciem et ad aliquod individuum. sed
omne tale corpus necessarium habet aliquam passionem. vel
persequentem formam specificam qualis est propria passio
vel qualitercunque adueniente. sicut sunt accidentia in di-
uidualia. ergo necesse est quod eadem materia que est sub-
iectum magnitudinis sit etiam subiectum passionis quod
materia sic se habet quod est separata a passione ratione. quia
est alia ratio hominis et albi. sed non est separata loco. Et
quod philosophus videtur fecisse quandam digressionem a proposito
Ideo colligit propositum. Dicens ex omnibus premisis
manifestum esse que inquisita sunt. scilicet quod augmentatio

Primum

no est transmutatio ex aliquo qd sit in potentia ad magnitudinem ita qd actu nullam habeat. quia sequeretur qd comune subiectu scilicet materia esset separatu et p se existens. quod est impossibile vt nunc ostensum est et etiam prius in alijs libris scilicet in primo philosophico. Et etiam illa transmutatio qd sit ex eo qd est solum in potentia ad magnitudinem non proprie pmet ad augmentacionem. sed magis ad generationem qd augmentacio est additio ad preexistente magnitudinem. sed diminutio est minoratio magnitudinis preexistentis. quare oportet id qd augere habere aliquid qua magnitudinem. et similiter illud ex quo fit augmentacio

Hic generans non semper est simile generato in genere quod intelligit philosophus per homogeneitas. neque in specie vel forma quod intelligit per homideas. ergo contra textum. Antecedens probatur. quia quando quid durum generatur a non duro. sicut quando later induitur ab igne. Etiam homo musicus potest sanare hominem non musicum. Et similiter domus facta non assimilatur securi nec edificanti. Similiter homo assimilatur patri et non semini. Dicendum ad omnia ista simul secundum doctorem sanctum in forma quod aliquod factu non assimilatur agenti in forma contingit tripliciter primo quando illud factu non correspondet primo et per se facienti. sed solum per accidens siue per posterius. per accidens sicut quando musicus sanat egrotum. quia musicus in quantum musicus non est causa sanitatis sed solum in quantum medicus. et ergo similitudo sanitatis non est in musico in quantum musicus. sed in quantum medicus. quod similitudo sanitatis quam hic medicus in anima est causa sanitatis in corpore. Per posterius autem quando qualitas effectiva est effectus consequens aliquam primam qualitatem. sicut sanitas causatur ex aliqua medicina calida per calores qui sunt in aliquo corpore quibus in ipsa medicina non sit forma sanitatis. Secundo quando agens agit instrumentaliter. quia instrumentum non agit virtute proprie forme. sed in quantum mouetur a principali agente quod per suam formam agit. et ergo effectus non assimilatur instrumento sed principali agenti. sicut domus que fit in materia assimilatur domui que est in mente edificantis non autem securi. nec homo generatur assimilatur in specie semini sed patri generanti. Tercio quando materia patientis non est proportionata ad recipiendum formam agentis propter illius excellentiam. sed recipit solum partem aliquam minus. vt patet in animalibus que generantur sine semine ex virtute solis. Et inde etiam est quod effectus non assimilatur in specie agenti remoto sed propinquo. vt homo homini non autem soli quibus homo generat hominem et sol. vt dicitur secundo philosophico.

Queritur Utrum illud quod augetur. sit solum in potentia ad magnitudinem actu nullam habens quantitatem. Pro responsione notandum quod subiectum radicale et primum generacionis et aliorum motuum est idem scilicet materia prima diuersimode tamen. quia materia est subiectum primum generacionis. sed est subiectum remotum aliorum. Et ideo philosophus inquirens an subiectum augmentacionis sit septimum omnino a corporeitate et magnitudine. primo inquit hoc de subiecto generacionis. Quod potest dupliciter intelligi esse separatu. vno modo secundum esse et locum. Alio modo secundum esse tantum et non secundum locum. Et utroque modo est impossibile subiectum generacionis esse separatum a corpore et magnitudine vt satis clare ostensum est circa expostionem littere. ¶ Tunc

De generatione

dicendum ad questum quod subiectum augmentacionis non est separatu ab omni corporeitate et magnitudine. sed est actu quantum non tamen est subiectum augmentacionis nisi potest esse in potentia ad maiorem quantitatem. quia augmentacio est ex quanto imperfecto ad quantum perfectum. ad quod quantum imperfectum est in potentia. Patet ex dictis. quia idem est subiectum generacionis naturalis et augmentacionis. sed subiectum generacionis non est separatum a magnitudine. igitur nec subiectum augmentacionis. maior probatur quia generacio naturalis est ad corpus naturale. sed augmentacio est ad corpus quantum. sed eadem est materia corporis naturalis et corporis quantum secundum rem licet differat secundum rationem. quia illa materia vt est in potentia ad esse substantiale est subiectum generacionis. sed vt est in potentia ad quantitatem perfectam. sic est subiectum augmentacionis. illo non obstante quod actu stat sub aliqua forma substantiali et sub aliqua quantitate licet imperfecta. Si notem relinquere satis probata per Aristotelem in textu quod probat inductiue subiectum generacionis non esse separatum secundum rem et locum neque secundum esse propter aliquam inconuenientiam ibidem illata

Hic Augmentacio est motus ad quantitatem. sed omnis motus est actus entis in potentia scilicet ad terminum motus. igitur augmentacio erit solum illi quod est in potentia quantum et non actu. Dicendum quod subiectum augmentacionis est in actu per quantitatem imperfectam sed est in potentia ad quantitatem perfectam sed per se et imperfectum in eadem specie quantitatis sufficienti ad contrarietatem terminorum motus augmentacionis.

¶ Et quando dicitur omnis motus est inter terminos simplices. sed quantitas potest crescere in infinitum quod secundum Euclidem contingit lineam in infinitum protrahere. Dicendum quod quantitati mathematice sumptae non repugnat infinitas. sed bene si sumatur philosophice est sub regula forme substantialis naturalis determinantis sibi maximum et minimum in quantitate. Et hoc secundo modo conuenit quantitati aliquo modo esse subiectum contrarietatis et terminum augmentacionis

Hic Augmentacio est a quanto in actu ergo non erit ad quantum in actu. Tenet consequentia quod aliquid esset ab eodem ad idem. Dicendum quod termini augmentacionis non opponuntur sicut forme diuersarum specierum. sed sicut forma vnius speciei secundum rationem perfectam et imperfectam acceptam.

Suscipiendum utique magis quasi tagetes questio est a principio qualis alicuius entis augmentari et diminui causas querimus. Videtur utique eius quod augetur quousque pars aucta est. Similiter autem et indiminutione minore generatur esse Amplius autem adueniente aliquo augmentari recedente autem diminui. Necesse autem aut incorporeo augmentari aut corporeo Siquidem igitur in corporeo erit supandum quid commune impossibile aut magnitudine materia separari vel esse se parabilem. quoadmodum dictum est prius Si autem corporeo duo corpora in eodem loco erunt et quod

augetur et quod auget. est autem et hoc impossibile. Sed neque sic contingit dicere fieri augmenta-
tionem aut diminutionem. ut ex aqua aer. tunc enim
maior tumor est generatus. Non enim augmenta-
tio hec sed generatio quidem eius in quod transmu-
tatur erit. corruptio autem contrarii augmentatio ei
neutrius. Sed aut nullius aut si quid commune
amborum existit eius quod generatur et eius quod cor-
rumpitur (verbi gratia) Si corpus autem aqua
non est neque aer. sed hoc quidem deperit. hoc autem
generatur est. corpus autem siquidem auctum est. sed
et hoc impossibile. oportet enim saluare rationem
et existentiam eius quod augetur et diminuitur. Hec
autem sunt tria quorum unus est quantitasque parte
maior esse ei? quod augetur magnitudinis (ver-
bi gratia) si caro carnis et adueniente alio Et ter-
cium ut saluetur quod augetur et maneat. Et gene-
ratur quidem enim simpliciter aliquid aut corrumpitur
non manet. Quia autem alteratur aut augetur aut mi-
nuitur manet idem quod augetur aut alteratur. Sed ta-
men quidem passio aut magnitudo eadem non ma-
net. Si itaque erit predicta augmentatio contingit
nullo adueniente neque manente augeri et nullo re-
cedente diminui et non manere quod augetur sed
saluare oportet. Subiecta enim est augmen-
tatio talis.

¶ Ista est secunda pars huius capituli scilicet in qua prius in-
quirat de eo quod aliquid augetur. Et primo ponit de
quo est intentio. Dicens quod cum de ratione augmenti sit
additamentum magnitudinis. ideo magis videtur sus-
cipiendum esse ad presentem considerationem quale sit il-
lud quod aliquid augetur vel diminuitur. ut sic augmen-
tationis et diminutionis inquirantur cause conuenien-
tes. ¶ Tunc ibi. Videtur videtur. Exequitur proposi-
tum. et primo proponit duas suppositiones. Prima sup-
positio est. quod eius quod augetur quolibet pars videtur esse
augmentata. et similiter est de diminutione. quia ei? quod
diminuitur quolibet pars videtur minor facta. Secun-
da suppositio. quia omne quod augetur augmentatur ad-
ueniente aliquo extrinseco. et similiter aliquid diminui-
tur aliquo recedente. ¶ Tunc ibi. Necesse autem. Aresto-
teles proponit unam questionem que sequitur ex duabus
premissis suppositionibus. si enim eius quod augetur que-
libet pars augetur. et si omne augmentum fiat per addi-
tionem alicuius extrinseci. tunc consequens est quod cuius-
libet parti eius quod augetur oporteat aliquid addi.
Est ergo questio. utrum illud quod additur quo aliquid
dicitur augeri. sit aliquid incorporeum aut corporeum.
non incorporeum quasi separatum a quantitate corpo-
rali. quia impossibile est quod materia sit separata a magni-
tudine. Etiam incorporeum non est actu quantum. ergo
sui appositione non faceret maius secundum quantitatem. Nec
potest esse corporeum. quia alias sequeretur quod duo cor-
pora essent in eodem loco. scilicet corpus quod augetur et

corpus quod additum auget. Non enim possunt seorsum
collocari. quia oportet additamentum fieri cuius-
libet parti illius quod augetur. Et quia utriusque illorum
est inconueniens. sic ergo videtur quod nihil posset augeri.

¶ Tunc ibi. Sed neque sic contingit. Excludit quod-
dam obiectum. posset enim aliquis dicere quod augmen-
tum fiat nullo alio appposito. sicut quando ex aqua gene-
ratur aer tunc videtur esse quoddam augmentum. quia
fit maior quantitas. Sed dicitur prius quod per hunc modum
non contingit fieri augmentum seu diminutionem. Pro-
bat duabus rationibus. prima. quia ibi non augetur aer
sed generatur. neque augetur aqua sed corrumpitur. ne-
que augetur aliquid commune ad utrumque. quia utriusque
habet commune quod sit ens in actu. Secunda ratio. quia
de ratione augmentationis sunt tres conditiones. quarum
due sunt posite superius in duabus suppositionibus. et
tertia hic ponitur de nouo que est quod illud quod augetur
conseruetur et permaneat in suo esse. sed quando ex aqua
generatur aer aqua non conseruatur in suo esse. nec manet
eadem aqua ante et post transmutationem illam. ergo
non est augmentatio. Et his sic arguitur illud quod gene-
ratur vel corrumpitur non manet idem secundum substantiam
ante et post. sed illud quod alteratur augetur vel dimi-
nuitur manet idem numero secundum substantiam ante et post
(licet fiat mutatio in passione et maiore vel minore quan-
titate) ergo illud quod generatur vel corrumpitur non al-
teratur. neque augmentatur. neque etiam diminuitur. Si
in predicta transmutatione aqua corrumpitur et aer gene-
ratur. et sic neutrum istorum manet nec manet aliquid com-
mune. ergo ibi non est augmentatio.

Notandum Quod de ratione eius quod augetur et diminuitur sunt tres
conditiones quas superius diuim posuit Aristoteles.
Prima est. quia eius quod augetur quolibet pars augetur
et similiter in diminutione quolibet pars diminuitur.
Cuius ratio est secundum doctorem sanctum. quia secundum philosophum
quinto physico. illud cuius aliqua pars mouetur dici-
tur. moueri secundum partem et non simpliciter. sicut si homo
dicatur vulnerari quando pars eius est vulnerata. ergo
ad hoc quod aliquid per se et principaliter moueatur requi-
ritur quod quolibet pars eius moueatur. quod oportet in
augmentatione et in omni aliis motibus obseruare. igitur et.
Secunda conditio. quia augmentatio fit adueniente
aliquo extrinseco. Ratio doctoris. quia oportet aliquid
in actum reduci per id quod est actu. et ergo illud quod
est in potentia ad maiorem quantitatem reducitur in
actum illius quantitatis per aliquid quod habet actum
quantitatem illam. et hoc est extrinsecum illi quod
augetur. Tercia conditio. quia oportet illud quod augetur
remanere idem secundum substantiam ante et post augmen-
tationem. et in hoc conuenit augmentatio cum alteratio-
ne. Cuius ratio patet ex dictis. quia alias augmenta-
tio non distingueretur a generatione et corruptione.

Ad Aliquid sit albus non superaddito alio albo
sed per intensiorem albedinis existentis in
quantum scilicet subiectum reducitur in actum perfectio-
ris albedinis. ergo etiam a simili aliquid potest fieri ma-
ius absque additione alicuius corporis magnitudinem
habentis. sed per hoc solum quod materia que primo erat
min u

Excluditur Obie-
ctio

Ad
poc

onet
109

Primus

sub parvis dimensionibus. postea fiat sub maioribus. Tenet consequentia per simile. quia idem est subiectum magni et parvi. sicut et albi et nigri. Et hoc manifestum apparet in rarefactione. quia ex rarefactione non solum contingit transmutata specie. sicut quando ex aqua generatur aer. sed etiam manente eadem specie. sicut quando aer condensatus rarefit. Dicendum quod illud est argumentum doctoris sancti in forma. ad quod solvendum dicitur quod talis transmutatio non potest proprie dici augmentum. sed alteratio. quia fit sine transmutationem passibilium qualitarum. scilicet rari et densi. Sed variatio quantitatis habet se ex consequenti. Sicut in simili ex motu qui est sine loco variatur dextrum et sinistrum non tamen dicitur motus sine situm. quia variatio situs se habet consequenter ad variationem loci.

Querit autem aliquis. et quid sit quod auget. Utrum cui apponitur aliquid. (verbi gratia) si cut est quod auget hoc maius. quod autem auget cibibus. Quare igitur ambo aucta sunt. maius enim quod apponitur. et cui quoadmodum quando miscens aqua vinum. similiter enim plus utriusque. Aut quoniam huius quidem manet substantia. huius autem non. verbi gratia cibi. Quoniam et hoc dominans dicitur in mixture ut quoniam vinum. facit enim vini opus. sed non aque vini versa mixtura. Similiter et in alteratione. Si manet caro ens. et quod aliquid est. passio autem aliqua existit eorum que secundum se accidentium que prius non existebat alteratum est hoc. Quomodo autem alterum est hoc. quandoque quidem nihil passum est quandoque autem illud. sed alterans et principium motus in eo quod augmentatur et alteratur in his enim movens. Quoniam et ingrediens generatur utriusque magis accipiens id corpus. Verbi gratia Si ingrediens fiat utriusque species. sed corruptitur. hoc patiens et movens non in hoc.

Hic consequenter philosophus ante solutionem dicte questionis movet aliam questionem. Et primo ponit eam. secundo solvit. ibi. Aut quoniam. Dicit ergo primo quod cum augmentum fiat aliquo superaddito remanet questio. quid sit illud quod augetur. Utrum scilicet sit illud cui aliquid apponitur. aut illud quod apponitur vel potius utriusque. quia utriusque fit maius. sicut patet de crure animalis. et de cibo eidem apposito et similiter quando vinum admiscetur aque utriusque fit maius. Tunc ibi. Aut quoniam. Solvit istam questionem per id quod supra positum est. scilicet quod oportet id quod augetur manere sine substantiam. sed illud cui aliquid apponitur manet secundum substantiam. ergo ipsum augetur et non hoc quod alteri apponitur. Sicut exempli gratia. vinum cui aqua apponitur dicitur augeri et similiter crus cui apponitur cibus. quia illa manet sine substantiam. sed cibus convertitur in substantiam eius quod nutritur et augetur. Et similiter in maiora

Degeneratione

tionem vinicum aqua quando vinum diffatur manet substantia vini. sicut apparet in propria eius operatione que est calefacere et confortare. sed non manet opus ipsius aque. Et est simile de alteratione. quia quando manet caro et species carnis et advenit aliqua passio que prius non erat illud quod permanet dicitur alteratum. Ergo etiam a simili in augmentatione illud quod permanet dicitur augeri et etiam illud in quo est virtus alterativa nutritiva. sic tamen quod non solum alteratur sed etiam alteratur. Quod ideo dicitur. quia sunt aliqua que agunt et non patiuntur sicut corpora celestia. Alia vero sunt que simul agunt et patiuntur sicut corpora inferiora. Sic etiam in proposito duplex est virtus. alterativa in augmentatione. quedam est alterans tantum. sicut est vis anime nutritive vel augmentative. Alia est alterans et alterata. sicut membrum permanens quod nutritur et augetur. quia illud alteratur a virtute augmentativa et alteratur cibum. alia enim cibus ingrediens corpus non magis accipere naturam illius membri ne plus augetur ipsum quam spiritus. id est aer qui ingreditur ventrem et facit ipsum maiorem. vel quam spiritus. id est anima que ingreditur corpus et confortat ipsum. sed non facit ipsum maius. Et ergo principium illius mutationis non est in hoc quod additur. sed est in eo cui additur.

Quoniam autem questum est de his sufficienter oportet solutionem questionis tentare inveni re saluantes manere id quod auget et adveniente aliquo augeri recedente autem diminui. Adhuc autem quodcumque signum sensatum aut maius aut minus generatum est et non vacuum esse corpus neque due in eodem magnitudines loco neque in corpore augeri.

Postquam Aristoteles movit dubitationem de eo quo aliquid augetur et solvit dubitationem interpositam. Hic consequenter accedit ad soluendum dubitationem principalem. Et primo solvit dubitationem. Secundo dubitationem remota ostendit quomodo fiat augmentum. ibi. Maius autem. Circa primum primo ostendit quomodo intendat saluare omnia que sunt de ratione augmenti. Dicens quod quia sufficienter questum est de presdictis tunc oportet ad hoc conatum apponere ut inveniatur solutio dicte questionis per quam saluentur tria que supra dicta sunt pertinere ad rationem augmenti. quorum primum est quod illud quod augetur permaneat secundum quod augmentum fiat adveniente aliquo et diminuto recedente aliquo. Tercium. quia quod debet signum sensatum. id est quod pars sensibilis eius quod augetur fiat maior magnitudo. et minor in diminutione.

Secundo ostendit quomodo intendit tria impossibilia vitare. Primum. ut non ponamus corpus quod augetur esse vacuum. Secundum. ut non ponamus duas magnitudines vel duo corpora esse simul. Tercium. ut non ponamus augmentum per additionem alicuius in corpore. Quia suppositis tribus primis suppositionibus apparet quod necessario alterum istorum trium inconuenientium sequatur. si enim eius quod augetur quelibet pars eius augetur. et si augmentatio fiat adveniente ali-

Querit Amb.

Solvit id

quod extrinseco. tunc oportet duo corpora esse in eodem loco. aut oportet corpus quod augetur esse vacuum. vel oportet illud quod aduenit esse incorporatum.

¶ Suscipiendum igitur causam determinantes prius vniquodque. quoniam anomiomera augentur cum omiomera augentur. Cōponit enim ex his vniquodque. Deinde quidē caro et os et vnaqueque partium talium est duplex quēadmodum et aliorum in materia speciez habentium. Et enim materia dicitur et species caro aut os.

¶ Hic sequenter philosophus volens soluere dictam questionem premitit quedam necessaria ad solutionem questionis et sunt duo. Circa primum dicit quod oportet suscipere causam per quam predicta soluentur et inconuenientia vitentur. ita tamē quod determinemus quedam prius. Quorum vnum est quod anomiomera. id est membra dissimilium partium puta manus et pes. augentur per hoc quod partes augentur quas hic vocat omiomera. sicut sunt caro et os. et huius rationem assignat. quia quodlibet membrum dissimilium partium augetur ex his que sunt similium partium. sicut manus augetur ex carne osses et nervi. et ideo oportet quod per augmentum partium totum augeatur. Secundum est quod caro et os et quilibet talium partium que primordialiter augetur. est duplex. sicut contingit in omnibus que habent speciem in materia. quia caro et os potest dici vel materia carnis vel species carnis.

Notandum secundum doctorem sanctum quod quidam hoc secundum ab Aristotele immediate positum sic intellexerunt quod sit alia caro signata que est secundum materiam et alia secundum speciem. quia secundum illos caro vel os dicitur secundum speciem ex eo quod est generatum ex primo humido seminali in quo primo fuit virtus speciei. Sed caro secundum materiam dicitur ex eo quod est generatum ex humido nutrimentali quod aduenit primo humido. sicut materia quedam. quod primum humidum extenditur per alia membra admixto sibi secundo humido vel coplesat quantitas rei viuentis et omnium partium eius. Et hec fuit opinio Alexandri. ut Averrois dicit. et eam tenet in expositione huius loci quā opinionem postmodum plures secuti. Sed dicit sanctus Thomas quod hoc non potest stare cum verbis Aristotelis que hic dicuntur. dicit enim quod caro et os et vnaqueque talium partium est duplex. quēadmodum et aliorum. specie in materia habentium. Sed manifestum est quod specie in materia habent. non solum illa que generantur ex semine et que nutriunt in quibus predictus intellectus possit aliquantulum sustineri. Sed etiam corpora inanimata sicut sunt lapides aurum et argentum. Etiam oportet utrumque humidum in quam massam adiungi ad perficiendum quantitatem totius corporis et omnium partium eius ergo illa expositio stante non posset vnum consumi alitero semper permanente sicut tamen dicit Aristoteles in textu immediate sequenti de partibus secundum speciem et materiam sumptis. vult ergo Aristoteles quod in carne osses dicuntur species et materia sicut in lapide et auro in quibus non est humidum seminale et nutrimentale. Et ideo dicendum est inquit doctor quod secundum intentionem Aristotelis eadem caro dicitur secundum speciem. puta in ea consideratur id quod pertinet ad speciem carnis et secundum materiam puta in ea

consideratur id quod est materie. Et est par ratio de omnibus alijs compositis ex materia et forma. Sed Egidius de Rhoma dicit quod per primum formam dicitur esse illud quod in se acceptum potest habere actionem talis et in se consideratum habet formam talis. Pars vero secundum materiam est illa que alteri coniuncta potest habere actionem talis. Ex quo apparet quod non quilibet pars quantūcumque minima est pars secundum formam. quia posset accipi ita modicum de carne quod si acciperetur minus iam non haberet actionem carnis nec etiam remaneret species carnis. Sed quilibet pars quantūcumque minima est pars secundum materiam. quia nulla pars est adeo modica in qua non referretur talis species ut est coniuncta alteri. sed non referretur ibi talis species si acciperetur secundum se. Et sicut dictum est de carne ita similiter intelligendum est de omnibus habentibus formam in materia. quia predicta distinctionem possumus adaptare omnibus rebus naturalibus. quia est vnum secundum speciem et materiam. et similiter lapis est secundum speciem et materiam. vnde de vniuerso primum spiritum est quod secundum se acceptum habet actionem vini sed vnum secundum materiam est quod alteri coniunctum habet actionem tale

Quantūcumque igitur partem augmentari et adueniente aliquo secundum speciem quidem est contingens. secundum materiam autem non est.

Oportet autem intelligere quēadmodum si quis mensurabit eadem mensura aquam. semper enim aliud et aliud quod generatur. sic autem augmentatur materia carnis sed non cuiusque partium et totum augeretur sed hoc quidem defluit hoc autem aduenit forme aut et speciei cuiusque particule. In anomiomere autem hoc magis manifestum (verbi gratia) in manu quoniam proportionabiliter aucta est. Materia enim alia existens a specie manifesta magis hic quam in carne et omiomere. Ios et mortui magis videntur esse adhuc caro et os quam manus et brachium. Quapropter est quidem sic quodcumque carnis auctum. est autem ut non. secundum speciem enim cuiusque aduenit secundum materiam non.

¶ Hic sequenter philosophus soluit principalem questionem superius motam. Dicens primum quod hoc quod super dictum est. scilicet quod eius quod augetur quilibet pars augetur et quod nunquam augetur aliquid nisi adueniente aliquo. est verum si accipiat pars secundum speciem quia quilibet pars secundum speciem considerate additur aliquid tanquam permanens. et sic quilibet pars considerata secundum speciem augetur. Non autem quilibet pars secundum materiam considerate fit additio. nec quilibet pars secundum materiam considerata augetur. quia oportet illud quod augetur permanere. sed quilibet pars secundum materiam considerata non permanet sicut permanent partes secundum speciem. ¶ Tunc ibi. Oportet autem manifestare dictam solutionem per exempla. Dicens quod oportet intelligere illud quod dictum est de carne secundum speciem et secundum materiam per simile. quia si quis mensuraret aquam eadem mensura. ita tamen quod semper sit alia et alia aqua que ex aliquo vase guttatim effluit. et guttatim infundit mensuram. tunc semper erit idem quo ad mensuram.

Primus

furam aque sed non quantum ad materiam aque Sic etiam est in proposito quia species carnis permanet eadem tanquam mensura quedam sed non permanet semper eadem materia in qua talis species suscipitur quia illa materia paulatim consumitur per actionem caloris naturalis et alia per nutrimentum de nouo aduenit Sed quod sit simile patet quia species comparatur ad materiam sicut mensura ad mensuratum eo quod forma est finis materie ut dicitur secundo philosophorum et etiam forma comparatur ad materiam sicut continens ad contentum et mensura ad mensuratum ut patet quarto philosophorum. Ergo dicendum in proposito quod quando aliquod corpus augetur tunc etiam augmetatur materia carnis quando plus aggeneratur per nutrimentum quod perditur per actionem caloris et ita multiplicata materia vis augmetatur que pertinet ad speciem extendit proportionabiliter totam materiam in maiorem quantitatem non tamen ita augmetatur materia carnis quod cuilibet parti materie aliquid addatur quia nec quelibet pars materie manet sed quedam defluit consumpra per calorem et quedam aduenit restituta per nutrimentum. Et illud nutrimentum non oportet esse incorporatum nec oportet duo corpora esse simul neque oportet corpus quod augmetatur esse vacuum. Ratio quia vel non plus fuit illud quod restituitur per alimentum quam illud quod fuit per calorem consumptum. Virtus enim naturalis que pertinet ad speciem restituit id quod aduenit in locum eius quod perierit Si autem fuerit plus quod ex alimento generatur tunc virtus naturalis extendit illud in maiorem quantitatem secundum aliquam dimensionem et ita occupat maiorem locum Sed quia species semper manet ideo necesse est dicere quod cuilibet parti forme vel speciei aliquid adueniat et quelibet augetur nec propter hoc sequitur duo corpora esse simul in eodem loco quia forme et speciei non debetur locus nisi ratione materie in qua fundatur que est proprie subiectum quantitatis dimensionis. Tunc ibi In anomiomeris. Ostendit philosophus in quibus partibus dicta solutio est magis manifesta. Dicens quod hoc quod dictum est magis manifestum in anomiomeris id est in membris dissimilium partium scilicet in manu vel in alijs quia proportionabiliter augetur tota manus et quilibet digitus et etiam quilibet articulus. Ratio quia in illis partibus est magis manifesta distinctio speciei a materia quam in alijs puta in carne vel alijs partibus omiomeris in signum cuius magis remanet post mortem caro aut os quam manus et brachium quia in manu et brachio magis apparent operationes anime que per mortem tolluntur et ergo etiam operationes tolluntur. Tunc ibi (Quia propter) concludit epilogando summam solutionis. Dicens quod quodammodo quelibet pars carnis est aucta scilicet capiendone carnem secundum speciem et quodammodo non scilicet accipiendone secundum materiam. Et non displiceat hec longa continuatio quia est bona et est doctoris sancti quasi in forma.

Notandum Pro declaratione multorum que superius sunt dicta quod forma magis continet materiam quam econuerso quia circa finem primi de anima scribitur quod anima magis continet corpus quam corpus animam. Sic ergo imaginari debemus quod quod diu animal viuere tamdiu manet idem secundum animam et secundum formam et tamen licet anima et forma animalis semper maneat eadem aliquando tamen est in pluri materia ut cum animal augetur aliquando autem in pauciori ut cum mis-

De generatione

nuitur forma ergo manet eadem sed materia fluit et refluit. Ideo dicit philosophus quod sic oportet intelligere augmentum quemadmodum si aliquis mensuraret aquam eadem mensura ut eodem coreo siue eodem vtre quia sic semper fluere et refluere aqua sed ipsum continens aquas semper manet idem. Sic similiter cum aliquid augetur materia carnis fluit et refluit sed forma continens huiusmodi materiam semper manet eadem. Ideo dicit philosophus quod cuiusque partium secundum formam aggeneratur aliquid sed partes secundum materiam hec quidem defluit hec autem aduenit ita quod materia non manet sed defluit forma autem manet et similiter partes speciei quibus aliud quid aggeneratur manent. Et quibus omnibus partibus quod id quod augetur manet secundum formam non autem secundum materiam.

Queritur Utrum tres conditiones affirmatiue necessario requirite ad motum augmentum possint saluari vitariis tribus impossibilibus apparenter ab Aristotele illatis. Pro resolutione notandum quod tres proprietates affirmatiue sunt superius sufficienter posite in illo textu. Suscipiendum itaque et sunt ibidem per quoddam notabile doctoris sancti beuiter multum tamen artificialiter probate. Sed tria impossibilia tanguntur superius ab Aristotele in textu ibi. Quoniam autem questum est. Quod autem ista tria impossibilia vel tres iste conditiones negatiue sint vitade philosophus non ostendit quia patet esse manifeste per habitum quod cum fiat augmentum per cibum et cibum sit corpus tunc non fit augmentum adueniente aliquid incorporeo. Rursus cum augetur mensura eo quod cibum puerit in ipsum tunc non fiet augmentum per uacuitatem sed per cibum pueritionem. Amplius cum non puerit cibum in membrum nisi quod cuilibet parti secundum formam aduenit aliquid ipsius cibi et hoc non sequitur duo corpora esse in eodem loco quare non oportet quod sint duo corpora in eodem loco si debeat fieri augmentum. Tunc dicendum ad questum affirmatiue per tres conclusiones predictis tribus conditionibus correspondentes quibus debite intellectis et sufficienter probatur vitantur tria impossibilia que videntur ad predictas proprietates sequi. Prima conclusio illius quod augetur quelibet pars formalis augetur et illius quod diminuitur quelibet pars formalis diminuitur probatur quia cuilibet parti secundum speciem aliquid additur tanquam permanenti que habet virtutem conuertendi nutrimentum in sui naturam ut patet ex dictis ergo quelibet talium partium augmentatur. Et ergo in partibus viuientis sunt porci licet non vacui per quos nutrimentum attrahitur ut in substantia cuiuslibet partis pueritur. Et illud augmentum magis apparet in partibus formalibus dissimilium partium quia operationes anime sunt in eis magis manifeste in alijs vero scilicet similibus partium sicut sunt caro et os sunt operationes magis occulte et minus extrinsece apparentes quare etiam ille partes dicuntur plus permanere post mortem quam alie. Quis secundum veritatem nulla illarum partium maneat nisi equiuoce ut dicitur septimo metaphorice sed quelibet pars materialis non manet nec cuilibet aliquid additur ut patet ex dictis circa rectum nunc ultimo expositum ergo non oportet quodlibet talem partem augeri. Non tamen sequitur in corpore quod auget fuisse vacuum quia corpus per augmentum occupat maiorem locum. Hec etiam

est ibi penetratio dimensionum, ita q̄ duo corpora sint in eo
de loco quia illa addito fit ad partes formales que sunt
permanentes, sed forme vel speciei proprie non debetur lo-
cus nisi ratione materie. Secunda conclusio, augmen-
tatio fit adueniente aliquo extrinseco corpore. Probat.
quia augmentatio fit fm partes formales per actionē vir-
tutis naturalis que est in ipsis partibus que partes extē-
duntur fm omnem dimensionem, sed illa extensio nō pos-
test fieri sine aduentu noue materie, que non est sine quan-
titate, igitur t̄c. Vñor probatur, quia si debeat eē pprie
dicta augmentatio que immediate terminatur ad quanti-
tatem, tunc oportet q̄ per illam actionem naturalem actu
quantū cōuertatur in substantiam partium formalium que
sunt in potentia ad illam quantitatem, qua conuersione fas-
ta auctum extenditur, et occupat maiorem locum. Et er-
go non oportet augmentum fieri per additionem alicuius
in corpore, nec oportet in corpore aucto ponere vacuum, neq̄
penetrationem dimensionum. Tercia conclusio, illud
quod augetur semper manet vnum et idem fm substantiā
vel numerū. Pater, quia licet partes materiales fluant et
refluant, tamen partes formales fm quas fit augmentatō
semper manet, sicut patuit superius per simile in textu po-
situm de mensura aque que semper manet eadem, licet aqua
mensurata sit alia et alia. Et ponit sanctus Thomas q̄s
dam alia similia, primū est de fluuij qui semper manet idē
q̄tum ad speciem fluuij, sed materialis aqua semper est
alia et alia. Secundū est de igne cuius species et figura sem-
per manet, sed ligna in quibus materialiter est ignis con-
sumuntur et alia apponuntur. Tercium est de populo cuius
ratis qui semper manet idem fm id quod est species q̄tus
inter homines ex quibus constituitur populus quidā mo-
riantur et quidam succedant. Sic etiam in proposito spi-
cies carnis permanet eadem, licet materia in qua talis spe-
cies fundatur paulatim cōsumatur per actionem caloris
naturalis, et ergo ipsum augmentatū manet vnum et idē
fm numerū et substantiam.

Notandū. Circa differentiam partium fm
speciem et fm materiam quas alij
q̄ vocant membra formalia et materialia sunt multe exposi-
tiones, quarum due sunt superius habite in quodam no-
tabili, et vna illarum est doctoris sancti, quam tene firmit̄
quia est multum consona littere Aristotelis. Sed Egi-
dius de Rhoma dicit, q̄ pars fm formam dicitur illud
quod in se acceptum potest habere actionē talis et in se con-
sideratum habet formam talis. Sed pars fm materiam
est illa que alteri coniuncta potest habere actionem talis.
Ex quo inferre q̄ non quelibet pars q̄tumcūq̄ minima
sit pars fm formam, quia posset accipi ita modicus de car-
ne q̄ si acciperetur minus iam non haberet actionem car-
nis vel nō remaneret ibi species carnis. Et ergo pars q̄-
tumcūq̄ minima fm se capta dicitur materialis, sed ali-
teri coniuncta dicitur formalis, quia tunc habet operatio-
nem totius que indicat formam. Sed alij dicunt q̄ pars
formalis sit illa que habet talem virtutem ab anima q̄ po-
test nutrimentum conuertere in substantiam sui, sed illa
dicitur materialis que illam virtutem non habet. Venes-
rabilis dominus Albertus vero dicit, q̄ membra formalia
sint membra eterogenea, id est dissimilia ordinata ad ac-
tum anime vel virtutis eius, ita q̄ anima in eis habeat exer-
cium specialis operationis propter dominium eius supra

materiam quam continet, sed partes materiales sunt ille
que debilitate respiciunt formam, eo q̄ actum vite vel sensus
suis participant, sed tamen non habent exercitium operas-
tionis specialis, sicut sunt caro et pinguedo, in quibus for-
ma non habet speciale exercitium specialis operationis. Et
ultra illas ponit etiam partes medias que sunt triplices
q̄ quedam s̄ propinquiores forme, sicut nervus arterea
vena et panniculi, quia nervus est quo diffunditur sensus
et motus per corpus, vene sunt per quas diffunditur san-
guis, arteree per quas diffunditur spiritus vitalis. Sed
panniculi sunt in quibus membra mobilia voluuntur, et sic
illa membra sunt ordinata ad actus vite. Alie autē propin-
quiores materie, sicut ossa et cartilago, que sunt ad susten-
tandum et fortificandum. Alie vero sunt p̄ eque distantias
sicut muscoli qui cōponunt ex nervis et carne

Arguitur. Aliqua pars corporis potest
esse infirma alijs existentib; sa-
nis, et tunc partes sane possunt augeri parte infirma non
aucta, ergo contra primā proprietatem. Dicendum q̄
illa prima proprietas intelligitur dūmodo omnes partes
sint eque bene dispositę et eque sane. Et quando dicit̄
tur, singule partes sunt infinite, ergo videtur q̄ nutrimentum
quod est finitum non posset mitteri ad singulas partes.
Respondetur q̄ partes viuētis sunt finitę fm actum, et
similiter partes nutrimenti, nec sunt diuisibiles in infinitū
fm formalem rationem, q̄uis considerata sub sola t̄de quāti-
tatis sunt fm potentiam in infinitum diuisibiles.

Arguitur. Quedam animalia viuunt et au-
gentur sine aduentu alicuius nu-
trimenti extrinseci, sicut pater de multis auiibus. Dico-
dum q̄ quedam sunt animalia que habent calorem debi-
lem, et ita per longum tempus calor iste occupatur circa nu-
trimentum assumptum absq̄ hoc q̄ de nouo assumat nu-
trimentum. Etiam calor in aliquibus animalibus tempo-
re hyemis agit in pinguedinem ipsam consumendo absq̄
additione noui nutrimenti.

Arguit. Illius quod augetur partes fluunt
et refluunt, ergo totū non manet idē.
Dicendum q̄ partes p̄ se principales sicut sunt partes
formales quibus primo vita infunditur manent durante
vita, sed partes materiales fluunt et refluunt, quia aliquę
amittuntur et aliquę accipiuntur. Et quando dicitur, ad
identitatem numeralem exigitur materia eadem, sed in eo
q̄d augetur non est eadem materia, igitur. Vñor proba-
tur per Aristotelem qui dicit q̄ partes materiales fluunt et
refluunt. Dicendum q̄ materia numeralis manet fm ali-
quid sui, et q̄uis aliquid sui continue deperdatur, fit tamē
restauratio per alimentum, sed quia illa restauratō non est
per equiualem, ideo tandem corrumpitur. Solet etiam di-
stingui de duplici humido, scilicet radicali et nutrimentali,
per humidum radicale intelligitur omnis pars viuētis q̄
corrupta non potest restaurari per naturam sicut manus.
Sed per humidum nutrimentale siue cibale intelligitur
nutrimentum dispositum ad conuersionem in substantiam
viuētis, sicut est sanguis vel aliquod huiusmodi. Et cal-
or naturalis q̄diu inuenit humidum nutrimentale agit
in ipsum, quo non existente agit in humidum radicale, quo
consumpto animal moritur.

Primus

Maius quidem totum generatum est adueniente aliquo quidē quod vocatur cibus et contrarius. transmutante autē in eandem speciem (verbi gratia) si sicco aduenit humidum: cum autē aduenit transmutatur et generatur siccus. Est quidē etiam ut simile simili augmentatur. est autem ut dissimili.

Solutis dubitationibus que erant circa augmentum. Hic consequenter phis determinat modum augmenti. Et diuidit in duas partes. quia primo ostendit qualiter se habeat id quod aduenit ad id quod auget eo adueniente. Secundo: comparat augmentum alijs operationibus anime vegetatiue. ibi (Quereret autē aliquis) Dicens primo quod soluta questione de pibus eius quod auget. Vtrius quelibet pars augetur vel non. tunc manifestū est quod totū sit motus aliquo adueniente. scilicet cibo. et tale adueniens in principio est contrariū ei cui aduenit. scilicet aliqua contrarietate passio. sed postea transmutat in eandem speciem. sicut patet manifeste. quod postea transmutat in siccū. Et ergo quodāmodo verum est quod simile auget simili. et quodāmodo verum est quod aliqd auget dissimili. quia illud quod est dissimile a principio fit simile in fine. sicut dictum est.

Ar. Nutrimētū quādo cōuertit in substantiā aliter retinet naturā illius a quo sumptus est. Et videtur quod non sit simile illi quod per ipsum auget. Antecedens probatur. quia sanguis genitus ex lactuca est frigidus. et sicut sanguis ex comestione piscium genitus. Dicitur quod cum illa natura nutrimenti quā habet a suo originali principio stat etiam siccū cum alio. licet non perfecta. rōne cuius humidū radicale per cōtinuā intrusū suspensionem humiditatis ex tranei efficitur impurius. et tandem corrumpit. Sicut in sili. vinū cui quotidie aliquid aque apponit finalitē patet naturā vinū. ita quod amplius aquā in vinum cōvertere non potest. sed fit aqua.

Quereret autem aliquis. quale oportet esse quod augetur. Manifestum autē quoniam potentia illud (verbi gratia) Si caro potentia carnem. actu autem aliud. Corrupto autem hoc caro generatum est. Non igitur hoc ipsum finit. generatio enim esset non augmentatio. sed quod augetur hoc. Quid igitur patiens. et ab hoc auctum est aut mixtum. quemadmodū vino si quis supinfundat aquā: hec autem potest vinū facere quod mixtum est. quemadmodū dum ignis facit vltum tangens vrenda Ita in eo quod augetur et ente actu caro quod inest augmentatiui adueniente potentia carne facit actu carnem. ergo simul ente. si enim seorsum generatio esset. Est enim ita ignis facere ad existētem adiungentē ligna. sed sic quidem augmentatio est. quando autē ipsa ligna incenduntur generatio est. Quantū autem quod vniuersale quidem non generatur quemadmodū nec ani-

De generatione

mal quidem nec homo nec aliquod est singulare. sed ut hic vniuersale et ille quantū. Caro autem. aut os. aut manus. et horum omium ratione. adueniente quidem aliquo quanto. sed non carne quanta actu.

Hic secundo phis comparat augmentatōnem alijs operationibus anime vegetatiue. Et primo generationi penes cōuenientiam. secundo penes differentias. ibi. (Non igitur hoc ipsum) Circa primum mouet questionem. quale oportet esse illud quod aliquid augetur. et cōcludit statim manifestū esse ex predictis. quod id quod aliquid augetur sit in potentia ad id quod augetur. Sicut (exempli gratia) si caro sit illud quod augetur. tunc illud quod auget est in potentia ad carnem. sed actu est aliqd aliud puta panis. Et ex illo infert cōuenientiam inter generatōnem et augmentatōnem. quia in augmentatōne concurrunt aequaliter generatio. quia illud quod aliquid augetur ante augmentatōnem est aliqd aliud ab illo quod augetur. et non fit ipsum nisi per corruptōem prioris et generatōnem sequentis. Tunc ibi (Non igitur hoc ipsum) Secundo ponit differentiam in re illa. quia in illo quod aliquid augetur est generatio carnis quādo capis separatim et finit. sed quādo est transmutatio in eo quod augetur. scilicet in corpore animalis ita quod ipsum quo aliquid augetur transmutat in similitudinē illius quod augetur et cōuertitur in sui naturā. tunc est augmentatio. quia tunc simile facit quod facit ipsum totum. Et ponit simile de vino preexistente cui infunditur aqua. quia quidam vinum habet virtutem cōuertendi aquā in sui naturam. tamdiu dicitur augmētari non generari. sed quādo aliquis liquor finit in vinum cōuertitur. sicut in vna tunc est generatio vini. Est etiam simile de igne quod aduenit corpora vltima sibi cōiuncta per que augetur. Sicut etiam in proposito actu caro per virtutem augmentatiuā cōuertit id quod est in potentia ad carnem in sui naturam. et facit actu carnem. ita quod tale est simul cum carne preexistente quia si seorsum fieret caro tunc esset generatio carnis. Et iterum addit simile de lignis. quia quādo ligna adduntur igni preexistenti tunc est ipsius augmentatio. sed quādo deorsum incenduntur tunc est noui ignis generatio. Addit tamen phis adhuc vnam cōuenientiam inter generatōnem et augmentatōnem. Dicens quod quantū vniuersale siue sit genus siue species non generatur. sed solum generatur in aliquo particulari. sic etiam in augmentatōne augmentatur ille quod est quantus. vel illud quod est quantū. scilicet caro aut os. vel manus. et his similia. Cuius rō est. quia si per augmentatōnem fieret quantus in vniuersali. tunc oporteret illud quod aduenit esse solum quantū in potentia et non actu quod falsum est. quia illud quod aduenit est actu quantum. licet non sit actu caro quanta.

Secundū id igitur quod potentia vtriusque (verbi gratia.) quanta caro sic auget quidem. etenim quantam oportet generari et carnem. finit id autem quod solum caro nutrit. etenim sic differūt cibus et augmentatio ratione. Ideo nutritur quidem quousque saluatur et diminuitur. augmentatur autem non semper.

Et nutrimentum id idem quidem. esse aut aliud. Scdm id enim qd est quod aduenit potentia quanta caro augmentatō est carnis. fm id aut quod solum potentia caro nutrimentū;

Hic cōsequenter comparat augmentatōē nutritio-
ni penes differentia eius quod auget et quod nutrit. Dī-
cens q quando illud quod aduenit est in potētia ad vtrū
q. scz ad maiorem quantitātē et ad speciem carnis. tūc au-
get. sed inq̄tūz ipsum est in potētia ad hoc q fiat caro fm
hoc nutrit et dicitur cibus. Sicut (exempli gratia) cibus
vt augens suscipit maiorem quantitātē. sed vt nutrens
cōuertitur in carnem. et sic differt cibus ratione. Tūc
ibi (Ideo nutritur qdem) Philosophus infert quoddāz
correlatiū ex eo qd dicitur est. Dicens. q aliquis nutritur
quousq saluatur. id est qdū conseruat in vita. sed nō sem-
per augetur. Ratio primi. quia oportet semp restitui p nu-
trimentū id qd cōtinue soluitur et diminuit de humido ra-
dicali per actionem caloris naturalis. Ratio secundi. quia
animal tam diu augetur qdū cibus cōuersus in carnem
potest caro extendi in maiorem quantitātē. sed hoc fit tam
diu qdū animal non habet suam quantitātē a forma sibi
determinata. quā habita cessat augmentatō. Tūc ibi
(Et nutrimentum id) Ponit conuenientia inter augmē-
tationem et nutritōnem. quia sunt idem subiecto. sed diffe-
runt fm esse et rationē. quia inq̄trum illud quod aduenit ē
in potētia ad vtrūq. scz ad hoc q sit quantū. et caro sic
dicitur augmentatiū. sed inq̄trum est in potētia solū ad
hoc q sit caro. sic dī nutrimentū aut cibus. sicut sup̄ paruit.

Queritur Vtrū sicut animal necessario nu-
tritur qdū in vita conseruat. sic
quousq saluatur semp augetur. Dicendū q viuens
qdū viuit nutritur. sed non augetur qdū viuit. Ratio
primi. quia vita animalis consistit in calido et humido ra-
dicali. sed calor nescit non agere in tale humidum. ergo si
viuens debeat permanere in esse. necessariū est q semp nu-
trimentū suscipiat p quod humidum radicale depditum
restitueretur. Ratio secundi. quia calor naturalis est instrū-
mentum anime subseruiens sibi ad augmentatōes. sed
instrumento imponitur terminus a principali agente. Sz
quia anima est principale agens. ideo determinat sibi cer-
tam quantitātē in materia. quare oportet q habita illa qn-
titate determinata in materia q instrumentū anime cesset
ab augmentatōe

Notandū Quid humidū radicale quod est p-
prium et est cōnaturale subiectūz
caloris naturalis est in principio augmentatōis purū. et ergo
tunc calor naturalis est magis fortis. ita q potest mul-
tum de humido extraneo cōuerrere in substantiaz viuen-
tis. Sed tale humidū radicale p continuaz mixtionem et
intus susceptionem humiditatis extranei debilitat et efficitur
impurius p cuius remissionez calor naturalis semp efficit
magis et magis debilis. Et ita calor ille ad hoc deuenit q
non potest plus cōuerrere de alimento q fuit deperditūz
et tunc cessat augmentatō. psequenter etiam ad hoc deue-
nit propter impuritatem humiditatis radicalis q minus cons-
uertit de alimento q fuit deperditum. et tunc viuens dimi-
nuitur. finaliter ita debilitatur q non sufficit aliquid in sub-
stantiam viuentis cōuerrere. quare tunc necesse est viuens
mori. cum non plus nutriatur.

Arguit. Nutritio fit p intus susceptionē nu-
trimenti. Sed quedā animalia p mul-
tum tempus nutrimentū non suscipiunt. vt patet etia ex
dictis. Sz in illo tempore nō nutriuntur. et tamen viuunt. er-
go etc. Dicendū q in istis animalibus calor naturalis ē
debilis. et ideo pro longo tempore vtrū nutrimentū sumptū
ipsum digerēdo et cōuertēdo in naturā viuentis.

Ar. Virtutes anime vegetatiue quandoq cessant
a suis actibus sicut pater de virtute generatiua
et augmentatiua. ergo videtur q nutritiua etia quādoq
q cessare debeat. Dicendum q non est simile de ista et de
alijs q virtus nutritiua est prima inter potētiās anime ve-
getatiue. et ergo est magis naturalis. sicut q potētia natura-
lis sp̄s habet suas opationes ita et potētia nutritiua

Est autē species sine materia vt immateria-
lis potētia aliqua in materia est. Similiter au-
tem et aliud quoddāq organum. Si autem ali-
qua aduenit materia ens potētia immateria-
lis habēs. et quantū potētia hec erunt maiores
imateriales. Si autē amplius facere non po-
test. sed vt aqua vino semp amplius mixta in fi-
ne aquaticū facit et aquā tūc diminutōnem fa-
ciēt quanti. species autem manet

Hic finaliter phus ostendit quomodo fiat diminutō
Dicens q virtus sp̄s vel carnis vel alterius nō est fm se
in aliqua determinata materia. sed nunc saluatur in hac. et
nūc in illa materia. et ergo accipitur tūc vt species immate-
rialis q̄rū ad h q nō debet sibi materia signā. sz sit i aliq
materia. si q adueniat aliq materia q nō solū est in potētia
ad illā sp̄m que est quoddāq immaterialis. sed etia fit
in potētia ad maiore quantitātē. tūc etiā species iste imma-
teriales vel virtutes sp̄s que sunt in carne aut in alio or-
gano extendunt in maiore quantitātē. Sed hoc non fit sp̄s
quia virtus sp̄s debilitatur. ppter continuā admixtōnem
materie extranee. q non ita pfecte recipit virtutē sp̄s sicut
phus erat. qn ergo virtus sp̄s ad h deuenit q nō puerat nu-
trimentū ad maiore quantitātē ad quā est in potētia. nec
etiā ad equalem. tunc fit diminutio quantitatis. licz spe-
cies in minori quantitate conseruet. finaliter tamē species
cessat. Sicut in simili. si aqua semp magis et magis vino
admisceatur fit vinum aquaticū. et finaliter corrumpit vi-
num. et fiet totaliter aqua

Queritur Vtrum augmentatō sit vnus. et
cōtinuus motus. Dm q p
aliq tpe p̄t esse vnus et p̄tinu? mor? sed non p toto tpe vi-
uentis a principio augmētūz vsq ad terminū p̄tētiū. nisi for-
te accipiat p dispōne ad augmentatōē p̄tētiā. Rō p̄tētiā q p
aliqō tpe viuēs p̄t habere alimentū sibi pueniens in mag-
na abūdantia. et sicut p̄t habere virtutē p quā plus cōuertit
in substantiā q fuit deperditum. et q p illud tps cōtinue au-
geri p̄t. Rō secūdi. qz viuens nō sp̄s habet alimentū conue-
niens. nec etiā sufficiens. neqz semp hz viuens virtutē suffi-
cientē ad puerendū plus de alimento q fuit deperditū. Etā
augmentatō nō est nisi in fine alteratōis nutrimenti q altera-
tio est successiua. Sz si sit bona dispō in eo qd auget et nutrimentū
sit pueniens tūc ē sp̄s augmentatō vel dispō ad augmentatōes

Degeneratione

De tactu

[illegible]

Fere quidem igitur ut et aliorum nominum
vnuquodq; dicitur multifaria. et hec quidem ononyma
be c at altera ab alteris et porib; sic hnt et de ta
ctu Sed m principaliter dictu existit in hnti
bus positioem. positio autem qbus et locus. et
em mathematicis similiter dicendu est. tactum
et locum. siue est separatu vnuquodq; eorum si
ue alio modo. Si igitur est ut determinatu est.
prius tangere est vltima habere simul. Hec vti
q; tangent adinuicem quocunq; determinatas
magnitudines et positionem habentia simul ha
bent vltima. Quonia autem positio quidem in
quibus et locus existit. loci autem differentia sur
sum et deorsum. prima et talia supposito. om
nia ad seinuicem tangentia grauedine vtiq; ha
bent aut leuitatem. aut ambo. aut alteruz. talia
autem passibilia et actiua Quapropter manife
stum est quonia hec tangere nata sunt adinuicem
quoz diuisis magnitudinibus simul. Vltima
sunt existentibus motibus et mobilibus adinu
icem. Quonia autem mouens non similiter mo
uet quod mouetur. sed hoc quidem necesse est mo
tum et ipsum mouere. hoc autem immobile ens.
Manifestu quonia in agente dicemus simili
ter. Etem mouens facere aliquid inquit. et fa
ciens mouere. sed et tamen differunt et oportet
determinare. Non enim possibile est mouens
omnia facere si facere opponitur patienti. hoc
autem in omnibus in quibus est motus passio.
passio autem est faciendu qd alterat soluz (ver
bi gratia) caliduz et album. sed mouere in plus
ipso facere est. Illud igitur manifestum quo
nia est quidem ut motiua mobilia tangunt. est
autem ut sic est autem non sic Sed determina
to tangere vniuersaliter quide positioem haben
tium. et hoc quidem motu. hoc autem mobili adinu
icem. aut motiua et mobili in qbus existit fa
cere et pati Est igitur quidem ut in multum tac
tum quod tangit tangens. etem mouent mora
omnia fere que sunt conspectu nostro qbus neces
se est. et videtur tactum tangere quod tangit.
Est autem ut inquit aliquando mouens ta
gere solum id quod mouetur. Quod tangitur
autem non tangere qd tangit. sed quia mouent
mora que homogenia. necesse videtur ee quod
tangitur tangere. Quapropter siquidem mouet
immobile ens. illud quidem tangit quod mo
uetur. Illud autem non. Inquit enim ali
quando tristant tangere nos. sed nos non cum.

De tactu igitur q in naturalibus determina
tum sit hoc modo.

Ista est secunda pars huius capituli. in qua philosophus
prosequitur suum intentum determinando primo de tactu.
Et circa hoc primo distinguit hoc nomen tactus. Dicens
q tactus dicitur multipliciter. sicut fere quodlibet nomen
physicum. quia qdam de illis dicitur equiuoce. quedam
analogice. et quedam transumptiue vel metaphorice. Sic
etiam in proposito tactus dicitur dupliciter. scilicet proprie et
transumptiue. Et dicit notanter. fere. quia non omnia dicun
tur multipliciter. Tunc ibi (Sed tamen) Prosequitur de
tactu proprie dicto. et inuestigat eius definitionem per qua
tuor condiciones. Quarum prima est. q tactus proprie et
principaliter dictus est in habentibus positionem. et pos
itio non est nisi in habentibus locum. quare mathematica
habens considerare positionem et locum habet etiam cons
siderare de tactu. non obstante q mathematica sunt ab
stracta. vel fm rem vel fm esse. Et ergo dicit commentator
super illo loco q licet mathematica abstractant ab alijs
accidentibus. scilicet a motu et materia. impossibile est tas
men ea imaginari sine loco cum nulla corpora sint sine lo
co. et no sunt in loco nisi per suam dimensionem. et non per
alia accidentia. Est tamen verum q tactus et locus conue
niunt eis per quondam similitudinem ad naturalia a quibus
fm rationem sunt abstracta. Secunda conditio ad hoc q
aliqua se tangant requiritur q habeant vltima simul. tan
gere em ut dictum est quinto physicorum est vltima habere
simul. sicut sunt illa que habent determinatas magnitu
dines et positionem. quoz vltima sunt simul. Tercia co
ditio est. q tactus est in mouentibus et motis. qz positio est
in habentibus locum et prime differentie loci. sicut sursum
et deorsum. ut dicitur secundo celi. ergo necesse est q om
nia que se tangunt sicut sursum et deorsum. et illa sunt ele
menta grauia et leuia. aut ambo sicut elementa intermedia
sed elementa agunt et patiuntur. ergo de primo ad vltimum
illa que se tangunt mouent et mouentur a seinuicem p vir
tutem illorum vltimorum. Quarta conditio q tactus est
in actiuis et passiuis. Et ergo no omnia mouentia tangunt
proprie. quia no oe mouens mouetur. sed est aliquis mouens
motum et quoddam immobile. vel simpliciter. quia scilicet
a nullo mouetur. vel quia non mouetur a motis. licet mo
uetur ab alio fm quozdam existimatorem. Et ita simili
ter dicendum est de agente. quia agens istis duobus mo
dis inuenitur. quia est aliquod agens impassibile sicut celu
et sunt quedam passa sicut hec inferiora. Sed tamen dis
ferunt. quia agere proprie opponitur ei qd est pati. et q agens
proprie dicitur est qd infert motum mobili. qui motus est
passio que est alteratio proprie dicta facta per aliquam quali
tatem sensibilem. Sed mouens dicitur quod infert motum
mobile. siue sit motus localis siue alteratio siue que
cumq; augmentario. Et ergo mouere est in plus q agere.
qz oe agens in agendo mouet. sed no omne mouens in mo
uendo agit. quia non omne agens est physicuz. Et om
nibus istis. sibi (Illud igitur manifestum) Concludit phi
losophus manifestum esse q mouentia immobilia aliqua
modo tangunt ipsa mobilia. et aliqua modo no. quia tan
gunt per vltimu virtutis egredientis ab esse ipsorum. sed
non tangunt p vltimu siue quantitat. quia quodq; nulla
habet quantitate. vel si habeat tamen fm illam non tangit
qz non mouentur ab his que mouent. sicut astra non mo

Dux et tactus

13 p. 1. d. 1. et m.

14 p. 1. d. 1. et m.

15 p. 1. d. 1. et m.

16 p. 1. d. 1. et m.

17 p. 1. d. 1. et m.

18 p. 1. d. 1. et m.

19 p. 1. d. 1. et m.

20 p. 1. d. 1. et m.

21 p. 1. d. 1. et m.

22 p. 1. d. 1. et m.

23 p. 1. d. 1. et m.

24 p. 1. d. 1. et m.

25 p. 1. d. 1. et m.

26 p. 1. d. 1. et m.

27 p. 1. d. 1. et m.

28 p. 1. d. 1. et m.

29 p. 1. d. 1. et m.

30 p. 1. d. 1. et m.

31 p. 1. d. 1. et m.

32 p. 1. d. 1. et m.

33 p. 1. d. 1. et m.

34 p. 1. d. 1. et m.

35 p. 1. d. 1. et m.

36 p. 1. d. 1. et m.

37 p. 1. d. 1. et m.

38 p. 1. d. 1. et m.

39 p. 1. d. 1. et m.

Uides aut. Tercio ponit opinionē suā ibi. sed quoniam
Quarto distinguit agēria z cū hoc assignat eam diuer
sitaris ipoz ibi. Quidē autē mō. Dicit q̄ pmo q̄ p̄r
determinandū est de facere z pati. pus tū videndū ē qd
de hoc dixerūt p̄ores phi. quoz op̄iones vident esse
Drie de ipō facere et pati. Nam multi antiq̄ phi p̄corditer
dixerūt q̄ necesse est illa q̄ agūt z patiunt ad inuicē esse
penit. dissimilia q̄ inter sibi vni nō hz magis rōez agē
tis q̄ aliud. nec vni magis hz rōem patientis q̄ aliud
sz agere z pati insunt eis eodē mō. Illa autē q̄ sunt dissim
ilia ita q̄ dñr formis z q̄tātibz sunt nata agere z pa
ti adinuicē. Et q̄ eis obijciunt multus ignis corrūpit
parū ignē z tū sunt siles z vni nature. Respondent q̄
hoc nō p̄tingit p̄pter silitudinē quā hñt sz p̄pter Drietatē
rem in quātitate ipoz. q̄ magnū Driat paruo. Tunc
ibi. Democritus aut. ponit aliā op̄ionē q̄ videt eē cō
traria p̄me z est op̄io Democriti q̄ fuit singularis z so
lus dixit. agens z patiens esse idē z sile. q̄ ea q̄ sunt dis
uersa nec agunt nec patiunt adinuicem. Et si hoc q̄nq̄
p̄tingat tunc hoc non fit s̄m eundē inquantū diuersa et
dissimilia. sz inquantū sunt in aliquo idē z silia. Et illa s̄
q̄ accepit Aristoteles ab antiq̄s de facere z pati.

Uident hoc autē modo dicētes subcontrari
os sermones dicere Causa autē cōtradictionis ē
qm̄ oportū aliq̄ totū inspicere p̄tem aliquaz
dicūt ambo Simile em̄ z omniaria z omnino
indifferens rationabile non pati a simili nihil.
Quid em̄ magis altez erit actiū q̄ altez. Sic
quoq̄ a simili pati possibilez ipsū a seipō. Quā
uis his entibz ita nihil vtiq̄ erit. neq̄ incorrup
tibile neq̄ immobile. sed simile scdm q̄ simile
actiū. ipsūz em̄ seipsūz mouebit omne z corū
p̄r omniaria altez. z nullaten⁹ idē similr neq̄
em̄ patiet albedo a linea neq̄ linea ab albedine
p̄ter q̄ s̄m accidēs. puta si accidet albam z ni
grā esse lineā Non exteri⁹ em̄ seipsa a natura fa
ciūt quēcūq̄ neq̄ cōtraria neq̄ ex p̄trarijs sunt

Hic p̄sequenter scdo manifestat predictas op̄io
nes ostēdēdo eam Drietatē in ipis. Dices q̄ p̄dicti phi
vident dicere sermones subcōtrarios. qdāmō veros et
qdāmō falsos. z sic aliq̄lter cōpariunt se sicut p̄pōnes
subcōtrarie. Sz cā Drietatis z diuersitatis istaz op̄io
num ē ista. q̄ oportet p̄siderare naturā actiūz z passi
uoz tā ex p̄termini q̄ subiecti siue qd idē ē tā ex p̄
materie q̄ forme. sz ipi p̄siderauerūt em̄ vñā p̄r. z q̄ dē
p̄terit p̄r vñā z p̄r falsū. q̄ illi de p̄ma op̄ionē p̄side
rauerūt actiūz z passiūz ex p̄terminoz seu formaz. et
in h̄ bñ dixerūt. q̄ oino sile nō patit ab oino sili. sz sili in
materia z forma. alias em̄ vñā nō magis ageret in altez
q̄ reliquū. Et si sic tūc vbi ē maior silitudo. ibi eēt ma
gis rō actōis z passiōis. z sic idē ageret in seipm. Sz ista
de scda op̄ionē p̄siderauerūt actiūz z passiūz solū s̄m
materia z in hoc etiā bñ dixerūt. q̄ hoc qd est oino alte
rum z nullaten⁹ idē hoc nō agit in altez nec patit ab
eo. q̄ est impossibile q̄ illa q̄ nō cōicant in materia agāt
et patiāntur. Sicut p̄r exemplariter de linea z al
bedine q̄ nō cōicant in materia. z s̄ sunt impassibilia ad

inuicem. nisi forte p̄ accēs sicut q̄n linea sit alba vñ nigra
Sz q̄ p̄ se nō sunt actiua z passiuā. p̄r. q̄ illa q̄ nō sunt
Dria nec ex p̄trarijs nō faciūt seipā adinuicē exteri⁹
a natura. i. nō transmutant se adinuicē neq̄ corrūpūt
Et d̄r notanter exteri⁹ a natura. i. forma q̄ d̄r natura
scdo physicoz. q̄ q̄n aliq̄d generat vel corrūpit tūc etiā
introducitur forma quā pus nō habebat

Sed qm̄ nō quēcūq̄ innata sunt pati z fa
cere. sed q̄cūq̄ aut cōtraria sunt. aut cōtrarie
tātē habēt. necesse ēz patiēs z faciēs genere qdē
simile ēē z idē. specie aut dissimile z p̄trariū. In
nati⁹ em̄ corpus quidē a corpore. sapore aut a
sapore. calorē a calore pati. vniuersali aut homo
genios ab homogenio Dñr aut causa. qm̄ cō
traria in eodē genere omnia. faciūt aut patiunt
cōtraria ab inuicē Quā p̄pter necesse ē qualē qdē
eadē esse z faciēs z patiēs Qualiter aut altera et
dissimilia ab inuicē. qm̄ aut faciēs z patiēs gene
re quidē eadē z similia. specie aut dissimilia. ta
lia aut p̄traria manifestūz qm̄ actiua z passiuā si
bi inuicē sunt p̄traria z media Et tū vniuersali
ter generatio z corruptio in his Ideo z rationa
bile tā ignē calefacere z frigidū infrigidare. z vni
uersaliter faciēs assimilari sibi ipsi patiēs. faci
ens em̄ z patiēs p̄traria sunt. z generatio in cō
trariū Quā p̄pter necesse ē faciēs z patiēs trās
mutari sic em̄ incōtrariū generatio erit Se
cundū rationē autē nō eandē dicētes ambos ta
mē est tangere naturā Dicum⁹ em̄ pati quādoq̄
quidē subiectus (verbi gratia) sanari hominē et
calefieri. infrigidari et alia eodē mō. quādoq̄ at
calefieri quidē frigidū. sanari at laborās. ambo
aut sunt natura. eodē mō z de faciēte. Quādoq̄
em̄ hominē calefacere inquit. quādoq̄ aut ca
lidus Est quidē em̄ vt materia patit Et autē vt
cōtrariū patit Ad idē quidē igit respiciētes idēz
oportere habere existimauerūt facere z pati. ad
altera autem contrarium.

Hic p̄r p̄ha tercio ponit op̄ionē p̄rā. Et circa
hoc duo facit. q̄ p̄mo ponit eā. scdo reddit vñ op̄i
ones antiq̄z ostēdēdo scz q̄ i p̄r bñ dixerūt z in p̄r er
rauerūt. assignās cuiusdā erroris ipoz. eāz. ibi. s̄m rōez
aut. Dices p̄mo q̄ q̄ nō q̄libet sunt apta nata agere z
pati adinuicē. sz solū illa q̄ sunt Dria vel hñt Drietatē. tō
necesse ē q̄ agēs z patiēs sunt silia z idē in genere. id est
materia. sz dissilia siue diuersa in specie. Probat dupl.
p̄mo p̄ inductōem. q̄ corp⁹ ē nati⁹ pati a corp⁹ qd ē se
cū eisdē generis. i. in p̄dicamēto substantie. z cōicāt secū
in materia. qd notanter d̄r p̄pter corpa celica q̄ s̄m dos
crore sanctū nō cōicant in materia cum istis inferioribz.
Et tā sapore nat⁹ ē pati a sapore z calor a calore. q̄ sunt
eisdē generis scz qualitatē. Et vñ homo geniū ē nati⁹

Primus

pari ab homogenis id est res alicuius generis a rebus eius
de generis Secundo ostendit idem syllogismo sic. quod quicquid
agitur et patitur a diuine sunt contraria. sed contraria sunt
in eodem genere ut patet decimo metaphysice. ergo acti
ua et passiva sunt in eodem genere. Et per consequens necessa
rium est agentia et patientia esse equaliter id est quodammodo si
milis et quodammodo dissimilis. Et philosophus querit hac
ratione faciens de conclusionem alteram premissarum hoc mo
do. illa que sunt similia genere et diuersa specie sunt contraria
sed actiua et passiva sunt talia. ergo sunt contraria. Et etiam
am ipso media que ad extrema parata quodammodo con
trariantur. Et propter illam contrarietatem in una materia sunt
generationes et corruptiones. similiter etiam ignis potest ca
lescere et frigidum infrigidare. et ultra agens potest sibi assi
mulari patientes. et facies potest transmutari in patientes. quia
sunt contraria sed generatio et corruptio est de contrario in
contrarium. Tunc ibi. secundum rationem autem Aristoteles reuer
titur ad predictas opiniones ostendendo magis apte causas
contrarietatis ipsarum dicens quod predicti philosophi vident
sibi inuicem contradicere. quod non habuerunt eandem rationem
id est considerationem. licet de utraque opinione tangeretur na
turam actiuorum et passiuorum. quod dicimus aliqui pati subiectum
sicut quod dicimus hominem sanari vel calefieri. et ad hoc respo
ndens Democritus dixit actiua et passiva esse similia.
aliqui vero dicimus contrarium pati sicut calidum infrigidari et
frigidum calefieri respiciendo solum ad terminos. et sic illi de
aliam opinionem dixerunt actiua et passiva esse omnino dissimilia

Queritur utrum simile sit natum agere in sibi si
mile Pro responsione notandum pri
mo quod ista questio intelligitur de actione et passione. pro
dicta sunt data super alterationem que est secundum qualitates sensiti
biles de tertia specie Secundo notandum quod simile et di
ssimile capiunt dupliciter vno modo in quantum dicuntur conuenientia
vel disconuenientiam in qualitate tam quo ad speciem quam etiam
quo ad gradum eiusdem speciei. Et isto modo maius calid
um potest dici dissimile minus calido. Alio modo capiuntur si
mile et dissimile in quantum dicuntur conuenientia vel differentia
in forma substantiali siue accidentali siue etiam in subiecto
vel materia. Et hoc modo sumuntur ab Aristotele Tercio
notandum quod patientes debent esse in potentia ad actum agen
tis et similiter agens respectu patientis. intelligendo de ac
tione et passione modo superius expresso quod sic omne agens
in agendo reparatur eo quod omne tale communicat cum passio in
materia que est generis contrarium. quod contraria sunt eiusdem ge
neris necdum logici sed etiam philosophi naturalis Tunc dicitur
per tres conclusiones Prima omnino simile nihil patitur
a sibi simili. probatur quod non videtur maior ratio quare vnu
esset plus actiuum quam alterum. nec potest idem pati a se ipso et
tamen idem est maxime simile sibi ipso. nec etiam esset aliquod
immobile quod sic omne ens seipsum moueret et ageret ad
sui ipsius conseruationem Secunda conclusio omnino dissimi
le non patitur a dissimili. patet quod secundum philosophum linea non
patitur de albedine nec e contra nisi per accidentem quod accidit al
bum vel nigrum esse lineam Tercia conclusio actiua et pa
ssiva ab inuicem debent esse in genere similia et in specie di
ssimilia. patet quod contrarium agit in suum contrarium vel in me
diu. sed contraria sunt sub eodem genere posita in quo ge
neris sunt similia. et tamen inter se sunt forme dissimiles et
maxime distantes Et in hoc verificantur sermones antiquo
rum quos dicit Aristoteles esse subcontrarios. quia qui
libet antiquorum accepit partem et non totum. et in hac sunt

De generatione

decepti quod in parte dixerunt verum et in parte falsum

Ad Sile additum sibi sile fortificat ipsum ut dicitur me
dici. Et videtur quod agat in ipsum. Sed quod medici
per illam autoritatem non intelligunt quod sile agat in sibi sile. sed quod
aggregatum ex duobus silibus est fortius vno. Et quod dicitur
maior ignis corrumpit minorem. sicut dicitur philosophus in textu. Et sile
agit in sibi sile. Dicitur quod hoc est per accensum. quod scilicet maior ig
nis consumit materiam minoris ignis. quod consumpta sequitur cor
ruptio minoris ignis.

Ad Ignis agit in aere. et tamen ambo sunt similia in ca
litate. Dicitur quod ignis non agit in aere ratione
similitudinis reperte in ambobus elementis. sed ratione contrarieta
tis. quod ignis ratione caliditatis agit in aere ratione humidita
tis. Et hoc non refertur quod est ratio ne similitudinis non sufficit
ad actionem.

Ad Idem agit in seipsum. Et sile potest agere in sibi sile.
Ansi probatur. quod aial mouet seipsum octauo phy
sicoz. Etiam a quod calefacta sibi ipso derelicta seipsum reducit
ad pristinum statum. Et sile vnu dicitur fortificat seipsum per an
thiperistatam. Dicitur quod idem potest agere in seipsum per acci
dens ratione prius et non per se vel ratione totius. Similiter idem potest
agere in seipsum actione reflexa non tamen directa. sic patet de aqua
calida que iteque sit frigida et de priore quod seipsum fortificat per
anthiperistatam.

Ad Flamma generat in ferro maiorem caliditatem quam
sit sua propria caliditas. Et per pus generat calid
itatem equaliter. et per pus sile agit in sile. Ansi probatur. quod fer
rum citius ledit quam flamma. Et patet quod ibi calor sit intensior
Dicitur quod illa lesio per se non est ratione intentionis caloris. sed
ratione materie magis copacte in qua calor fortificatur et
per accidens intenditur.

Eodem modo suscipiendum. esse de facere et pa
ti quod et de moueri et de mouere dupliciter enim dicitur
et moueri. In quo enim est principium motus videtur
h mouere. principium enim prima causarum. Et rursus
ultimum aliquid id quod mouetur ad generatorem. Sile
autem et de facere. Et tamen infirmum medicum sanare
dicimus et vinum. Primus igitur mouens nihil prohibet
in motu quidem immobile esse in quibusdam autem ne
cessariis. ultimum autem semper mouere motum. In ac
tione autem primum quidem impassibile. Ultimum autem
et ipsum patientes

Hic persequens philosophus quarto distinguit agentia ad inuicem. dicitur
quod suscipiendum est quod agere et pati dicuntur multipliciter sicut
mouens et moueri quod utrumque istorum dicitur dupliciter sicut et mo
uens. Est enim aliquid mouens primum in quo est primum principium
motus quod maxime mouere videtur. quod principium est prima causa
bonis a seipso virtute mouendi. Aliud est ultimum mouens quod
scilicet mouet aliud et post quod non est aliud mouens. Id post
ipsum sit illud quod mouetur ad generatorem. ita sile est duplex
facies. quod quod dicitur est primum sicut medicus quod est prima causa sa
nitatis. et quod dicitur ultimum sicut vinum vel portio que etiam est causa mo
uens ad sanitatem. Et inter illa mouentia est talis diuersa. quod
primum mouens dum mouetur potest esse immobile. Sicut medicus quod
sanat non mouetur ab alio. in quibusdam dicitur est tamen omnino imobile
sicut est in his que sunt separata a materia. aut est immobile. quia
non mouetur ab eo quod mouetur per ipsum. sicut est celum quod non dicitur

unde patet quod
sile agit in sibi sile
per accensum
et per anthiperistatam
et per reflexum
et per directum
et per contrarium
et per similitudinem
et per differentiam
et per gradum
et per speciem
et per materiam
et per formam
et per accidentem
et per substantiam
et per rationem
et per intellectum
et per voluntatem
et per sensum
et per appetitum
et per motum
et per passionem
et per actionem
et per generationem
et per corruptionem
et per mutationem
et per transmutationem
et per conversionem
et per reversionem
et per translationem
et per rotationem
et per vibrationem
et per fluctuationem
et per oscillationem
et per pulsationem
et per tremulationem
et per tremorem
et per motum
et per passionem
et per actionem
et per generationem
et per corruptionem
et per mutationem
et per transmutationem
et per conversionem
et per reversionem
et per translationem
et per rotationem
et per vibrationem
et per fluctuationem
et per oscillationem
et per pulsationem
et per tremulationem
et per tremorem

Et corruptione

Folio xviij

materia eiusdem rei cum eo quod mouet. Si vltimū mouēs
ipmouet motū ab alio pot. Et ita sūt est de agēte. qz ē
q dā agens p mū qd ē ipassibile. z q dā vltimū quod
agendo patitur.

¶ Quēcūq; em eadē nō habēt naturā. faciūt
impassibilia entia (pbi gratia) medicina em ip/
sa facies sanitatē nihil patit a sano Lib aut fa/
ciens et ipē patit. aut em calefit. aut infrigidat.
aut aliud quid patitur simul facies. Est autem
medicina quidē vt principū. vltimū autē cibū est
et tangēs Quēcūq; quidē igit nō in materia ha/
bent formā. hec quidē impassibilia actiuoz. q/
cūq; aut in materia passiuā. Materia quidē em
dicim? sūt eadem vt ita dicā ē cuilibet p rario
rū vt gen? ens. potēs at calidū ē presenti cale/
ficiēte z appropinquāte necesse calefieri Ideo quē
admodū ē hec quidē factiuoz impassibilia. hec
at passibilia z quēadmodū in motione eodē mō
habetz in factione Illic em primū? mouēs im/
mobile et in factiuis primū? facies impassibile

Nic p nū assignat eā diuersitatis dictoz. Dicens
q cā qre quod dā agens in agendo reparat z q dā nō ē
ita. qz q dā nō hnt eandē materiā z talia faciūt seu agūt
et nō patiunt ab his in q agunt. Sicut exempli grā. me/
dicina faciens sanitatē nihil patit a sanitate. qz nō comu/
nicat secū in materia. cū medicina sit in aia z sanitas in
corpore. Quēdā vero hnt naturā sicut cibū vel portio et
id qd sanat. z iō cibū agendo patit. qz aut calefit aut in/
frigidat. Et inter illa duo agentia medicina ē sicut pri/
mū agens et cibū sicut vltimū. Et q qūq; agentia
nō hnt formā in materia q sit eiusdē generis cū patienti
bus illa sunt de naturis agentū ipassibilia. s; illa q hnt
formā in materia eiusdē rōis agendo patiunt. Subiū/
git statim ad hōz declaratiōem q dicat materia vna ali/
quoz. Dicens q materia vna ē q ē susceptiua d rōz
q hnt vna subiecto. differt tñ fm esse. qz habz se vt ge/
nus. nō qdē p dicabile. s; qd ē subiectū p mū substās du/
obus p rariis aut plurib; quoz vnu est actiuū z alter
passiuū. qre vnu alteri appropinquās agit in ipm. sicut
illud qd est in potētia ad calidū qn appropinquat cale/
ficiēti sic actu calidū. Ex oīb; istis pz q dā sunt
agentia passibilia z qdā ipassibilia. z sicut dictū est de
motione ita sūt dōm est de factione. qz sicut in mouētib;
p mū mouēs est imobile. ita in effectiuis p mū efficiēs
est impassibile.

¶ Est at factiua causa vt vnde principū mo/
tus cui? aut gratia nō factiū? Ideo sanitas. nō
factiū? nisi fm metaphorā. Etenim hoc qdem
faciēte qn existit generat aliquid patēs habiti/
bus aut presentib; nō adhuc generat aliqd. sed
est iam Species aut z finis habit? quidem.

¶ Materia aut fm q materia passiuū. Ignis
quidē igit habet in materia calidū Si autē ali/
qd separatū calidū erit hoc nō patiet. Hoc quidē

igit forsitan impossibile separatū ē. Si at sunt
quidē talia. in illis vtiq; erit qd dicit vey. Quid
qdē igit facere z pati z quib; existat. z quare z q
mō determinatū sit hoc modo

¶ Hic p nū ostendit ad quā cām reducat agens z ad
quā patēs. Dicens q agens est vnu principū mor? di/
uersum a cā formali z finali. z nō dī cā finalis nisi fm me/
taphorā. S; q nō sit formalis neq; finalis sic pbat. qz
qn facies ē fm actu faciens tūc aliqd generat in patiēte.
s; talib; habitib; siue formis (sic ē sanitas q ē finis opat/
ionis medicine) p sentib; nō generat aliqd nec sit s; iā ē.
Nā spēs z finis sunt habit? differētes. qz habito sine q
est motor. ¶ Tūc ibi. Materia aut. Ostendit ad quā
cām reducat patiēns. z dī q reducat ad materiā. qz ma/
teria fm q materia est passiuā. z p patiunt p materiā. s;
illa q sunt actiua z passiuā hnt formā in materia. Et q
si ē aliqd calidū separatū a materia. hoc nihil pateret. sed
forsitan ipossibile ē ē aliqd tale separatū. sicut tñ qdā dicit
runt. in illis tñ q fm veritatē separata sunt a materia. vey
ē qd dī. s; qz q nihil patiunt. s; de illis determinare locū
h; in pīa p hīa. Alteri? epilogat z cā plana.

¶ Querit Vt oē agens in agendo reparat.
Pro responsione notādū q finis
aliter mouet q efficiēs. qz finis mouet efficiēs z effici/
ens mouet mobile vel patiēns ad formā. vel vbi Et ta/
le mouēs effectiue ē duplex. qz qdā ē p mū z aliū pri/
mum Primū adhuc ē duplex. qz qdā ē p mū simplr qd
ē simplr imobile. Aliud ē p mū in genere. sicut celū ē pri/
mum alterās. s; nō ē simplr p mū mouens. z tale mouē/
do mouet. s; nō ab eo qd mouet. qz nō cōicā cū eo i ma/
teria. S; mouens p mū siue vltimū ē qd ab alio mo/
tum mouet ad generatiōem. sicut vinū mouet ad sanita/
tem. ¶ Tūc dōm p tres cōclusiōes. pīa. agens oīno
immaterialē nihil patit agendo. pz qz materia est pnci/
piū patiēdi. s; in tali agēte nulla ē materia. igit
Secunda cōclusio. agēs hnt materiā nō tñ eiusdē rōis cum
passio nihil patit ab eo. pz qz tale agēs nō ē in potētia ad
actu patiēti. ¶ Tercia cōclusio. Agens p mū cōicās
cū passio in materia. etiā in agēdo reparat. pz ista cōcl/
sio auctoritate p hī dicētis q illa q nō hnt formā in mate/
ria illa sunt ipassibilia. s; illa actiua q hnt formā in mate/
ria sunt passiuā. Probat etiā rōe. qz talia sunt d rīa. sed
d rīa sunt actiua z passiuā adimicē. igit. Etiam ex q in
materia cōicant passum ē in potētia ad actu agēz z e/
quare etiā vnu patit ab altero et e conuerso.

¶ Nō oē mouens mouet. sicut in p hysicis osten/
sum ē. s; nō oē agens in agendo reparat. An
etiā pbat. qz finis mouet z nō mouet. S; pīa tenet per
Aristo. q dī eodē mō ē suscipiendū de facere z pati z
de mouere z moueri Dōm q Aristo. h lo qd de agē/
te effectiue qd mouet motū pīe dicto. s; finis solū mo/
uet metaphorice. ¶ Et qn dī medicina mouet effectiue
et tñ nō mouet. Etiā intelligētia mouet celū z nō mouet
Sūt celū agit in hec inferiora et tñ nihil patitur ab eis.
Sensibile etiā mouet sensum z nō mouet ab ipō Dōm
q ille instantie arguit de agēte nō cōicāte in materia vt
nō appropinquato. z in oīb; illis nō ē necē agēs reparat.

¶ Si tertia cōclusio ē cā seqret q a pportōne
minoris inequalitatis effect actio. pbat. qz oē
nn q

Agens nō pmet pīe ad
cā formale fm
ale s; efficiēs?
Pātes pīe
lat ad cā male?

Agens nō pmet pīe ad
cā formale fm
ale s; efficiēs?
Pātes pīe
lat ad cā male?

Primum

agens dicitur excedere suum patiens. si ergo repararetur agens a patiente. tunc sequeretur inconveniens illud. **Q**uoniam quod hoc inconveniens non sequitur. quia qualitates activae et passivae sunt sic dispositae quod ille qui sunt maioris activitatis sunt minoris resistencie. et ideo possibile est aliquid agens finem suam formam excedere in virtute activa resistenciam alteri. ita tamen quod aliter per aliam formam excedat resistenciam illi. **E**t hoc dictum quod actio per se fieri a proportionem maioris inequalitatis dicitur intelligi componendo activitatem agentis ad resistenciam patientis et non ad activitatem ipsius patientis quam habere potest per aliam formam. **E**t propter illam diversitatem agens non se patitur in eadem distantia in qua agit. sicut patet quod si summe calidum agit in minus calidum. **E**t quando dicitur ex illo sequitur quod idem sit in actu et potentia. nobilius et minus nobile quod est inconveniens. patet quod agens agit finem quod est in actu et patitur finem quod est in potentia. **Q**uoniam quod hoc non est respectu eiusdem. quia finem suam qualitate agit. et finem aliam patitur.

Ad si ita esset sequeretur quod agens nunquam assimilaretur sibi passum. et sic frustraretur suo fine. probatur quia ex quo pateret tunc semper aliquid deperderet de sua virtute. quia semper diminuta non posset passum assimilare sibi. **Q**uoniam quod quibus agens in agendo primo debilitetur tamen si naturaliter pualet ita quod in se vivit et fortificatur resumendo priores vires quas perdidit ex actu et ipsius passum. **E**t sic illud quod est maioris activitatis tandem converteretur aliud in suam naturam. quo facto cessat actio.

Ad si ita esset sequeretur quod peraria essent simul in eodem. probatur. quia si agens ageret in patientem per medium tunc etiam ageret in ipsum medium. et esset par ratio de patiente si rursus ageret in illud quod prius fuit agens. quo posito sequeretur inconveniens illud. scilicet quod in eodem aere sit caliditas et frigiditas si ignis agat in aquam per aerem medium. **Q**uoniam quod in tali casu est acquisitio caliditatis et frigiditatis in tali medio. sed tamen ille forme non sunt ibi finem esse inter se. quia si per unam pualet adversus aliam. et sic una inrensus aliam remittit. et hoc nullum est inconueniens.

De modo agendi

Quomodo autem contingat hoc accidere. rursus dicamus. **H**is igitur videtur pati unum quodque per quosdam poros ingrediens facit ultimum et principali et hoc modo videre et audire nos inquit. et finem alios sensus sentire oculos. **A**mplius videre per aerem et aquam et per transparentia quod poros habet inuisibiles quidem propter parvitatem. **S**pissos autem et finem ordinem et magis habet transparentia magis.

Ita est scilicet per principalem huius capituli in qua prius determinat de modo agendi et patiendi. scilicet quod contingat agere vel pati. **E**t primo per opinioniones aliorum quas etiam reprobat. **S**ecundo per opinionem propriam. ibi. **Q**uod autem ex istis. **E**t primo ponit opinioniones antiquorum in generali. **D**icens quod iterum dicitur quod contingat agere et pati. **E**t de tunc (rursus) quod prius posuit aliquos modos actus in genere. nunc autem descendit ad speciales modos sumptos ex parte activorum et passivorum. scilicet qualiter agens veniat ad patientem ut imprimat ei suam formam per quam intendit transmutare ipsum patientem. **E**t circa hoc sunt diverse opinioniones. quia quibusdam fuit visum quod unum quodque patitur

De generatione

patitur per quosdam poros qui sunt in ipso patiente per quod ipsum agens quod est primum patienti ingreditur ad partes. **E**t illi etiam dicunt quod per hunc modum nos videmus audimus et sentimus finem omnes sensus. quia finem eos visus et auditus effundunt ad sensibilia per media. quod dicitur esse corpora porosa. **E**t dicunt quod melius videmus per aere et aquam quod per alia corpora porosa sicut sunt vitrum et cristallum. quia illa corpora habent plures poros alios. **E**t illi porum sunt inuisibiles propter parvitatem. sunt etiam spissius ordinati modo debito. **E**t quanto magis corpora sunt transparentia tanto magis habent tales poros. **Q**uod autem dicitur est de visu hoc intelligendum est de omni sensu et similiter de actione et passione. quia antiqui saluabant omnia talia per poros.

Dic quid igitur in quibusdam determinaverunt ita quod admodum et Empedocles non solum in patientibus et facientibus sed et misceri ea inquit. quorum porum ad invicem sunt commensurabiles. **C**onpendiose autem maxime et de omnibus uno sermone determinaverunt. **L**euicippus et democritus principium facientes finem naturam quod est in quibusdam antiquorum visum est ex necessitate ens unum esse et immobile. vacui enim esse non ens moveri autem non posse non esse vacuo separato. **N**ec rursus multa esse non esse se gregates. **H**oc et nihil differt. ut si quis existimet non continuum esse omne sed tangere. **D**ivisum et fore multa et non unum esse vacui. **S**i enim ubique divisibile nihil fore unum quia propter nec multa. sed vacui. **S**i autem tunc divisibile quid tamen autem non fictitium aliquid hoc utique videbitur. usque quantum. enim est propter quod hoc quidem habet ita esse totum. et plenum est hoc autem divisum. **A**mplius sic fore necessarium est non esse motionem. **E**x his quidem igitur utique sermonibus transcendentes sensus et despicientes eum enunciat ac si consequens rationem sequi unum ens. et immobile omne esse dicunt. infinitum quoddam. finem enim finire usque ad vacuum. **H**ic ergo ita et propter has causas enuntiaverunt de veritate. **A**mplius autem in sermone quidem videtur hoc contingere. **I**n rebus autem demetrium simile est opinari ita. nullum enim demetrium egredi in tantum ut ignem unum existimet et glaciem. sed solum bona et apparatus propter assuetudinem hec. quibusdam propter demetrium nihil videtur differre.

Hic sequenter ponit opinioniones antiquorum in speciem aliam. **E**t dividit in tres pres finem tres opinioniones. **E**t primo ponit opinionem Empedoclis. **D**icens quod aliqui magis descendentes ad speciem. sicut Empedocles dicitur ipsos poros non solum esse in activis et passivis. sed etiam illa dicuntur ad invicem commisceri quorum porum sunt commensurabiles. ut unum posset ingredi in aliud. **E**t tunc ibi. **C**onpendiose autem. **P**onit opinionem Leucippi et democriti. **D**icens quod democritus et Leucippus breviter et compendiose uno et simili sermone dixerunt et dixerunt

*Ex 13 antiquorum
opinio de actio et pati
fuit mo et idem*

*Prius Empedocles
et democritus
et Leucippus*

*Secundo
mo*

*amios
24/100
fieri
foliis
102 p
d. f. 100
20/100
12/100
12/100*

Et corruptione

Folia xviij

minauerunt de omnibus. quia posuerunt vñū pñcipiū
fm materiā quod est corpus indiuisibile. per quod red
debant causam generationis et corruptionis et omnium
alioz ad sensum apparentiū. ¶ Tunc ibi. Quibusdā
aut. Ponit opinionē Permenidis et Dellisi qui sunt
opinari de necessitate esse tantū vñū pñcipiū et illū
esse immobile et infinitū. Q. aut sit immobile sic pbabant
quia motus nō potest esse si vacuū separātū nō sit. s. y
tuū nō est. ergo motus nō est. ¶ Sed q. sit vñū tan
tum et non multa sic pbabant. q. si essent multā vl' eēt
pñcipia et contigua simul. aut tantū contigua. vel tantū
continua. sed nullum illoz est dicendū. igitur. ¶ Vñoz
pbatur ab eis inductiue. pmo de continuis et cōiugis
simul. quia illa non possunt esse nisi posito vacuo segres
sante et diuidente inter ea. sed vacuum nō est igit. Nec
possunt illa multa esse contigua. quia ipse non distīnt in
ter contiguū et continuū cū fm ipm nihil differat. si q
existet omē nō esse pñcipiū s. rāgere et cō pñcipiū. s. nō
pñt et multa pñcipia. v. p. t. e. b. it. ¶ Nec mltā pñcipia q. vñ
illa essent actu diuisa. hoc nō pñt dici fm mellissum. quia
facta diuisione ybiqz nō remaneret aliquid corpus vñū
et continuū. sed remaneret nō esse et vacuum. Aut eēt
diuisibilia et nō actu diuisa. hoc videtur esse ficticiū fm
eum. quia nō habet causam q. aliquid sit diuisibile vñqz
ad aliquid. Et q. diuisio vltimus non pñgreditur cum
tamē tale habet esse totius et sit plenum. Et ergo fm
Dellissum facta diuisione remaneret corpus inane et
vacuum. sed ipse negauit vacuum. et ergo etiam negauit
talem diuisionē tam in actu q. in potētia. ita q. tale vñū
nō solum posuit indiuisum. sed etiam indiuisibile. Et
quia motus semp requirit multa scz motorem et mobi
le. ergo ipse negauit motum ponendo solum vñū. S.
quando sibi dicebatur ad sensum esse manifestū aliquid
moueri ipse desepit sensum. quia dixit conueniens esse
sequi rationem et nō sensum. Sed ratio iudicat eē vñū
ens et immobile. ¶ Similiter etiam dicebant tale vñū
immobile esse infinitum. q. omē finire est p vacuū vñqz
ad vacuū qd Dellissus valde abhorrebat. Et fuit ar
gumentū Dellisi tale. q. omē qd finit et terminat. vel
terminat ad pleniū vel ad vacuū. Si ad pleniū opz illū
itez finiri et terminari. Sed q. nō est pcessus in infini
tum. ergo oportet tandē deuenire ad vacuū qd nega
uit. Et ergo ipse et sui sequaces hoc medio quo dictū ē
enunciauerūt de illo qd eis apparebat vñqz. ¶ Sed di
cit phus q. aliquis potest sic opinari p rōnes sophisti
cas. sed dicere ita esse in rebz est simile dementie. Et dñ
notanter simile. q. nullus dētiens in tantū egreditur a
iudicio veritatis. vt dicat ignem et glaciē esse tantū vñū
quod tamē isti ponebant. licet dementes ppter consue
tudinē vel apparentiā in sensibilibz. aliqui nullam faci
unt differentiā inter bona et mala.

Leucippus autē existimat est habere sermo
nes qd ad sensum cōfessa dicētes. nō em̄ destrue
bat nec generationē nec corruptionē. nec mor
et multitudinē entū. Confitebat̄ at ea q. appa
rentibz cōstruētibz at vñū vt nō entē motōez sū
vacuū nō ens et entē nihil nō ens inqt eē pñcipia
lit em̄ ens et pleniū ē ens. S. zoē qd talē nō vñū
sed infinita multitudinē et in visibilia ppter par

uitatē tumoris. Hec aut in vacuo ferri vacuū em̄
esse. Et cōstātia quidē generationē facere. Dissol
uta aut corruptionē facere aut et pati fm q. exi
stunt tāgentia. Scdm eū id nō vñū esse et con
posita et pplicata generare. Scdm veritatē qui
dem ex nō vñqz generari multitudinē neqz ex
vere multis vñū sed eē hoc impossibile.

Hic psequenter phs cōpat pdictas opiniones ad
inueniē. Et pmo cōpat opinionē Leucippi ad opinio
nem Permenidis et Dellisi penes puenientiā. Sed
cundo penes differentiā. Dicens pmo q. Leucippus
putabat se habere sermones meliores alijs. In hoc. q.
ipse pñtetur illa que sunt manifesta ad sensum. eo q. cō
cessit motū generatōem et corruptōem. et similiter mul
titudinē entū. Sed tamē pueniebat cū alijs. scz Per
menide et Dellisso in positōne vacui. scz q. nō eēt mo
tus nisi esset vacuū. sed q. ipse Leucippus ponit motū
ergo etiam posuit vacuū. sed alij negauerūt motū. ergo
etiā abhorrebāt vacuū. est tñ vñqz Leucippus solum
posuit vacuū sicut puatōem q. pñt nō est ens. sed entē
q. ipse solū pleniū dicebat pñcipalit̄ esse ens. ¶ Tñc ibi
Sed omē qd. Cōpat pdictas opiniones penes dñm
Dices q. pñcipalit̄ ens sit pleniū nō tñ oē qd ē pleniū
est vñū sicut dixerūt Permenides et Dellissus. s. sunt
multa et infinita et inuisibilia ppter puitatē tumoris. id ē
quātitatis vel magnitudinis. sicut sunt corpora athos
malia. Etia Leucippus nō negauit vacuū. sed dicebat
illa corpora moueri in vacuo. sicut etiā Democritus. Et
fm pñtētōem illoz p corpora dicebant fieri generatōez
fm dissolutōem vero corruptōem. fm tactū at actōem
et passionē. Sed Dellissus hoc facere nō potuit. Etia
Democritus posuit mixta et cōposita nō esse vñū simplē
quia poterant diuidi. sed in diuisibilia corpora erāt vñū
simplē ex quibz mixta cōponebant. q. nō sunt vñū sim
pliciter. quia sicut ipossibile ē ex vno genera multitudi
nem. ita similiter impossibile est ex multis generare vñū
simplē. Et ergo Democritus saluabat simpliciter vñū
ratem quantū ad pñcipia. sed vñitatem quodammodo
quo ad mixta. sed Dellissus illa saluare non potuit. q.
posuit tantum vñū ens.

Sed vt Empedocles et alioz aliqui inqui
unt pati p poros ita pñmne alterationē et omne
pati hoc mō generari p vacuū facta dissolutōe
et corruptōne. similr aut et augmētationē subin
trātibz solidis. Fere aut et Empedocles necē
dicere vt Leucippus. inquit ē em̄ qdāz solida et idi
uisibilia. aut si nō vbiqz pori cōtinui sunt hoc
aut impossibile ē. Nihil em̄ aliō solidū extra po
ros sed omne vacuū. Necesse ē igit tāgentia qdē
ē indiuisibilia. Media aut eoz vacua quos ille
dicit poros ita at et Leucippus dicit de facere et
pati. Modi igit fm quos hec qdē facit. hec
aut patiunt fore hi dicuntur

Hic psequenter cōpat opinionē Empedoclis ad
opinionē Democriti. pmo penes puenientiā. Dices

Primus

q̄ sicut Empedocles et sui sequaces dixerunt pati finē poros. ita q̄ omnē alteratōem et omē pati per poros saluabant. Ita similiter Democritus dixit generari p̄ vacuū et corrumpi facta resolutōe et corruptōe in vacuo. et ita similiter dicebat fieri augmentatōem. quia calida subintrant quasdam vacuitates. Et sic idem est ponere poros quos subintrant corpora vt se contingant et agant quod fecit Empedocles et ponere vacuitates p̄ quas hec contingunt. sicut fecit Democritus. et ergo in positōe pororū nō differunt dicte opinionēs. ¶ Tunc ibi fere autē Comparat opinionem Empe. ad opinionem Leucippi. dicens q̄ Empedocles fere necessario habuit dicere sicut dixit Leucippus. scz eē corpora indiuisibilia. Dicit autē fere quia Empedocles non confitebatur expresse eē aliqua corpora indiuisibilia. sed quia hoc sequitur ad opinionem eius quia ipse ponebat poros in ipsis corporibz ex q̄bus finē eū causabat actio et passio. Aut q̄ illi pori sunt i toto corpore ita q̄ nihil sit mediū iter eos aut est aliqd corpus diuidens eos. sed p̄mum est ipossibile. q̄ alias totū corp⁹ eēt vacuū qd est impossibile. ergo necesse est esse aliquod corpus solidum extra poros id est p̄ter poros. quod ipos diuidat et distinguat. et talia corpora necesse est esse indiuisibilia. media autē istorū sunt vacua siue foramina que Empedocles dicit eē poros. Et ergo finē cōmentatore quē hic allegat sanctus Thomas. inter illas opinionēs nulla est differentia nisi q̄ Leucippus ponit inter hec corpus vacuū. sed apud istos sunt foramina plena subtilibz corpibz. Conueniunt igitur duobz. s. in positōe vacuitatis et in positōe corpū indiuisibilium. vt dicitur docet. facit. Finalit̄ epilogarē lra plana

Et de his q̄dem et quomō dicunt manifestū est. Et ad eorū positōnes q̄bus vtunt̄ fere cōfesse videt̄ ptingēs alijs aut min⁹ (verbi gratia) Empedocli quō erit corruptior alteratio nō est manifestū his autē erūt indiuisibilia prima corporū formis dñā solum. ex quibz p̄mūz cōponunt̄. et in q̄ vltima dissoluūt̄. Empedocles autē alia q̄dem manifestū qm̄ vsq̄ ad elementa habet generationem et corruptiōes. Ipsoz vero horū quō generat et corrumpit coactiuata quātas nec manifestū nec ptingit dicere ei nō dicet̄ ignis elementum esse. Similr autē et alioz omnū vt i Timeo scripsit Plato in tātu differt ei vt nō eodē mō Leucippus dicat. qm̄ h̄ qdē solida. h̄ autē planiciē sūt indiuisibilia. et h̄ qdē infinitis terminari figuris indiuisibilium solidorū vnūq̄q̄. h̄ autē tēmiat̄. Quā indiuisibilia vtriq̄ dicūt̄ tēmiata figuris ex his itaq̄ gnatōne et corruptōne Leucippo qdē duo mōi erāt vtriq̄ p̄ vacuū. et tactū. h̄ qdē indiuisibile vnūq̄q̄. Platoni autē finē soluz tactuz et vacuū em̄ nō esse inquit. et de indiuisibilibz qdē planiciebz dixim⁹ in poribz sermonibz. de indiuisibilibz autē solidis amplius est dicere. ideo hoc accides relinquit nunc.

Dicit p̄r p̄s ponit dñā inter vtrāq̄ opinionē Di

Degeneratione

ens q̄ istorū dñā de illis modis agendi est manifesta ex illis q̄ sequunt̄ eorū positōnes. q̄ Leucippus ex sua positōne p̄t magis dare causas eorū q̄ manifeste ptingūt. s. Empedocles min⁹. q̄ finē eius fundamentū nō est manifestū quō accidat generatio et corruptio et alteratio in omnibz entibz naturalibz. S. Democritus et Leucippus poterāt illas causas assignare. nō solū in mixtis. s. etia in elementis. p̄pter diuersitatē corporū arthomaliū. que differunt positōe. ordine. forma. et figura. vtrūq̄ p̄mo metaphisice. qd dixerūt eē p̄ma corpora ex q̄bz alia cōponunt̄. Empedocles autē nō ponit aliq̄ corpora p̄ora elemētis. sic nō potuit saluare corporū generatōes ex alijs nec corruptiōne i alia. ¶ Tunc ibi. Sicut autē et alioz. Comparat opinionē Leucippi ad opinionē Platonis. P̄mo penes pueniētiā. Dicens q̄ sicut Leucippus p̄t dare cām generationis om̄ ex sua positōe. ita sicut Plato finē q̄ scripsit in Timeo. Secūdo penes dñā. q̄ quibz vtrq̄q̄ ponat̄ indiuisibilia esse p̄ncipia. tñ differūt in tribz. p̄mo q̄ Leucippus dixit illa indiuisibilia eē corpora solida. s. Plato dixit ea esse superficies. Secūdo. q̄ figure indiuisibilium corporū q̄bus figurant̄ et terminant̄ cōposita sunt infinite finē Leucippi. sed finē Platonē sunt finite. q̄ posuit figuras triangulares eē p̄mas om̄ figurarū. q̄ sunt finite. Tercio differunt. quia finē Leucippi sunt duo modi q̄bus fit actio et passio. q̄ vno fit p̄ tactū agētis et patiens. Alio mō fit p̄ vacuū qd ē por⁹ tñ. s. finē Platonē vnus modus. s. p̄mus. q̄ finē Platonē vacuū nō ē. S. de idis uisibilibz superficiebz dicitur ē in tercio celi. qd autē ptingat dicere de indiuisibilibz corporibz nunc relinquit

Ut autē parum disgredeātes dicam⁹ necēariū et ipassibile vnūq̄q̄ dicere indiuisibilium. nō em̄ possibile pati nisi p̄ vacuū et nullū. actiū passiōis Necq̄ em̄ calidū et frigidū oportz diuisibile eē. Quātis hoc incōueniēs sit solū dare circula r̄ figure calidū. necē em̄ et frigidū aliq̄ ali cui adaptare figurarū. Incōueniēs autē si hec q̄dem existūt. dico autē caliditas et frigiditas grauitas atz duritia. et leuitas et mollicies non existūt.

S. tñ graui⁹ finē excedētia dicit eē Democritus vnūq̄q̄ indiuisibilium. quā p̄pter et calidū. Talia autē entia nō pati adiūicē ipossibile (verbi gratia) multū excedēte calido leuit calidū. S. tñ si durz et molle. molle autē in patiedo aliqd dicitur subactiū em̄ et molle. Sed tñ incōueniēs si nihil existit. nisi solum figura et si existit vnū aut solum (verbi gratia) hoc qdē frigidū. hoc autē calidum. nec em̄ vna aliqua esset natura eorū. Sicut autē ipossibile et si multa vni Indiuisibile atz ens i eodē habebit passiones. Quā p̄pter et si patiat̄ s. q̄ ifrigidat hoc aliqd et aliud faciet aut patietur. Eodē autē modo et de passionibus alijs. Hoc em̄ et solida et planiciē dicentibz indiuisibilia cōtingit eodē modo nec em̄ ratioz nec defioz est possibile generari vacuo nō ente i indiuisibilibus.

Postquam phis posuit opiniones aliorum de principiis rerum naturalium. et de modis quibus agunt et patiuntur ad invicem. Hic consequenter reprobat illas opiniones. Et primo reprobatur opinio eorum quod ad positum est arithmetorum. quod dicebant esse principia. Secundo quod ad modos agendi quod ponebant. ibi (Quocumque ergo etc.) Dicit ergo primo quod indivisibilia corpora non possunt esse principia. probat ducendo ad impossibile. scilicet quod contraria dicuntur simul vera. tali ratione. quia si indivisibilia corpora essent tunc nec agerent nec paterentur ad invicem. et si essent principia. tunc agerent et paterentur. et sic agerent et non agerent. paterentur et non paterentur quod est impossibile. Sed quod non agerent nec paterentur. probat duplici ratione. Prima quia actio et passio fit per vacuum. sed in talibus arithmetis non est vacuum. ergo etc. Secunda ratio. quia quod est causa actionis et passionis est durum vel molle vel aliqua qualitate dispositiva. sed nullius corporis indivisibile est tale. ergo nec erit actiuum nec passivum. Quod autem corpora indivisibilia agerent et paterentur probat tribus rationibus. Prima quia secundum illos philosophos corpora indivisibilia que sunt figure circulares sunt calida. ergo oportet esse alia alterius figure que sunt frigida. quia unum contrariorum non est in natura sine reliquo. si ille due qualitates sunt in arithmetis oportet etiam in eis esse qualitates consequentes. que sunt gravitas duricia leuitas mollicies. et sic de alijs. quibus positis oportet unum ascendere et alterum descendere. sicut apparet in radicibus solis. Et ergo necessario unum agit in alterum et econtra. Secunda ratio tangit ibi (Sed tamen grauius) quia secundum Democritum unum indivisibile est grauius alio. ergo etiam unum est calidius alio. sed illa quando debite appropinquat agunt et patiuntur. sicut leuiter calidum patitur ab excellenti calido. non in quantum sunt similia. sed in quantum magis calidum excedit plus frigido proximum. Tercia ratio tangit ibi (Sed tamen si durum.) que talis est. Si Democritus dicat in arithmetis esse durum necesse est quod dicat etiam molle esse in eis. quia si unum contrariorum fuerit in rerum natura et reliquum. ut habetur secundo celi. sed molle est passivum cum sit naturalis impotens et resistendi tactui. licet in quantum est in ipso humido sit subactiuum. id est agens per humidum. ergo sequitur iterum arithmetos esse actiuos et passiuos. Sic ergo secundum quod deducit commentator. quocumque modo ponantur indivisibilia semper contingit eis impossibile. quia si ponantur ipsa non esse susceptiva passionum. sequitur quod non sit alia quia causa actionis et passionis. quia secundum solam figuram non fit actio et passio. alio enim mathematica agerent et paterentur. Si vero sint receptiva passionum. aut ergo erit una qualitas in quolibet arithmo aut plures. Si una qualitas ita quod unum sit calidum sic quod non possit esse calidum et aliud frigidum sic quod non possit esse calidum tunc eorum materia non erit eadem. et sic non erunt transmutabilia ad invicem. Si vero plures tunc erunt diuisibilia secundum illas. et sic indivisibilia erunt diuisibilia. etiam contraria erunt in eodem indivisibili. quia ille plures qualitates sunt actus et passiones. quare etiam erunt contrarie. cum actio et passio sint inter contraria. Sequitur etiam quod insunt eidem secundum idem quod est impossibile. Sequitur etiam quod si arithmus infrigideretur quod secundum idem calefiat quod falsum est. Et ita similiter dicendum est de alijs qualitatibus actus et passus quod sunt durus et molle. Tunc ibi (Hoc enim in solida) Reprobat opinionem Platonis qui posuit superficies indivisibiles esse principia absque tamen vacuo. tali ratione. quia rarum et densum non sunt sine vacuo. sed in illis superficiebus non est vacuum. ergo nec rarum et densum. Si rarum et densum sunt prime qualitates ex parte materie.

ergo ipsis non existentibus non erunt alie qualitates sequentes. Sic ergo in corpore indivisibili nulle erunt qualitates actus et passiones. et per consequens nec agerent nec paterentur non existeret vacuum

Amplius autem inconueniens et parua quidem indivisibilia esse. magna autem non. Hunc quidem cum rationabiliter maiora magis constringuntur quod parua. Hec quidem enim dissoluitur facilius paruis (verbi gratia) Magna quidem procedunt ex multis. Indivisibile autem vniuersaliter magis: quare magnis existit magis quod paruis. Amplius autem vtrum vna omnium natura illorum solidorum. aut differt alterum ab alteris. quemadmodum si hec quidem essent ignea hec autem terrea secundum tumorem. Si quidem enim vna natura est omnium quid diuides erit. aut quare non sunt tangentia vnum. Quemadmodum aqua aqua quando tangit. nihil enim differt posterior aqua priori. Si autem alia qualia hec. Et manifestum quod has ponendum principia et causas contingentium magis quod figuras. Amplius autem omnia in natura. et vti facit et patientem approximata ad invicem. Amplius quod est quod mouet et si quidem est aliud passivum Si autem ipsum seipsum. vnum quodque autem diuisibile erit secundum aliud quidem mouens. secundum aliud motum. aut secundum idem contraria existunt. et non solum materia erit numero vna sed et potentia

Hic prout philosophus remouet quandam instantiam siue falsam rationem. que posset dari ad rationes suas. quod posset aliquis dicere quod arithmi qui sunt indivisibiles. magni autem diuisibiles. Dicit philosophus quod hoc est inconueniens. quod quibus rationabilibus et facilius magna diuidantur quod parua cum magna proponantur ex multis. enim paruitas et magnitudo non sunt causa diuisibilitatis. vel indivisibilitatis. et ergo ipsi arithmi de natura sua et vti sunt indivisibiles. non tamen propter magnitudinem vel paruitatem. Tunc ibi (Amplius autem vtrum vna) Philosophus supradictis addit aliam rationem ad probandum arithmos non esse principia. que talis est. quia vel illa corpora essent vnius nature aut diuersarum naturarum. ita quod aliqua secundum naturalem quantitatem essent ignea et alia terrea. Non vnius nature. quod tunc nihil esset diuidens et discontinuus ipsos arithmos. sicut accidit in aqua quando partes aque se tangunt. tunc statim continuantur. et non differt vna pars ab alia sed hoc est falsum de corporibus arithmeticalibus. Neque diuersarum naturarum. quia si essent diuersarum naturarum. ista differentia esset a qualitatibus et naturalibus formis et sic ille forme naturales magis essent principia rerum quod sunt ex arithmetis quod figure arithmetorum. quod tamen Democritus dixit esse principia. Etiam ea quod dicit in materia et forma agunt et patiuntur ad invicem quod approximantur. sed illa que sunt diuersa in figura non agunt et patiuntur. ergo conuenientius ille diuersae forme debent poni principia actionis et passionis quod diuersae figure. Tunc ibi (Amplius quod est) Dicit quod corpora indivisibilia non mouentur in vacuo sicut dixit Democritus tali ratione. Si indivisibilia mouerentur in vacuo. vel mouerentur a se vel ab alio. Si ab alio tunc ipsum indivisibile erit

Primus

passiui. et sic non erit principium actionis. sed potius ipsum motus uens. Si autem moueret a seipso tunc aut erit indiuisibile. quia secundum unam partem mouet. et secundum aliam moueret. aut in eodem secundum idem erit contraria cum mouere et moueri sint contraria. Sed utrumque illorum est impossibile. Etiam sequetur quod non solum esset una materia numero partiarum. sed una potentia propinqua. et sic contraria non haberent diuersas naturas. et non esset multitudo rerum. sed omnia essent unum. quia omnia essent ab eadem materia et ab eadem potentia numero. que potentia non differt ab actu

Quicumque igitur per poros motionem inquit passiones contingere. Si quidem et plenis poris superfluit pori. Si enim ita patitur aliquid esse. et si non poros habes. sed ipsum continuum ens patitur eodem modo. Amplius autem quomodo contingit de inspicere et videre ut dicunt. Non enim secundum tactum contingit transire per transparentia neque per poros. si plenus unusquisque. quod enim differt aut non poros habere omne enim sic erit plenum. Sed et si vacua quod hec necesse autem corpora in eis habere idem contingit rursus. Si autem talia secundum magnitudinem ut non suscipiant corpus aliquid. ridiculum paruulum quidem existimare vacuum. magnu autem non esse vacuum. qualecunque autem vacuum aliud aliquid existimare dicere. nisi regionem corporis. Quapropter manifestum quoniam omni corpori secundum timorem equale erit vacuum.

Vniuersaliter autem poros facere superfluum. Si quidem enim nihil facit secundum tactum. neque per poros transire facit. Si autem in tangendo et poris non entibus. hec quidem patient. hec autem facient adinui cem hoc modo innatorum. Quoniam ergo ita dicere poros ut quidam existimant aut mendacius aut mane est manifestum ex his est: diuisibilibus autem omnino corporibus entibus poros facere ridiculum. Secundum id enim quod diuisibilia possunt separari

Hic sequenter reprobat predictas opiniones quibus ad modos agendi et patiendi. Et primo ostendit quod ad actionem et passionem non sunt necessarij pori duabus rationibus. prima. quia secundum illos tunc corpus patitur quando actum tangit ipsum in poris. et sic patitur per tactum actum. ergo non oportet ponere poros. quia actum potest tangere passum. quod est totum continuum. et non habet poros. et sic pori sunt omnino superflui. Secunda ratio. quia illi non possunt dicere quomodo fiat videre vel inspicere quando sensus uidet per transparentia. quia non possunt dicere quod sensus secundum tactum transeat per transparentia. sed per vitrum vel cristallum. quia sensatio fit per distantiam. nec possunt dicere quod sensus fiant secundum poros. quia vel essent in toto corpore pleni. tunc ibi non posset transire radius vel res visibilis. ita quod fieret contactus rei uise et uisus. Si uero essent vacui tunc necesse esset esse aliqua corpora in eis. et sic totum corpus erit plenum. quia nihil differt habere poros plenos et non habere poros.

Tunc ibi (Sed et si vacua quidem) Remouet quandam

Degeneratione

saltem responsione que posset dari. quia posset aliquis dicere te quod pori et foramina sint vacua. Respondet philosophus quod si essent vacua aut possent recipere corpus implens ipsa. aut non. Si possint ponantur. ergo quod recipiant. quia possibi posito in eo quod ex eo accidit non est impossibile. ergo sequitur idem quod prius. sed quod non posset aliquid uideri per transparentia. Si autem pori sint tales quod non possunt recipere corpus implens. eo quod sunt parui. hoc est ridiculum dicere. sed quod parui foramen quod potius dicitur sit vacuum. magnu autem spatium non sit uacuum. quia qualecunque sit vacuum siue paruulum siue magnum semper habet corpus sibi equale implens ipsum. ut patet per definitiorem uacui. quia vacuum nihil aliud est nisi regio. id est spatium corporis susceptum. Tunc ibi (Vniuersaliter autem) Ostendit poros vniuersaliter esse superfluos propter actionem. quia vel agens agit secundum contactum vel non. Si uero agit per contactum. ergo non requiruntur pori ut intrinsecus tangant. Si autem agit secundum contactum tunc non existeretibus poris potest actum tangere passum. et sic fiet actio et passio. Ultimo epilogat dicens. quod ponere poros aut est mendacium aut est inutile ad actionem et passionem. Etiam non sunt pori necessarij ad diuisionem corporis. quia corpora tam mathematica quam physica possunt separari secundum id quod diuisibilia sunt cum in mathematicis non sint pori. et tamen sunt mathematica diuisibilia.

Queritur Utrum actio et passio fiat per poros. ut dicit Empedocles. vel per corpora indiuisibilia. sicut dixerunt Democritus et Leucippus et eorum sequaces. Respondetur ad ambo simul. quod non. ut sufficere patet per rationes philosophi quas adducit contra opiniones antiquorum. et prefertim contra opiniones Democriti et Empedoclis. Quia Aristoteles relinquit opinionem Democriti tanquam absurdam. sed opinionem Platonis aliter improbat. Sunt ergo in summa quattuor opiniones antiquorum de modo agendi et patiendi. Prima est Empedoclis quod dicit actionem et passionem fieri per poros. Secunda Democriti et Leucippi. quod uno sermone posuerunt corpora indiuisibilia infinitarum figurarum esse principia omnium rerum. Tercia est opinio Democriti quod ponit tamen unum ens immobile infinitum. et sic negauit actionem et passionem et vniuersaliter omnem motum. ut patet ex primo physicorum. Quarta est opinio Platonis ponentis indiuisibiles superficies esse reperiuntur principia. Hanc autem opinionem propter rationes cum aliis quibus reprobationibus ex his quod dicta sunt relinquo nota

Respondetur Omne agens agit per contactum. vel ergo actio erit secundum superficiem tamen quod non est dicendum. aut secundum profundum quod est verum. sed hoc non potest fieri nisi mediantibus poris. ergo. Dicendum quod modus agendi potest saluari absque poris hoc modo. quia agens primo diffundit et multiplicat suam uirtutem per medium sibi proximum. et mediante illo diffundit eandem uirtutem in alterum. et sic patet usque ad passum quod tangit immediate secundum illam uirtutem in superficie. sed mediante per continuam actionem agit in profundum passi. et tangit passum secundum profundum mediante

Arguitur Ad sensum videmus rara fieri alius pati quam densa. Sed huius non est alia causa nisi quia sunt porosa. ergo actio et passio fiunt per poros. Respondetur quod hoc non est ratione porositatis. sed est ratione humiditatis leuiter effluentis. ratione cuius facilius transmutatur ab agente. Etiam rari habent minus de materia quam densum. et ideo minus resistit actioni agentis

Reprobatur opinio
secunda ad modos

Ar. Visio et vniuersaliter omnis sensatio huius fieri per quandam transparentiam corporum, sed non possit esse nisi corpora essent porosa. Et actio et passio sunt per poros. Dicendum quod visio fit per quamdam corpora transparentia non ratione porositas, sed ratione luminis, quod est actus diaphani, quod a visibili multiplicat species per diaphanum, et sic patet usque ad visum. Sed huiusmodi species non sunt motus visus nisi ratione luminis, nis diaphanum illuminatis, sicut huius videri secundo de anima.

Arguitur. Porro virtutem agens agere passum, sed hoc non potest fieri nisi per quiddam vehiculum, sed illud vehiculum non potest esse corpus diuisibile, quod sic corpora se penetrarent, ergo erit corpus indiuisibile, et per consequens actio et passio sunt per corpora indiuisibilia. Sed ab agere non oportet effluere aliquid ipsius quod sit velut corpus vel aliquid de substantia eius, sed sufficit quod ab eo diffundatur virtus eius in medium sibi proximum, et sic consequenter usque ad passum.

Queritur. Utrum indiuisibile possit alterari alicui sensibili qualitate. Pro resolutione notandum quod duplex est indiuisibile, quoddam est non habens partem in continuo, sicut anima rationalis, et de tali non loquitur superius Aristoteles. Aliud est indiuisibile habens partem in continuo. Et illud est duplex, quod quoddam est indiuisibile simpliciter, sicut punctus, cuius positio est in extremitatibus linee, ut per definitioem linee. Aliud est indiuisibile secundum quiddam, vel secundum latitudinem, aut secundum profunditatem, sicut linea est indiuisibilis secundum latitudinem, cuius positio est in extremitatibus suis, perficitur, sed superficies est indiuisibilis secundum profunditatem, cuius positio est in terminis corporis, quod corpus est omni quod diuisibile. Tunc dicitur quod nullum indiuisibile habens positionem in continuo sub ratione indiuisibilis est per se alterabile sensibili qualitate, probatur, quod nullum tale est quantum, sed qualitates sensibiles habent per subiectum quantitatem. Secundo probatur, quod quantitas sensibilibus inest enti completo et perfecto, sed indiuisibilia sunt incompleta et imperfecta, quod solum habent actum continuum, ergo etc. Tercio probatur, quod huiusmodi indiuisibilia non sunt per se mobilia motu locali, quod est primus motus, ut patet sexto et octauo physicorum, ergo non sunt alterabilia. Teneat consequentia, quod remoto primo remouentur ea que sequuntur illud primum. Sunt etiam alie probationes superius posite in isto textu (ut autem parum) videantur ibidem.

Ar. Superficies est indiuisibilis, ut patet ex dictis, et tamen est alterabilis, probatur, quod dicitur Aristoteles, in predicationibus quod quanta est superficies tantum albi esse dixeris. Dicendum quod albi non est in superficie tantum in subiecto, sed sicut in dispositione a parte subiecti ad receptionem illius forme, vel si sit subiectum tunc est solum subiectum quod non quod, de quo hic fit sermo. Et quod dicitur, motus nobis mouetur oia que in nobis sunt, et etiam alterato continuo alterantur oia que sunt in ipso. Sed in continuo sunt puncta linee et superficies, que sunt indiuisibilia, ergo etc. Sed hoc est solum per actus, quod sunt in continuo in potentia. Et quod iterum dicitur, puncta sunt per se continua, et erunt alterabilia. Huius probatur, quod si per spectuos luminosum secundum quod huius esse punctuale orbiculariter se diffundit. Sed per spectui non loquuntur de indiuisibili simpliciter, sed de mimo quod potest habere actum talis ut possit se orbiculariter diffundere quemadmodum etiam dicitur primo physicorum quod est dare mimam carnem.

Ar. In continuo vbi sunt puncta, vel quod primum non erit vbius et conformiter colorati, vel puncta erunt colorata, et per primum qualia et alterabilia. Sed hoc huiusmodi

puncta sunt alterabilia per actum alterato continuo in quo sunt in potentia. Sed est etiam quod puncta sunt vbius in continuo referendo partes ad totum, et non referendo partes inter se.

Ar. Anima rationalis est indiuisibilis, et tamen est alterabilis, probatur, quod ipsa est susceptiva scientiarum et virtutum moralium. Sed hoc dicitur Democritus et Leucippus loquebantur de indiuisibili, quod huiusmodi potest in continuo, sic autem anima non est indiuisibilis. Et ergo Aristoteles reprobat antiquos secundum quod ipsi loquuntur sunt.

Quomodo autem existat generare entium et facere et pati dicamus, accipientes principium deinde multoties. Si enim hoc quidem potestate quod hoc autem actu tale innatum est, non tamen quidem pati, tamen autem non pati, sed vbius secundum quod est tale. Magis autem et minus secundum quod tale magis est et minus, et sic poros vbius aliquid dicitur magis inesse, ut in metallicis extenduntur passum vne primum.

Continuum igitur vnuquodque et vnum ens impassibile. Si autem et non appropinquatio, neque sibi ipsis, neque alijs que facere nata sunt et pati. Dico autem (probi gratia) non solum tangens calefacit ignis, sed et si longe sit, aerem enim ignis, aer autem corpus calefacit innatus et facere et pati.

Postquam philosophus posuit opiniones quorundam de agere et pati siue de modis agendi et patiendi et reprobationes earum. Hic patet in ista parte ponit opinionem propriam et veram. Et circa hoc duo facit, quod primo dat suam intentionem, et secundo persequitur intentionem ibi (Si enim hoc) dicitur primo quod postquam posuit reprobare istas opiniones grandem de actione et passione patet dicitur est secundum rei veritatem quod existat vel fiat generatio et quo existat agere et pati in his que agunt et patiuntur. Et ad hoc perfecte videndum accipiendum est per conceptum actus et passionis illud quod est multoties dicitur. Tunc ibi (Si enim hoc) persequitur posuit, et ponit duas conditiones que requirunt ad actionem et passionem, quod prima est, quod partes que est in potentia non patitur secundum quiddam presens, secundum quod est per declaratoem illius proprietatis primis quod dicitur principium manifestum, sed quod entium quod dicitur est in potentia, et illud est passum, et quod dicitur est actu, et illud est actum, tale enim est natum agere et pati, tale est partes in potentia, quod est agens in actu. Et cum ita sit tunc non est illa causa passionis que illud quod est in potentia recipit aliquam formam, tunc id est secundum aliquid quas presens, tunc autem non, secundum quod quiddam presens non, sed oportet quod sit passibile oino, in omni parte in potentia est in potentia. Est tamen verum quod in vna parte per magis recipere passionem quam in alia propter virtutem causatam ab agente, quod passum potest magis esse dispositum in vna parte quam in alia ad recipiendum formam quam agens intendit inducere. Si enim aliquis vellet dicere quod magis passiva sunt magis porosa, sicut videmus in vne metallo, quia ille vne que sunt rariores sunt magis dispositae ad recipiendum formam metalli, et sic videtur quod possint causa passionis. Dicit sanctus Thomas, quod hoc non est verum, quod formam non sunt ibi causa passionis, sed potius dispositio media que est passibilis a tali actu et non ab alio.

Tunc ibi (Continuum igitur) ponit secundam conditionem. Et est quod agens et patiens debet esse diuisa et non continua, quod illud quod est continuum non est passibile. Nihil enim patitur a seipso. Debet tamen agens et patiens esse in debita pro-

Ad duas quod dicitur a philosopho possit autem vne modum actionis et passionis

Prima conditio est quod partes que est in potentia non patitur secundum quiddam presens, secundum quod est per declaratoem illius proprietatis primis quod dicitur principium manifestum, sed quod entium quod dicitur est in potentia, et illud est passum, et quod dicitur est actu, et illud est actum, tale enim est natum agere et pati, tale est partes in potentia, quod est agens in actu.

Secunda conditio est quod agens et patiens debet esse diuisa et non continua, quod illud quod est continuum non est passibile. Nihil enim patitur a seipso. Debet tamen agens et patiens esse in debita pro-

Primus

quirit e in se vel in alijs si agetia debeāt effectuz causare in
passio. ppter det erminatā virtutē quā habēt agentia. Dicit
in seipis. ppter primum agens et ultimum patiens que sunt im
mediata. et in alijs. ppter primum agens et ultimum patiens.
qñ inter ipsa est mediū qd agitur et patitur. Sicut ignis ca
lescit nos med iante aere qd calefactus calefacit corp⁹ nrm

Tum autē existimare pati: tū autē nō determi-
nātes in principio hoc dicendū Si em̄ nō vbi-
q; diuisibilis magnitudo s; ē corp⁹ indiuisibi-
le aut latitudo. nō vtiq; erit vbiq; passibile sed
neq; cōtinuū nullū. Si autē hoc mēdacū z o-
ne corpus diuisibile. nil em̄ differt dicere diui-
sū ē aut tāgere. aut vtiq; diuisibile ēē Si ei se
gregari possūt fm tact⁹. vt aiūt quidā z nōdū ē
diuisum possibile erit diuisum esse. fit em̄ nullū
impossibile Vniuersaliter autē hoc generari
mō scissis corporib⁹ incōueniēs ē Destruit em̄
hic sermo alterationē. Videm⁹ autē idē corp⁹
cōtinuū ens. quādoq; quidē humidū quādoq;
autē coagulātū diuisione nō z cōpositione hec
patiēs nec cōuersione z tactu. sicut air Demo-
crit⁹ Non em̄ transductū neq; trāspositū s; na-
turā coagulātū et humidū generātū ē. nec autē
nūc sunt duraz coagulata indiuisibilia tumori-
b⁹. Sed similiter omne nūc humidū quādoq;
aut durū z coagulātū est Ampli⁹ autē nec aug/
mērationē possibile ēē z dīminutionē: nō enim
quodcūq; mai⁹ erit factū. si qdemerit appositio
et nō ēē trāsmutās aut mixto aliquo aut fm se
trāsmutante Quid igif ē generare z facere. ge-
nerari aliquid. z pati adinuiicē. z quomō cōtin-
git. z quomō inquit quidē z quomō nō cōtin-
git determinātū sit hoc modo

Hic p̄ter phus pbat scdm cōditōnem. Dicens q̄
existimare q̄ res partiant̄ fm aliquā prem 2 fm aliquā nō
hoc hic est determinandū. 2 dōm est q̄ hoc est falsum. Et
si pcederet q̄ corpus vel magnitudo nō esset vbiq̄ diuisi-
bilis. sed diuideret in corpa diuisibilia. sicut dixit Demo-
critus. vel i superficies indiuisibiles sicut voluit Plato. tūc
verū esset q̄ corpus nō esset in omi sua pte passibile. 2 etiā
esset verū q̄ nullū esset cōtinuū. licet cōtinuaret ad indiuisi-
bile. qz diuisibile nō pponit̄ ex indiuisibilibz. Si aut̄ hoc sit
mendaciū imo est mendaciū sicut dē doctor. qz omē corp⁹
est diuisibile 2 nihil differt dicere q̄ diuidat̄ vel q̄ sit diuisi-
bile. aut q̄ tangit̄ vel q̄ sit tangibile. Et h̄ diuidat̄ fm De-
mocritū in poro. tū etiā est diuisibile in p̄tibz. q̄ p̄tibz inter-
ponunt̄. 2 sit est tangibile p̄tra annū. Et q̄ fm totū est
tangibile diuisibile 2 passibile. h̄z possibilibz posito in eē nullū
hūm sequit̄ impossibile. sicut si corpus posset segregari fm
tactus. i. fm superficies in q̄bus est tact⁹. vt dicit̄ Platon
et. 2 nō sit actu diuisum. sed ponat̄ diuisibile nullum sequit̄
impossibile Tūc ibi Aliter at̄ iōnidit̄ q̄ p̄dicta op̄inio
nō sit sufficiens ad actōnem 2 passionē. Et p̄mo ondit̄ q̄
nō sit sufficiens ad alteratōem. imo destruit̄ ipam. Dicens

Degeneratione

q̄ iste modus q̄ d̄ actōem ⁊ passiōē nō posse fieri sine cor
poribus scissis. i. sepatis p̄ poros ē incōueniēs. q̄a destruit
alteratōem. Videmus enī idē corpus ⁊ p̄tinuū manens
q̄ est humidū ⁊ liquidū fieri coagulatuū. sicut glacies ⁊ aq̄
fluida. ⁊ tñ talis alteratio fit sine diuisione ips̄i corporis cō
nui ⁊ sine aliqua aliā p̄pōne ⁊ sine p̄uersione suay partuꝝ
et etiā absq̄ tactu diuerso in ordie partuꝝ p̄ponentiꝝ. sicut
tñ d̄ Democritus. Quia qñ humidū coagulat tñ p̄tes
nō trāsducunt. nō extendunt mutādō sūt. neq̄ etiā trās
mutant. i. nō trāspōnunt mutādō ordinē. neq̄ eperit cor
pora indiuisibilia tum orbiꝝ. i. fm̄ quantitatē subintrare. v̄
causent coagulatiōem. sed ip̄m humidū qd̄ coagulat h̄z se
semp̄ eodē mō. ita q̄ p̄tes eius neq̄ p̄ponunt neq̄ addūt
vel diminuunt neq̄ diuidunt neq̄ mutant ordinē vel sūt
Sic q̄ p̄z q̄ p̄d̄icta op̄tio destruit alteratōem. Sēdō des
truit augmentū. q̄ in augmentatōe quelibet p̄z auget. i. s̄
iaugmentū fieret p̄ additōem arthomoz̄ v̄ ipsi d̄icūt. tñ
nō erit augmentatō. sed solū q̄dam appositio corporuꝝ ad
corpus absq̄ augmentatōe eniūlibet p̄tis. Etiam in aug
mentatōe illud qd̄ augmētāt trāsmutat de minori q̄uit
tatem maiorē. sed p̄ additōem corporuꝝ arthomoz̄. hoc non
cōtingit. q̄ vnū indiuisibile mixtū alio. i. additū altero nō
trāsmutat ip̄m de miōzi quēlitate in maiorē. neq̄ etiā ips̄
sum torū trāsmutat corpa indiuisibilia. ita q̄ remaneat in
corrupta. quā mō miscent grana frumētū in medio U
tūto epilogat sibi Quid igit̄ v̄t patet in littera

Queris utrū agēs sūm q̄ est in actu sic natū
agere. ⁊ paries pari sūm q̄ ē in potē
tia vlp̄ate. Sd̄m q̄ sic. p̄mū pbat. qz agēs agit sūm
q̄ diffundit virtutē suā in passum. s; illa virtus diffun
dit sūm actū ⁊ formā. igit̄ rē. Minor pbat. qz forma ē p
fectio rei. ⁊ ē radius qd̄ intelligit̄e vlt̄ agētis. ⁊ p̄ n̄
est bonū qd̄dā. s; boni ē se diffundere. Sd̄m pr̄. q̄ sūm
illud aliqd̄ parit sūm qd̄ recipit actū agētis. qz hoc est ē
passiū. s; hoc sic p̄ potētiā passiūā. ḡ rē. Minor pbat.
quia talis potētia ē principiū transmutandi ab altero
in ḡstum ab altero

Notandum. Quidam alii ex textu Arist.
elicunt quod doctores sunt priores
et actus et actus et passionem requirunt. Hic omnes rationes san-
ctus Thome licet secundum suam continuationem sunt tamen due iuxta
expoem superius tradita. **Prima** est quod patiens de se tale
in potentia et agens in actu. quod agens sua virtute habet
affiliari passus. **Secunda** agens et patiens sunt contraria. ut patet
dictis. **Tercia** agens et patiens eiusdem generis sunt. materiam vel po-
tentiam. **Quarta** est passibile naturam et pati fieri quodlibet pati-
tem sui et non secundum unam partem et secundum aliam partem non. sicut dicitur
runt illi quod posuerunt poros vel corpora indivisibilia. quod illi
dixerunt quod in poris corpus pateret. sed non in partibus. **Quinta**
est quod in poris interponitur. **Secunda** doctores est quod passum est
eiusdem potentie et materiam indivisibilibus suis partibus. **Tercia** est
quod passum magis disposibile magis patitur et minus disposi-
bile minus patitur. **Quarta** est quod tale est magis aptum naturam
recipere virtutem agentis. non enim oportet propterea ponere poros
illius esse causam fieri expoem doctoris sancti. **Quinta** aliquid
non ad facilitatem operari. **Quarta** quod illud quod est totius
et minus non est passibile seipso. quod secundum sanctum Thomam non
est magis ratio quare una pars eius agat et alia patiatur quam alia.
cum presertim sint filie nature. **Quinta** quod agens et pa-
tens sunt approximata vel in seipsis vel in aliis iuxta mo-
dum superius per doctrinam expolitam

Dertaxat 223
 condinadez 22
 bar 22
 22 22 22
 a 22 22 22
 actus 22 22 22
 22 22 22 22
 22 22 22 22
 22 22 22 22
 22 22 22 22

Repleat opus
antiquz de acti
oe et passioe
pafit l. a. m
ky de h. t. p.
kzaw t. a. d.
wag g. d. h. p.
a. m. l. g. d.

Ar. Oculi videt. quia est visus. et similiter in intellectu intelligitur. quia est intellectus. sed visus non intelligitur dicuntur potentia. ergo agens non agit secundum quod est in actu. Dicendum quod philosophus loquitur de potentia passiva. quia secundum illam aliquid patitur. sed potentia anime sunt quodammodo actus. ut patet secundo de anima. ergo possunt esse principia actionis.

Ar. Passum natum est recipere actum agentis. et etiam antequam perveniat ad terminum motus secundum quem patitur actu. habet talem formam. quod male dicitur quod sit solus in potentia. Dicitur quod ante agere est in potentia ad actum agentis. sed secundum quod agens est in motu sic actu habet formam agentis. et impletur. et est in potentia ad actum perfectum. sicut dicitur in tertio philosophorum circa definitionem motus.

Tercium capitulum de mixtione.

Reliquum autem videndum de mixtione secundum eundem modum methodi. Hoc enim erat tertium propositum a principio. Scrutandum autem quid est mixtio et quid miscibile. et quibus existit entium et quod modo. Amplius autem videtur utrum ne est mixtio an hoc mendacium.

Postquam philosophus determinavit de tactu et de facere et parti quod sunt necessaria ad generationem. Hic prout in hoc tertio capitulo determinat de mixtione quod fuit tertium eorum de quibus superius permiserat se dicturum. Est enim ut dicit sanctus Thomas. mixtio necessaria ad generationem eorum quod ex elementis generantur. quod quod sit generatio simplicis elementi tunc nulla sit mixtio. Et circa hoc duo facit. quod primo ponit suam intentionem. Secundo persequitur intentionem. ibi. (Impossibile est enim) Dicitur quod primo quod post pericula restat videre de mixtione secundum eundem modum methodi. Aristoteles superius assignavit. quod hec scilicet mixtio fuit tertium propositum a principio. Et statim subdit quod est persequendum quod sit mixtio et quid miscibile et in quibus entibus existat. id est quod primo generat misceri. et videndum est etiam quomodo fiat et si sit mixtio. vel virum sit mendacium mixtio fieri. et hoc modo etiam quod superius de alijs. quod notat dicitur in infra secundum eundem modum methodi.

Impossibile est enim aliquid alteri misceri sicut dicitur quodammodo. Entibus enim adhuc mixtis et non alteratis non magis nunc mixta esse inquit quam prius sed consilium se habere. Altero autem corrupto non mixta esse. sed hoc quod dicitur hoc autem non esse mixtum autem similiter habere esse. Eodem autem modo et si ambobus convenientibus corruptum est mixtum alterutrum. non enim esse mixta nullatenus entia.

Hic prout persequitur intentionem. Et dividit istud capitulum in duas partes principales secundum quod tractat duas questiones superius motas. in prima parte tractat ultimam questionem. scilicet an mixtio sit in se ipsa penultima scilicet quomodo fiat mixtio. ibi. (Continua autem) Sed alias questiones non persequitur secundum sanctum Thomam. quod ex cognitione illarum reliquarum notescit. Circa primum duo facit. quod primo ponit rationes ostendentes mixtionem non esse. Secundo solvit eas. ibi. (Dicendum primo) Dicitur quod primo quod quod sunt dicentes non esse possibile mixtionem fieri. Et ad hoc perbandum vtebantur tali ratione. quod quod miscibilia veniunt ad mixtionem aut manent sicut prius in forma et specie. vel unum magis et alterum corrumpitur. aut eorum

corrumpuntur ambo. Sed primum est impossibile. quia tunc miscibilia eodem modo se habent sicut prius. quod nunc non erunt magis mixta quam prius. Si tamen alia duo non sunt possible. quia illa quod non sit in nullo prius esse mixta. si autem aliter miscibilia corrumpantur tunc nullo modo est. et si sit ab eo corrumpantur tunc ambo nullo modo sunt. quod est.

Queritur Utrum mixtio sit possibilis. Dicitur quod sic. quod ad experientiam videmus raras generationes in media regione aeris. et non generantur ibi per semis generationem. quod per mixtionem. Etiam nisi sit elementa frustra perveniret ad invicem se reducendo ad separatam medietatem. si ex ipsis hoc modo reductis non posset generari mixtum. Preterea elementum dicitur quod sit plumentum. hoc est materia mixti. Ex elementis adinvicem alteratur prout fieri mixtum. Quarto probatur. quod ad mixtionem requiritur quod miscibilia antequam miscantur sint sub actibus propriis. sub quibus non manent nisi postea et virtute facta transmutatione et mixtione completa. sed hec sunt impossibilia ut infra dicitur. Mixtio est possibilis. Sequitur corollarie. primo quod accidentia non sunt adinvicem miscibilia. per quod accidentia autem mixtionem non habent esse per se nec sunt separabilia. ut dicitur infra. Secundo corollarie. secundo quod miscibilia in mixto non penitus sunt corrupta. nec penitus manentia. quia manent virtute. sed non sub actibus propriis. ut patebit infra clarius.

Ar. Argumento philosophi. si mixtio esset possibilis. aut ambo miscibilia manerent. vel ab eo corrumpentur. aut unum maneret et alterum corrumpere. sed quodlibet illorum trium est impossibile. ut probatur est superius in infra. Dicitur quod miscibilia quoddammodo manent et quoddammodo non. scilicet quodlibet maneat et quodlibet non videbitur inferius in solutione questionis mota per textum.

Ar. Si mixtio esset possibilis. vel elementa miscerentur per juxtapositionem vel per penetrationem. non primum quod ratio mixtio est solum ad sensum. sicut dicit Aristoteles inferius in infra. Nec secundum quod penetratio dimensionum est de numero impossibilium. Dicitur quod nec sic nec sic. sed est mixtio possibilis per transmutationem miscibilium inter se. quia miscibilia per eorum actiones et passionem adinvicem possunt ex seipsis causare tertium.

Ar. Si mixtio esset possibilis tunc fieret per divisionem ipsorum miscibilium in minima secundum speciem et formam aut secundum sensum. vel etiam secundum quantitatem. sed quodlibet illorum trium est impossibile. quod est. Primum patet. quia talia minima manent sub actibus propriis. Secundum patet. quia si sic tunc quod veniunt esse mixti. habent visum acutum alterum non esset mixtum. puta illi quod haberet debile visum. Tertium patet. quia non est possibile quantitatem dividi in minima tunc sit in infinitum divisibilibus. Dicitur quod mixtio non fit aliquid illorum trium modorum. sed fit sicut dicitur est per actionem et passionem et alterationem ipsorum miscibilium. Et quod dicitur ad minus in qualitate mixtionem oportet a quolibet elemento aliquid dividi quod habet certam quantitatem illius elementi. Dicitur quod etiam hoc dicitur rationem non oportet illam premisse esse minimam mathematicam. sed solum physicam. manet tamen tanta quod sufficit alterantibus resistere. Et quando quiritur. quare plus una pars dividitur quam altera. Dicitur quod ideo. quia in una parte potest esse minor resistencia quam in alia. vel etiam maior actus aut etiam virtus est illi que primo movet miscibilia ad mixtionem fortius agit in una parte quam in alia. Et per hoc etiam soluit argumentum. quia nihil agit ultra gradum proprium. quod videtur quod miscibilia que sunt imperfecta non possunt perducere formam mixti perfectam. Tercio dicitur miscibilia non faciunt hoc virtute propria. sed virtute celi et suorum astrologorum a quo elementa ad diversas moventur fortiores. ut ad longum deducit doctor sanctus. ne deinde de planetis. sed etiam de stellis fixis concorditer cum astrologis.

Primus

Mr. Si mixtio staret aut elementa essent adequata in virtutibus et potētiis aut vñ excederet alterū. non pñmū. qz tunc ab equalitate fieret actio. nec secus dūm. qz sic vñ transmutaret alterū in sui naturā. Dicē dum qz elementa in mixto sunt adequata. sic intelligēdo qz vñ nō pñt alterū cōuertere in sui naturā. sed nō sunt ad equata qz ad pondus. qz sic vñ alteri p dominatur

Hic quidez sermo videt querere qd differt actu mixtio a generatione et corruptōe. et quid miscibile a generabili et corruptibili. Manifestū em̄ qz oportuit differre si est mixtio: Quia ppter bis entibz manifestis quesita soluent vñqz. Ac uero neqz materiā igni misceri dicim? Nec misceri cū exardescit nec ipsaz ipsis particulis. nec igni sed ignē qdem generari. hāc aut corrupti. Scdm aut eūdem modū nec corrumpi cibum nec figurā cere mixtā neqz figurā tumorem nec corpus et albū neqz totaliter passiones et habi- tus. possibile mixta rebz eē. Saluata enim vident. sed tamē nec albū neqz disciplinā cōtingit misceri nec aliud nō separabiliū aliquod. Sed hoc dicūt nō bene q omnia quādoqz simul esse dicūt et in ista eē. Nō em̄ omne oī miscibile sed oportet existere separabile vñqz mixtorū. passi- onū aut nulla separabilis

Mixtio differt a generatione

qz rō negatiua mixtōem esse querit dñam mixtōis et generatōis. sicut etiam miscibilis et generabilis. Ideo primo ostendit dñam eoz adinutem. et etiā ostēdit differentiaz mixtionis ad alios motus. secūdo soluit pñctam questio- nem ab aliis. Circa pñmū pñmo ponit dñam mixti- onis et generatōis. Dicens qz sermo illoz qui negant mix- tionē fieri videt querere dñam mixtionis et generatōis et etiā querit dñam inter miscibile et generabile. qz manife- stus est qz si mixtio qz oportet ipaz differre a generatōe aug- mentatōe et alteratione. que sunt mutationes ad formā et qñ illa dñā erit manifesta tūc soluet questio. Differt er- go mixtio a generatōe. qz qñ ex materia p aduentū forme aliquid generat nō dicimus formā misceri materie. sed ma- teriā effici in actu p formā. Similiter qñ ex lignis generatur ignis. tunc nō dicimus ligna misceri igni neqz materiā ignis misceri particulis ignis. nec ipsi igni. licet dicamus ligna corrumpi et ignem generari. sed dicimus vñ miscibile mi- sceri particulis alterius. ergo manifeste peludif qz mixtio nō sit generatio neqz corruptio. Secūdo differt ab augmē- tatione. qz non dicimus cibū misceri corpī cibato. sed dici- mus corpus cibātū augeri cibo. pbatur. qz corpus cibātū manet fm formā. sed nullū miscibiliū sic manet. Tercio differt ab alteratione. sicut pñmo patet in artificialibus. nō em̄ dicimus figurā misceri cere. nec figurā misceri quātita- ti siue tumori. quia vñqz manet indiuisum a spē. Etiam non dicimus in naturalibus qz albedo misceat corporei qñs- po corpus sit albū. Et vñuersaliter nulla passio et nullus habitus misceat alijs rebz. sed sunt in eis sicut in subiec- to. Sicut rō est. qz ambo scz rāz accidēs qz subiectū sunt in esse saluata. Similiter etiam nullū accidēs misceat aliter

Mixtio differt ab augmentatōe

qz rō negatiua mixtōem esse querit dñam mixtōis et generatōis. sicut etiam miscibilis et generabilis. Ideo primo ostendit dñam eoz adinutem. et etiā ostēdit differentiaz mixtionis ad alios motus. secūdo soluit pñctam questio- nem ab aliis. Circa pñmū pñmo ponit dñam mixti- onis et generatōis. Dicens qz sermo illoz qui negant mix- tionē fieri videt querere dñam mixtionis et generatōis et etiā querit dñam inter miscibile et generabile. qz manife- stus est qz si mixtio qz oportet ipaz differre a generatōe aug- mentatōe et alteratione. que sunt mutationes ad formā et qñ illa dñā erit manifesta tūc soluet questio. Differt er- go mixtio a generatōe. qz qñ ex materia p aduentū forme aliquid generat nō dicimus formā misceri materie. sed ma- teriā effici in actu p formā. Similiter qñ ex lignis generatur ignis. tunc nō dicimus ligna misceri igni neqz materiā ignis misceri particulis ignis. nec ipsi igni. licet dicamus ligna corrumpi et ignem generari. sed dicimus vñ miscibile mi- sceri particulis alterius. ergo manifeste peludif qz mixtio nō sit generatio neqz corruptio. Secūdo differt ab augmē- tatione. qz non dicimus cibū misceri corpī cibato. sed dici- mus corpus cibātū augeri cibo. pbatur. qz corpus cibātū manet fm formā. sed nullū miscibiliū sic manet. Tercio differt ab alteratione. sicut pñmo patet in artificialibus. nō em̄ dicimus figurā misceri cere. nec figurā misceri quātita- ti siue tumori. quia vñqz manet indiuisum a spē. Etiam non dicimus in naturalibus qz albedo misceat corporei qñs- po corpus sit albū. Et vñuersaliter nulla passio et nullus habitus misceat alijs rebz. sed sunt in eis sicut in subiec- to. Sicut rō est. qz ambo scz rāz accidēs qz subiectū sunt in esse saluata. Similiter etiam nullū accidēs misceat aliter

Mixtio differt ab alteratione

De generatione
V. Elementa manent in mixto for-
mā vñqz. qz rō negatiua mixtōem esse querit dñam mixtōis et generatōis. sicut etiam miscibilis et generabilis. Ideo primo ostendit dñam eoz adinutem. et etiā ostēdit differentiaz mixtionis ad alios motus. secūdo soluit pñctam questio- nem ab aliis. Circa pñmū pñmo ponit dñam mixti- onis et generatōis. Dicens qz sermo illoz qui negant mix- tionē fieri videt querere dñam mixtionis et generatōis et etiā querit dñam inter miscibile et generabile. qz manife- stus est qz si mixtio qz oportet ipaz differre a generatōe aug- mentatōe et alteratione. que sunt mutationes ad formā et qñ illa dñā erit manifesta tūc soluet questio. Differt er- go mixtio a generatōe. qz qñ ex materia p aduentū forme aliquid generat nō dicimus formā misceri materie. sed ma- teriā effici in actu p formā. Similiter qñ ex lignis generatur ignis. tunc nō dicimus ligna misceri igni neqz materiā ignis misceri particulis ignis. nec ipsi igni. licet dicamus ligna corrumpi et ignem generari. sed dicimus vñ miscibile mi- sceri particulis alterius. ergo manifeste peludif qz mixtio nō sit generatio neqz corruptio. Secūdo differt ab augmē- tatione. qz non dicimus cibū misceri corpī cibato. sed dici- mus corpus cibātū augeri cibo. pbatur. qz corpus cibātū manet fm formā. sed nullū miscibiliū sic manet. Tercio differt ab alteratione. sicut pñmo patet in artificialibus. nō em̄ dicimus figurā misceri cere. nec figurā misceri quātita- ti siue tumori. quia vñqz manet indiuisum a spē. Etiam non dicimus in naturalibus qz albedo misceat corporei qñs- po corpus sit albū. Et vñuersaliter nulla passio et nullus habitus misceat alijs rebz. sed sunt in eis sicut in subiec- to. Sicut rō est. qz ambo scz rāz accidēs qz subiectū sunt in esse saluata. Similiter etiam nullū accidēs misceat aliter

et accidet. et vñter nullū quod non pñt separari et pñt esse re potest misceri. quia omnia miscibilia primo sunt separa- ta. sed sic non est de pñominatis

Quoniam aut sunt hec qdem potētia. hec aut actu entū cōtingit mixta eē qualiter et nō eē ac- tu quidē ente aliquo generato ex ipsis. potētia aut adhuc vñqz qz erant antequā. miscerētur et nō pñta. hic em̄ sermo eorum qz sunt prius vi- dentur aut que miscētur prius ex separatis cōne- nientia et possibilia separi rursus. nec manet igitur actu ut corpus albus. nec corrumpit. nec al- terum. nec ambo. Saluata em̄ virtus eoz. ideo hec quidem relinquuntur

Soluit qñqz

Hic pñter phus soluit pñctam questioem. Dicens qz entū qdā sñ in potētia et qdā in actu. Et ergo miscibilia possqz mixta sunt cōuenit aliqñter esse et aliqñter non esse in mixto. qz sunt ibi in potētia saluata fm virtutem ipsoz sed non sunt ibi in actu. quō fuerant aut mixtionē. et etiā esse possunt post mixtōem. qz possunt post mixtōem separi licet in mixto sint indiuisa. Sed qz possunt separi. pbatur sanctorū Thomas. qz elementa sunt in mixto pñter naturā. cū sint ex- tra pñiam regionē. vt dñt secūdo huius. sed qd est pñter na- turā nō est semper nū. et pñsequens possunt aliqñ separa- ri. Et pñ hoc soluit sermo habitus siue rō negatiua mixtio- nem esse. qz miscibilia nō manent actu ut corpus et albus. als em̄ ex eis nō fieri vñ. nec corrumpit omīno. nec alter- nec ambo. sicut in generatōe et corruptōe. saluatur em̄ vir- tus ipsoz. Et quia illa sufficiunt p solutione questionis Ideo hec dicta relinquuntur

Querit An quatuor elementa manent for- maliter in mixto.

Adm̄ fm docto- rem sanctū qz diuersi circa hoc diuersimodē sentiunt. Qui- busdam em̄ videtur qz (qualitatibz) actiuis et passiuis ele- mentoz. aliquid ad mediū reductis) forme substantia- les elementoz manent. qz nō remaneret corpa simplicia fm illos in mixto nō esset mixtio. sed elementoz corruptio Nec possent corpa simplicia retinere rōem elemētū in qz dñt qz elementū sit ex quo pñt aliquid primo. et est in co- vt pñt qñto metaphysice. qz sublati formis substantia libz elementa non manent in eo scilz mixto. Sed dñt sanctus Thomas qz illa opinio sit impossibilis ppter duas ratōes. etiam ab antiquis positas. Quaz pñma ex verbis doctoris sancti sic figurat. Si in corpore mixto saluarent forme sub- les. vel erunt in materia mixti fm idem. aut fm diuersas eius pres. pñmū nō pñt dici. qz est impossibile materiaz fm dñt diuersas formas elementoz suscipere. Nec secundū ē possibile. qz materia non pñt accipere diuersas pres nisi pñt intellecta qñtate i materia nō sublata qñtate mafia ma- net indiuisibil. vt dñt pñt phis. Et materia exñte sub qñtate et forma sublati adueniēt corpus phisice constituit. Et ergo sint diuersae pres materie subsistētes formis elemētōz rum tunc suscipiēt rōem pluriū corpōz. sed impossibile est multa corpa esse simul. non igitur in qualibet pre corpis erunt qñtuor elemēta. et sic non erit vera mixtio. sed solum fm sensum. sicut accidit in cōgregatōe inuisibilium seu in sensibiliū corpōz ppter paruitatē. Secūda rō eiusdē est. qz illa que non possunt habere eandē dispōnem ad formas subales nō possunt esse in eadē materia. sed ignis et aqua

Responat dñt. qz pñt opio. et pñt aliter

Et corruptione

no possant habere eandē dispositionē ad eorū formas
substantialis. ergo no possunt esse in eadē materia mixti
Dicitur pbat qz omis forma substantialis requirit pro
priam dispositionē in materia sine qua esse nō pōt. et ergo
alteratio est via ad generationē et corruptionē. minor p
batur qz tales dispositiones in igne et aqua sunt ptra
rie. sed ptra ria nō possūt esse simul et ad eade in eodez
Ergo sequit qz sit impossibile in eadē pte mixti esse for
mas substantialis ignis et aque. Alii ar vt cōmētatoz
Auerrois et sequētes eā volētes vtrāqz ratios euis
tare inciderūt in mai⁹ inconueniētiā qz isti vt distinguerēt
mixtionē elementoz ab eoz corruptionē. dixerūt formas
elementoz aliquid remanere in mixto. s. ne cogerēt
mixtionē esse solū ad sensum et nō fm veritatē posuerūt
formas elementoz non remanere in mixto fm suū ples
mentū sed ad mediū reductas. qz dicūt formas elemen
toz suscipere mag⁹ et min⁹ et habere pteritā adinuicē
S. dicit sanct⁹. Thomas qz hoc manifestē repugnat
comuni opinioni et dictis Aristotelis dicit in pēdicā
mētis qz substantia nūqz ē ptra riū et qz nō suscipit mag⁹
neqz min⁹. nec valet qd ipsi dicūt formas scilicet elemen
toz esse imperfectissimas eo qz sunt ppinquiores materie
pme et p tanto esse medias inter formas substantiales
et accidentales s. sic quantū accedūt ad naturas formaz
accidentalium possunt mag⁹ et min⁹ suscipere. Quia hec
positio ē multiplici p. p. babilis p. p. mo qz esset aliqd mediū
uz inter affirmatiōes et negatiōes. cū p. p. uū accidētis sit
esse in subiecto substantie vero in subiecto nō esse. nec ob
stat qz forme substantiales sint in materia qz nō sunt ibi
sicut in subiecto cū subiectū sit hoc aliqd. sed forme sub
stantiales ē que facit hoc aliqd et nō p. p. supponit ip⁹. Secū
do est i. p. babilis qz ridiculū est dicere ēē mediū inter il
la que nō sunt vni⁹ generis qz oportet mediū et extre
ma esse eiusdē generis vt p. batur decimo methaphysice
sed substantia et accidēs nō sunt vni⁹ generis ergo rē.
Tercio qz si forme elementoz susciperēt magis et minus
tunc generatio et corruptio essent mor⁹ p. p. uū et succes
siui sicut alij quatuor mor⁹ qz sunt solū in tribz p. dicanē
tis. p. batur qz omis forma qz suscipit magis et min⁹ est
diuisibilis in quātū subiectū p. eā magis et min⁹ p. p. cū
pare. sed s. illud qd est diuisibile p. se vel p. accidēs p. e
mor⁹ p. p. uū vt patet sexto physicoz. Quarto qz ois
differētia fm formā substantialem variat specie. sed mag⁹ et
min⁹ in formis substantialibz elementoz induceret differe
tiā in formis substantialibz. ergo rē. et p. p. sequēs nō erit
idē elementū i. specie. Alij vero vt Auicēna et p. euz
Albert⁹ magn⁹ ista opinione dimissa notāt duplex esse
elementoz. Vni p. p. uū qd habet a suis formis substanti
alibz. et aliud scd qd habet i. opationibz suaz. q. l. itatū s. s.
a calido frigido humido et sicco qz sunt ipis. p. p. uū et flu
unt ab ipsoz essentijs. et fm illas q. l. itates dicūt manere
elementa in mixto s. esse remanē. Sed esse p. p. uū ponūt
duplex s. libez et ligatū. Esse libez et intez. vocāt ēē
qd habet elementū p. se acceptū et in sua p. p. uū regione. li
gatū vero suē p. p. uū dicit illud qd h. y. v. ē a suo toto diui
sum et p. alteratiōez alteri p. mixtū sic qz plurimū vni⁹ ē
cū plurio alteri⁹. dicūt igit elementa manere in mixto for
maliter quantū ad esse ligatū et p. p. uū. sed non quantū
ad esse liberum et intez. Ista autē opinio nō potest
subsistere in veritate p. p. ter eadē inconueniētia super
ius illata quia materia elementoz quāuis ē s. se sit eius
dē rationis tamen vt appropriatur elementis nō potest

Folio xxi

stare sub forma mixti propter contrarias dispositiones
hinc inde rephas. vt p. p. ex dictis. Alii q. l. itates elemen
toz ad tempamentū reducte faciunt p. uenientē disposi
tionē p. susceptiōne forme mixti et faciunt materia trās
cendere formas elementoz. Et illa forma mixti emine
ter et virtute p. riner formas elementoz. sicut p. p. uū cō
tinet imperfectū. s. frustra ponunt manere. C. Et omibz
istis elicit sanctus Thomas qz oportet aliū modū inue
nire quo saluet veritas mixtiōis et elementa nō totaliter
corrumpant s. remaneant aliquantū in mixto. Q. 2o quo
mor sanctus Thomas qz q. l. itates actiue et passiue ele
mentoz sunt adinuicē p. rarie et suscipiunt mag⁹ et min⁹
nus. s. ex p. r. i. s. qualitatibz suscipiētibz mag⁹ et min⁹ p. e
p. t. i. t. u. q. l. itas media. q. sapit naturā vtriusqz extremi s. i
cū est pallidū inter albū et nigrū. et illa q. l. itas media in
p. p. o. s. i. t. o. est p. p. uū dispositio ad formā mixti. sicut q. l. itas
simplicis ad formā corporis simplicis. s. in corpore mixto ē
solū forma mixti actualiter. s. s. qualitates elementoz
sic remanēt. q. uis sint aliud a formis substantialibz ipoz
agunt tū in virtute formaz substantialiū simplicium caloz
tū calefacere et nō educere p. eius virtutē forma substa
tialis in actū. C. Dicit q. doctor sanct⁹. p. d. u. s. u. e. n. e. d. u. m
in hoc loco s. i. etia in opusculis opusculo tricesimo tercio
qz virtutes formaz substantialiū simplicium corporis saluā
tur in corporibz mixtis. s. nō sunt ibi forme elementoz
actu. Et hoc p. r. i. m. a. r. p. Aristotele in textu dicentem.
Nō igit manent elementa in mixto actu. vt cor. p. albū
nec cor. r. i. p. u. nec al. t. r. e. x. nec ambo. saluat em virtus eoz.
C. i. a. d. r. e. x. e. qz miscibilia manent solū in mixto potē
tia et nō actu. Posset insup illa veritas sancti Thomae
quā p. r. o. m. i. t. e. r. t. e. n. e. r. e. t. e. g. i. d. i. u. s. d. e. Thomae multis alijs
ronibz p. r. i. m. a. r. i. Quāz p. m. a. e. s. t. qz si forme substantia
les elementoz manerent formaliter actualiter in mixto
tūc plures forme substantiales nō subordinatē essent in
eadē p. r. e. m. a. t. e. r. i. e. si debeat vera esse mixtio. sed hoc ē im
possibile. igit rē. V. i. n. o. r. p. b. a. t. qz alias vni⁹ ens ēē plu
ra entia. nec esset mixtū vere vni⁹. S. c. d. a. r. o. qz qdlibet
esse substantiale p. s. i. s. t. i. t. i. n. d. i. u. i. s. i. b. i. l. i. s. s. e. s. s. e. qd sed qz for
mam substantiale elementū est subale. s. erit indiuisibile
s. nō p. r. e. m. i. t. t. i. v. t. v. u. l. t. Auerrois. nec ligari vel frangi
vt alij dicūt. qz qdlibet illoz sonat diminutiōem. C. e. r. s.
c. i. a. r. o. qz si elementa manerent formaliter actualiter in
mixto. forma mixti esset actualis. p. qz adueneret entis
bus in actu. s. i. p. s. i. s. elementis. C. e. p. p. uū generatio non
ēē nisi alteratio. cū subiectū vni⁹ ēē ens in actu sicut
alteri⁹. Nec mixtū vere generaret ex elementis. vt p. p. per
definiōem generatiōis superi⁹ posita. p. z. etia. qz genera
tio vni⁹ est corruptio alteri⁹. Quarta ratio. qz sequitur
qz vni⁹ et idē numero ēē aiatū et inaiatū. cū mixtū sepe
sit aiatū. et elementū s. p. sit inaiatū. s. hoc implicat p. r. a
dictiōem. igit rē. Quinta r. o. si elementa manerent for
maliter in mixto. tunc essent actu ibi. et p. p. uū nō ēē ma
gis mixtū nunc qz ante vt etia pus paruit p. doctorē
circa textus declaratiōem. Sexta r. o. si elementa mane
rent formaliter in mixto. aut manerent in aliq. parte mix
ti et in aliqua nō. vel in q. l. i. b. e. r. sed p. m. u. nō p. r. d. i. c. i. t. cū nō
sit maior r. o. de vna qz de alia. neqz scdm est aliquo mō
possibile. qz tūc ēē penetratio dimensionū

Ar Aristoteles dicit in textu loquendo de mix
tione elemento. qz nō corrumpitur al. t. r. e. x. n. e. s.
qz ambo. saluat em virtus eoz. sed hoc qd nō corrumpit

Primus

formaliter manet. igitur. **Q**uoniam quod Aristoteles per ista
verba a nil aliud intendit dicere nisi quod mixtio non est attri-
benda finem quod elementa corrumpuntur. sed finem quod manent
virtualiter secundum materiam et qualitates quod agunt in virtute
ipsorum et hoc idem credit sanctus Thomas. Vel quoniam
quod elementa non corrumpuntur in se invicem neque unum in alterum
sed bene corrumpuntur in unum tertium. Et quando dicitur
Aristoteles dicit inferius quod quia gutta vini non mis-
ceturi nulle amphoris aque eo quod soluturi species et trans-
mutatur vinum in aquam. ergo per oppositum si debeant ele-
menta vere misceri tunc optebit ipsorum species salvari. **O**-
tendendum quod ista Aristotelis est vera. sed non est hinc inde par-
ratio. quia gutta vini totaliter corrumpitur. et nullo modo sal-
vatur sed elementa in mixto sic non corrumpuntur. imo sal-
vantur eminenter in forma perfectionis.

Ar. Aristoteles dicit in fine huius libri q̄ mixtio sit miscibilium alterarū vnio. sed nō dicit cor- ruptio. igitur. Dm̄ q̄ p̄ illa verba Aristoteles nō plus inuit nisi q̄ mixtio attendit̄ fm̄ alterationis t̄ non fm̄ corruptionem q̄uis necessarius interueniat. q̄ per cor- ruptionem totū tollit̄ t̄ nihil de virtute p̄sistentis salua- sicut sit in mixtione. ¶ Et quando v̄ fm̄ Aristoteles miscibilia possunt rursum separari. sed nō separantur a mix- to nisi actualiter p̄sistent in ip̄o. igitur rē. Dicendum q̄ illa separatio nō est p̄ solū morū locale sed per nouā ge- nerationem. Et etiā q̄q̄ elementū saluari in poris mixti

Ad Elementū p^{mo} p^{ri}mū quinto metaphisice dicit^r illud ex quo aliquid cōponitur p^{ri}mo inexistētie indiuisibili sp^e in aliā specie. sed stante illa definitōe necessariū erit elementa in mixto p^{er}manere formati. igit^r d^{ic}et^r p^{ro}batur. quia illud qd est indiuisibile sūm sp^eiem nō potest in aliā specie transmutari. Dicendū q^{uod} ista est definitio elementī p^{ro}p^{ri}issime accepti quo modo maresia p^{ri}ma dicitur elementū. sed ista quatuor corpora simplicia sunt elementa vocata. quia nō sunt simpliciter p^{ri}ma nec irresolubilia.

¶ Elementa dictionis sicut lfe et syllabe manent formaliter in dictione. ergo similiter manebunt elementa in toto composito facta mixture. Tenet consequentia. quia in hoc ars videtur unitari naturam. Dissidendum quod non est simile. quia elementa grammaticalia sunt partes integrales dictionis. sic autem non est de elementis in compositone mixti. ¶ Et quando dicitur nisi elementa esse partes integrales mixti sequetur quod mixtum esset substantialiter etque simplex cum elemento. quod videtur esse inconueniens. probatur sequela. quia componeret ex simplicis forma et materia. Dicendum quod quo ad hoc conueniunt in simplicitate. sed differunt in multipliciter virtutis licet quomodo etiam differat anima sensitiva ab anima vegetativa.

¶ Si dictū mouetur p^m naturā elementi p^domi-
nantis, ergo oportet elementa in mixto salua-
ri formaliter. Tenet p^equentia, quia motus sequit^r for-
mam. Dicendū q^d motus ille est a forma mixti p^m q^d
eminenter continet virtutē elementi p^dominantis non
quidē in forma sed magis in materia.

Hic dicitur coponuntur ex elementis. sed non entia non possunt adinuicem poni. ergo oportet elementa in composito esse entia. et per consequens formaliter manere. Dicendum negando duas sequentes. quia facta dispositio et conuenienti p aduentu forme mixti p q

De generatione

licitatem mediā de qua supra fuit sermo. forme elementorum cedunt propter eleuatā dispositiōem materiez forma mixti introducitur in qua alie formaliter virtualiter 2 emnenter saluantur.

¶ In lapide nō corrūpitur forma terre. ergo nec forme alioꝝ elementoz. Antecedēs pbat̃ur. quia lapis retinet easdē qualitates cum terra cū sit frigidus siccus gravis et densus sicut terra. h̃s qualitates terre nō sunt sine terra. Dicendū q̃ nō manent eedē qualitates in numero. sed solū in specie. sicut vlt̃er dict̃ solet de q̃litate h̃b̃itib̃ symbolū in genit̃o corrupto

Ad virtus elementorum manet in mixto. similiter etiam manent proprie qualitates et proprie operationes elementorum. ergo oportet ipsa elementa formaliter actualiter manere. Tenet consequentia. quia propria virtus qualitas et operatio non separantur ab eo cuius sunt. Dicendum quod illa non manent eadem in numero. imo per accidens corripuntur ad corruptiorem subiecto. et si solum manent secundum speciem et sequitur in mixto forma mixti et eius generatione non formas elementorum.

¶ Continuat̃ aut̃ his questionē dicendū vtrū
ne mixtio ad sensum sit. vt quando ita in parua
diuidunt̃ que miscentur. ⁊ ponuntur hoc mo/
do adinuicem. vt nō manifestū vñū quodq; sit
sensui tunc mixta sunt aut non sunt. sed vt quēcū
q; secus quācūq; sit particulam mixtoꝝ. Di/
citur sic (verbi gratia. ordeum mixtum frumen/
to quando quodcūq; secus quodcūq; ponetur.

¶ Ista est scda pars huius capituli tercij in qua phs determinat quō fiat mixtio. et sub diuiditur in duas ptes. In pma ponit opiniones alioꝝ de modo mixtiois. In scda ponit opinionē ppriam. ibi Sctus. ¶ Circa pma duo facit. quia pmo ponit opiniones alioꝝ. scdo reprobat eas. ibi. Si autē est omne. Dicit ergo. pma dicitur et determinandū esse continuā questione quō scz fit mixtio. ¶ Utrum scz fiat fm diuisione miscibiliū in minima quantitate fm sensum. ita q sensus illū percipere nō possit. ita q ex illis minimis iuxta seinuicē positis z nō alteratis fieret mixtio. Aut fiat fm diuisione in minima fm naturam sic scz q nō sit accipere minus quod seruet naturā et opatōem miscibilis (verbi gratia) si diceretur ordeum misceri frumento. quia licet illa discernantur sunt em̄ minima sui generis. z ad siccitudine illorum dicitur illi de secunda opinione fieri mixtionē. Et iste due opiniones in hoc conueniunt q dicunt mixtionem fieri fm minima. licet differenter sicut patuit. quia pma ponit minima quo ad sensum. secunda vero ponit minima fm naturam.

¶ Si autē est omne corpus diuisibile si ē cor
p⁹ corpori miscibile. homiomeros quācūq;
vtriq; oportebit partē fieri secus quācūq; Qm̄
aut nō ē in minima diuidi. nec compositio idē ē
et mixtio sed aliud. manifestum q̄ nec fm̄ parua
saluata oportet que miscēt dicere mixta ēē. cō
positio em̄ erit et non cōfusio nec mixtō. Nec ha

[illegible]

bebit eandem rationem cum toto pars. dicimus autem oportere si mixtum est aliquid mixtum homiome/ ros esse. ut quoadmodum aque partes aque ita et cōtemperati. Si autem secundum parua cōpositio est mixtio nihil cōtinget horum sed solus quidam mix/ ra sunt ad sensum. et idem huic quidam mixtum si non videt quis acute. Lineo autem non mixtum videbitur. Neque diuisione nec quicquid secundum quā cumque pars. impossibile enim ita diuidi. aut igitur non erit mixtio aut dicendum hoc quomodo contu/ git rursus fieri.

Hic consequenter destruit per dictas opiniones et per/ mo per rationem communem ambabus que talis est. quod si omne corpus sit diuisibile et corpus sit corpori miscibile tunc de ratione mixti erit quod quilibet pars eius erit omiome/ ra. id est eiusdem rationis cum toto etiam oportet quod quilibet pars unius miscibilis sit mixta cuilibet parti alte/ rius. et sic mixtio non erit nisi cōpositio diuisio in mini/ ma. Cum primo. quia in quolibet salutaris species et vir/ tus totius. et sic non esset mixtio secundum veritatem. sed solum secundum sensum. Etiam secundo. quia quilibet pars mixti non ha/ beret eandem naturam cum toto mixto. quod tamen op/ ter si mixtum sit omiomez. sicut in simili dicimus quod quilibet pars aque sit aqua. Tunc ibi. Si autem secundum ponit propriam rationem contra primam opinionem. quia si hoc modo fieret mixtio sicut dicitur prima opinio. tunc illud quod esset unum mixtum puta ei qui non videt acute. alteri autem scilicet lineo non esset mixtum. Tunc ibi. Neque diuisione ponit rationem contra secundam opinionem. Dicens quod mix/ tio non est ex diuisione minimorum secundum naturam. quia impos/ sibile est corpus sic diuidi. Si autem esset in minima tunc adhuc non esset mixtio. sed aggregatio vel cōpositio. quia quodlibet minimum retinet suam propriam formam. Et quia isti duo modi sunt impossibiles. ideo rursus dicendum est quod contingat fieri mixtionem.

Sunt utique ut dicimus entium hec quidem actiua. hec autem ab his passiva. Hec igitur cōuer/ tuntur. quorum eadem materia est. et actiua ad inuicem. et passiva ab inuicem. hec autem faciunt im/ passibilia entia quorum non est eadem materia.

Hic consequenter philosophus determinat de modo mix/ tionis secundum opinionem propriam et primo permittit quandam di/ uisionem necessariam ad propositum ostendendum. Dicens sicut supra dictum est. entium quedam sunt actiua et quedam passiva ab actiuis. et illorum quedam sunt duplicia. quia quedam cōmunicant in materia cum passivis. et illa in agen/ do et patiēdo cōuertuntur. Alia vero sunt quorum non est eadem materia. et inter illa licet unum agat et re/ liquum patiatur. non tamen cōuertuntur ad inuicem.

Horum igitur non est mixtio ideo nec medicina fa/ cit sanitatem. nec sanitas mixta corporibus acti/ uorum et passiuorum quicquid sunt facile diuisibi/ lia. Ultra quidem paucis et magna paruis cōpo/ sita non faciunt mixtionem. sed augmentationes

dominantis Transmutat enim alterum in domi/ nans ideo gutta vini mille milibus amphoris aque non miscetur. Soluitur enim species et trans/ mutatur in omnem aquam.

Hic consequenter persequitur intentum et circa hoc fa/ cit tria. quia primo ostendit que non sunt miscibilia sive ex quibus non potest fieri mixtio. Secundo ostendit quoniam ex quibus fit mixtio. ibi. Quando autem tertio reddit ite/ rum supra primum et melius manifestat que nullo modo sunt miscibilia. ibi. Quando autem aliter. Dicit ergo primo quod eorum que non cōmunicant in materia non potest esse mixtio. et ideo licet medicina faciat sanitatem non tamen pa/ titur a sanitatem. nec potest misceri cum sanitatem. neque ali/ quod accidens miscetur corporibus. Subdit tamen philosophus quod aliqua sunt que secundum sui naturam sunt miscibilia sed ta/ men per accidens quandoque misceri non possunt. quoniam sunt multa cōponuntur paucis. et magna paruis. sed illa faci/ unt augmentum predominantis. quia per virtutem illius al/ terum. scilicet paruum vel paucum transmutat in predominantans. Sicut exempli gratia. una gutta vini non miscetur mille milibus amphoris aque. quia species vini transmutatur et corrumpitur in totam aquam.

Quando autem potentius adequantur equaliter tunc transmutat utrumque in dominans ex sui ip/ sius natura. Non generat autem alterum sed medium cōmune. Manifestum igitur quoniam hec miscibi/ lia quicquid patientium cōtrarietatem habent hec enim sunt ab inuicem passiva.

Hic consequenter ostendit ex quibus et quan/ do fiat mixtio. Et circa hoc duo facit. quia primo ostendit quando et ex quibus fit mixtio. secundo ostendit que fa/ cilitate miscentur et que difficulter. ibi. Et parua eius. Dicens primo quod quando potentie miscibilium adequantur tunc quodlibet miscibilium equaliter transmutatur in do/ minans secundum propriam naturam. non tamen sic intelligendo quod uno corrupto aliud generatur. sed fit medium cōmune quod participat virtutes omnium miscibilium cōmixtorum. Et hoc est manifestum ex illo. quia illa sunt miscibilia quicquid quod habent cōtrarietatem facientium. hec enim sunt ad inuicem passiva et hoc est primum quod requirit in miscibilibus.

Queritur utrum miscibilium potentie sint sibi in/ uicem adequate. Respondetur sic. loquendo de equalitate proportionis. non autem de equalitate arithmetica. primum probatur. quia sicut dictum est mixtio ordinatur in ge/ neratorem. et oportet elementa taliter ad inuicem proportio/ ri quod ex eis resultet aliquid cōtemperamentum. quoniam for/ me mixti. tale autem nihil aliud est quam adequatio vel equali/ tas proportionis. ut patebit infra. Si ergo primum quod oportet sp/ alterum elemento et dominari in mixto. et in ipsis non potest ser/ uari equalitas ponderis. quod est proportio arithmetica.

Notandum quod duplex est equalitas. quidam est rei quantitatis quod est similitudo in virtute et potentia vel etiam quantitate. velle de sanctus Thomas. quia oportet in illis quod sic adequantur tantum esse de virtu/ te potentie et quantitate in uno quantum est in alio. et illa a philosopho dicitur arithmetica seu ad pondus. Alia est equalitas proportionis quod est similitudo in quantitate et dissimilitudo in qualitate.

[illegible]

inmixtibilis mouetur naturaliter ad locum magis fit impetio et violentia

et corruptione

Folio xliiij

mixtione est immiscibile. et hoc est ipsum celum siue astrata in celo. quod celum est diuisum a natura quatuor elementorum. ut probatum est in primo de celo et mundo. Et ergo secundum philosophum primo metaphysicorum iste mundus quatuor elementorum est ex necessitate terminus id est terminus superioribus motibus. ut omnis eius virtus inde gubernetur. quod oportet putare illud esse primam causam quod in omnibus est principium motus. sed tale est ipsum celum. Et subdit ibidem quod causa eorum que accidunt circa ignem et terram et alia elementa est virtus eorum quod semper mouetur. quod etiam sphaera ignis et aeris mouentur circulariter per rapsum firmamenti. Similiter alique stelle habent speciales effectus in aliquibus elementis. sicut sanctus Thomas ad longum sed valde pulchre deducit. quod sphaera solis in qua est effectus caloris est nata mouere ignem. et sphaera lune est nata mouere aquam sicut ad sensum patet. Sed alie sphaere quod planetarum sunt nate mouere aerem. quod aer est frigidus et huius congelationem ex sphaera saturni. sed effectus est in aere ex sphaera martis. temperies vero in calido ex sphaera iouis. et temperies in frigido ex sphaera veneris. Si commiscibilitas et facilis passibilitas aeris est ex sphaera mercurij. Sed sphaera stellarum fixarum in qua sunt multe imagines et figure mouet terram et generata super terram ad diuersitate figurarum et imaginum. Tunc dicitur in eundem doctore sanctum in forma quod motus miscibilium naturalis et non violentus. capiendum miscibilia ut diriguntur a moribus visibus mundum ordinantibus. a quibus habent quod leuia aliqui descendunt et grauius ascendunt. Et hoc probatur per quatuor exempla in qualitatibus actiuis et passiuis corporis animati. quod in animali non semper mouet calidum secundum naturam ignis. nec agit actum ignis omnino. sed potius mouetur in id ad quod diriguntur ab anima et sic agit ad terminum in fine ab anima intentum. sicut de Aristotele contra impetum deinde secundo de anima. Etiam secundum philosophum motus celi et opus nature est opus intelligentie non errantis. et ergo elementa non semper sequuntur proprium impetum seu proprium motum. sed aliqui mouentur in id ad quod per voluntatem intelligentie diriguntur. vel etiam ad quod diriguntur per virtutem stellarum si loquamur de fine proprium quo et naturali motore. Et dicit sanctus Thomas exemplum manifestum de vapore terrestri eleuato a terra per virtutem solis ad calidam regionem aeris. et etiam de vapore huius mundo aquoso similiter ascendente. in quibus manifeste patet quod in aere sunt quidam pres ignis et aeree aquee et terre. quare oportet quod moueantur ad se invicem ascendendo et descendendo. Sed quod ignis sit in aere. patet per philosophum primo metaphysicorum. ubi dicitur quod ignis ambies per aere frequenter spargitur et violentia deorsum fertur propter virtutem celestis motus. Et etiam sunt alique pres ignis in rore et vaporibus pluuiasiter descendunt. quas pres vapores accipiunt in regione aeris calidi. et ergo aqua pluuiasiles sunt vaporose et calide. Et hoc est etiam causa ut inquit doctor. quare nix descendente non est tanta intensio frigoris. sicut in alijs temporibus hyemalibus. sic quod pluuias et rore et alijs huiusmodi descendunt pres ignis ad locum mixtionis. Ex omnibus istis concludit sanctus Thomas quod miscibilia non mouentur ad mixtionem violentia sed natura. et ideo mixtio non est violenta sed naturalis.

Ad In mixtione oportet grauius ascendere. si locus mixtionis sit sursum. aut leuia descendere si sit deorsum. sed illi motus sunt violenti. igitur etc. Et confirmatur. quia violentum est quod est a principio

pro extrinseco passio non conferente vim. sed hic elementa non conferunt vim. quia elementa non habent inclinationem ad huiusmodi motus. Preterea miscibilia in mixtione corrumpuntur secundum doctorem sanctum. sed nihil mouetur naturaliter ad sui corruptionem. Etiam oportet elementa in mixtione diuidi. sed diuisio illa est violenta. Dicendum ad prima simul quod motus miscibilium est naturalis a natura forme substantie ordini et regimini motorum vniuersalium istum inferiorem mundum gubernans. quia naturale est inferiori nature id quod sibi influxum est a superiori. sed ille motus miscibilium per ascensum et descensum est per influxum celi quod est agens vniuersale. a quo recipiunt qualitates moriuas. quibus mouentur ad locum mixtionis. igitur. Etiam elementa ordinantur ad constitutionem mixti. sicut in naturalibus et proprium finem. quia dicitur elementum quasi vltimum. id est materia ad mixti constitutionem ordinata. sed vnicuique naturale est moueri in proprium finem. Sed non est ille motus miscibilium naturalis ex parte forme propriam rationem et speciem considerate sicut patuit superius diuersis exemplis. Et quando queritur. Utrum ille motus sit etiam naturalis ex parte materie. Dicendum quod sic. quia materia habet naturalem inclinationem ad huiusmodi motum tanquam ad dispositionem puenientem forme mixti educende de potentia materie.

Ad Dicitur est artificialis. ergo male conclusum est quod sit naturalis. Antecedens probatur. quia alchimiste miscunt per veram artem alchimie ipsa metalla et ea ad se invicem transmutant. Dicendum quod partem alchimisticam actiua debite applicantur passiuis. sed tamen illam actionem natura complet et perficit. quare etiam huiusmodi entia per artem illam producta sunt naturalia. sicut in simili dicit sanctus Thomas de passione et vitro quod sunt entia naturalia et non artificialia de quarum specie qualitate. quia eorum forme complentur per naturam. Et hoc de primo libro sufficienter patet declaratione textus et dubiorum resolutione.

Secundus liber. de generatione elementorum et impetio et corruptione

Et mixtione quidem igitur et tactu et de facere et pati dictum est quomodo existat in rebus transmutantibus secundum naturam. Amplius autem et de generatione et corruptione aliquid et simpliciter. quomodo est et per quam causas. similiter autem et de alteratione dictum est quid alterari. et quam habet differentias eorum. Reliquum autem considerare circa vocata elementa corporum. generatio enim et corruptio omnino naturalia consistentibus substantijs non sine sensibilibus corporibus.

Postquam philosophus in primo libro determinauit de generatione et corruptione in communi. et de motibus consequentibus. scilicet de alteratione et augmento. Nunc consequenter in secundo libro determinat de generatione et corruptione in

Secundus

De generatione

speciali s. de generatōe et corruptōe elementorū. Et diu
dicitur in tres tractatus. In pmo determinat de pncipio
materiali et formali elementorū et de numero ipsorū. In
scdo determinat de generatōe et corruptōe elementorū
ex seinuicē. et cū hoc de generatōe cōpositorū ex elemen
tis. ibi. Quoniam determinatū. In tercio determinat de
causis siue de pncipiis corruptōis et generatōis elemē
torū et mixtorū. ibi. Quia vero. Primus tractat⁹ diu
dicitur in duo capla. In pmo determinat de pncipio ma
teriali et formali elementorū. In scdo ostēdit numez ip
sorū elementorū. ibi. Quoniam autē. Prīmū capitulū diu
dicitur in tres pres pncipales. in pma cōtinuat dicta dicē
dis dando iniectionē suā. ¶ Dicens pmo. q. in primo li
bro dicitur est d. tractu et de facere et pari. et quomodo existit
in his que transmutant^r fm naturā. Etia dicitur est de ge
neratōe et corruptōe simpliciter quō est et ppter quam
causam. Similiter etia dicitur est de alteratōe et augmē
tatōe et de differētijs ipsorū adinuicem. Reliquū est in
hoc secūdo libro cōsiderare de corporibus que vocātur
elemēta anteq. in specialibus libris agatur de genera
tōe et corruptōe corporū specialitū. sicut lapidū et metal
lorū et plātariū et animalū. Et hoc ideo. quia omēs sub
stantie que generantur et corruptunt^r nō sunt sine ist⁹ sen
sibilibus corporib⁹. s. quattuor elementis. Dicunt autē
elemēta anthonomatoice sensibilia corpora fm doctoz
sanctū. quia eorū cause siue pncipia que sunt quattuor q
litates tangibiles. scz calidū frigidū humidū et siccū.
sunt cause et pncipia oim aliarū q. litatū tangibilū

Horum autē subiectā materiāz. hi qdem in
quint esse vnā. puta aerem ponētes. autē ignē
aut aliq. mediu. hōz aliquid corp⁹ ens et sepa
bile plura per numez vno. hi quidē ignē et ter
ram. hi autē et hec et aerem. tertiu. hi autē et hec
et aquā quartū vt Empedocles ex quib⁹ congre
gat^r et segregat^r et alteratis cōtingere generatio
nē et corruptiōez in rebo

Ista est secūda pars huius capli. in qua pbs psequi
tur intentū determinādo scz de pncipio materiali elemē
torū. Et pmo determinat de pncipio materiali fm opi
nionē antiquoz. Secūdo improbat eas ibi. Quoniam
quidā. Tercio determinat veritatē ibi. Nos autē. D
cōa pmo. q. quidā fuerūt ponētes tm vnā esse materiā
elementorū. S. isti sunt diuersificati. quia quidā dixerūt
q. illa materiā esset aer. quidā vero q. ignis. quidā autē
posuerūt quoddā corpus mediū grossius igne et subti
lius aere. Et omēs cōueniūt in hoc. q. dixerunt ipam
materiā elementorū esse corpus separabile actu et p se ex
istens. Alij autē fuerūt qui dixerunt materiā elementorū
esse plurificatā p numerū. Et isti etiā sunt diuersifi
cati. quia quidā dixerūt ipsam esse ignē et terrā. quidam
vero addūt terciū. scz aerem. quidā autē addūt quartū
scz aquā. sicut Empedocles. Dicunt autē tam ponētes
duo q. ponētes plura duob⁹. q. pgregatōem et sepa
ratōem ipoz fiat generatio et corruptio in rebo

Om quidem igit prima pncipia et elementa
bene habet dicere de his sit pfectus. ex qbo trans
mutatis aut fm pgregatiōem et segregatiōem
aut fm aliā transmutatiōem ptingit generatiōez

esse et corruptiōem Sed faciētes quidē vnā ma
teriā extra predicta. hāc autē sepabilez et corpo
ream peccat. Impossibile sine cōtrarietate esse
corpus hoc sensibile. aut em leue aut graue. vel
calidū vel frigidū. necesse est esse infinitū hoc
quod quidē dicitur esse pncipiū. Utautē in
Thimeo scriptū est. nullā habet determinatiōe
Nō em dixit manifeste Pandexes. si separat ab
elemētis nec utiq. recte nihil dicēs esse subiectū
aliq. vocat^r elemētis prius (verbi gratia) aurū
operib⁹ aureis certe et hoc nō bene dicit hoc mō
dictū Sed quorum quidē alteratio ē ita. quorū
autē generatio et corruptio ipossibile illud enūci
ari ex quo generatū ē Sed tamē inquit lōge ve
rius esse aurū dicere vniq. q. esse Sed elemen
tis entib⁹ solidis vsq. ad planiciē facit dissoluti
onē Impossibile autem matrem et materiā pri
mā planiciem esse.

Hic cōsequēter secūdo reprobat dictas opiniones.
secundā tamē tanq. ppinquā veritati quodāmodo cōce
dit. Dicēs q. illi qui ponūt plura elemēta esse pncipia p
quorū transmutatiōem fit generatio et corruptio (siue illa
transmutatio sit pgregatio et disgregatio siue quēcunq.
alia transmutatio. qdāmō bñ dixerūt S. illi q. faciūt vnā
materiā et hāc corporeā et sepabile ab oī prierate et ab oī
forma elemētari. sicut illi q. ponūt mediū inter aerē et ig
nem peccat. q. ipossibile ē q. corp⁹ sensibile sit sine prier
tate. opter em q. illud corp⁹ infinitū qd. ipi dicunt ēē pnc
ipiū sit aut graue aut leue. si leue tūc mouebit^r ad locū
ignis. si āt graue mouebit^r ad locū terre. Si cui⁹ ē mor⁹
et loc⁹ illi⁹ etiā ē forma quō mor⁹ et loc⁹ sequuntur. et
tale pncipiū erit terra vel ignis. et p. nōs etiā erit calidū
aut frigidū. Et sic nō erit sepabile a prierate et a forma
elemētari vt ipi ponebāt. ¶ Dem cū d. vt āt in Th
imeo reprobat opinione Platonis de pncipio elemēto
rum. Dicēs q. illud dicitur qd. dicit Plato in Thimeo
nullā hz dererminatōez. q. nihil dicit determinare et ma
nifeste. q. nō dicit manifeste vt. illd pncipiū qd. vocat^r
Pandexes. i. receptaculū oim separat ab elemēt^r ita q.
sit aliq. actu et nō sine forma elemēti vel nō. Neq. etiā
dicit q. illd ēē materiale pncipiū elemētorū. s. d. q. sub
iectū elemētorū. s. hz sicut aurū ad opera operata ex auro
S. hoc certe nō bñ d. q. ipossibile ē q. illd qd. ē subie
ctū generatōis sic materiā. q. at de ipō generato. sic nō d
cūm⁹ q. caro sit terra s. terrā. S. illd qd. alterat nō reci
pit p dicatōez passiōis in recto. q. nō dicim⁹ q. hō sit albe
do s. alb⁹. S. Plato d. q. ven⁹ dicat op⁹ factū ēē aurū
q. ēē tale. scz op⁹ artificiale. vt phialā. et ita veri⁹ erit d
cere ignē vel aliū generatū ēē ipm subiectū q. ēē ignem.
Et p. rō b. zeuit sic formari ex doctore sancto. ipossibilē
ē q. subiectū generatōis p. dicat in recto de generato.
s. subiectū qd. ponit Plato p. dicat in recto de elemēt^r. S.
ē ipossibile q. sit subiectū generatōis et corruptōis ipoz
Etia Plato peccat in h. q. cū elemēta sint corpora solida
tunc nō p. dici q. materiā eorū dissoluat^r vsq. ad supficiē
vt p. r. tercio celi. q. ipossibile ē q. materiā pma q. ē sic
mater sit superficies.

Cominat dista
cendis

Pot opinioes

an: de pncipio
materiā et corruptiōis

Amq opinioes
de pncipio oim
materiā et corruptiōis

Amq opinioes
de pncipio oim
materiā et corruptiōis

[Handwritten Latin text, likely a continuation from folio 10v:]

... de p[er] ... m[agis] ...
... et ...
... ad ...
... et ...
... et ...
... et ...
... et ...
... et ...
... et ...
... et ...

Secundus

nō tangibilis ad minus aliquod visibile. sicut lūmē sive lux. q. p. ipsum mouet celum materiā generabili z corruptibili ad oīm formā. Tame tactus est pōr subiecto. q. substernitur oīm sensib. vt patz sectio de anima. Ecce sentimus fm tactū nisi illud qd excellit fm qualitates complexionates mediū tactus. qd est caro. z hmoi sunt calidū frigidū humidū z siccū. quoz nullū est in celo. z ideo celum nō est fm naturā sensibile sensu tactus. sed solū elemēta in qbus sunt qtuor qūlitates. ex qbus fit plexio z tactus

Queritur Utrum qualitates prime sint finis quod est cor-
porum dicunt qualitates sint ipsorum elementorum
principia formalia. **Respondetur** quod elementa possunt dupliciter
considerari. uno modo finem eorum esse substantialem absolute
sumptum, puta sunt constituta ex forma corporalis et mate-
ria prima, et sic qualitates prime non sunt ipsorum forme. Alio
modo capiuntur elementa finem suum esse naturale et physicum, ve-
lunt actum et passivum adinuicem, et sic ipsorum principia forma-
lia sunt quatuor prime qualitates. Primum probatur, quod elementa
primo modo non sunt absolute de predicamento substantie, sed qua-
litates prime sunt accidentia, accidens autem non potest esse prin-
cipium formale substantie. Secundum patet, quod elementa consti-
tuuntur in esse naturali per illas formas per quas efficiuntur, propter
rem actum et passivum, sed ipsa efficiuntur per rem actum et passivum
per illas quatuor qualitates, scilicet per. **Ex** quo patet quod licet quali-
tates prime non sint de ratione elementorum, puta de ipsis agitur
in libro de celo et mundo, ubi considerantur solum finem et sunt
mobilia ad ubi, nec sunt de ratione ipsorum, puta considerantur a
metaphysico qui abstrahit a motu et materia sensibili, sunt
tamen de ratione ipsorum elementorum, puta in hoc libro considerantur
et hic considerantur in quibus sunt actum et passivum, generabilia
et corruptibilia quod provenit eis per quatuor qualitates primas

Ar. Quod vni est accidens nulli est substantia. sed q
litates pme sunt accidentia. ergo non erunt aliq
modo principia formalia z substantia elementoz. Et co
firmatur p Aristotele in littera. qui dr q corpora simplicia
sunt qualia per illas qualitates. quoniam non erunt forme substa
ntiales ipsorum. Dicendum fm doctorem sanctum ad am
bo simul. q plius hic inquit principia corporez sensibilibz
in qm sensibilia vt ipsemet dr in littera. z hoc mo qual
itates sensibiles sunt ipsoz forme potentias materie vel
ipsam materiam distinguentes. Si aut dicatur q Aristo
teles velit indgere principia formalia substantia. Tunc
eendum est vt indr sanctus Thomas. q qz forme substan
tiales elementoz sunt nobis ignote. qz insensibiles. ideo p
illas qualitates que sunt immediata principia transmuta
tionis substantialis dat intelligere principia formalia sub
stantia. Sunt em pprie passiones elementoz qut h ali
qui negare laborant. nescientes huius dicti veru intell
tum. sed per proprias passiones plerumqz circuloquuntur
differentias substantiales

Ipſorum autē tangibiliū diuidendū que pri-
me differētiē & cōtrarietates. Sunt autē cōtra-
rietates ſm tactum he calidū humidū. frigidū
ſiccū. graue leue. durum molle. lubricū ari-
dum. aſperū lenē. groſſum ſubtile. Horū autē
graue quidē & leue. nec actiua nec paſſiua ſunt
nec em̄ in faciendo aliquid aliud. nec in patien-

De generatione

do ab alio dicunt. Oportet aut actiua ⁊ passi
ua adinuicem esse elemēta: mulscent em̄ et transi
mutat̄ in inuicē. calidū aut̄ et frigidū, et siccū
et humidū. hec quidē actiua erunt. hec aut̄ pas
siua dicunt. Calidū em̄ est qđ cōgregat homo
genia. segregare est qđ inqunt facere ignē. con
gregare est que eiusdē tribus. Contingit em̄ ex
tollere alienigena. frigidū autē quod cōiungit et
cōgregat. Similiter et syngenea non eiusdē tri
bus. humidū autē indeterminate terminatur p̄prio ter
mino. bene terminabile ens alieno. siccū aut̄ be
ne terminabile p̄prio termino. Difficulter autē
bene terminabile termino alterius

Hic consequenter phus ostendit q non omnes tangibil
 les qualitates sunt factiue forme elementoz. sed solu pme
 que sunt adinuicē actiue z passiue. Et circa hoc duo facit.
 qz pmo diuidit tangibiles qualitates. z cum hoc ostendit
 q solum quattuor inter illas. scz calidū frigidū humidū z
 siccū sunt actiue z passiue. Secūdo ostēdit q ipse solum
 sint prime. ibi (Subtile autem) Dicit ergo primo q diu
 dende sunt qualitates siue contrarietates tangibiles. vt vi
 deamus que earum sunt prime. Sunt autē contrarietates
 fm tactum he calidū frigidū humidū z siccū. leue gras
 ue. durum z molle. lubricū aridū asperū z lenē. gros
 sum subtile. z inter illas qualitates graue z leue non sunt
 actiue nec passiue qbus sint pprie qualitates elementoz.
 sicut patet p modū significandi ipsoz. nominū. quia nō cō
 significant actionem vel passiōē. cum non sint nomia ver
 balia. z ergo non sunt pncipia elementoz. inqum elemen
 ta adinuicem miscēt z transmutant. quia tunc opoz ele
 menta esse actiua z passiua. Sed calidū z frigidū hu
 midū z siccū sunt quattuor qualitates actiue z passiue.
 ¶ autem calidū z frigidū sunt qualitates actiue. ostē
 dit phus primo. qz sic dicunt id est sic cō significant eorum
 nomia. z hoc precipue fm grecos q habent forte noia ver
 balia actionē z passiōē cō significantia. Et hoc etia decla
 rat Aristoteles secūdo p eoz definitiōes. quia calidū est
 quod cōgregat homogenea sibi. id est similia sibi. qz sub
 tile quod est cōueniens calido attrahit. licet est calidū segre
 gat. sicut dicunt qdam ignē facere. tamē illud segregare est
 cōgregare. qz gregādo homogenea segregat eterogenea
 p accidens. ¶ autē frigidū sit actiū patet. quia congreg
 gat omnia. scz tā que sunt eiusdē nature qz que sunt diuersē
 sicut patet de illis que p coagulatōem factā a frigido coa
 gulant. Sed qz humidū z siccū sunt qualitates passiue
 piz p definitiōes eoz. quia pfiniunt p passiōes qz humi
 dum est indeterminate termino pprio. sed bene terminabi
 le termino alieno. Siccum autē est bi terminabile termino
 proprio. difficulter autem termino alieno

Subtile autē et grossum et lubricū et aridū
et durum et molle et alie differentie ex his sunt
Quoniā enim repletivū est humidū quia nō est
determinatur qđdem bene determinabile autē
ens. et quia sequitur tangentem subtile autē
repletivum. subtilium autē partium et parva
rum partium repletivum: totum enim totum

Za gislo Mo
dus q'ratio tangi
bitur p' p'z. a foel
a de p'z. a foel
an. p' ad se-
a ad p'z. a foel
p'z. a foel

[illegible]

tangit. subtile aut maxime tale. Manifestū qm̄ subtile qdem erit humidū. grossū aut siccū. Et rursus autē lubricū qdem humidū. lubricū em̄ humidū aliquid passivū est velut oleum. aridū em̄ qd̄ pfecte siccū. Quapropter et coagulata sunt propter defectū proprię humiditatis. Amplius molle qdem humidū. molle em̄ est quod subijcitur in seipm̄. et non transmutans qdem facit humidū. et ideo non est humidum molle. sed molle humidū. durū siccū. durū em̄ est quod coagulatum est. coagulatum autē siccū.

Hic psequēter phis ostendit qd̄ p̄dictę quatuor qualitates sunt p̄me. quia om̄es alie sunt ex eis et reducunt ad eas. Dicens p̄mo qd̄ subtile et grossū et lubricū et aridū sunt ex his quatuor. et reducunt ad eas. pbat p̄mo de subtile et grossū. qd̄ em̄ subtile sit ex humidū patz p̄ defectū humidū. qd̄ humidū ex eo qd̄ nō bene terminat terminū p̄mo. sed termino alieno est repletivū eo qd̄ sequitur rāgens et fluit ad ipsū. sed subtile etiā est repletivū. qd̄ ipm̄ sua subtilitate quodlibet minimū subintrat. Et manifestū est qd̄ subtile sit effectus humidū. Et p̄ oppositū grossū erit effectus siccū. qd̄ grossū est cuius pres alterū facilius non replent. sed excedūt capacitātē eius quod natū est repleri. Et rursus lubricū et aridū reducunt ad p̄dictas quatuor q̄litates. Nam lubricū reducitur ad humidū. qd̄ lubricū est humidū aliquid passivū. unde euz humidū patz ex p̄mixtione subtilis terre. et est vntuosus tunc sit lubricū. quia subtile terre sibi cōmixtum nō sinit separari pres eius. sicut apparet in oleo et in alijs vntuosiss. Sed aridū qd̄ est pfecte siccū non retinet nec subtile terreū. nec etiā humidū vntuosus. et ideo illa qd̄ coagulata coagulant p̄mo calido extrahente humiditātē propriā. postea vero frigido faciente partes sibi cōstare. Similiter molle et durū reducunt ad p̄dictas quatuor qualitates. Molle em̄ est effectus humidū. qd̄ molle est qd̄ cedit tangenti. differt tamē ab humidū. quia transmutat tangendo et ideo molle non est humidū. sed effectus humidū. Durū autē reducitur ad siccū sicut effectus ad suam causam. qd̄ durū est qd̄ tangenti non cedit cum sit coagulatum. sed coagulatum est effectus siccū. vt prius dictum est.

Arguit. Ratio phi qua probat subtile et grossū reduci ad alias quatuor qualitates non valet. pbat. quia est ex duabz affirmatiuis in secunda figura. de em̄ humidū esse repletivū. et subtile est repletivū. ergo subtile est humidū. Dicendū fm̄ doctores sanctū qui hoc argumentū in prima arguit. et soluit qd̄ in q̄litate genere est deuenire ad vnu p̄mū quod est subsequens. vt dicit secūdo metaphysice. ergo etiā oportet qd̄ in genere repletivū sit vnu p̄mū quod p̄ se sit repletivū a quo alia repletiva p̄cipiunt. sed tale in p̄posito est humidū qd̄ definitū est. Et ergo licet ratio phi non teneat ratione ordinationis terminū in figura. valet tamen ex habitudine cause et effectus.

Dicitur autē siccū et humidū multifarie. Opponit autē siccū et humidū. et rursus humidū siccū et coagulatum. omnia em̄ bec sunt

siccū et humidū. prius dictorū. Quoniā em̄ humidū opponit siccū. et humidū qdem est qd̄ habet alienā humiditātē sup̄ficietenus. infusus aut quod in p̄fundo. siccū aut quod priuatur hac. Palam quoniā qdem humidū erit humidū. oppositū aut siccū p̄mi siccū. Rursus aut humidū et coagulatum. similiter et humidū qdem est quod habet p̄p̄iam humiditātē in p̄fundo. infusum aut quod habet alienam humiditātē in p̄fundo. coagulatum aut quod priuatur hac. quapropter et horū erit hoc qdem siccū. hoc aut humidū. Manifestū igitur qm̄ oēs alie differentie reducunt ad p̄mas quatuor.

Hic cōsequenter Aristoteles distingit humidū et siccū qd̄ non om̄e humidū nec om̄e siccū est prima q̄litas. Dicens qd̄ humidū et siccū dicuntur multis modis. qd̄ quod dam est humidū quod habet humiditātē in p̄fundo. Et hoc potest ēē duplex. quia si habeat p̄p̄iam humiditātē quē admodū vna. tunc proprie dicitur habere humidū. Si autem habeat extraneā humiditātē. sicut spongia. tunc dicitur habere humidū infusum. et est quod dā humidū in humidū. Aliud est humidū quod habet humiditātē solum in sup̄ficie. Et om̄ibus istis modis dictum humidū opponit siccū. qd̄ quādo capitur siccū p̄ corpore grosso et arido in sup̄ficie. tunc sibi opponitur humidū in sup̄ficie. sed quādo capitur siccū pro humidū coagulato qd̄ nō habet humiditātē in p̄fundo. tunc sibi opponit humidū infusum. Et om̄ia hec scz humidū dictum istis duobz modis et similiter siccū sunt effectus p̄mi humidū et p̄mi siccū. Concludit igitur ex p̄dictis manifestum esse qd̄ om̄es alie differentie qualitarum ad primas quatuor reducuntur de quibus dictum est.

Ar. Aristoteles non fecit mentionem de aspero et leni. ergo videtur qd̄ sit diminutus. Dicendū fm̄ doctores sanctū qd̄ de illis manifestū est qd̄ ad istas reducuntur. quia asperū est quod habet siccitatem in sup̄ficie. qd̄ facit partes eius inequaliter distare. sed lenē in sup̄ficie habet humorem. qui facit partem ad partem equaliter fluere. Et ideo patet qd̄ vnu horū sit effectus siccū. scz asperū et aliud effectus humidū. scz lenē.

Ar. Stelle p̄ suū motum et p̄ reflectiōem radiorum causant calorem in istis inferioribz. et maxie Sol. et sibi Saturnus. Et causare frigidū in aere. et tū ille stelle nō sunt calide neqz frigide. Et videt qd̄ nō om̄e calidū sit effectus p̄mi calidi. nec om̄e frigidū effectus p̄mi frigidi. Dicendū fm̄ doctores sanctū qd̄ Aristoteles hie loquitur de q̄litate actiuis et passivis adiunctis. inter q̄s sunt p̄me dicte quatuor q̄litates. Sed q̄litates stellarū. puta lux vel aliq̄ virtus illorū licet causent in istis rebz inferioribz aliquā q̄litate nō tū partit ab eis. cū eorū subiecta nō cōiect in materia vt dicit duodecimo metaphysice. et ideo cessat obiectio.

De autē nō amplius in minores. neqz enim calidū quod siccū vel qd̄ humidū. neqz humidū qd̄ calidū aut qd̄ frigidū. nec frigidū et siccū. nec subinueniē. nec sub calido et humidū sunt. quapropter necesse quatuor esse bas.

Secundus

Hic p̄ter p̄bus ostēdit q̄ illa quattuor non reducuntur ad alias nec in pauciores. nec ad se invicē. Dices q̄ calidum nō est siccū neq̄ humidū. neq̄ etiā humidū est quod calidū. neq̄ etiā calidū est qd̄ frigidū. q̄ caliditas nō est q̄dam frigiditas. neq̄ effectus eius. nec etiā frigiditas ē caliditas vel siccitas. nec calidū est sub frigido. vel econverso sicut sub causa. nec etiā frigiditas et caliditas sunt sub humido et sicco. vel econverso. igitur necesse est has quattuor qualitates esse primas

Queris Utrū sint t̄m quattuor q̄litates prime Dm̄ p̄ duas p̄cloes. p̄ma inter q̄litates sensibiles cōvenientes corporibz generabilibz et corruptibilibz. inq̄strum h̄mōi qualitates rāgibiles sunt alijs p̄ores. Probat. q̄ sensus tactus est fundamentū oim̄ sensui et est p̄mus. sine quo nō p̄t esse alijs sensus. Et etiā q̄litates sensibiles sensus tactus enit̄ p̄ores alijs q̄litatibz sensibilibz. Tenet p̄na. q̄ qualis est ordo in potētijs. talis d̄z esse ordo in obiectis. Et etiā alie q̄litates sensibiles non sunt in corporibz generabilibz et corruptibilibz. nisi inq̄strum sunt actiua et passiua. sed nō sunt actiua et passiua nisi per q̄litates rāgibiles. ḡ zc. Secūda p̄clusio. inter q̄litates rāgibiles sunt t̄m q̄tuor q̄litates p̄me. Probat. q̄ sunt septem p̄rarietates q̄litarū tangibilū. vt p̄z ex dictis. Sz̄ inf̄ illas q̄nq̄z vltime reducunt ad duas p̄mas. et due p̄me nō reducunt ad alias p̄iores nec ad se invicē. vt satis diffuse ostensum est in expositione littere. ergo zc.

Notandū Inter illas q̄tuor qualitates calidū et frigidū dicunt ab Aristotele actiue. humidū vero et siccū dicunt passiue. non sic intelligēdo. q̄ ille semper agat et nunq̄ patiant. Alie vero semper patiant et nunq̄ agat. Quia hoc est manifeste falsū. calidū enī et frigidū p̄rariant. ḡ etiā agunt et patiunt. et ita sicut d̄m̄ est de humido et sicco. Sed p̄ d̄m̄ Aristotelem aliūde saluari ex tribz causis. Prima. q̄ calidū et frigidum sunt vehemētissime actiuitatis. humidū vero et siccū non. Secūda. q̄ sunt maioris actiuitatis et minoris resistētie. cōtra vero est de humido et sicco. Tercia. q̄ calidū et frigidū p̄mo et p̄ se agūt. q̄ agūt nō p̄supposita p̄ori actione. sz̄ humidū et siccū sunt p̄mo et p̄ se passiue. q̄ nō patiunt p̄supposita p̄ori passionē. Et p̄pter easdē causas Aristoteles definit calidū et frigidū p̄ actiua. humidū vero et siccū p̄ passiua

Ar. Illud qd̄ p̄ supabundantiā d̄z vni solitōuente. sed p̄mū cū sit suplatiui gradus d̄z p̄ supabundantiā. ḡ erit solus vna p̄ma q̄litas. Dm̄ q̄ p̄mū hic d̄z exponi negatiue et non affirmatiue. vt sit sensus. q̄tuor sunt q̄litates p̄me. i. q̄bus nihil est p̄us Et q̄n̄ d̄z. in q̄litate genere est vni p̄mū etiā affirmatiue qd̄ est cā omnibz alioz. sed q̄tuor q̄litates sunt vnius generis. ḡ. Dm̄ q̄ licet q̄tuor q̄litates sint vnius generis. nō t̄m sunt vni⁹ ordinis. sed sunt de quattuor ordinibus. et quodlibet illoz est p̄mū in suo genere.

Ar. Frigiditas est p̄uatio caliditatis. vt habet secūdo de celo. sed p̄uatio est posterior habitū. ḡ Dm̄ q̄ ille q̄litates sunt p̄me s̄m causaliatē. q̄ nō causant a p̄oibz. nec p̄supponūt p̄ores. nec etiā vna causat ab alia. euz hoc t̄m stat q̄ inter ipas sit ordo p̄fecti et imp̄fecti. et isto mō etiā cōcessum est supius q̄ q̄litates visibiles sunt p̄iores tangibilibz. Et eodē mō d̄m̄ est q̄n̄ arguit. Calidū et frigidū sunt q̄litates actiue. humidū vero et siccū sunt passiue. vt habet in textu. sed agēs est p̄us patiente. ergo solum

Degeneratione

due erunt qualitates prime. quia hoc argumentū p̄ceps d̄t s̄m viam perfectionis

Ar. Lūmē est q̄litas p̄mi corporis et causa omnū qualitatū elementoz. ergo erit solus vna q̄litas p̄ma Dicendū q̄ hic loq̄mur de qualitatibz cōuenientibz corporibz generabilibz et corruptibilibz. et per hoc excludit lumen qd̄ est qualitas p̄mi alterātis. qd̄ est ingenerabile et incorruptibile. Et q̄n̄ d̄z. vnus sensus est vltus cōtrarietatis. sed tactus est vnus. ergo erit vnus cōtrarietatis. Sed vna p̄rarietas est t̄m duoz extremoz. ḡ videtur q̄ t̄m erunt due qualitates p̄me corporis tangibilis Dm̄ q̄ sz̄ tactus sit vn⁹ sensus subiecto. est t̄m multiplex s̄m formā. et iō in se plures p̄rarietates accipit.

Quoniā autē quattuor elementa sunt eorum autē quattuor sex p̄iugationes p̄raria autē non innata sunt. cōiungi calidū enī et frigidū eēides et rursus humidū et siccū impossibile. Vnde festum quoniā quattuor erunt elementoz cōiugationes. calidū siccū. calidū et humidū. et rursus frigidū et humidū. et frigidū et siccū Et assequuntū est hoc s̄m rōnem simplicibz apparetibz corporibz et ignis et aeris aque et terre. ignis enī calidus et siccus. aer autē calidus et humidus. velut euaporatio enī aer. aqua frigida et humida. terra autē frigida et siccā. q̄ p̄pter vt rōnabiliter distribuant d̄ne in p̄mis corporibus et multitudo eoz q̄tuor sit s̄m rōem. Dēs enī q̄ simplicia corpa elemēta faciūt. hi quidez vnū. hi autē tria. hi autē q̄tuor faciūt. Quicūq̄ igit̄ vnū dicūt solū. deinde densitatē et raritatē alia generāt. His p̄tingit duo facere p̄ncipia et rarū et densum. aut calidū et frigidū. hec enī actiua. vnū aut supponit quemadmodū materia Qui autē mox duo faciūt vt Permenides ignē et terrā mediā mixturā faciūt hoz. puta ares et aquā. s̄m autē et q̄ tria dicūt. quemadmodū Plato in diuisionibz. medium enī mixtura facit. et ferē eadē dicūt et q̄ duo. et q̄ tria dicūt. p̄ter qd̄ hi q̄dem in duo incidūt media. et hi autē vnū solū faciūt. Quidā autē et mox q̄tuor dicūt. vt Empedocles congregat autē et hec in duo. Igni omnia alia op̄ponit Nō est autē et ignis et aer et vnū qd̄ p̄dictoz simplex. sed mixtū. Simplicia autē talia q̄dem sunt. nō t̄m eadē (verbi gratia) Quod si ignis ignē nō ignis. et qd̄ aer aereū. similis autē et in alijs. Ignis autē est supabundantiā caliditatis quemadmodū glacies frigiditatis. Coagulatio autē et rarsio supabundantiē qd̄ sunt hec qd̄ de frigiditatis. hec autē caliditatis. Si igit̄ glacies est coagulatio hūidi et frigidi et ignis erit rarsio calidi et siccī. iō nil nec ex glacie ḡnā. neq̄ ex igne

et elementa

Itud est secundum capitulum huius tractatus. in quo pos-
t phus determinat de principijs elementorum materiali et
formali. Hic pnter determinat de numero eor. Et diuidi-
tur in duas pres pncipales. in pma determinat numez ele-
mentoz. in secunda cu in quoliter elemto sint due qualita-
tes. ondit que qualitas in quoliter dominet. ibi. Sed ras-
men simplr. Circa primu duo facit. quia pmo. pbat nume-
ru elementoz. z etiā dcm suū p opiones antiquoz cōfir-
mat. Secūdo remouet quoddā dubiū. ibi. (Entibz autēz
quattuor) Dicit ergo phus pmo. cū sint qtuor elemen-
ta. id est qtuor tangibiles qūitares. illaz autē qualitarum
sunt sex cōiugationes. quaz due scz calidi z frigidi. humi-
di z siccī sunt impossibiles. qz impossibile est cōtraria ēē in
eodē. quare scqur qz solū relique qtuor erūt possibiles. s.
calidi z siccī. calidi z humidi. frigidi z humidi. frigidi z sic-
ci. Et hoc quod tam dcm est. est asscquutū. id est cōueniēs
his que apparent in qtuor elemētis. qz ignis est calidus z
siccus. z sic constituit p primā cōiugatiōem. sed aer est cali-
dus z humidus p scdā. aqua frigida z humida p tertiā
terra frigida z siccā p quartā. Et sic qtuor prime qualita-
tes rōnabiliter distribuit quattuor pms corporibz. scilicet
quattuor elemētis. z ergo sicut ille qtuor qūitares nō pos-
sunt nisi qdupliciter combinari. sic solum sunt qtuor ele-
menta. Et hoc cōfirmat p opiones antiquoz. qz om-
nes antiqui q dicunt elemēta esse simplicia corpora conue-
niant in hoc qnō excedūt numerū quaternariū. licet antiq-
inter se differāt. quia qdam dicunt primū elemētū esse tm
vnu. quidā dicunt elemēta esse duo. qdam tria. z quidā
quattuor. sed nō excedūt numerū quaternariū. Cōcordat
etiam phus cum antiqz in hoc q elemēta siue vnum siue
plura agunt z patiunt p differēcias cōtrariāz. tangibilibz
qualitatibz siue p cōtrarias qualitates tāgibiles. Sicut illi q
posuerunt ipsum elemētū quandā naturā subtiliorē aer-
re. z depressiorē igne. dicebant ex illo omnia generari p densi-
tatem z raritatem. vel p calidū rarefaciens z p frigidū cōns-
densans. Similiter illi q ponunt duo elemēta. sicut ignem
et terrā sicut Parmenides. illi etiā ponūt inter ipā duo me-
dia. scz aerē z aquā. que dicebant fieri ex illis duobz p rari-
et densum. qz quando terra rarefit tunc generat aqua. sed
quādo ignis cōdēscitur. tunc generat aer. Etiam illi qui
ponūt tria elemēta ponunt duo extrema cōtraria z vnum
mediū. sicut Plato in suis diuiniōibz vbi diuidit elemēta
quia ponit vnu ex parte forme. sed magnū et parvū q sunt
pria ex pre matricie. Dixit etiā quoddā mediū esse mixtū
ex magno z paruo. Et sic fere idem dicūt ponētes duo p-
cipia. scz aerē z aquā. que dicēbant differūt. qz ponentes tria
ponūt duo extrema z duo media. sed ponētes duo ponunt
vnu mediū. z sic cōueniūt in extremis. z differūt in medijs
Sed illi q mor quattuor ponūt sicut Empedocles. Et
dicit notanter. mor. quia nō possunt quattuor pncipaliter. sed
dicebat duo media ex alijs generari illi. reducūt quattuor
elemēta in duo pncipalia. quia ex vna parte ponūt ignē. et ex
alia pre ponunt tria alia. z sic Empedocles pccordat cum
Aristotele in duobz. licet nō omni mō. scz in numero elemē-
toz z cōtrarietate. Tunc ibi. (Non est autē z ignis) vbi
aerius declarat opinionē Empedoclis. Dices q pmi Em-
pedocle elemēta q nos sentimus nō sunt pura. sed vnuqz
ex est mixtū. licet sint ipis similia (verbi gratia) id quod ē
simile igni. scz flamma non est ignis. sed ignea. et quod est
simile aeri non est aer. sed aeris. z sic de alijs. Dicit enim
Empedocles q ignis qui est circa nos sit quedā superab-
undantia caliditatis. sicut glacies est qdam supabundantia

et frigiditatis. Etiam fm cū coagulatio z arsis sunt quē-
dam supabundantie vnu in glacie z alterum in igne circa
nos existēte. z sic quodlibet illorum est quoddā mixtū. qz
glacies ē coagulatio humidi z frigidi. s. ignis apud nos
est arsis calidi z siccī. Sed tamē quia vtrūqz recedit a tē-
peramēto mixtionis. ideo nihil ex eis general. licet vtrūqz
ex sit mixtū. vt vult Empedocles. Et hec est expositio do-
ctoris sancti. Sed hec littera ab alijs aliter introducitur

Ar. Contra principium textus. quattuor qualitates
pme sunt solum pncipia elementoz. ergo male
dicitur in littera q sint elemēta. Dm duplī fm docto-
rem sanctū. pmo. qz elemētū capitur hīc cōmuniter. p om-
ni illo quod venit ad alicuius cōpositiōem. qz elemētū est
ex quo componit aliqd pmo. z est in eo. vt dicit quinto meta-
physice. sed ex quattuor pms qualitatibz componunt sex
cōiugationes. ideo respectu illarum possunt dici elemēta.
Uolūter ddm. q elemēta dicuntur pme ppositiones de
monstratiōis. ex quaz virtute pcedunt cetera pponēs. z
in quas alie reducuntur. z ergo ad similitudinē illarū quat-
tuor pme qualitates possunt dici elemēta. quia omnes alie
qualitates. vt ostensum est sunt earum effectus. et in eas
reducuntur.

Entibus aut quattuor simplicibus corporibus
vtriusqz primorum est vnuquodqz. Ignis enim et
aer eius q ad terminū fertur. Terra aut z aqua
eius qui ad mediū. z extrema quidē z sincera ig-
nis z terra. media aut mixta. magis aqua et aer
et vtrāqz vtriusqz cōtraria. Igni qdem em cōtra-
rium aqua. aeri aut terra. hec em ex contrarijs
passionibus constituta sunt.

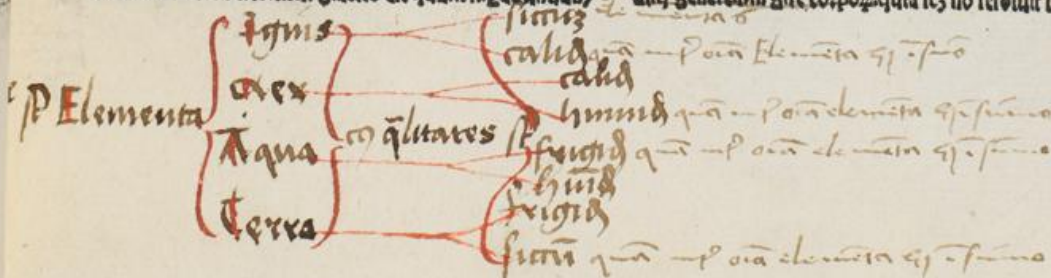
Hic pnter remouet quandā dubitatiōem q talis ē. qz
cū sint qtuor corpora simplicia. vt pbatū est. videt q oportet
ponere qtuor dīnas loci. q apertū illis corporibz. Rūdet
phs q qūis sint qtuor elemēta. tū qdlibet ipsorū est alte-
rū duoz pmoz locorū. scz aut sursum aut deorsū. qz ignis
et aer sunt illius loci q est sursum. sed aq et terra sunt illius
q est deorsum. nō tū pariter. qz extrema sunt magis sines-
q. q ignis est simplr leuis. z terra simplr grauis. sed mes-
dia elemēta vtroqz pncipant. qz aq est leuis in terra et gra-
uis in aere z igne. Sicut aer est leuis in terra et aq. sed est
grauis in igne. Sed qz aq plus hz de grauitate qz de leui-
tate sic magis cōmunicat cū terra. Et iō vtriqz dat vnus
locus. z ita sicut ddm est de aere z de igne. Et addit phs
q illa qtuor elemēta sunt cōstituta ex quattuor pms pas-
sionibus cōtrarijs. ex quibus causat grauitas z leuitas et
cetera tangibiles qualitates

Queris utrum sint em qtuor elemēta Pro-
pensione notandū. q elemētū capitur
multis modis. pmo accipit p pncipium pmo. qd est simplr
pncipū in pōne corporū. z simplr vltimū in resolutiōe. z iō
mō materia prima ē elemētū. Alio mō caput elemētū
minus pncipie. p omni pncipio intrinseco et p se alicuius rei. et
hoc mō elemētū extendit se ad materiā z formā. Ter-
cio capitur elemētū magis cōiter. p omni illo quod cōcur-
rit ad generatiōem mixtū. siue tale inexistat siue nō Et sic ce-
lum vocatur elemētū in libro methereologorū. Quarto
capitur elemētū pro illo qd est principū nō simplr. sed in
aliq genere. s. in gēe corporū. quia scz nō resoluūt in aliquod

Remouet Dubium

Ita pnter remouet quandā dubitatiōem q talis ē. qz
cū sint qtuor corpora simplicia. vt pbatū est. videt q oportet
ponere qtuor dīnas loci. q apertū illis corporibz. Rūdet
phs q qūis sint qtuor elemēta. tū qdlibet ipsorū est alte-
rū duoz pmoz locorū. scz aut sursum aut deorsū. qz ignis
et aer sunt illius loci q est sursum. sed aq et terra sunt illius
q est deorsum. nō tū pariter. qz extrema sunt magis sines-
q. q ignis est simplr leuis. z terra simplr grauis. sed mes-
dia elemēta vtroqz pncipant. qz aq est leuis in terra et gra-
uis in aere z igne. Sicut aer est leuis in terra et aq. sed est
grauis in igne. Sed qz aq plus hz de grauitate qz de leui-
tate sic magis cōmunicat cū terra. Et iō vtriqz dat vnus
locus. z ita sicut ddm est de aere z de igne. Et addit phs
q illa qtuor elemēta sunt cōstituta ex quattuor pms pas-
sionibus cōtrarijs. ex quibus causat grauitas z leuitas et
cetera tangibiles qualitates

Queris utrum sint em qtuor elemēta Pro-
pensione notandū. q elemētū capitur
multis modis. pmo accipit p pncipium pmo. qd est simplr
pncipū in pōne corporū. z simplr vltimū in resolutiōe. z iō
mō materia prima ē elemētū. Alio mō caput elemētū
minus pncipie. p omni pncipio intrinseco et p se alicuius rei. et
hoc mō elemētū extendit se ad materiā z formā. Ter-
cio capitur elemētū magis cōiter. p omni illo quod cōcur-
rit ad generatiōem mixtū. siue tale inexistat siue nō Et sic ce-
lum vocatur elemētū in libro methereologorū. Quarto
capitur elemētū pro illo qd est principū nō simplr. sed in
aliq genere. s. in gēe corporū. quia scz nō resoluūt in aliquod

Quo autem Elemento conueniat una
tam for infimo P due opinioes
Quod & quod intelligi solent per ordinem ad
Elementum autem in quibus quod per ordinem ad
per ordinem ad Elementum per
Degeneratione

[Faint handwritten notes]

Tūc dicit p tres pclusiones. pma elemēta distinguū
tur ab inuicē p qūitates actiuas ⁊ passiuas. pbat̃ur qz vnū
qđqz distinguū ab alio p suū principii formale. sed qūtuor
qualitates pme actiue ⁊ passiue sunt pncipia formalia ele
mentoz. vt p rē dictis. §. Secunda pclusio. elemēta
nō sufficiēt distinguū fm distinctōnem vniū qūitatis
sed duaz fm modū in textu exp̃sum. pbat̃ur. qaelemēta
hic considerant̃ vt sint actiua ⁊ passiua. cū sint pncipia ge
neratoz ⁊ corruptioz. sed elementū nō est actiū ⁊ passī
uū p vnā qualitatē. §. op̃er q habeat duas. Et ā p̃p̃ia qū
litas actiua debet ēē in p̃p̃io subiecto. cum actus actiuoz
sint in patiēte ⁊ p̃disposito. §. op̃er qualitatē actiua dēt̃
minari ad subiectū p̃p̃iam passiua. §. rōnabiliter quodli
bet elementū dēt̃erminat sibi duas qūitates. Sicut (expli
gratia) caliditas in excessu h̃z p dispōne siccū. ⁊ ita s̃ist̃ de
cendū est de alijs. Tercia cōclusio que est ad quesitū
r̃sū sua est ista. q sunt tm quatuor elementa quam reliquo
sufficiēt notam per litteram Aristotelis. ⁊ fidelem ex
positiōem doctoꝝ sancti

¶ Quinq; sunt mor? simplices. vt pbatu? pmo
de celo ⁊ mūdo. sed omne corpus simplex est ele-
mentū. ⁊ c. Adm q? elementuz in pposito nō dī quod
liber corpus simplex sed solū id qd venit in ppoem rerum
generabiliū ⁊ corruptibiliū. Et p hoc excludit celum. quia
celum est elementum immixtum.

Mr. Plura sunt mixta q̄ quattuor. G̃ erūt plura ele
menta q̄ q̄tuor. D̄m negādo p̄nam. quia
sicut ex certo & determinato numero litterarū. possunt fieri

infinite dictōes. ita si per quaternario numero elementorū
possunt fieri omnia mixta si in diuidua infinita ppter diuer
sos gradus mixtōis. Et qñ dicitur sunt pbinatōes qua
litate primarū erunt sex elementa. Tenet psequētia. quia
numerus elementorū sumit ex pbinatōe quorū qualitatū
primarū. Dōm qd uel illarū cōbinationū sunt impossibi
les. 2. p quē immutabiles cōtraria nō possunt esse eodem

Et quinquitur. ex quo caliditas ignis contraria frigiditati terre et aque. cui plus contraria. Rursumque elementa dupliciter considerantur. vno modo in se sunt grauius et leuius et mobilia et vbi. et sic magis contraria ignis et terra. quia plus distant. et per prius corpora quicquid hoc modo magis contrariantur. Alio modo considerantur in se sunt mobilia et forma. et sic plus contraria ignis et aqua. ut patet ex corruptioe generis liquidum si vnum in alterum transmutetur.

Sed si sumpti quattuor elementis vniuersi
q. terra qdē em sicci magis q. frigidi. aq. at frigidi
di magis q. humidi. aer aut humidi magis q.
calidi. Ignis aut calidi magis q. sicci.

Hic consequenter plus ostendit que qualitates sim-
plices in quibus elemento dñetur. Dices. q. cum sint qua-
tuor elementa. ⁊ quilibet habeat duas qualitates. non tamen
habeat eas equales. sed uniuersus est vnus id est in vno
quoq. dominat vna. sicut in terra magis dñatur siccitas
q. frigiditas. in aqua magis frigiditas q. humiditas.
in aere magis humiditas q. caliditas. ⁊ in igne ma-
gis caliditas q. siccitas.

Queritur Utrum cuilibet elemēto. cōue
niat vna qualitas p̄ma p̄mo.

Dñm q̄ sic sunt due op̄iniones. q̄ aliqui dicunt
 p̄mū h̄c nō denotat ordinē elemētōz. vñ elemētō con
 ueniunt. 2. 3. f̄m ipsos nō est intelligēdū q̄ licet terra
 sit magis sicca q̄ frigida. q̄ p̄pter hoc sit sicciō igne. Si
 militer etiā licet aer sit magis humidus q̄ calidus q̄
 p̄p̄terea sit humidior aqua. quā sensus oppositū iud
 cat. 2. s̄lt̄ aq̄ licet sit magis frigida q̄ humida nō t̄ est
 ḡdissimā. q̄ terra f̄m illos est frigidior aqua. cū plū
 distet a celo. Sed ista op̄inō multip̄t deficit. q̄ videt cō
 tradicere dictis Arestorelis de p̄stitutiōe elemētōz
 p̄ quartū. q̄ licet aer p̄mas ranḡ p̄ p̄ncipia formalia. n̄
 si cūm siccitas p̄me cōueniret terre nō eēt eius p̄ncipā
 le p̄ncipiū constitutiū. q̄ tamē viderur Arestoreles
 manifeste innuere. Et ita s̄lt̄ dñm est de aqua q̄ p̄mo
 est frigida. 2. p̄ p̄ns maxime. q̄ q̄ est p̄mo tale est maxi
 me tale. vt habet sc̄do metaphysice. Secūdo deficit. q̄ il
 la p̄positio videt tollere p̄leram 2. p̄fectam microēm. n̄
 si em̄ ignis esset p̄mo calidus. 3. aer p̄mo humidus. aqua
 p̄mo frigida. 2. terra p̄mo sicca. nō posset saluari q̄o oīa
 elemēta reseruarent in inf̄ro iuxta modū p̄us exp̄ositū
 q̄ dñm est q̄ mixta p̄cipiant aliquo mō virtutes 2. q̄li
 tates oīm elemētōz. p̄t. 3. q̄ si aqua non eēt p̄mo frigida
 ex ordine subiectōz sed terra. tūc nō oporteret necessā
 riō aquā venire in p̄p̄onem mixti. q̄ virtus suā quali
 tatē posset ibi esse ex p̄curis alioz elemētōz. Tercio q̄
 si aer eēt solum magis humidus respectu caloris eius
 et non respectu alioz elemētōz. tūc non esset incōueni
 ens esse aliud elemētū p̄mo humidus respectu alteri
 qualitat̄is. 2. sic numerus elemētōz nō esset determinā
 tius f̄m numerū quatuor qualitātū. sed posset esse

plura elementa sunt qualitates prime. quod est directe contra mentem philosophi. Et Galiter dicitur per formam philosophi quod quilibet elementum puenit una qualitas primo in summo. ita quod ly primo dicat excessum respectu omnium quatuor elementorum. Sicut ignis est primo calidus. aer primo humidus. aqua primo frigida. et terra primo sicca. quod si oportet unam qualitatē uni elemento primo puenire. non solum ex ordine qualitatū sed ex ordine subiectorum. propter motum superius ad duca contra primum modum dicendi

Notandum Cognita qualitate primo convenienti igni. facile est cognoscere qualitates primo puenientes alijs elementis. Sicut ex empiria gratia cognito quod ignis primo sit calidus. statim cognoscitur quod inter calidum et humidum. humidum primo pueniat aeri. et sic cognito quod humidum primo pueniat aeri statim cognoscitur quod aqua quod est frigida et humidum sit primo frigida. Et quod aqua est primo frigida oportet terram que est sicca et frigida esse primo siccam. cognita ergo qualitate unius elementi facile erit cognoscere qualitates aliorum elementorum.

Ad ubi cum quod est potentia caliditatis. ibi est maior et plus siccitas. sed illa est in igne et non in terra. Et ignis erit magis siccus quam terra. iuxta imaginatōem prime opinionis. Vinor probat. quod ignis est calidissimus omnium calidiorum. ut dicitur in metaphysica. cum ignis sit iuxta velocissimum motum cuius est calefacere id quod potest calefieri. sed caliditas illa perfectissima est superabundans et potentior ad consumendum humidum quam sit frigiditas terre. Et per se manifestatur. quod secundum doctrinam sancti due sunt cause siccitatis. una est frigus condensans et humidum expuens quod expulso remanet siccitas. alia est caliditas humiditatem consumens sed secunda videtur esse potentior prima. Dicitur ad ambo si dupliciter. primo quod nulla forma agit in sui subiectum prout inquantum humidum. Secundo dicitur quod caliditas est instrumentum forme ignis. et ideo agit secundum quod forma eius exigit. quare non oportet ignem esse maxime siccum. ex eo quod est maxime calidus. quod una qualitas non est efficiens alteri in eodem subiecto. dicitur enim quod ille qualitates non dependet ex alijs partibus. neque ex se inuenit in genere cause efficientis. Licet una sit quod dicitur dispositio alteri sicut illa quod puenit elemento in eodem remissio disponit ad aliam quod sibi puenit in summo. Et quod si videtur tunc siccitas remissa eodem modo reperiat in igne et in metis. Dicitur quod non quod est in igne ex natura propria aqua huiusmodi siccitate in tali gradu quod sufficit disponere ignem ad summam caliditatem. sed in mixta siccitas precipitata remissa propter admixtionem cum suo proprio. et ita sicut dicitur est de alijs

Ad Humidi est humectare. sed aqua magis humectat quam aer. Et aqua erit magis humida quam aer. Vinor probat per experientiam et sensum. sed sensu iudicamus sensibilia. Dicitur secundum doctrinam sancti quod in aqua est frigiditas faciens ad se fluere humidum. sed caliditas aeris non facit ad se fluere. et ideo humiditas aque est magis grossa et compacta quam humiditas aeris. sed non sequitur propterea sit aqua magis humida. Sunt enim alie proprietates scilicet fluere et esse facilliter diuisibile et male terminabile termino proprio. quod plus pueniunt aeri quam aqua.

Ad Illud maxime puenit alicui quod difficillime ab eo remouetur. sed humiditas difficillius remouetur ab aqua quam eius frigiditas. ut patet ad sensum de aqua calefacta quod manet humida. Et videtur quod humiditas maxime pueniat aeri. Dicitur quod cum illius difficillius separatio non

est principalitas humiditatis in ordine ad frigiditatem aqua nec econtra. sed hoc ita contingit. quod ignis principaliter agit in aqua ratione caliditatis. et destruit illud primo quod opponitur eius caliditati. sed si aliquid siccum ageret in aqua puta terra. tunc primo tolleretur ipsius aque humiditas. Secundo dicitur quod frigiditas est qualitas actiua. et sic minoris resistentie quam humiditas quod est qualitas passiva. quare etiam citius corrumpitur.

Ad Illud quod magis distat a fonte caloris est maxime frigidum. sed terra magis distat a celo a quo est fons caloris. et terra erit maxime frigida. et non aqua. Et confirmatur. quod frigiditas causatur ex distantia ab orbe. sicut caliditas causatur ex propinquitate. Pro responsione notandum secundum Egidium de Rhoma quod possimus distinguere duplicem calorem. scilicet elementarem et celestem. hos autem duos calores differre et non esse eiusdem rationis. probat commentator duo decimo metaphysice et adducit ibidem ad hoc autoritatem philosophi in libro de animalibus dicens. quod iste calor celestis receptus in seminibus figurat membra et format. sed calor elementaris desiccatur et attenuatur. Etiam calor celestis generat animalia. elementaris vero corrumpit et destruit. Ideo subdit quod homo generatur ab homine et a sole. quia virtute solis membra figurantur et formantur. Sic etiam possimus distinguere duplicem frigiditatem. scilicet elementarem et celestem. frigiditas elementaris sequitur propria naturam et speciem rei. sed celestis est in aliquo per puritatem caloris celestis. Tunc dicitur ad argumentum cum confirmatur quod bene probat terram esse magis frigidam frigiditate celesti. quod plus distat a celo sed frigiditate elementari aqua est maxime frigida. Et quod duo accidentia in numero diversa non possunt esse in eodem subiecto. sed isti duo calores sunt et frigiditates differunt solum numero. Respondet Egidius sicut plus quod isti calores non sunt eiusdem rationis. sed sequuntur diuersa principia. et possunt esse in eodem subiecto. Sicut in sili in eodem pomo sunt due qualitates. scilicet color et sapor quod sunt diuersarum rationum. Sed melius videtur esse dicitur quod sit una calor secundum esse et rem tamen specie quod numero in eodem subiecto sed huiusmodi diuersos effectus secundum diuersitatem principium agentium quorum est instrumentum. Et sic tunc ulterius queratur de calore ignis et aeris. ut patet sunt eiusdem speciei. Dicitur quod sic etiam loquendo de specie specialissima. quod nisi sic tunc essent plures prime qualitates quam quatuor. Et quod replicatur operatio indicat formam et speciem. sed illi calores habent diuersas operationes. quod unus urit et incinerat. sed alius fouet et vegetat. Et est sicut de humiditate. quod humiditas aeris nutrit ignem. sed humiditas aque extinguunt ipsum. Dicitur quod illa diuersitas in operatione sequitur diuersitatem formarum substantialium. quare qualitates prime sunt instrumenta et ideo nihil prohibet eandem formam habere diuersos effectus secundum quod est instrumentum diuersarum formarum.

Secundus tractatus

Quoniam autem determinatum est prius quod simplicibus corporibus exinuenit generationem similiter autem et secundum sensum videtur exinuenit generata non enim esset alteratio secundum tactus enim passionem alteratio est. et dicendum quis modus adiunctus transmutationis

Et corruptione

Folio xxi

calidus et sicus terra aut frigida et sicca Si cor
rumpet frigidu ignis erit ex terra Quapropter
manifestu q in circuitu erit generat in simpli
cibz em compoz et faciliu hic mod^o transmuta
tionis q symbolu existit his que deinceps: Ex
igne aut aqua. et ex aere terra et rursus ex aqua
et terra aer et igne ptingit quide generari. diffi
cili⁹ aut qui pluriu est transmutatio. necesse em
si erit ex aqua ignis coru pi frigidu et humidu z
rursus si ex terra aer corru pi et frigidu z siccu. si
militer aut si ex igne et aere aqua et terra. necesse
em ambo transmutare. hec igitur tardior gene
ratio est.

Hic psequenter ostendit de generatone ipoz eleme
toz ex se invicem magis in speciali. Et circa hoc duo fas
cit. quia pmo ostendit quod vnu elementu generetur ex
vno. scdo quod vnu generetur ex duobz. ibi. Si aut vnu
uscuusqz zc. Et pmo ostendit que faciliu z citu ad
se invicem transmutant. Dicens quibus facile sit videre
q omia elementa ex omnibus generantur. tamen in hoc
differunt. quia quedam ipoz faciliu z citu z quedam
tardius et difficiliu ad invicem transmutantur. q illa q
habent symbolu. id est puenientia in vna qualitate faci
lius transmutant. sed que no habent symbolu. id est in
nulla qualitate pueniunt difficiliu z tardius transmu
tantur. Ratio. quia in illis que habent symbolu no est
necesse transmutari nisi altera qualitate. sed in alijs ne
cesse est veraqz transmutari. faciliu est aut vnu q mul
ta transmutari. Uterius exemplificat de illis ad lon
gum. qz ex igne faciliu sit aer. qn scz humiditas aeris
dnatur supra siccitate ignis. et sic suo modo dicendu est
de alijs. Et illo vltierius infert q generatio simplicium
corpoz est circularis. ita q ex igne generatur aer et ex
aere aqua. ex aqua terra. et ex terra iter p quenda circu
lum generat ignis. et ita filit dicendu est de alijs. Et pze
dictus modus transmutationis est faciliu. quia elemen
ta que se sic habent psequenter. habent symbolu. q Sz
qn no hnt symbolu tunc est difficiu. sicut qn ex igne ge
neratur aqua. qz tuc oportet plurima transmutare. Et
est littera satis clara.

Queris utrum in elementis habentibz sym
bolu. faciliu sit transitus de vno in
aliud elementu. Pro responsione notandu q elementa
dicuntur symbolizare q pueniunt in vna qlitate. spz
et prian in alia. quia dicuntur symbolu a syn qd est con
bolos filitudo. quasi pstitudo vel puenientia duoz ele
mentoz in vna qualitate. hmo symbolisancia. sunt
oia elementa q hnt sita in loco immediato. sz elementa
q no sunt fin locu immediato no symbolisiant vt ignis et
aqua. Tunc dicendu ad qd sita affirmatiue q sic. quia
faciliu transitus attendit penes hoc qd est pauciora p
se corru pi. qz vbi pauciora corru pi. ibi e minor resisten
tia. z p pns actio velocior et maior. sz hoc fit in elemen
tis habentibz symbolu. igit zc. Est etia ad ide posita
ratio per Aristotele in littera.

Ad Ratio phi est falsa et impossibilis. q etia illd
qd p ipam pbat. Pns pbat qz de q elementu

ta habentia symbolu solu transmutant in vna qualitate
remanere alia sicut qn ex aere generat aqua remanet hu
miditas fm verba Aristotelis. Sz q hoc sit ipossibile
pz. qz corrupto subiecto no pt accis remanere. Dis
cendu q doctor arguit hoc argumentu in forma ista. et
sic soluit. qz illud accis siue illa qualitas no remanet ea
dem numero sed eadem specie

Ad Adhuc videt dubiu remanere. qz oportet cor
rumpi ambas qualitates fm istam solutioem.
sicut in no habentibz symbolu. q videt q ppter hoc talis
transmutatio non deberet esse faciliu. q Pro euidentia
huius argumenti considerat sanctus Thomas q
qualitates elementoz causant ab ipis formis substan
tialibz ipozum. illa q elementa dicunt habere symbolu
q habent maiore puenientia in formis substantialibz et
p psequens habent etia maiore puenientia in dispositio
nibus materie z p tanto faciliu ad invicem transmutant
Et lz oportet corru pi ambas qualitates. cum qz qua
litas symbola minus resistit. imo nullo mo. p traria po
test resistit. z ideo faciliu est transitus quando est solu con
trarietas in vna qz in duobus.

On quod ex duobz elementis
possit generari
Si autem vniuersusqz e alter corru pt. faciliu
quide no ad invicem aut transmutatio Si ex igne
quide et aq erit terra z aer z ex aere z terra ignis
et aqua Quado quide em aque corru pt frigi
du ignis aut siccu aer erit Relinquit em hui⁹ q
de calidu hui⁹ aut humidu. Quado aut ignis
quide calidu. aque aut humidu terra erit. qz re
linquit hui⁹ quide siccu hui⁹ quide frigidu Si
militer aut ex aere z terra ignis z aqua quando
em aeris corru pt calidu. terre at siccu aque erit
Relinquit em hui⁹ quides humidu hui⁹ vero
frigidu Quado aut aeris humidu terre aut frigi
du ignis. qz relinquitur huius qd calidu hu
ius aut siccu que quide erant ignis Confessio
aut sensui ignis generatio: maxime em ignis fla
ma. hec aut fumus ardens. fumus aut ex aere z
terra. In bis aut q p puenientia no contin
git corrupto vtroqz altero corrupto elementoz
fieri transmutatone in vnu corpoz. quia relinq
tur. In ambobz aut eade aut p traria. ex neutro
aut contingit generari corpus (verbi gratia)
Si ignis qdem corru peret siccu aeris aut hu
midum. Relinquit in ambobz calidu. Si aut
ex vtroqz calidu. relinquent p traria siccu z hu
midum. similiter aut z in alijs. In oibz em his
q p pnam existunt. hoc qd de ide. hoc at p trariu.
q ppter fil manifestu qm q ex vno in vnu tran
seunt vno corrupto generant. q aut ex duobz in
vnu pluribz Om qd de ergo oia ex omi generant
et quod invicem generant dictu est.

Hic phs p r ondit quod vnu elementum generet ex
pp tu

Secundus

duobus. Dicens qd si altera q̄litas vniuersuū q̄l eleme-
torū nō habentū symbolū corruptū tūc nō erit trāsmu-
tatio ad seinuicē. s̄ tūc poterit generari vnu terciū. Si-
cut ex igne et aqua q̄ in nulla qualitate pueniunt pote-
runt generari terra et aer. sicut ex aere et terra ignis et aqua
q̄ qn frigiditas aque corruptū et siccitas ignis. sic fit aer
q̄ est calid⁹ et humid⁹. s̄ qn corripit calidū ignis et hu-
midū aque. tūc erit terra. q̄ tunc siccū et frigidū relinq̄-
rent q̄ sunt q̄litates terre. Quando p̄o corripit humidū
aeris et frigidū terre. tūc fit ignis. q̄ tūc relinquit q̄l-
tates ignis. qui ē calid⁹ et sicc⁹. Et ista generatio ignis
est p̄cessa ab oib⁹. q̄ ad sensum apparet q̄ in lignis in q̄
bus ē humiditas aerea generat flāma q̄ est maxime ignis
inter ea q̄ sunt ignee nature. s̄ flāma nihil aliud ē q̄
fum⁹ ardens. Fumus autē est ex terra et aere. q̄ fumus
est humiditas aerea expirans et secū trahēs pres terre
stres. ppter quas denigrant ea q̄ tangit in ista tñ gene-
ratione terciū. nec ē vincere alterā q̄litate et alterā vinci
alias em nō ēēt coniunctio possibilis. ¶ Tunc ibi. In his
autē. Q̄stēdit in q̄b⁹ elemētis nō p̄t generari terciū. Di-
cens qd in illis elemētis q̄ sunt p̄ nām. i. q̄ sunt imedia-
tes in loco et hñt symbolū. talis generatio ēē nō p̄t. s̄ q̄
ex eis generet terciū. corrupto in vtroq̄ taliū altero ele-
mentoz. i. altera p̄max q̄litate. q̄ tūc nō relinq̄t in am-
bobo talib⁹. aut eadem q̄litas aut p̄ria. s̄ ex neutro isto-
rum modoz p̄tingit generari corp⁹ elemētare. q̄ ele-
mentū nō p̄stat tñ ex vna q̄litate. nec ex q̄litate p̄ria
Sicut exēpli grā ex igne et aere q̄ hñt se p̄r nō generat
terciū. igit ignis et aer dñt in siccū et humidū. et pueniūt
in calido. Si q̄ corripere siccū et humidū nō p̄stiteret
terciū. q̄ solū relinq̄ret calidū. si p̄o corruptū calidū et
relinquant alie due. erit cōpositio impossibilis. Et ita sicut
ē in alijs. s̄ in terra et aqua. et in oib⁹ q̄ hñt p̄nām in loco
et pueniūt in vna q̄litate. in q̄b⁹ vna q̄litas ē eadē et al-
tera p̄ria. Ex oib⁹ illis manifestū ē qd in illis elemētis q̄
ex vno in vnu trāseūt. i. cū elemētū generat ex vno cor-
rupto talia generant corrupto vno. i. vna q̄litate alia re-
manente eadē fm spēm. s̄ nō fm numez. vt inquit do-
ctor. s̄ qn ex duob⁹ elemētis fit terciū elemētū. tunc sp̄ fit
talis generatio corruptis duob⁹ qualitatib⁹. Ultimo
epilogat. Et patet in littera.

Querit Q̄ ex q̄buslibet duob⁹ elemētis nō
habentib⁹ symbolū. generet terciū ab
eis distinctū. ¶ Pro responsione notādū qd ex p̄t capi du-
pliciter. vno⁹ vt de circūstanciā cause materialis. vt sit
sensus qd ex q̄buscūq̄ duob⁹ elemētis nō habentib⁹ sym-
bolū materialit̄ p̄ actōem exterioris agētis possit gene-
rari terciū distinctū. Alio⁹ p̄t ex dicere circūstanciā cause
efficientis. vt sit sensus qd ex q̄buscūq̄ duob⁹ elemētis non
symbolisantib⁹ actōe et p̄tute p̄ria sine cōcursu alicui⁹
p̄riculari agētis possit generari terciū ab eis distinctum.
Et sic d̄ accipi in titulo questionis. q̄ p̄mo⁹ ex duob⁹
siue habeat symbolū siue non. p̄t terciū generari. Et d̄
notāter sine p̄cursu p̄riculari agētis. q̄ h̄ nō excludit
agētia vlla. sicut sunt ōtes et intelligētie celestes. ¶ Tūc
d̄m ē p̄ tres p̄clusiones. Prima ē ex q̄buscūq̄ duob⁹
elemētis nō habentib⁹ symbolū p̄tute p̄ria p̄t generari
terciū elemētū ab vtroq̄ distinctū. Patz exēplariter qd
ex igne et aq̄ corrupta siccitate ignis manet ei⁹ caliditas
et corrupta frigiditate aque manet ei⁹ humiditas
fit aer. vel etiā corrupta caliditate ignis et manet ei⁹

De generatione

siccitate et corrupta humiditate aque manet ei⁹ frigiditas
fit terra. vt p̄t etiā ex dictis. ¶ Secda p̄clusio. Ex
duob⁹ elemētis habentib⁹ symbolū p̄tute p̄ria nō p̄t ge-
nerari terciū. p̄bas. q̄ cū vnu elemētū agit in reliquū. vt
solū q̄litas symbola remaneret et alie due corripereñt.
vel alie due remaneret et q̄litas symbola remaneret. sed
neutro isto p̄t modoz p̄t p̄stiri terciū. igit et. Vno
p̄bas. q̄ nec vna q̄litas ne due p̄rie p̄t vnu elementū
p̄stituere. Tercia p̄clusio. Ex q̄buscūq̄ duob⁹ elemē-
tis siue habeat symbolū siue nō. p̄tute alicui⁹ terciū p̄a
trāsmutari. p̄t fieri elemētū ab vtroq̄ distinctū. Sicut
exēpli grā. sol vel ignis p̄t ex aqua et terra q̄ symbolisant
generare ignē. corrupto sc̄z abas q̄litates vna aque et
altera terre. Et sicut ex aere et terra q̄ nō symbolisant p̄t
ab ist⁹ agētib⁹ generari ignis p̄ corruptōem humiditatis
aer⁹ et frigiditatis terre.

Ad Per doctorē sanctū. nec siccitas terre. nec caliditas
aeris vident possē sufficere ad generatio-
nem ignis. s̄ male dictū ē qd corrupta frigiditate terre et
humiditate aer⁹ fieret ignis. Probat aī. q̄ ignis mul-
to calidior ē q̄ aer et siccior q̄ terra. ¶ Soluit idē doctor
dupliciter. p̄mo qd qdā dicit qd nō intendat p̄bas qd ex illis
duob⁹ generet pus ignis. s̄ aliqd qd maxime p̄cipat
naturā ignis. sicut exēplificat de flāma. S̄z subiungit
sanct⁹ Thomas qd h̄ stare nō p̄t. q̄ p̄bas loq̄t de ge-
neratione elementoz et nō mixtiōe elemētoz. Et p̄tete-
rea caliditas flāme multo intensior ē q̄ caliditas aeris.
Est iō sc̄do d̄m qd generat pus ignis et h̄ illa caliditas
aeris nō sufficit. iuuat tñ et intendit p̄tute corpis ce-
lestis et luce solis. et etiā p̄tute aliaz stellaz. Sicut etiā
aliq̄ dicēs qd caliditas aer⁹ disponit solū materiā ignis
ad caliditate et raritate ignis qd dispōne cōpleta intro-
du cōforma ignis qd reduct q̄litates ignis ad p̄p̄uz et cō-
pletum actum.

Ad Ex duob⁹ exētib⁹ in actu nō fit aliqd vnu. sed
duo elementa nō symbolisantia exsūt in actu
q̄ hñt formas p̄rias. gr̄c. D̄m qd duo elemēta in
regionib⁹ p̄p̄is sunt i actu. tñ in q̄strū p̄currūt ad p̄du-
ctionē vni terciū induūt modū agētis et p̄tētis. et q̄ de
sanctus Thomas qd in tali p̄ductōe oportet sp̄ alteruz
elementoz vincere et altēz vinci.

¶ Sed tamē adhuc sic respiciē de his Si
em̄ est naturalū corpoz materia vt videt q̄bus-
dā aqua et aer et que talia necesse aut vnum esse
aut duo hec aut plura. vnu qd d̄vtyc oīa nō pos-
sibile esse (p̄bi grā) Aerē oīa aut aqua aut ignē
aut terrā si trāsmutatō ē n̄ p̄trariū. et trāsmutat
in p̄trariū Si em̄ erit p̄t siqdē p̄manet et altera
tō erit et nō generatō Sicut at neḡ ita vident vt
aqua sit simul et aer aut aliqd qd cūq̄. erit igit ali-
qua p̄trarietas et differētia Qui⁹ habebit aliqd
altera particula ignis (p̄bi gratia) caliditatem.

¶ Postq̄ p̄bas determinauit de generatōe elemētoz
adinuicē. hic p̄t oñdī qd subiectus illi⁹ trāsmutatōis
nō ē aliqd corpoz actu exis. et p̄ p̄ns illud subiectū em̄
teria cōis exis in porētia. Et circa h̄ duo facit. P̄mo
oñdī qd subiectū hui⁹ trāsmutatōis nō p̄t ēē aliqd ele-

p̄a q̄to

De substantia
materia

elementi nec plura sunt nec aliqd aliud corpus

mentū. sed qd neqz aliqd mediū inter elementa. ibi *Alex*
 qd tñ aliud. Dicit qd pmo qd quia super? dicitur sic quid
 sit subiectū hui? transmutatōis z qd elementa adinuicem
 transmutent. adhuc tñ respiciendū est. vtz aliqd corp?
 naturale puta elementū. vel aliqd corp? mediū inter ea
 sit materia talis transmutatōis. qz aliqd videt qd sit aq
 et qd usdā qd sit aer. vtz aliqd tale. Sz qd nullū istoz pos/
 sit esse materia elementoz. pbat tali rōne. qz vel illd eēt
 vñū tñ. vel duo aut plura. nō pōt dici qd sit vñū tñ. puta
 aer aqua vel ignis. qz transmutatio est inter tria. Si āt
 dicat qd aer qd est oia pmaneat fm rōem z formā. sz solū
 sit transmutatio in trijs qd tñ. tunc talis transmu/
 ratio erit alteratio z nō generatio. qz ponit materiā esse
 ens in actu. nec pōt dici qd talis materia sit duo vel plu/
 ra elementa. s. aqua et aer. aut aer et qd cūqz aliud cor/
 pus. p. qz ē alia trietas et alia dñia inter talia duo cor/
 pora. et rōne illi? trietatis vñū elementū habebit vñā
 pte et aliud alia (verbi grā) si ignis et aer sint tria fm
 calidū z frigidū. tunc ignis habebit caliditatem. z aer frī/
 giditatem. Si g̃ fieret transmutatio aeris in ignem. ita qd
 maneret aer in tali transmutatōe tñc oporteret etiā frigidū
 aeris manere. et tñc tria eēt in eodē scz in igne. cu/
 ius caliditas etiā manet. qd est impossibile.

¶ Sed tamē naqz ignis erit aer calid? Alte/
 ratō em tale z nō generatō. Silt aut rursus si
 erit aer ex igne calidū i cōtrariū transmutatō erit.
 existet igit aer hoc z aer erit frigidū aliqd Qua/
 propt impossibile igne aerē calidū esse. simul em
 idē frigidū z calidū erit. aliqd aliqd igit pte am/
 bo idē erit z aliqua materia cōmūnis. eadē aut
 ratō de omnibz qm nō ē vñū hoz ex quo omnia

Hic pñr remouet quandā responsionē qd posset dari
 ad p̃dicta. qz posset aliqd dicere qd qñ aer sit ignis. tunc
 nō dī fieri ignis. qñ assumat spēm ignis. sz remanet aer
 et sit ignis calidus. silt qñ ignis sit aer tunc remanet ig/
 nis. et sit aer frigid? vel fm alios posset aliqd dicere h
 mō ex aere eē oia alia. qz aer infigidat z efficit aqua. ca/
 lesit et efficit ignit? ita qd ignis nihil aliud ē qz aer cali/
 dus. Sz h remouet. dices qd si hoc eēt vtz segrēt idē
 qd pus. s. qd generatio elementū ex elemento eēt alteratio
 qz aer frigid? z calid? nō dñt nisi p actis. z hoc facit
 alteratōem. Qñ tria eēt in eodē. puta cū ex igne fie/
 ret aer z eēoūerō manere vtz qz forma sz ignis et aer/
 ris. qz aer inent calor ignis et aer de se ē aliqd frigidū.
 qd calidū et frigidū erunt in eodē simplici qd ē impossibile
 g̃ ē impossibile qd aer sit ignis calidus. vel ignis sit aer frī/
 gidus. Et hoc qd h dī. qd aer qd sit de se frigidus dicif
 grā exempli et nō fm rei veritate. vt dī doctor sanctus
 Cū aut ista sint impossibilia opoz qz ambo elementa scz
 ignis et aer habeant aliud qd sit eis cōe qd essentialiter
 est in ambobz. et hoc est cōis materia. qd est in potentia
 ad vtrūqz. Et eadē est rō de alijs elementis. nullum g̃
 elementū est materia ad alia elementa. sed materia eoz
 est vna que est potentia vñū quodqz

¶ Neqz tamē aliqd aliqd pteer hec velut medi/
 um aliqd aeris z aque vel aeris z ignis illoz at
 grossius. hoz autē subtili? erit em illud aer et

ignis cū strarictate. sed pūatō alterz cōtrario
 rū Quapropt nō ptingit illud solū eē vñqz vt in
 quāt qdāz infinitū cōprehēdēs. Silt igit qdāz
 qz hoz aut qdē nihil si igit nullū sensibile prius
 his hec vñqz erūt omia Accē igit aut sp ma/
 nētia z mutabilia ad inuicē aut transmutabilia z
 aut o mīa. aut hec qdē hec aut nō vt in Thimeo
 Plato scripsit Qm quidē igit transmutari inuicē
 necesse ē demonstratū ē pñr. z qm nō silt cito ali/
 ud ex alio dictū ē prius. qm habētia quidē sym/
 bolū citi? generant ex ad inuicē. nō habētia aut
 tardi? Si qdē igit trietas vna ē fm quā trans/
 mutant necē duo eē materia em mediū insensī/
 bilis ens z inseparabilis eis Qm aut plura vidē/
 tur entia due vñqz erūt que minime Duabz igit
 entibz nō possibile ē tria eē sed quatuor quē ad/
 modū videt. tot em pūgatōes erūt. sex em exi/
 stētibz duas ipōssibile ē generari qd strarie sunt
 ad inuicē De his qdē igit dictum est prius

Hic pñr p̃ha ostendit qd materia transmutatōis ele/
 mentoz nō pōt esse aliqd corp? mediū inter ignē aerē et
 aquā qd sit grossius igne et subtilius aere. nec etiā me/
 dium inter aerē et aquā qd sit subtilius aqua z grossi/
 aere. Probat. qz aut illud mediū est cū trietate pma ele/
 menti aut sine ea. Si cum p̃trietate pma alicui? ele/
 menti tunc erit illud elementū. qz cui p̃uenit p̃ria passio
 alicuius illi p̃uenit subiectū illius passionis. et sic non
 erit mediū inter elementa qd est p̃ria suppositū. Si tñ
 nō hz passionē vel p̃trietatē elementare sed est p̃uatū ea
 (cū p̃uatō sp sit cū altero contrarioz alias em materia
 elementoz eēt a forma separata qd est ipōssibile) segrēt qd
 illud mediū corp? nūqz sit sine trietate. sicut qdā dicit
 ipm eē qdā infinitū nō hīs quātitatē aliquā z oia cō/
 p̃hendens. Et qd cūqz illoz dicat segrēt qd tale mediū
 aut nihil sit. aut nō sit aliud a quoz elementis. si g̃ nō pōt
 eē aliqd corp? sensibile pus istis quoz elementis. necē ē
 vt ipa quatuor elementa sint p̃ncipia corpoz sensibiliū.

¶ Tunc ibi. Necesse igit. Recapitulando peludit pñ/
 cipale p̃positū. Dicens qd necē est ista corpa seze elemē/
 ta eē sp pmanētia et imutabilia adinuicē. aut eē trans/
 mutabilia. Si sint transmutabilia. aut oia transmutan/
 tur. aut qdā sic. z qdā nō. sicut scripsit Plato in Thi/
 meo. qd posuit terrā intrāsmutabile eo qd figura ei? non
 esset apta ad transmutatōem. p̃pter planiciē triangulōz
 Sz manifestū ē qd oia elementa adinuicē transmutantur.
 nō tñ oia eque cito. qz ea qd hnt symbolū citius generā/
 tur adinuicē. qdam qñt tardi? Si ergo p̃trietas fm
 quā transmutantur esset vna tñc necesse esset eē duo ele/
 menta. qz vñū solū nō potest esse simul sub duobz p̃tras/
 rijs. et materia tunc erit mediū duoz. Sed qz nos vi/
 demus qd sunt plura qd duo. necesse est qd ad minus stz
 due contrarrietates. sed existentibz duabus contrarie/
 tatibus est ipōssibile qd elementa sint tñ tria. quare opo/
 ret qd de necessitate sint quatuor. tot em contringit fieri
 coniugatōnes vriles qualitatū tangibiliū penes quas
 sumitur numerus elementoz. Sunt em in vniuerso

Epilogus

Secundus

De generatione

sex conjugationes. sed due sunt impossibiles. vt sup pas
tuit. quia contraria essent in eodem

Queritur utrum in genere corporum elemen
ta sint pma corpora sensibilia. Pro
responsione nota breuiter q per corpus sensibile intelli
gendum est corpus sensibile sensu tactus per quod ex
cluditur corpus celeste. ¶ Tunc dicendum q qua
tuor elementa sunt prima corpora sensibilia. probatur
primo per phm tali demonstratione. quia elementa non
esse pma corpora sensibilia nō potest intelligi nisi duobus
modis. vno modo sic. quia vnum eorum saluatur
in specie et forma est ex quo alia generantur et in quod
resoluitur. et est par ratio si ponatur plura. Secundo
modo q sit aliquod corpus medium ab ipis distinctum
prius eis ex quo elementa generantur. et in quod resolu
untur. sicut imaginari sunt quidam antiquorum supra
modum superius expressum. Sed neuter istorum mo
dorum sustineri potest. vt est satis manifestum ex his q
dicta sunt circa textum. propter impossibilia ibidem il
lata. igitur rē. Secundo probatur. quia quatuor eleme
ta non habent aliud corpus prius ipis. ergo sunt prima
corpora sensibilia sensu tactus. Antecedens probatur.
quia illud vel esset aliquod elementum. vel aliquod cor
pus medium inter ipa elementa. Sed vtrūq ostensum
est impossibile. vt patuit diffuse in expositione littere

Ad Corpus celeste est sensibile. et tamē est prius
quatuor elementis. ergo ipa nō erunt prima
corpora sensibilia. Dicendum q corpus celeste nō est
sensibile sensu tactu. ¶ Et quando dicitur ignis est corp
sensibile sensu tactu. et tamē est prius alijs tribus. probatur
q comparatur ad ipsa sicut continens ad contenta. sed conti
nens cū habeat rationē forme est prius et pfectius contē
tis. Dicendum dupliciter primo q quatuor elementa in se
se comparata habent ordinē. et vnu est prius altero. s. si cō
parent ad corpus transmutabile qd est eorum genus tunc
sunt coequa sub ipō. Secundo dicendum. q licet ignis
sit prius alijs via perfectionis. nō tamē via causalita
tis. quia non est materia aliorum. vt patet ex dictis.
¶ Et quando iterum dicitur. Ignis est causa aeris.
igitur rē. Probatur. quia caliditas aeris causatur a ca
liditate ignis. cum ignis in genere calidiorum sit pimum
et causa aliorū. sed qualis est ordo passionum talis erit
ordo subiectorum. Dicendum q caliditas que est in
aere nō causatur a caliditate ignis. sed a sua forma sub
stantiali. sicut etiā humiditas. nō obstat q ordine quo
dam humiditas prius in sit aeri. et in summo seu primo
eidem conueniat.

Ad Elementa transmutantur ad inuicem. q vnu
erit principium alterius. et per consequens non
erunt prima corpora simplicia. ¶ Dicendum q quis q
tuor elementa in se inuicem transmutant. nō tamen sequi
tur. q vnu sit principium materiale alterius. sed potius
sequitur q in elementis sit vnu cōmune materiale principi
um. s. materia pma. que destituta forma vnus induit si
bi formam alterius. ¶ Et quando dicit. quod p supabū
dantiam dicit vni soli conuenit. sed pmi dicit p supabū
dantiam. igitur rē. Dicendum sicut prius. q pimum hic des
bet exponi negatiue et nō positiue.

Quoniam autē que transmutantur ad inuicem
impossibile est principium aliquid horū esse aut in

extremū aut mediū ex his manifestū. i. extremis
quidē igit non erit Quoniam ignis nō erant aut
terra omnia. et eadem ratio si dicamus ex igne
aut terra esse omnia. Quoniam autē neq mediū
vt videt quibusdā. Aer quidē et in igne transmuta
tur et in aqua aqua autē in aerem et in terrā vltia
autē non amplius inuicē. Oportet quidē stare
et non i infinitū ire. hoc in rectitudine ad vtrāq
infinite em contrarietates in vno erunt.

Postq phs determinauit de mutua transmutatiōe
elementorū. h cōsequenter in scda pre pmi capituli ponit
opiniones aliorū et destruit eas. Fuerit em circa h due
opiniones. q quidā dixerūt q nō omnia elementa ad inuicē
transmutant. s. quedā vlti grā. sicut aer mutatur
in igne et in aqua. Alij vero (vt Empedocles et alij sc
ces) dixerūt elementa inuicē pabilia. s. nō transmutabilia.
Primo ergo phs remouet piam. scdo scdam ibi. Ad
mirabil aut. Sed pma opinio supponit quoddam. scilicet
mentū medium esse principium in transmutatiōe aliorū. qd ē
pra illud qd supra probatū est. Et iō phs vult hoc res
phare dicit. q qd elementa ad inuicē transmutant impossibi
le est aliqd iporū esse principium. neq scz mediū neq extre
mū. Quia extremū elementū nō sit principium manifestū
est ex supradictis. Si em dicat. q ignis aut tra sint pn
cipia. cū ipsa in transmutatiōe pmaneat omnia erūt ignis.
qd est manifeste falsum. et eadē est rō de tra. S. q neq
mediū elementū sit principium sic ostendit. q nō solū aer mu
tat in aqua et in igne. nec aq solū in aere et in terrā. vt illi
dicebāt. q scz extrema nō apius transmutant in media.
sed etiā vltima. i. extrema mutant in media. qz o3 quodlibet
transmutari ab se hoc q sit pcellus in inf
nitū fm rectū. nā si iret in infinitū tūc in vno et eodē eēnt
infinite pterates. et hoc erit infra magis manifestū.

Sit terra. g. aqua. y. aer. a. ignis. p. si ergo a
transmutat in. p. et y. contrarietates erit corū que
a. p. sit hec albedo et nigredo. rursus q in. y. a.
erit alia non em quidē. y. et p. Sit aut siccitas
et humiditas. a. quidē siccitas. y. aut humidi
tas. quapropter si quidē manet albū existet aqua
humida et alba. sin autē nigra erit aqua incōtra
ria em transmutatio. Necesse igit aut nigra aut
alba esse aquam: sit itaqz albū pimum. Similiter
igitur et p. y. existet siccitas erit igit et p. ignis
transmutatō in aqua. p. traria em existit ignis. p.
autē pimum quidē nigrū. et. deinde aut siccum
aqua autem humida. et inde autem alba. Pa
lam vtrūq quoniam omnibz ex adinuicē erit tras
mutatio et in his. et qm in. g. terra existit reliq
et duo symbola nigrū et humidū. hec enim non
coniunguntur vtrūq.

Elementa sit ad inuicem
¶ Hic psequenter phs probat propositum. scz q
omnia elementa sint adinuicem transmutabilia. sic scz q
extrema nō solum sint transmutabilia cum mediis. sed
etiam ad se inuicem contra piam opinionem. Et ac
cipiuntur hic extrema non ē differētia loca sed forme

Que fuerunt opi
ones antiq
zū de transmutatiōe Elementorū

quo mo^{do} ignis et aqua dicunt extrema respectu aeris. sicut
aer et terra sunt extrema respectu aq^{ue}. Primo g^o phis noia
elem^{ent}ta fin^{em} coⁿtes terminos. Dices. sit terra g^o a. aeris g^o
nis p^{er} q^{uod} inferre r^{ati}onem intentu multis verbis satis ab
scure posuisti. quia sanctus Tho. ad tale^m reducit formam.
Quocirca sunt p^{er}riraria adinuice^m t^{ra}nsmutant^{ur}. sed oia elem^{en}
ta sue h^{ab}eat s^{ym}boli s^{ue} non sunt p^{er}riraria in amb^{ig}u^{is} vel
altera qualitate. vt in littera deducit ad longu^m. g^o oia elem^{en}
ta adinuice^m t^{ra}nsmutant^{ur}. z p^{ro} hoc destruit p^{ri}ma opinio
antiquo^{rum}. Est t^um aduertendu^m p^{er} hoc. sanctu^m. q^{uod} ille q^uitas
tes q^uibus v^{it} ad ostendendu^m p^{er}rirarietate elem^{en}to^{rum} non sunt
p^{ri}ie elem^{en}ti^{um}. sed v^{it} et A^{re}sto. gratia ex^{em}pli. paru^m t^um
curat p^{er} phis de ex^{em}pli. vt de p^{er}metaroz in terciode aia. ac
cipit g^o hic altedine z nigredine p^{er} quacuq^{ue} p^{er}rirarietate.

Qm̄ aut̄ in infinitū nō possibile est ire qđ su-
turū est ostēdere ad hoc p̄us venimus manifestū
stū ex his Si em̄ rursus ignis p. in alio trāsmu-
tat̄ z nō reuoluunt̄ (verbi gratia) in r contrarietas
igni inter p z r. alia existat p̄ter p̄dictas. nul-
li em̄ idē supponit̄ g. y. a. p. qđ est r. Sit ergo p
k. r. f. k aut̄ utiq; oibus existet. g. y. a. p. Trans-
mutant̄ em̄ inuicē. si em̄ hoc quidē sit nondū de-
monstratū est. sed illud manifestū qm̄ si rursus
r. in aliud alia erit cōtrarietas. z que r. existet et
g. p.. Similiter aut̄ sp cū adiecto p̄trarietas ali-
qua existet eius q̄ ante Quapropter si infinita z
cōtrarietates infinite vni existūt. si aut̄ hoc non
erit definire nihil nec generare. Oportebit em̄
si erit aliud ex alio tot trāsire q̄litates z ampli-
plures. Quapropter in qđam qđdem nunq̄ erit
trāsmutatio (verbi grā) Si infinita media ne-
cesse infinita fieri elemēta. Amplius aut̄; neq;
ex aere in ignē trāsmutatio. si infinite p̄trarietas/
tes sunt. fuit aut̄ z oīa vnū. Necesse em̄ oēs exi-
stere. in inferiorib; qđdem p. q̄ superiorib; his aut̄
que inferiorz Quapropter om̄ia vnū erunt

Hic p̄ter plus pbat quoddā qđ supposuerat. s. qđ in
elementis sit status in ascēdendo. z qđ trāsmutatio elemē
torū nō pcedat in infinitū. Si enī h̄ ponat sequunt̄ q̄tuor
incōueniētiā. quoz p̄mū est. qđ in vno elemēto erūt infinite
q̄litates z infinite p̄rarietates. i. non tot q̄n plures. pbat.
qđ si vñū haberet trāsmutatiōem ad oīa illa infinita. op̄terz
qđ etiā haberet ad illa p̄rarietate. Sicut (exēpli grā) si ignis
trāsmutaret in aliud. nō p̄ntum elemētū z nō in ele
mēta qđ sunt sub eo. hoc erit. qđ aliā p̄rarietate. et sic in eo
dē igne erūt plures p̄rarietates. p̄ plures q̄litates qđ due.
si ē esset p̄cessus in infinitū essent infinite p̄rarietates z in
finite q̄litates. z h̄ ē p̄mū impossibile. Scdm̄ incōueniētiā. qđ si
essent infinita elemēta z infinite q̄litates. tūc nō possent ad
inuicē trāsmutari. qđ in infinitis infinita sunt media. z talia
nō p̄nt p̄rāsi. vt d̄z tercio metaphy. Tercū incōueniētiā
qđ si sic etiā p̄mū elemētū nō possit mutari in sibi. p̄mū
sicut ignis nūq̄ trāsbīt in aerem nec eod̄uerso. qđ in q̄litet
istoz tūc infinite q̄litates. q̄s impossibile est p̄rāsi. Quar
tū incōueniētiā. qđ oīa elemēta erūt vñū. qđ p̄ z q̄. oēs q̄l
itates que sūt sup̄ior. nec ēssē existerē in inferioribz. z qualita

tes que sunt inferior: necesse est existere his. id est superioribus. quapropter omnia erunt vni

Queris vtrū positis elemētis īfinitis p̄pōssibi
le sit necēariū in q̄libet elemēto īfinitas
Prietates eē Dōm q̄ sic qz q̄libet elemētū distinctū p̄stī
tuit vna Prietate tāq̄ formali p̄nō. vt vīdēt̄ est lūguis. Et
illū Prietatis p̄tē opz īuenire in elemētōtali dīfīcīto. p̄ p̄z
in alijs q̄b̄ P̄riatīat. Si ḡ eē īfīnīta elemēta op̄teret esse
īfīnītas Prietates in q̄libet elemēto. q̄b̄ P̄riatē īfīnītas
alijs elemētis. Sicū (exēplī grā) si poneret q̄ntū ele^m dīfī
nīctū. tale haberet Prietate ab alijs dīfīnīctā lūtra mō^o
nūc tacitū. z sīlī si poneret sextū. Si ḡ p̄onāt īfīnīta erūnt
sīlī īfīnīte Prietates. Q̄ aut īmpossibile sit elemēta eē ī
fīnīta. patz ex līttera Arestotelis īmmediate expōsīta

Ar. Unū elemētū eadez Prierate p̄r Prieri pluribz
elemētis. q̄ nō opz elemētis exītibz infīnit Prie-
rates eē infīnitas. Aīis pbat. qz ignis calid⁹ et sic⁹ Prier
aq̄ frigid⁹ et hūid⁹. et sūst aeri hūid⁹. Et pfirmat. qz eadez q̄
litas iuenit in pluribz elemētis. vtz manifeste de igne 2 aeri
re. q̄ eadez Prieras. Teneb p̄ia. qz Prieras causat ex q̄litate.
vz ex dictis Dd̄m ad p̄mū q̄ Prieras est p̄m⁹ formale
reponēs ele^m in foīaz rōe actiūz passiū. sic vīsus ē sup̄ius
nec sufficit vna q̄litas rīm. s̄ opz elemētū duabz eē p̄stīrūtū
et q̄ q̄libet elemētū ē ab alijs q̄daz Prierate diffīcīt. q̄re si
ponant infīnita elemēta. Prierates nccāto erūt infīnit. Et
pfirmatōez dōm q̄ vna Prierate vnū elemētū p̄o Prier al-
teri. sic ignis calid⁹ 2 sic⁹ Prier aq̄ frigid⁹ 2 hūid⁹. q̄ntū
tū p̄ vnā q̄litate sue Prieratis Prier plūbz alijs imp̄fca Prie-
rate. s̄ si ele^a eēnt infīnita opteret ea h̄re infīnitas Prierate.

Postq̃ p̃hs destruit vñā op̃inione fallas de t̃asmutarōe
elementorū. Dic p̃ir delectu altā. Et circa h̃ duo facit. q̃a
p̃mo ponit eā. sc̃do delectat ip̃a m̃. ibi. Q̃uo p̃tingit. Cir
ca p̃mū sciendū est f̃m̃ doctorē sanctum q̃ imp̃edocles
licet ponat elem̃ta esse t̃at̃r̃ t̃asmutabilia. posuit t̃ñ ip̃a ad

pp üü

Repbat 2 az
 opimoez 2022
 1-2-4-4-1-9-
 -2-2-

Secundus

De generatione

20° q^o

22° q^o p^o p^o
23° q^o p^o p^o
24° q^o p^o p^o
25° q^o p^o p^o
26° q^o p^o p^o
27° q^o p^o p^o
28° q^o p^o p^o
29° q^o p^o p^o
30° q^o p^o p^o
31° q^o p^o p^o
32° q^o p^o p^o
33° q^o p^o p^o
34° q^o p^o p^o
35° q^o p^o p^o
36° q^o p^o p^o
37° q^o p^o p^o
38° q^o p^o p^o
39° q^o p^o p^o
40° q^o p^o p^o
41° q^o p^o p^o
42° q^o p^o p^o
43° q^o p^o p^o
44° q^o p^o p^o
45° q^o p^o p^o
46° q^o p^o p^o
47° q^o p^o p^o
48° q^o p^o p^o
49° q^o p^o p^o
50° q^o p^o p^o
51° q^o p^o p^o
52° q^o p^o p^o
53° q^o p^o p^o
54° q^o p^o p^o
55° q^o p^o p^o
56° q^o p^o p^o
57° q^o p^o p^o
58° q^o p^o p^o
59° q^o p^o p^o
60° q^o p^o p^o
61° q^o p^o p^o
62° q^o p^o p^o
63° q^o p^o p^o
64° q^o p^o p^o
65° q^o p^o p^o
66° q^o p^o p^o
67° q^o p^o p^o
68° q^o p^o p^o
69° q^o p^o p^o
70° q^o p^o p^o
71° q^o p^o p^o
72° q^o p^o p^o
73° q^o p^o p^o
74° q^o p^o p^o
75° q^o p^o p^o
76° q^o p^o p^o
77° q^o p^o p^o
78° q^o p^o p^o
79° q^o p^o p^o
80° q^o p^o p^o
81° q^o p^o p^o
82° q^o p^o p^o
83° q^o p^o p^o
84° q^o p^o p^o
85° q^o p^o p^o
86° q^o p^o p^o
87° q^o p^o p^o
88° q^o p^o p^o
89° q^o p^o p^o
90° q^o p^o p^o
91° q^o p^o p^o
92° q^o p^o p^o
93° q^o p^o p^o
94° q^o p^o p^o
95° q^o p^o p^o
96° q^o p^o p^o
97° q^o p^o p^o
98° q^o p^o p^o
99° q^o p^o p^o
100° q^o p^o p^o

nūc esse ppabilia. Ex hoc ergo sumit Aresso. rōem contra eū. Et est rō talis. q̄cūq; sunt ppabilia. illa sunt etiaz trāsmutabilia. sed elemēta sūt Empe. sunt ppabilia. ergo sunt trāsmutabilia. Potest etiā aliter rō sic formari. Si elemēta sunt intrāsmutabilia nō erūt ppabilia. sed p̄sequēs est falsum sūm Empe. q̄ ipse dicit ea esse ppabilia. q̄ equalia ergo 2 aūs erit falsum. sc̄z ip̄a esse intrāsmutabilia. Circa istā rōem sic pcedit. q̄ p̄mo ponit eā p modū questionis. Dicens q̄ si elemēta sunt intrāsmutabilia q̄uo puenit eis q̄ sunt ppabilia. quasi diceret. nullo mō. Sed tū Empe. dicit sic. sc̄z q̄ sunt ppabilia. q̄ dicit ea esse equalia. Tunc ibi. (Si ergo sūm q̄rum) pbat qd̄ dixerat. videlicet hoc stare nō posse q̄ elemēta sunt ppabilia 2 equalia. 2 tū sunt intrāsmutabilia. Et q̄ duplex est ppatio. sc̄z sūm quantitātē. et sūm virtutē. Ideo p̄mo ostendit q̄ si elemēta sunt ppabilia 2 equalia sūm quantitātē. vt si ex vno pugillo aque fiat decem pugilli aeris. necessario oportet q̄ aliquis vnū sit in eis in quo cōueniāt 2 in quo mensurent. 2 hoc est illud in q̄ ppantur. q̄ in oībus ppabilibus est aliquis vnū quo mēsurantur. Si cur q̄ ex quāta aqua puto ex vno pugillo fit quātus aer puta decē pugilli aeris. oportet materiā esse vnā q̄ sit minoris 2 maioris quātitatis sub forma aq̄ 2 aeris. Sed quēcūq; cōiciant in materia trāsmutant adinuicē. Elemēta sunt trāsmutabilia. Sicut etiam pbat p̄s q̄ si elemēta sunt ppabilia sūm quantitātē potētie sue virtutis (vt qd̄ idēz est) sūm qualitātē. q̄ nihilominus sunt trāsmutabilia (Vbi gratia) si ponat aer esse frigidus. 2 querat virtutē em̄ possit infrigidare vnus pupillus aq̄ q̄rum p̄t infrigidare decē pugilli aeris. tūc fit ppatio sūm quantitātē virtutis. 2 nō sūm quātitatē dimensiois. Et ista ppatio p̄t fieri dupl̄. sc̄z sūm dissimilitudinē q̄ sc̄z sit in vna q̄tate quē in diuersis subiectis. q̄ similitudo est rep̄ d̄m̄tū eadē qualitatis. Et sūm p̄p̄tōem q̄ sit in diuersis qualitātibus habētibus se in vna habitudinē ad duo subiecta (Vbi gratia) cū dicitur. sicut hoc est calidū. ita hoc est album. Vbi hoc 2 hoc fecant in q̄tate sile 2 in quātitate equale. sed hic p̄p̄tō non est eq̄litas. sed p̄p̄tō. Nec sic videbat Empedo. intelligere. ut dicit cōmentator. Si fiat ppatio elemētorū. nō sūm p̄p̄tōem. sed sūm mēsurā potētiarū q̄ est ppatio in vna q̄tate in sp̄. sicut cū dicim⁹ q̄ modicū ignis h̄z tantā virtutē in calore sicut multū aeris. tūc oportet q̄ sint adinuicē trāsmutabilia. q̄ idēz 2 plus dicūt aliqui homogenos. ad ē vnus generis. q̄ oportet q̄ cōiciant in materia. sed quorū est materia vna illa sunt adinuicē ppabilia. Falsum est q̄ dicit Empe. sc̄z q̄ elemēta nō trāsmutant adinuicē. Et q̄ ista expositio longa sit. tū si q̄s diligenter aduertat tota virtus istorū verborū in hoc cōsistit sūm doctore sanctorū q̄ ea que ppantur sūe p̄mo mō sūe sc̄do mō habēt eādē materiā. 2 talia necessario sunt mutabilia vt dē m̄ est

Arguit. Quātitas terre 2 aliorū elemētorū est ppabilis quātitati stellarū. 2 tamē non est eadē materia vtroq̄. vt dicit duodecimo metaphysice. Dicendū sūm doctore sanctorū. q̄ hoc argumentum in forma ponit q̄ p̄s non loq̄tur hic de quātitate sūm extēsiōne. sed de quātitate sūm substantiā. 2 hoc fecit cū dicit decē pugillos aeris esse equales vno pugillo aque. sunt em̄ eq̄les in materia. q̄ tūc est hic de materia q̄rum ibi. Et q̄ cōmunicat hoc mō in materia sunt adinuicē trāsmutabilia. Et vocat hec comparatio sūm quantitātē. q̄a rarum 2 densum nō addunt sup̄ partes materie qualitātē. que essentia liter sit qualitas. sed potius sūm ad dimensionē partium

materie p̄ maiorē 2 minorē quantitatem.

Ar. Ignis 2 sol sunt compabiles in calefactōe sūm magis 2 minus. 2 tamē nō cōmunicāt in materia. ergo nō oīa compabilia adinuicē sūm potētiarū vel virtutem cōmunicāt in materia. Dicendū sūm eundē doctore. q̄ p̄s intelligit dictum suū de his que ppantur sūm qualitātē vel virtutē vniuoce acceptam in vtroq̄. talis autem virtus nō est virtus calefactiua solis 2 ignis. 2 ideo cessat obiectio.

Sed neq; augmētatio vtiq; erit sūm Empe doctore. sed sūm additōem. Igne em̄ auget ignis. Auger aut puluis p̄p̄rium genus. ether autē ether. Hec autē adiūciunt. vident autē nō sic augeri q̄ auget. Multū autē difficilius tradere de generatōe sūm naturā. aut semp aut multum ea aut que p̄ter semp 2 multū ab euentu 2 fortuna. Que igit causa ex homine hominem. aut semp aut multū ex frumēto frumentū. sed nō oliuam aut si ita componat os. nō em̄ vt p̄tingit cōuenientib; nihil generat. quēadmodū ille inquit. sed rōne aliqua. Querit horū causa non ignis aut terra. sed tamē nec amicitia neq; lis cōgregationis em̄ solū hec. hec autē segregatiōis causa. hec autē est substantia vniuscuiusq;. sed non solum et mixto 2 separatio mixtorū. Quemadmodum ille inq̄t fortuna em̄ ad equale nominat. sed non est rō. Est em̄ misceri vt cōtingit. natura igit entū causa est ita habere 2 vniuscuiusq; natura hec est. de qua nihil dicit. nihil igitur de natura dicit. sed tamē 2 bonū hoc est 2 optimum. hic autē mixtōem solum laudat. et em̄ elemēta se gregat. non lis. sed amicitia. que natura priora deo. dicitur autem 2 hec

Inducit in cōueniētiā
Hic p̄ter reprobat dictā opinionē deducēdo ad qdā alia in cōueniētiā. Et istud duo. p̄mū est. q̄ hec opinio tollit augmētatiōē. Et sic ostendit. q̄ si elemēta nō trāsmutant tūc oportet q̄ vnū addat alteri. sicut lapis lapidi. sed illa additio est qdā accumulatio 2 nō augmētatio. neq; sūm eos neq; sūm nos. q̄ oportet illud q̄ sit augmētū trāsmutet in laetū. Etia sūm Empe. illud qd̄ auget. auget a suoi sili sicut ignis auget igne 2 vnūq; q̄ auget p̄ aliquis sui generis. sicut ether auget ethere. ita q̄ illa augmētatio sit p̄ alteratiōē 2 p̄uersionē augmētati in augmētū. sed talis cōgregatio est eorūde manentiū in forma. q̄ res sūm illū modū nō vident augeri. Tunc ibi. (Multū autē) Ponit sc̄m in cōueniētiā. 2 est q̄ hec opinio cassat generatiōē. Dicit q̄ difficile fuit Empe. saluare augmētū. S; multo difficile est ei tradere. i. tractare de generatōe sūm naturā. nō enim potuit talē generatōem saluare sūm casuz 2 fortunā. q̄ illa q̄ generant sūm naturā aut sūm sp̄ aut frequēt. sed illa que sūm a casu 2 fortuna sunt p̄ter sp̄ 2 frequēt. Sicut (exēplū ḡra) Ex hoīe sp̄ aut frequēt generat hō. 2 ex frumēto sp̄ generat frumētū. 2 non oliuā. q̄a sp̄ ex sili sile pducit. nisi fiat peccatū nature p̄pter defectū. Si autē ita esset vt dicit Empe doctore. sc̄z q̄ elemēta sunt intrāsmutabilia tūc equaliter

posset ex homie generari alius et hō. qz vtrūqz illoz nō est nisi pgregatio elementoz. qz hō generans non habet formā nō inducit formā in generato nec puenit cum eo in forma. Et si caro et os ita pponant. l. p. quandā accumulatio elementoz puenientibz elementis vt pringit. i. fortuitu. tūc nihil generat. qz sp sit generatio p rōnabile vmones elementoz. et huius est aliqz cā vna. sed nō qz tuoz elemēta qū illa sint plura et p raria in qzlibet pōne. Sed illa cā nō est amicitia. qz illa ē solū causa pgregatōis. nec lis qz est solū cā segregatōis. Ergo necessariū erit qz sit forma rei qz facit hoīem esse hoīem. et carnē esse carnem. et illa forma est suba et natura vniuersalisqz rei. Et qz mixtio non solū est a pgregatōe et segregatōe qz noīat ab Empe. fortuna. sed et rō. forma rei. qz est cā entū. qz scz ab hoīe sp generat hō. Sed de hac forma vel natura nihil dē Empe. qz tūc est bonū et optimū vniuersalisqz rei. bonū qdē in se. et optimū in ordine vniuersi. Et laudat Empe. solā illā mixtōem qz sit pgregatōem et segregatōem. qz in veritate nō est mixtō sed solū quedā pō. qz qz elemēta qz fm Empe. sunt natura pōra deo. i. celo. segregant ex pposito in quo sunt salua. ra. hoc nō facit lis. sed et hec. i. amicitia. qz vult ea pgregare ad homoīem. dicitur autē p riora celo. quia Empedocles dixit celum esse compositū ex elemētis

Amplius de motu dē simplr. Non em̄ sufficit dicere qm̄ amicitia et lis mouet. sed nō hoc fuit amicitie esse qz motu. tali liti aut quod tali oportebat igiſ aut determinare. aut supponere aut demonstrare. aut certe. aut molliter. aut aliter qualiter Amplius aut qm̄ vident vt ei et pter naturā moueri corpa. et fm naturā (verbi gratia) ignis qdem supius qdem nō vi inferi aut vi. vis aut ei qd fm naturā contrariuz. Est aut quod vi est. igiſ fm naturā moueri. Hanc igiſ amicitia mouet aut nō. contrariū em̄ terrā supius et segregatōni assimilā. et magis lis cā est eius qz fm naturā motus qz amicitia. qz ppter et vniuersalitē pter naturā amicitia erit magis. simplr aut nisi amicitia aut lis moueat eorum corpoz nullus motus est neqz mora. s. in cōueniens. Ampli⁹ aut et vident mota segregant qdē em̄ lis. ductus est autē supius ether nō a lite. sed qnqz qdē inqz vi vt a fortuna. sic cōstituit currens tūc. multoties aut aliter qnqz qdē em̄ innatū ignē supius agi. ether aut ingreditur terre pfundas radices. Si aut et mundū sūt habere inqz in lite nūc et pus in amicitia Quid igiſ est qd mouet p m̄ et cā mor⁹ nō em̄ amicitia et lis. sed cuiusdā motus bec causa si est illud principium

Hic pter phs reprobat Empe. qz non potuit pgrue saluare motū locale. nec fuit de eo loquut⁹ vt debuit p tres rōnes. quaz pma est. qz Empe. loquēdo de motu dē. id ē narrat simplr qz amicitia et lis sint pncipia mouētia qz ex natura sua haberēt causare talē motū. sed hoc nō est de rō

ne amicitie vel liti. qz optebat qz hoc determinaret aut dē rō. i. p causam p rā aut molliter. i. p cām nō cōuertibilē siue remorā. aut aliter qzlibet. i. p rōnes p rables. vt p inductionē vel exēplū. S. Empe. nihil hoz fecit. qz narrat simplr et insufficiēter. Secūda rō tangit ibi (Amplius autē.) Et est talē corpa naturalia mouent violētē. et etiā mouent fm naturā (pbi grā) ignis mouet naturalit⁹ sursum et deorsum p violentiā. et illi mor⁹ hnt fieri circa idē. qz p riant. et p raria hnt fieri circa idē. Querit qz ab Empe. vt mor⁹ amicitie sit natural⁹ vel violētus. et videt qz nō sit natural⁹ fm Empe. qz ponebat amicitia pgregare. s. nūc qz pgregat elemēta nisi ignis descēdat ad terrā. vel terra ascēdat ad ignē. qd est p naturā. qz natural⁹ mor⁹ nō assilabil⁹ cōgregatōni s. segregatōni. Tūc em̄ mouent elemēta naturalit⁹ qn segregant. et qd libet vadit ad suā p rā spherā. et sic vlt lis erit magis cā mor⁹ natural⁹ qz amicitia. qd est p rōnē. etiā fm em̄. qz est impossibile ponere litē et amicitia ē pncipia mortua. Si qz nō sūt pncipia mortua. et fm Empe. nō sunt alia pncipia. tūc null⁹ erit mor⁹ natural⁹ corpoz. nec aliqz qes. qz huius et p rario hnt fieri circa idē. hoc aut ē manifeste falsus. Tercia rō tangit ibi (Ampl⁹ aut et videt) Dicēs qz Empe. sibi p rradicit. qz ponit tūc duo pncipia mortua. i. litē et amicitia. et tūc posuit moroz ēē a casu et fortuna. sicut (exēplū grā) qn aliqz corūp p tūc segregatur elemēta p litē. et mouet ignis sursum a lite. sed qz nō sūt mor⁹ vel sursum fm em̄. sed qnqz ingredit ad radices. i. ad cauernas terre. vt apparet in montibz et arboribz. qz fm em̄ ignis aliqz mouet a fortuna sursum et deorsum. Et in hoc peccat Empe. qz dicebat naturā subiacere casui et fortune Et sūt cū dictis impossibilibz dixit mundū esse genitū ex chaos p rso. in quo tpe amicitie grossa p rixtōe fuerūt omnia. sed postea p litē segregabant. in q segregatōe ignis a fortuna qnqz ascēdit et qnqz descēdit. S. qz casus et fortuna sunt cause p accūs optet qz reducant ad aliquā cām p se. sed illa nō est amicitia et lis. qz illa solū est cā cuiusdā morus. i. pgregatōis et segregatōis. qz optet ponere aliquā aliā causam que vltier est causa. morus

Incōueniēs autez et si aīma ex elemētis. aut vni aliqz corz alteratōes em̄ anime qūo erunt (Verbi gratia) musicū esse et rursus sine musica aut memoria aut obliuio. palā qm̄ si ignis anima passiōes erūt ei qz cūqz igni fm qz ignis si aut miscibilia corpalia. hoz autē nulla corpalia. s. de his alterius opus est cōtemplationis

Hic reprobat opionē Empe. in hoc qz dicebat aīam pponi ex elemētis p duas rōnes. Dicēs pmo. qz incōueniēs est dicere qz aīa sit pposita ex elemētis omnibus. vel ex aliqzbus. vel ex aliqz corz. qz si aīa esset elemētū aliqz. puta ignis vel ex elemētis. tūc non erunt alteratōes aīe (verbi gratia) si anima esset elemētū vel ex elemētis. tūc nō habebit habitū musicū. i. rursus nō mutabit de musica in p riarōem musicū. ita qz sit sine musica. nec etiam poterit mutari de memoria in obliuionē vel ecōuerso. Sed si aīa sit ignis. tūc quēcūqz passiōes insunt igni fm qz ignis etiā inerūt aīme. qd est impossibile. Secūda rō. qz omnia miscibilia sunt corpalia. vt in pmo dē m̄ est. sed nulla aīa est corpalis. qz cōstat qz aīa nō sit elemētū nec mixta ex elemētis. Sed de his determinare est opus alterius cōtemplationis. quia p rinet ad librum de anima

2920

3920

Hic aut p r ppo m ex elemētis

2920

Secundus

De generatione

¶ Secundū capitulum.

De elementis autem ex quibus corpora constituta sunt. in quibus quidem videtur esse aliquod commune aut transmutari inuicem. necesse enim si alterum horum et alterum contingere. Quicunque enim non faciunt ex adinuicem generationem neque ex unoquoque nisi sicut ex pariete lateres. inconueniens. quomodo enim ex illis erunt carnes et ossa et aliorum. quod cuius. Habet autem quod dicitur questionem ex alterutrum generantibus. quomodo generantur ex eis aliud aliud propter hoc. Dico autem (verbi gratia) ex igne est aqua et ex hac generari ignem. est enim aliquod commune subiectum. sed utique et caro ex eis generatur et medulla. hec autem utique generantur quomodo

¶ Istud secundum capitulum tractatus secundum quod philosophus determinat de generatione et compositione ex elementis. Et diuidit in duas partes. in prima facit huius quod dicitur in secunda ostendit quod ad generationem mixturam percurrunt omnia elementa. ibi (Quoniam autem) Circa primum duo facit. quod primum arguit contra antiquos ostendens secundum eos non posset esse verus modus generationis mixturarum. sed determinat veritatem. ibi (Quapropter) Circa primum ponit duas opiniones de elementis. Dicitur quod de elementis ex quibus corpora constituta sunt quod vera opinio. huius aliquid eorum quod est una materia. et ab illa habet quod transmutantur adinuicem. quod necessarium est dicere quod si elementa transmutantur adinuicem quod habeant ex una materia eodem quod una ab unitate potestatis quod est in ea. et est in potentia ad formam. huius habet potentiam ad omnes formas. necesse est ipsam transmutari per successionem morum in omnes formas. et sic necesse est quod de una forma in aliam transmutetur. Sed alia fuit opinio Empedocle. quod dixit elementa esse intrasmutabilia. Tunc ibi (Quoniam enim) ostendit quod secundum opinionem Empedocle. non potest dari verus modus generationis mixturarum. nec etiam potest dici secundum illam opinionem neque unumquodque elementum fiat ex quolibet parte mixturarum corporis. quod isti dicunt quod elementa fiat ex corpore. sicut lapides et lateres ex pariete. Sed dicit Aristoteles quod hoc sit inconueniens. quod isti non possunt dicere quomodo ex elementis sic compositis generetur mixtura. sicut carnes et ossa. et unumquodque aliorum corporum mixturarum. Et hoc Aristoteles ostendit. quod si proponerentur et aggregarentur elementa in unum remanentibus formis et operationibus suis. tunc ignis in una parte mixturarum esset adurens et aqua fluens et ceteris. Si ignis non ligatus ascenderet et terra descenderet. et sic elementa nunquam constarent nec facerent ossa et carnes. Tunc ibi (Huius autem) Ostendit quod per se debet elementorum transmutatio in iuxta primam opinionem diffinitionis culter potest saluare generationem mixturarum. Dicitur quod quibus transmutatio elementorum fiat ex se inuicem. tunc habet quod ostendit et difficultatem quomodo ex elementis generetur mixtura quod est aliud propter elementa. Sicut (exempli gratia) Ex igne generatur aqua et cetera. ex aqua ignis. et hoc idem. quod habet unam eodem materiam et eodem subiectum sed verum ex eis generetur caro vel medulla. et quomodo generetur tunc hec mixtura habet difficultatem

¶ Illis enim qui dicunt ut Empedocles quod erit modus. necesse enim est compositionem esse. sicut ex lapidibus et lateribus paries mixtura utique hec et salutaris utique elementis erit secundum parua autem adinuicem compositis. ita utique caro et aliorum unumquodque. Consequitur utique non ex quacunque parte carnis

generari ignem et aquam. quod admodum si ex cera generatur utique ex hac quidem parte sphaera: pyramida autem ex alia aliqua. sed contingebat ex alterutro generari. hec quidem igitur hoc generantur modo ex carne ex quolibet ambo: eis autem quod illo modo dicitur non contingit. sed ut ex pariete lapis et lateres alterutrum ex alio loco et parte. Similiter autem et faciendibus unam eorum materiam habet aliquam questionem quomodo erit aliud ex ambobus (Verbi gratia) ex calido et frigido aut igne et aqua. si enim est caro ex ambobus. et neutrum eorum. nec rursus compositio saluatorum. quid relinquitur nisi materiam esse. quod ex illis. alterius enim corruptio. aut alterum facit. aut materiam.

¶ Hic primum philosophus iterum reddit super secundam opinionem. ut melius ostendat quomodo ex ipsa non posset sumi verus modus generationis. Dicitur quod Empedocle. non potuit assignare modum quod corpora mixta componantur ex elementis. quod necesse est secundum eam mixturam esse compositionem elementorum. sicut partes esse compositas ex lapidibus et lateribus salutaris elementis et compositis ipsis secundum mixturam. Sed hoc est inconueniens. quod quod unum est mixtura secundum hunc modum. si male videtur quod non discernit inter partem et partem alteri. si bene videtur. non mixtura. et sic idem esset mixtura et non mixtura. Sequitur etiam aliud inconueniens. quod secundum istos non ex quocunque parte carnis generabitur quolibet elementum. sed ex una parte unum. et ex alia parte aliud. sicut si ex una parte cere fiat sphaera. et ex alia fiat figura pyramidis. Sed illa sit falsa. ut patet per ea quod dicta sunt in capitulo de mixtura. quod sicut ex una parte cere potest formari quolibet figura. ita ex quolibet parte mixturarum per resolutionem potest quolibet elementum generari. et hoc ambo elementa. scilicet ignis et terra. et etiam alia generantur ex quolibet carne. lex quolibet parte carnis. Sed Empedocle. cogebat dicere quod illa generatio fieret ex diuersis partibus et ex diuersis locis ipsius mixturarum. Tunc ibi (Sed autem) Aristoteles. opponit contra primam opinionem. Dicitur quod etiam ponentibus elementa habere unam materiam et esse transmutabilia sequitur inconuenientia. quod hoc difficultatem quomodo fiat mixtura ex calido et frigido. aut ex igne et aqua. Si enim caro sit ex ambobus et sit neutrum eorum. quod nec est ignis nec aqua. nec rursus est compositum saluatorum. quod non manent elementa in mixto sub propria forma. tunc ut videtur nihil relinquitur nisi sola materia. patet quod corruptio alteri elementum vel facit alterum elementum. ut quod unum corruptum in aliud. aut facit materiam si non corruptum unum in alterum. quod tunc corruptio est in aliud eorum. si nihil est eis eorum nisi materia. sola autem materia relicta non sit mixtura. relinquitur dubium quomodo ex elementis fiat generatio mixturarum

¶ Quapropter quoniam est et magis et minus calidum et frigidum. quoniam quod est simpliciter est alterum actu potentia. alterum erit. quoniam autem non ostendit. sed ut quod est ens calidum et frigidum. ut autem frigidum et calidum. quod quod miscetur corruptum in intentiones adinuicem. tunc neque materia erit. nec illoque priorum alterutrum actu simpliciter. sed medium. Secundum vero quod est potentia magis calidum vel frigidum vel contrarie secundum hanc rationem. et ratione dupliciter calidum potentia quod frigidum vel tripliciter. vel secundum alium talez modum erunt utique mixta. alia ex contrariis elementis. aut ex elementis

¶ In opinione autem
huius quod de natura
elementorum non potest
fieri generatio mixtura
ex unoquoque
nisi sicut ex pariete
lateres. inconueniens
est. quomodo enim
ex illis erunt carnes
et ossa et aliorum.
quod cuius. Habet
autem quod dicitur
questionem ex alterutrum
generantibus. quomodo
generantur ex eis aliud
aliud propter hoc.
Dico autem (verbi gratia)
ex igne est aqua et ex
hac generari ignem.
est enim aliquod commune
subiectum. sed utique
et caro ex eis generatur
et medulla. hec autem
utique generantur quomodo

¶ De generatione
mixturarum
ex elementis
¶ Istud secundum
capitulum tractatus
secundum quod
philosophus determinat
de generatione et
compositione ex
elementis. Et diuidit
in duas partes.
in prima facit huius
quod dicitur in
secunda ostendit
quod ad generationem
mixturarum
percurrunt omnia
elementa. ibi
(Quoniam autem)
Circum primum
duo facit. quod
primum arguit
contra antiquos
ostendens secundum
eos non posset
esse verus modus
generationis
mixturarum. sed
determinat
veritatem. ibi
(Quapropter)
Circum primum
ponit duas
opinionem de
elementis. Dicitur
quod de elementis
ex quibus corpora
constituta sunt
quod vera opinio.
huius aliquid
eorum quod est
una materia. et
ab illa habet
quod transmutantur
adinuicem. quod
necessarium est
dicere quod si
elementa transmutantur
adinuicem quod
habeant ex una
materia eodem
quod una ab
unitate potestatis
quod est in ea.
et est in potentia
ad formam. huius
habet potentiam
ad omnes formas.
necesse est
ipsam transmutari
per successionem
morum in omnes
formas. et sic
necesse est quod
de una forma in
aliam transmutetur.
Sed alia fuit
opinio Empedocle.
quod dixit
elementa esse
intrasmutabilia.
Tunc ibi (Quoniam
enim) ostendit
quod secundum
opinionem
Empedocle. non
potest dari verus
modus generationis
mixturarum. nec
etiam potest dici
secundum illam
opinionem neque
unumquodque
elementum fiat
ex quolibet parte
mixturarum
corporis. quod
isti dicunt quod
elementa fiat
ex corpore. sicut
lapides et lateres
ex pariete. Sed
dicit Aristoteles
quod hoc sit
inconueniens. quod
isti non possunt
dicere quomodo
ex elementis sic
compositis generetur
mixtura. sicut
carnes et ossa.
et unumquodque
aliorum corporum
mixturarum.
Et hoc Aristoteles
ostendit. quod
si proponerentur
et aggregarentur
elementa in unum
remanentibus
formis et operationibus
suis. tunc ignis
in una parte
mixturarum
esset adurens
et aqua fluens
et ceteris. Si
ignis non ligatus
ascenderet et
terra descenderet.
et sic elementa
nunquam constarent
nec facerent
ossa et carnes.
Tunc ibi (Huius
autem) Ostendit
quod per se
debet elementorum
transmutatio in
iuxta primam
opinionem
diffinitionis
culter potest
saluare generationem
mixturarum.
Dicitur quod
quibus transmutatio
elementorum
fiat ex se inuicem.
tunc habet
quod ostendit
et difficultatem
quomodo ex
elementis generetur
mixtura quod
est aliud propter
elementa. Sicut
(exempli gratia)
Ex igne generatur
aqua et cetera.
ex aqua ignis.
et hoc idem.
quod habet unam
eodem materiam
et eodem subiectum
sed verum ex
eis generetur
caro vel medulla.
et quomodo
generetur tunc
hec mixtura
habet difficultatem

Hic pñter pñabit modū q̄ dictus est vn̄uersaliter ad
pñfñū. Dices q̄ q̄ om̄ia cōtrariā partim adinuicē. sicut
dēm est pñs in caplo de acroē q̄ q̄d est acru calidū ē poñā
frigidū. z ecōuerſo. sicut elemēta nō adēquā in potētijs suis
sed vnū oīno alteri pñāret. tūc trāsmutārent adinuicē.
et nō fieret mixtio. sed corruptio debilitas. z generatio siue
augmētū pñānt. z sicut dēm est de calido z frigido
ita sūt dēm est de hūido z secco. ¶ pñter q̄ elemēta pñs
semutē trāsmutēt. postea adēq̄s potētijs eorū. sicut aliā z
aliā pñtorē generant carnes z ossa z h̄mōi talia. q̄ calidū
dum sūt aliq̄d est in frigido. z ecōtra. q̄ in mixto materia
vni. ¶ Itē pñt caput alteri. q̄ veniūt ad mediū. z tale me
diū nō pñt h̄z vnā pñtorē nec pñt ēq̄litr pñcipat pñraria
nec est indiuisibile. nō est vno mō mediū sed diuersis sicut
diuersa sam pñtorē pñrarioz. z sicut hoc diuersa sūt ex eis

Testificari aut videt et nutrimentū vniuersa
in s. q. Omnia qdē em nutrunt eisdē ex qbo sunt
omnia em ex mixtis nutrunt. et em qcuq; vtiq;
videt vno solo nutriri. vt aq; plante multis nu
trunt. mixta est em aq; et terra. ideoq; rustici re
rant irrigare miscētes. Qm aut est nutrime
tū qdē materie: qd nutriri autē cōiunctum est
materie forma et species rationale iam solus

[illegible]

A Te-
e-
of

Secundus

De generatione

simplicium corporum nutriri ignem omnem exinueniunt
generatorum. quemadmodum et porces dicunt. So-
lus enim est et maxime spiritus ignis qui innatus est fer-
ri ad terminum. unumquodque enim natum est ad super-
ficies ferri regionem. forma autem et species omnium in
terminis. Quoniam quidem igitur omnia corpora ex omni-
bus constituta sunt simplicibus dictum est

Hic prout philosophus probat idem per effectum. Et dividit in par-
tem principalem et incidentalem. quod incipit ibi (Quoniam autem) Dicitur
primo quod hoc quod dictum est. scilicet quod omnia mixta componantur ex
quatuor elementis testificari et approbare videtur nutrimentum
universumque. quia unumquodque nutritur ex eis ex quibus est. sed
que nutriuntur nutriuntur ex multis elementis mixtis. Et ex eis
dem quatuor elementis omnia mixta consistunt. Maior probatur
nutrimentum transmutatur in naturam nutrimenti. sed non possit transmu-
tari nisi haberet eandem materiam. Minor probatur sumendo ar-
gumentum a minoribus. quod minus videtur quod plures qui sunt magis
terrestres nutriantur ex pluribus quam alia nutrita. quod licet videatur
etiam soli nutriri ex aqua. nutritur tamen ex omnibus. quod multo
magis alia. Sed quod ex omnibus nutriantur manifestum est. quod nu-
tritur ex aqua et terra. ut patet in agricultura. quod rustici col-
lentes plantas miscet terra cum aqua. et oportet etiam duo alia
concurrere. ut patuit ex dictis. Tunc ibi (Quoniam autem est.)
Ostendit incidentaliter quod inter simplicia corpora. solus ignis
nutritur. non tamen proprie. quia sola vegetabilia nutriuntur. Dicens
quod quod nutrimentum est sicut materiale respectu nutrimenti. quod in
suam naturam pervenit. ut dictum est in capitulo de augmento. Ip-
sum autem nutribile est sicut forma et species coniuncta materie.
ideo rationabile est quod solus ignis inter simplicia corpora nutritur
quia inter omnia elementa ignis est magis formalis. quod patet
ex hoc quod ipse naturaliter fertur sursum ad terminum. scilicet ad cir-
ciferentiam orbis quod est maxime formalis inter omnia corpora.
Unumquodque enim est natum ferri ad superius regionem quod est ei
conaturalis. sed forma et species omnium rerum inferiorum preter ho-
minem est in terminis orbium. quod superiora se habent ad inferiora
sicut forma ad materiam. Cum ergo ignis tangat orbem lunae
ne constet quod sit naturalis rationi orbis in formalitate. Ul-
timo recapitulat. et est littera plana.

Queritur Utrum omne mixtum residens circa lo-
cum medium. sit ex quatuor elementis
constitutum. Dicitur quod sic. et per mixtum residens circa locum me-
dium intelligitur mixtum perfectum ad excludendum mixta im-
perfecta quod sursum apparent. ad quorum generationem non concurrunt
quatuor elementa. de quibus agit in libro meteorologorum
probatur inductivum. primo de terra. quia locum est de natu-
ra sui loci. sed omne mixtum perfectum locum in terra. quod est de natu-
ra terre. Maior probatur. quia mixtum ad locum illi movetur ad
quem inclinatur elementum dominans in eo. et veniens ad istum locum
accipit qualitatem loci in quo est virtus salutaris talis
elementi. Secundo patet de aqua. quia omne mixtum habet partes
unicas et terminatas secundum exigentiam forme. quod unio sit per humi-
dum aquae. quia sola aqua est bene terminabilis in alio. Sed quod ha-
beat mixtum in se ignem et aerem est satis omnium per contrarietatem
quod habet ad terram et aquam. unde terra exigit ut consolidet mix-
tum facies ipsum consistere ne fluat. aqua vero per glutinat par-
tes mixti ne decidant in pulveres. Aer vero necessarius est.
quia sua humiditate et subtilitate facit vndique. et ad omnes per-
tes terre aquam fluere. Ignis pro suo calore digerit elementum
tuum cum elementis ad completam mixti constitutionem. Et hoc etiam

ostendit philosophus per locum ammonti in plantis. ut satis clare pa-
tuit circa expositionem littere

Ar. Ex eisdem nutriuntur mixta et plantae. sed sunt alii
mixta que nutriuntur tamen uno elemento. non con-
stant ex omnibus elementis. Maior est Aristoteles. Sed mi-
nor patet per philosophum versus ceteros. Quatuor ex puris vitiis ducunt
elementis. Aliter vnde fouet. gamaleon aere vivit Talpa
nutritur humus. Namque pascitur salamandra aere. Dicitur quod hec
metra non habet ventatem nisi a domino. quia scilicet in nutrimento
to istorum quatuor animalium maxime dominatur aliqd istorum ele-
mentorum. Sicut in nutrimento gamaleonis dominatur maxi-
me humidum aerium.

Ar. In profundo magis et sub terra generantur multa
mixta. ad quorum generationem non videntur concurrere
aer et ignis. cum non possint esse in aqua. nec naturaliter sub
terra. Dicitur quod ad generationem istorum mixtorum que sunt
in aqua et sub terra concurrunt elementa calida virtualiter per
influentias et peritus celestes qui pertingunt usque ad centrum terre

Ar. Aurum est indissolubile. et hoc non videtur ex alia causa
pervenire nisi quia caret humiditate aquae. et per con-
sequens non erit mixtum ex omnibus quatuor elementis compositum.

Dicitur quod aurum non est simpliciter indissolubile. sed tamen diffi-
culter. Et quod elementa liquefacientia resoluunt in so-
lam aquam per liquefactionem. quod videtur quod ex sola aqua sunt co-
posita. Dicitur quod in illis concurrunt quatuor elementa. sed tamen
eis dominatur aqua. et quod sunt liquefacientia. non tamen ita domantur
quod sufficiat corrumpere alia. quia elementa in mixto sunt reduc-
ta ad medium. non quoddem punctuale et indissolubile. sed habent la-
titudinem. Et quod quicquid vultur sit possibile qualitates ele-
mentorum in mixto concurrere convenire. Respondetur quod non est pos-
sibile per naturam. quia una qualitas est magis activa quam alia
et etiam quolibet forma mixti requiritur excessum alicuius
qualitatis. ut patet ex dictis

¶ Tercius tractatus.

Via vero sunt quidam generabilia et cor-
ruptibilia: et generatio pertingit eis que
sunt circa medium locum. Dicendum de om-
ni generatione simpliciter. quot et que eorum principia
facilius enim sic singularia inspiciemus. quando
de universalibus accipiemus prius

Postquam philosophus determinavit de generatione et corruptione. tamen
simpliciter quod propositum ex simplicibus. Hic prout in hoc tercio
tractatu determinat de causis siue de principijs corruptionis
et generationis elementorum et mixtorum. Et circa hoc duo facit
quod primo dat intentionem. secundo persequitur intentionem. ibi (Sunt
igitur numero) Dicitur quod primo cum sunt quidam generabilia et
corruptibilia. et generatio et corruptio conveniat illis quod sunt
circa medium locum. id est dicitur est simpliciter et vlt de generatione om-
nium dendo quot et que sunt eorum. scilicet generatorum principia. quod facili-
lius inspiciemus in libris partialibus singularia quam causas
vlt generationis accipimus prius. Et in hoc apparuit ille
litter ad sequentes non ad precedenti. quia innata est nobis
via. procedendi ab universalibus ad propria

Sunt igitur numero equaliter et genere eadem
principia que et in sempiternis et in primis. hoc
quidem enim ut materia est. hoc autem ut forma. Dicitur
ad philosophum ad quatuordecim. et ad hunc finem
ad philosophum ad quatuordecim. et ad hunc finem

aut ut tertium ad huc existere non est sufficientia ad generandum duo quoadmodum et in primis. ut materia quidem generabilis quod possibile esse et non esse causa est. Nec quidem est ex necessitate sunt ut eterna. Horum autem hoc quidem impossibile non esse hoc autem impossibile esse. quod non contingit circa necessarium aliter se habere. Quedam vero esse et non esse possibile. quod est generabile et corruptibile quandoque quidem est hoc quandoque autem non est. Quapropter necessarium generationem et corruptionem esse circa possibile esse et non esse. Ideoque ut materia quidem hec est causa generabilis ut autem cuius gratia forma et species. hec autem est ratio uniuscuiusque substantie. Oportet autem adesse et tertium. quod omnes quidem somniant. dicit autem nullus.

Hic sequenter persequitur intentum. et dividitur iste tractatus in duo capitula principalia. In primo ostenditur tria esse principia generationis et corruptionis. scilicet materiam formam et efficiens. In secundo specialiter incipit tractare de principio mouente. ibi. Nobis autem ult. Circa primum duo facit. quod primo ponit opinionem suam de principiis. Secundo opiniones aliorum. ibi. Sed hi quidem sufficientem. Dicit ergo primo quod corpora generabilia et corruptibilia sunt quoad analogiam habent eadem principia cum corporibus celestibus et primis. et ergo principia in illis scilicet corruptibilibus et sempiternis sunt eadem genere et numero equalia. Et horum principiorum hoc quidem est ut materia. hoc ut forma. oportet etiam tertium existere scilicet efficiens. quia duo principia scilicet materia et forma non sunt sufficientia ad generandum. Sed oportet esse tertium scilicet efficiens. si cur nec in primis. id est in celestibus sufficienter materia et forma sine motore. materia enim cum sit ens in potentia est causa quare ista inferiora possunt esse et non esse. forma vero est causa esse eorum. sed efficiens mouet materiam ut transmutetur de potentia in actum. Deinde per hoc ad declarationem dico. ponit quandam diuisionem. Dicitur quod quedam sunt ex necessitate sicut sunt eterna. ut corpora celestia que in sua substantia et suis motibus sunt necessaria et similiter substantie separe. Et his opponuntur possibilis esse et non esse. que sunt generabilia et corruptibilia. quod quandoque sunt et quandoque non sunt. Et ideo necesse est in eis esse materiam. Sed causa finalis in physicis gratia cuius mouens mouet est forma et species que est ratio uniuscuiusque substantie. Et cum his duobus oportet esse tertium principium quod est efficiens quod omnes antiqui somnauerunt. sed nullus de ipsis aliquid veritatis dixit expresse.

Queritur utrum tamen tria sint generationis et corruptionis principia. scilicet materia forma et efficiens. Pro responsione notandum finem doctrinam sanctum quod rerum corruptibilium quedam sunt principia extrinseca et quedam intrinseca. principia extrinseca sunt agentia et mouentia. Et ista habent se in quodam ordine. quia quedam sunt remota et quedam prima. Remota sunt substantie separe et deus. et illa sunt

eadem omnium corporalium. propter quod dicit philosophus quod corruptibilia et sempiterna sunt eadem principia numero. Sed principia prima rerum corruptibilium sunt ipsa corpora celestia. ut dicitur primo metaphysico. Sed principia intrinseca sunt materia et forma et ista non sunt eadem numero corruptibilium et incorruptibilium. sed sunt eadem genere siue secundum analogiam. quia nec materia nec forma corruptibilium corrumpitur per se. sed solum per accidens. ut primo physico. dicitur. Tunc dicendum ad quesitum quod sic. probatur primo. quia inferiora imitantur superiora secundum quandam analogiam et proportionem. Si in celestibus inuenitur materia celestis forma et actus eiusdem materie quo disponitur materia ad recipiendum motum ab intelligentia. et cum illis duobus inuenitur intelligentia que influit orbi vim motuam. Ergo multo fortius hec principia concurrunt ad generationem corporum generabilium et corruptibilium. Et vis huius rationis in hoc consistit omnes motus inferiores reducuntur in motum localem celestem sicut in primum regulans et causans alios motus. Sed ad motum localem celi illa tria concurrunt. Ergo oportebit equalia et eadem genera esse principia aliorum motuum inferiorum. Secundo probatur. quia quicquid potest esse et non esse habet materiam sed generabilia et corruptibilia sunt huiusmodi. igitur ratio. Et si habeant materiam oportet quod in eis etiam sit forma. quia materia se habet ad formam sicut potentia ad actum. Si vero materia et forma sunt. oportet tertium scilicet efficiens esse. quia materia cum sit in potentia non potest se ducere ad actum nisi tangatur ab efficiente. Et ergo preter duo principia intrinseca oportet ponere tertium. scilicet efficiens. quod est extrinsecum. Sed quod de illo effectum uo principio somnauerunt antiqui. patebit clare ex textu sequenti.

Ad Plura sunt principia tria. probatur tripliciter. primo quia prout est principium generationis et corruptionis. ut patet primo physico. Secundo. quia finis est principium et causa entis naturalis. ut de Aristoteles secundo physico. Tercio. quia secundo physico enumerantur quatuor cause. Sed quod sunt pauca propter quod ad esse et fieri rerum videtur sufficere actus et potentia. ergo videtur quod tria sunt principia generationis et corruptionis. Dicendum ad omnia simul quod principia generationis et corruptionis possunt diuersum modo numerari. sunt enim duo si solum numerentur principia intrinseca que concurrunt ad esse rei genite. scilicet materia et forma que sunt principia per se manentia et sic facta. Sunt tria dupliciter. Primo si solum enumerentur principia intrinseca ad esse vel fieri requisita. scilicet materia forma et proutatio. quorum duo sunt per se et tertium est per accidens. Secundo sunt tria si enumerentur principia intrinseca per se et extrinseca realiter et prout ad motum concurrentia. scilicet materia forma et efficiens. Et hoc modo loquitur philosophus de principiis in presenti littera. Et dicitur realiter ad excludendum finem. qui solum mouet metaphorice. scilicet secundum quod est in ratione. Sunt insuper quatuor si enumerentur principia intrinseca per se et extrinseca per se. siue sint prout sue metaphorice mouentia. scilicet materia forma efficiens et finis. Et hoc modo enumeratur in secundo physico. Sunt finaliter quinque enumerando tam principia intrinseca per se quam per accidens. et etiam enumerando extrinseca realiter vel metaphorice mouentia.

istorum inferiorum seu mixtorum generatio et corruptio non sufficit per se per se quia
per se aphantasia agentia et per ista dicitur agentia vicia

Et corruptione

cialibus sunt? suetudine dicere hoc esse efficiens quod est
principium motus et transmutationis. et ergo Plato non
fuit loquutus naturaliter nec artificialiter ponendo yde
as separatas esse causas effectivas. Et tunc ibi. Sed tunc
nec. Reprobat ista secundam opinionem tribus rationibus. Quia
prima talis est. Causa materialis cum efficiente nunquam coinci
dit in idem numero. sed materie est pati et moueri. facit
re autem et mouere est alterius potentie. quia potentie actiue
quod est in agente. ergo sequitur quod materia non possit esse mo
uens vel efficiens. Alias enim potentia actiua et passiva
essent idem. Et hoc manifestat in naturalibus et artificiali
bus. quia aqua sicut quod dicitur Thales est materia omnium ut ha
betur primo metaphysice non facit ex se ipsa alia. nec ali
quod aliud. neque lignum quod est materia facit lectum vel scannum
sed artifex per arte quam habet in mente. Secunda ratio tan
gitur ibi. Quo circa et est quod tales non recte dicuntur. quia
derelinquunt principalem causam. auferunt enim formam et
quod quid est vniuersalius rei. per primo. quia auferunt causam
sam mouentem quia sublata cum materia que est solui in
potentia non possit mouere ad actum. etiam auferit formam. per
secundo per aliud quod ipsi dicunt. quia ipsi attribuunt corpora
li materie potentias passivas qualitates. et per illas poten
tias valde organice. id est tanquam per organa et instrumen
ta dicunt quod materia generet alia. et sic auferunt eam quod
est sicut spiritum. id est causam formalem per quam vniuersaliter
collocatur in specie. ut dicitur secundo philosophorum. Dicunt enim
ipsi quod calidum quod est in materia sit natum segregare et frigi
dum sit natum congregare. Et quod illis duobus constituit mix
tura quedam et distinctio. ideo dicebant quod ex his alia omnia
agant et patiantur et omnia ex eis generentur et corrumpantur. ita tamen
quod ignis quod est formalissimus et maxime actiuus aliqui
et motus a frigido. et sic patitur instrumentaliter. et sic po
tuerunt aliquam causam efficientem vel formalem Tercia
ratio ponit ibi. Amplius vero sile. Et est talis. quia dicitur
re materie generare per potentias primas qualitates tanquam
per organa sive instrumenta idem est ac si diceretur quod terra
et quodlibet instrumentum sit causa eorum que generantur. sed hoc
est falsum. igitur etc. Quia per primo. quia semper oportet lignum
diuidi artifice mouente serra ad secundum. etiam oportet
lignum coequari aliquo homine incidente et mouente
dolabrum. et ita similiter est in alijs. ergo etiam in appo
sito oportet esse aliquod quod moueat et dirigat quali
tates tales ad speciem elementorum perducendas. et hoc est mo
tus celi. ut infra patebit. Quia igitur ergo ignis maxime
faciat et moueat. tamen isti non viderunt quem moueat.
quia multo deterius mouet quod organa. nam organum dis
tingitur ab artifice ad talem actum per quem operis artis inducit
forma. sed ignis corrumpit spiritum et hoc est multo peius quod
actio organi ordinata ab eo quod mouet organum.

Queritur Utrum principia principalia mixtorum ac
tium sint qualitates primae. aut tamen par
ticularia agentia. vel utrum cum particularibus agentibus sit
necesse agens vniuersale ponere. Secundum per tres con
clusiones. Prima ad generationem mixtorum non sufficienter
qualitates primae. patet primo per philosophum in textu precedenti.
quia sunt velut instrumenta que non agunt nisi directis ab
agentibus principalibus. Secundo probatur ratione quia nihil agit
ultra gradum primum. sed constat illas qualitates esse ac
cidentia et imperfectiores mixtis. ergo virtute propria non
possunt agere mixtionem. neque mixti constitutionem. Se
cunda conclusio quod ad generationem mixtorum non sufficit

Folio xxxv

2a **9to** **agere** **phalan** **et** **corruptio** **non** **sufficit** **per** **se** **per** **se** **quia**
ant entia particularia cum suis qualitatibus. patet per locum
a maiori. quia ignis qui est maxime actiuus non agit nisi
motus a superiori agente. ut patet manifeste per Aristotelem
telem in primo meteorologorum. Ubi dicitur quod ignis sub
concauo orbis lune generatur et esse habet ex velocissimis
motu lune et aliorum corporum celestium. sed vniuersaliter
a quo habet esse ab eodem habet agere. Tercia conclu
sio ad generationem mixtorum non sufficienter agentia particu
laria cum suis virtutibus actiuis et passiuis. sed etiam
requiruntur corpora celestia ab intelligentijs mora. Pro
batur. quia agentia particularia habent ordinem et redu
ctionem ad agentia prima et vniuersalia a quibus diffun
ditur virtus per omnia posteriora agentia. Sed primum
in genere corporalium est corpus celeste. ergo tota genera
tio inferiorum corporum et mixtorum in ipsum reducitur. Et ad
dicitur signanter ab intelligentijs mora. quia corpora ce
lestia sunt instrumenta intelligentia. quod admodum etiam
inferiora sunt velut organa et instrumenta superiorum. Et
licet superiora agentia non sint approximata inferioribus
sunt substantia approximatur tamen eis sicut virtutem infer
ioribus per elementa infusam. Et ex omnibus istis patet fal
sitas opinionis Auenne ponentis vnam intelligen
tiam separatam appropriari sphaere generabili et corrupti
bili. et posuit omnem actorem et motum esse ab illa intelligen
tia immediate. quam vocabat datorum formam. Sed agens
particularia dicit tamen exponere materiam ad susceptorem
formam. Quia sicut illam opinionem periret ordo iam di
ctus agentium particularium ad vniuersalia quorum sunt instru
menta. a quibus habent esse et agere. sicut clare tangit
Aristoteles primo meteorologorum. Et ergo actio in
istis inferioribus est principaliter ab agentibus vltimis. deter
minatio vero est a particularibus

Ad Omnis generatio est ex contrarijs. et sicut virtu
tes elementorum actiue et passiuae sunt a primis
qualitatibus contrarijs. ergo videtur quod sufficienter ad genera
tionem. Secundum negando primam. quia duo prima ante
cedente posita non sufficienter ad generationem sine cursu
superioris agentis. Et quando dicitur ad generationem
nem sufficienter agens et patiens. Respondetur quod falsum
est. exclusa causalitate vniuersalium agentium. Et quia
do iteque dicitur sicut philosophum in libro de sensu et sensato. ignis
non agit inquantum ignis sed inquantum calidus. ergo videtur
quod caliditas sit principale agens scilicet calidum. Et confirmatur
quia quod est actu tale potest alter perducere tale. sed sic
est de igne. igitur. Secundum quod ibi oportet presupponere vir
tutem primi et vniuersaliter agentis a quo sibi influxa est
virtus mouendi et agendi.

Ad Illa agentia sunt principalia et sufficientia sicut
quorum proportionem diuersas distinguunt diuer
sa generata. sed mixta distinguuntur ab inuicem sicut di
uerfas proportionem quatuor qualitatibus primarum. ut patet ex
dictis. ergo videtur quod huiusmodi qualitates primae sint
agentia particularia. Dicendum quod effectus particulares
distinguunt sicut suas causas primas. non tamen sequitur
quod agentia particularia sunt principalia. quia quanto aliquod
agens est magis vniuersale et minus limitatum tanto est
principalius. Et quanto dicit Aristoteles in principio
huius secundum reducitur omnem mixtionem elementorum in qualita
tes primas que sunt velut eorum formalia principalia sicut que
agunt et patiuntur. ergo videtur quod sint principalia agen
tia. Et similiter etiam in quarto meteorologorum resolu

Secundus

De generatione

ut oēm passionē mixtorū in portione quatuorū qualitatū
eius primarū. Dicendū q̄ illa resolutio non fit tanq̄ in
principalia agentia sed tanq̄ i instrumenta et organa p̄xi-
me mouentia per virtutē eis a superioribz influxā.

Ad Super huiusmodi virtutes et agentia priu-
laria requirere aliquod agens principalius. vel il-
lud esset intelligentia aut corpus celeste. Sed nullum
istud videtur esse dicendum. igitur minor. probatur. quoniam non
intelligentia cum sit per essentiam separata ab istis inferioribus
nec corpus celeste. quia non tangit ista inferiora. Dicen-
dum quod corpus celeste est ponendum tanquam instrumentum
intelligentie vniuersaliter per principalia agentis. quod licet
sit separata per essentiam vniuersum tamen orbi per operationem
nec sicut motor mobili. Et consequenter ipsum celum tan-
git ista inferiora virtualiter et per medium quod sufficit.
¶ Et quando dicitur huiusmodi virtus est accidentis.
ergo videtur quod non possit attingere per ductionem alicuius
substantialis forme que est dignior et nobilior. Dicen-
dum quod Quis illa virtus sit accidentalis. tamen sortitur
ab illo a quo eruit naturam et proprietatem quod potest cau-
sare substantiam

¶ Nobis autē et vniuersaliter prius dictum ē de causis. et nūc determinatū est de materia et forma. Amplius autē quoniā qui sūm alteratione motus demonstratū est qm̄ est perpetuus. necesse his entibus et generationē esse continuā alteratio em̄ faciet generatōem actualiter quia adducit ⁊ abducit generans. Similr autē manifestum quoniā ⁊ pōra bene dicta sunt. Primam transmutationū alteratōem sed nō generatōem dicendū. multū em̄ rationabilis ens nō generatōis causam esse q̄ nō ens enti esse. Quod fertur quidem igitur est. quod generatur autem nō est. propter qd ⁊ alteratio pōr generatōe

Postq̃ plus determinauit de p̃ncipijs generatōis
vniuersaliter s̃m p̃p̃iam et antiquoz op̃inione. ⁊ etiaꝝ
reprobauit op̃iniones alioꝝ de p̃ncipio mouente. Hic
p̃sequenter in isto capitulo sc̃do inquit specialis de ipo
p̃ncipio mouente. Et diuiditur in duas p̃es p̃ncipa
les. in p̃ma determinat de ipo. In sc̃da circa determina
ta mouet questionem. ibi. Quoniaꝝ aut̃ in coꝛtinue mo
tis. Et q̃ generatio est p̃petua s̃m ip̃m ¶ 3 deo p̃hs p̃i
mo assignat causam p̃petuitatis generatōis. Oicēis
q̃ cum a nobis p̃us. idest in libro p̃hysicoꝝ dictuꝝ sit de
p̃ncipijs et causis naturalibꝝ vniuersaliter. ⁊ nunc etiaꝝ
determinatuꝝ est de materia et forma que sunt p̃ncipia
generabiliuꝝ. dictum est etiam q̃ motus qui est s̃m allat
tionē. id est motus circuli celestis sit p̃petuus. Nis at̃
tribus sic se habentibꝝ necessē est generatōem esse conti
nuē id est p̃petuē. quia allatio. id est motus circularis
facit generatōem actualiter eo q̃ adducit ⁊ abducit ge
nerans. idest solem qui est causa omniuꝝ generabiliuꝝ. q̃a
cum sol accedit ad nos causat generatōem. cūvero abdu
citur. idest recedit causat corruptōem. ¶ Tunc ibi Si
militer aut̃. p̃bat quod dixit p̃duas rōnes. Prima. q̃a
in p̃cedentibꝝ dictum est q̃ allatio. idest loci mutatio sit

prima oim mutationū. sed illud quod est prius ē causa po-
sterioris. et nō econtra. ergo loci mutatio est causa gene-
rationis ⁊ nō econuerso. Secūda ratio. quia multo ratio-
nabilius est qd illud quod semper est et ppetuum ⁊ per-
fectum in esse sit causa nō entis q̄ econtra. sed id quod
mouetur localiter est ens. quod aut generatur nō est. er-
go motus localis erit prius motu generationis et per cō-
sequens erit causa eius. Et hoc intelligendū est in diuer-
sis. qz in vino et eodem generabili prius est generatio q̄
loci mutatio.

Quoniā autē suppositum est ⁊ demonstratū. continua ens rebus generatio ⁊ corruptio. dici mus autē causam esse allatōem generatōis. Ma nifestum qđem quoniā yna ente allatōne nō cō tingit fieri ambo. quia cōtraria sunt. Idem em̃ similiter ⁊ se habens semp idē innatum est face re quo circa generatio erit semp aut corruptio. Oportet autē multos esse ⁊ contrarios motus. aut allatōnem aut inequalitates. cōtrarioꝝ em̃ contraria causa. Ideo q; nō p̃ma allatio cau sa generatōis et corruptōis est sed que circa obliquū circulum. In hac em̃ et continuū inē ⁊ moueri s̃m duos motus. Necesse em̃ si erit semp ⁊ continua generatio ⁊ corruptio. semp ali quid moueri. vt nō deficiant transmutatōes. he duo autē vt nō solum contingat alterum. Cō tinuitatis qđem igitur totius allatio causa pre sentie vero ⁊ absentie inclinatio. Contingit em̃ quandoq; fieri longe quandoq; vero prope. in equali vero distantia ente inequalis erit motus quocirca si in adueniendo ⁊ imprope esse gene rant ⁊ in recedendo et longe fieri ad ipm corru p̃unt. ⁊ si in multotiens adueniendo generat et in multotiens recedendo corrumpit. contrario rum em̃ contraria est causa. ⁊ inequali tempore et corruptio ⁊ generatio que s̃m naturam

Hic sequenter phus ostendit qd allatio sit causa ge-
nerationis et corruptionis. quia scz motus obliqui cir-
culi qui dicitur zodiacus. z nō motus pmi mobilis est
illius causa. Et circa hoc duo facit. quia pmo pbat hoc
per rationem. scdo infert quoddā correlariū. ibi ¶ Ideo qz
tempus. Dicit ergo pmo qd quia suppositum est z des-
monstratū in hoc libro qd generatio et corruptio sunt cōs-
tinue. et similiter dictum est qd motus corporis celestis
sit causa continue generationis. Sed cum generatio
corruptio sint contraria tunc nō contingit ambo. s. gene-
rationem et corruptionem fieri si sit tñ vna allatio z p^o
motus localis. quia idem manens idem z semp similis
ter se habens semp esse natum facere idem et nō contra-
ria. Si em esset tñ vna loci mutatio. tunc esset generatō
tñ vel corruptio tñ. Cum ergo nō sit tñ aliez. vt patz
ad sensum tunc oportet esse multos contrarios motus
altero duoz modoz. scz vel qd vnus sit contrarius alte-
ri. quod nō potest esse in motu circulari. vt probatū est

pmo celi vel inequalitate. id est q? sit vnus r idem mo-
tus sed inequaliter se habeat ad ipa generabilia f^m diuer-
sas circuli partes. qui scz mor⁹ ex vna parte circuli cau-
set vnum. et ex alia parte causet aliud. Quia p^rario r^u
effectum cuiusmodi sunt generatio r corruptio oportet
esse causas contrarias. Et quia motus pmi orbis qui
dicitur diurnus habet se semp vniformiter sup circulos
eque distantes. id est circulo eque mobili. ideo non po-
test esse causa generatōis et corruptōis. Sed motus
circuli zodiaci est causa sufficiens vtriusqz. quia inquan-
tum vnus motus et p^rinuis totius orbis est causa co-
tinue generatōis et corruptōis. sed fm duos motus
scz fm motum accessus r recessus nō solum est causa ge-
neratōis nec solum causa corruptōis. sed vtriusqz.
quia circulus zodiacus quandoqz inclinatur et quādoqz
eleuat a circulo equinoctiali. et illa inclinatio r eleua-
tio est eius presentia r absentia. quia quādo inclinatur
et est p^r nos siue p^rsens tunc est causa generatōis. Sz
quando est longe et absens siue distans a nobis. tunc ē
causa corruptōis. Et ergo sicut in adueniendo et p^r-
pe esse generat ens et in recedendo r in longe esse corrup-
pit id ipm. sic etiā multoties adueniendo generat r mul-
toties recedendo corrūpit. quia p^rarioz p^rarie sunt
cause. Et o^mibus illis concludit q? tempus generatō-
nis est equale tempori corruptōis et econuerso. q? sol
ascendendo per sex signa generat. r per sex descenden-
do corrūpit.

Querit Ultrū motus celi sub obliquo circulo
factus r p^ripue solis. sit causa ge-
neratōis et corruptōis. ¶ Pro responsione supponē-
dum est pmo q? tria sunt p^rincipia generatōis et corrup-
tionis. scz materia forma r efficiens. r in pmo libro ostē-
sa est perpetuitas generatōis et corruptōis ex parte
materie. hic vero ostenditur ppetuitas ex parte cau-
se efficientis et eoz. que concernunt causam efficientem
cuiusmodi motus et finis de quibus patebit infra. Se-
cundo supponitur ex determinatis in octauo physicoz
q? motus localis circularis celi est ppetuus. ¶ Tūc di-
cendū ad quesitū q? motus celi diurnus nō est sufficiens
causa continue generatōis et corruptōis. sed motus
celi sub obliquo circulo. p^rimum pars. quia motus diu-
nus est vn⁹ et idē similiter se habens. sed idem fm idē r
eodem modo se habens est semp natum facere idem. er-
go nō potest esse causa generatōis et corruptōis que
sunt diuersi et contrarij motus. Scdm pbatur q? mo-
tus celi est p^rinuis. ergo est causa continue generatōis
et corruptōis. et etiam est diuersus in accessu r recessu
vt patet ex dictis. ¶ Ergo etiam est causa diuersitatis ge-
neratōis r corruptōis

Ar Fide tenemus oia incepisse a determinato tē-
poris p^rincipio vt pz genesis pmo. g male hic
pcludit generatōes r corruptōes et ppetuas. Dis-
cendū q? ista pclusio innitit p^rincipijs falsis antiquoz q?
sunt q? quicqd incepit generatōne incipit et quicqd fi-
nitur corruptōe finit. sed p illos antiquos ponit Ares-
toteles mundū esse ppetuū. id est tali modo nō incepisse
nec tali mō finiri posse. r ex illa positōe Aristotelis seq-
tur generatōes r corruptōes et ppetuas. i. naturalr nō
incepisse r in hoc nullo obuiat fidei orthodoxe. ¶ Et
qñ d: pbs in octauo physicoz ostendit q? solus mor-
ticularis sit continuus r ppetuus. g videt q? illud p^r-

cipiū pbi nō possit trahi ad generatōes r corruptōes
Dm q? solus motus circularis fm numez est ppe-
tuus. sz generatōes r corruptōes ppetuane fm circulū
vt pz manifeste infra. ibi. sz p de generatōe elemētoz

Ar Motus r mutacōes istoz inferiorz reducunt
ad motū pmi mobilis. sz motus solis factus in
obliq? circulo nō est p^rinuis. g rē. Vmōz pbat. q? mo-
tus diurnus fm Aristotele est p^rinuis oim. Dm q?
sz motus diurnus sit p^rinuis motus quantū ad pmanē-
tiā. q? est pma cā pmanētie in motibz istoz inferiorz. non
tū ē p^rinuis mor⁹ q? ad diuersitatē reprā in motibz inferi-
orū corpoz. q? talis mor⁹ ē vn⁹ r eodē mō se hñs. qre fi-
erit cā alicui⁹ diuersitatē. Et qñ d: de gloriofus est
vn⁹ r idē sit se hñs. q? imurabil⁹ r tñ p^r plura etiā sit p-
ducere. Dm q? Aristoteles hic loq? de agere natura-
li qd agit virtute p^ria r p^r modū sue forme q? ē imedia-
te ad vnū determinatā. Et nō intelligit de agente volū-
tario (salte pmo) qd agit p suā essentiā qd absqz oia diuer-
sitate sui p^r plura pducere. Licet in eo ponat pluralitas
y deaz. qñ nō sunt aliud fm doctore sanctū q? essentia di-
uina intellectat vt imitabilis a creaturis. Dicit notāter
salte pmo. q? agentia voluntaria creata r scđaria etiam
aliq? mō sñ ad vnū determinatā eo q? pynā spēm intelligit
pmo r p se vnū tñ vltiā plura q pnt pynas spēm rep^r-
sentari r tūc capiunt p modū vni⁹. ¶ Et qñ d: calidū
ē agēs naturale r tñ nō eodē mō se hñs mollificat cerā r
indurat lutū. Dm q? agēs naturale pmo r imediare
hñ vnū effectū. sz tñ illū effectū vnū iuxta diuersitatem
recipiētū pnt plures effect⁹ seq? sic ē i pposito d caloze

Ar In motu celi nulla est p^rarietas. vt pbatur
inductiue pmo celi. ergo videtur q? p^rarietas
tas que ē in generatione r corruptōe nō dirigitur a co-
trarietate q? ponitur in motu celi sub obliquo circulo

Dicendū fm doctore sanctū q? mor⁹ solis sub obliq?
circulo nō est p se p^rarius alteri motui eiusdē circuli sz
solū fm aliū et aliū respectū radioz. ad locū generatōis
q? cū sol accedit tūc rectori radio respicit locū generatō-
nis. et ideo plus calefacit. sed cū recedit tūc respicit ra-
dio obliquior r tūc dominat frig⁹ mortificas. Vel dicat
q? p^rarietas mor⁹ est in obliquo circulo rōne accessus
et recessus. iuxta modū super⁹ expressus r isto modo ē
etiā causa generatōis et corruptōis. Sed inqūatū est
vn⁹ et regularis sic est cā ppetuitatis

Ar Generatio est ex contrarijs et in p^raria. sit r
corruptio vt sepe dictū est supra. Sed nullum
tale ē ppetuū ergo generatōes et corruptōes nō erūt
ppetue. Dicendū q? generatōes r corruptōes esse p-
petuas p^r intelligi dupl^r. vno mō p^r identitatē materia-
lē rerū generabiliū et corruptibiliū r sic est impossibile.
Alio mō fm identitatē specificā et sic ē possibile q? sub
vna specie generatōis et corruptōis subijnuicē ppet-
ue succedūt

Ideoz et tempus. et vita vniuersaliūqz nu-
merū habet. et hoc determinatur. Omniū enim
ē ordo et omne tempus et vita mēsuratur peri-
odo sed tamē non eadem omnes. sed hi quidez
minori hi aut maiore. his quidem cū ann⁹ his
aut maior alijs aut minor periodos est mēsurā

Apparet aut r fm sensum cōfessa his que a
qq iij

Secundus

nobis dicta sunt. videm? em qm adueniente qui dem sole generatio est. recedete aut diminutio et in equali tempore alterut. Equale em tempus generationis et corruptionis que fm natura sz coningit multoties in minori corrupti ppter ad inuicem cofusionem inequali em ente materia z no vbiqz eade necesse generationes inequales esse et has quide citiores has at tardiores. Quo cir ca accidit ppter horum generationem alijs ge nerari corruptione

Nec pnr phs inferr qd dā correlariū. Dicens q qz generatio z corruptio inferior est a superiori moru cir culi obliq. id oē tps qd ē in retrali z ois vita vniuscuius qz viui hz numerz determinati ex circulo celesti. qz ex ipo p siderat quantū se extendit vite? generatōis. sicut p r ex scia astronomica. Omniū em inferiorz rez ordo depē det ex ordine superiorz. etiā oē tps z ois vita mensurat periodo. i. circulari mēsurā. Est em period? modularō circuli. vt dr doctor. Vel fm alios ē numerus vel men sura duratōis vniuscuiusqz rei sumpta ex reuolutōibz celi. Et dr aperi qd ē circū z odo qd ē modularō. qm modularō. i. mēsurā vel psonantia circuli. qz oia mē sūrantur. Sz tñ nō oia mēsurant eadē periodo. sz qdā hnt maiorē z qdā minorē. sunt em qdā aialia q nō viuūt nisi p annū. qrundā pō ē period? minor. z qrundā ma ior fm q magz z min? sunt susceptiua z receptiua p r t r s sibi influxa celesti corpe. Tunc ibi. Apparēt ar. Ostendit idē p ea q apparent ad sensum. Dicens q ea q dicta sū manifestastz ad sensum. qz videm? ad oculū q sole adueniente ad punctū ariet. qñ directo radio rā/ git locū nostrz tūc incipit generatio interrenascētibz Sz recedente sole a pūcto libe incipit rez diminutio z cor ruptio. Et vtrūqz fit in eqli tpe. qz tantū ē tpus genera tionis fm naturā qm est tps corruptōis. qz tantus est ascensus solis quant? ē descensus. Si ar p r t r alicuā re corrupti i minori tpe h ē p accis. p r p fusiōne adiūice idē p r p fusiōne qtuor elemētoz q h materia cuiuslibz generati. vel etiā p r p fusiōne supple solis cū p r ijs plane tis p r ijs effectū habētibz. Oicit tñ doctor q pma expō/ sitio sit melior. qz ex q illa materia ineqliter se hz z nō ē eodē mō susceptiua p r t r celest. id generatōes z corrup tiones nō hnt se eodē mō in periodo. sz sunt ineqls. scz aliq citiores z qdā tardiores. Et g ppter generatōem illoz alijs accidit generari palioz corruptōem. cum ge/ neratio vnius sit corruptio alterius.

Querit Vtrū oē viūcs habeat determinatam periodū sue duratōis. p Pro respō sione sciendū ē pmo fm doctore sanctū q cū corpa supe riora agāt i ista iferiora p motū z lumē. v habet in scdo celi z pmo methorologoz illi maxime attribuenda est p r generatō qd maxime lucet z qd lucē suā o mibz tri buens ipam a nullo p ricipat. z h mō ē sol. nō tñ sol? sol ē generas nisi forte p tanto dicat. qz solo lumine solis sit generatio Sol? em sol lucēs lumine p r t r oēs alios pla netas illuminat sicut maxime apparet in luna. recipit tñ lux ei? diuersimode in diuersis z nō fm eandē virtutez q ē in sole. qz vniūqz qd ē in alio ē in eo p modū recipiē tis z nō oino p modū recepti. Scdo sciendū est fm eundē doctore in forma p r t r e. q nō solū accessus z recess

De generatōne

sus peridū facit. qz alias in hyeme nullū aial nascere. sz poti? qdlibet moriret. Et etiā nullius vita deterz ex tendi vltra annū. qd ē manifeste falsum. Sz periodū fa/ cit relatio signi ascendētis sup orizontē ad oia alia sig/ na circuli cū suis stellis z planetis in hora generatōis rei inferioris. q causat a circulo celesti. hoc em mō mēsu ra qrundā est ann? z qrundā plus vel min? fm effectū signoz z fortitudines stellaz q sūt in signis. Et h mō vey ē q eqle ē tps generatōis z corruptōis. quia a pmo signo ascendēte in hora rei cōputat. pfect? rei vsqz ad septimū signū eiusdem circuli. z a signo septimo vsqz ad pmiū cōputat defect?. Et iō in astronomia septimū signū vocat dom? mortis. sz ascendēs vocat dom? vite Et g generatio rei vocat. pfect? vsqz ad statū. Sz post statū vsqz ad declinatōem z a declinatōe vsqz ad martē vocat period? corruptōis. qz sunt fm naturā equalia. cū a pmo vsqz ad septimū tantū sit quantū est a septimo vsqz ad pmiū. aliā prē circuli p aliā mēsurando. Et g si period? pfect? hois sunt triginta qnqz anni vt dicit? ē a medicis periodus defect? erit tantū dē. Tūc dōm ad qstū q rōnabile est oia mēsurari periodo celestis des terminare p pmo. qz tota materia iferiorz gubernat a superioribz z ab eis depēdet tāqz a pmo pncipio regimi nis ipoz. sicut g viuentia hnt ēē a corpoz celestibz. ita sūt ab eis hnt duratōem illi? ēē scdm. s. q illa period? sit determinata. sic pbat. qz iferiora dependent a supioz ribz z causant ab eo p effectibz. sz isti effect? dnt in for titudine z debilitate. vt p ex dict. g seq? q ali? z ali? effect? aliā ē aliā p r t r durandi influat ipsi genito fm maiorē vel minorē fortitudinē p r stellarōis. Et q parec manifeste q qdlibet viūcs hz determinatā periodū sue duratōis.

Ar Si qē viūens haberet determinatā periodū a celo seqret q in p r stellarōibz celestibz infallibz biliter possint legi duratōes viuentū. qd ē p r experientā qz nō videm? aliqz ad hāc puenisse astrologia sciam. vt vnicuiqz viuenti determinatā periodū assignare poti isset. Dōm fm doctore sanctū in forma q ista perio dus p se ē determinata. z g si qz sciret p r t r es signoz et stellaz in ipas positoz dū res nascit. tunc talis quantū ē de influenza celi possz pgnosticare de tota vita rei ge nerare. Sz tñ necessitate nō ponit. qz possit illa p r t r p accis p r t r i. vel p cerebri malū. vel per mortē violen tam. vel alio q cū q mō. Et h ipedimētū vocat Aresto riles ineqlitate materie q p r p multa accūria alif dispo ni q moueat a circulo. Et iō hoies diuersimode moriū tur. s. citius z tardi?. qz p naturā morales sūt. z similt alia aialia. hoc etiā mō variant etas oim rez. qz plane te in circulo periodali positi qñqz sunt fortiores z dant plures annos vite. qñqz pō sunt debiles et dāt paucio res. hec oia ponit doctor quasi in forma.

Ar Distinctio z multiplicatio indiuiduoz est p ma teria in infinitū. g nō qdlibet indiuiduū hz deter minatā periodū. Dōm q pna nō vqz qz hz multatudo in diuiduoz sit ex diuisione materie signat p q r t r e cū ma/ teria sine quāritate sit indiuisibil. tñ period? vite p r t r e cū iustit? indiuidui depēdet ex corpe celestibz q r t r e cū p r t r celi determinat duratio cuiuslibet mixti. Et qñ d r inter illa q eodē tpe generant vniū diuti? viuit altero. g videt q nō sit determinata period? vnicuiqz ex celestis latio. Dōm q in ill q r t r ē ex natura celi eadē vtra. qñqz possz diuersa

exi ex pte aliqz disponū dīlāz. vt pz ex dictis. z rōne illi
dīuersitatē in dīspōnibz materie dīuersificat vita fm lō

Al. Illa q̄ hnt vnā naturā (gitudinē z breuitatē
rā vident habere vnā periodūz sue vite. sed oēs
hoies hnt vnā naturā cū sint eiusdē spēi. g. zc. Dm q
q̄tū est ex pte spēi oēs hoies hnt vnā periodū. s. n. qz na
tura hūana dīuersimodē repit in dīuersi diuīdūis. vel p
libz arbitriū. z malū regimē vite volūtariē assumptū. aut
ppter dīuersos aspectus sub q̄bz generant. vel etiam ppter
aliā z aliam materie dīspōem. ideo habēt dīuersa indiū
dua etiam vntus speciei aliam z aliam periodum

Sp vero vt dcm ē p̄tinua erit generatio et
corruptio z nūq̄z deficiet z ppter quā diximus
cām. h aut rōnabilē p̄tingit. Qm em in oibz in
q̄mus q̄ meli⁹ desiderare naturā sp. melius ac
eē q̄ nō eē. Esse at q̄t modis dicim⁹ in alijs di
cū ē. h at in oibz existerē p̄tinuē p̄p̄lōge a p̄n /
cipio dīstare reliq̄ mō p̄pleuit eē de⁹ p̄tinuā fa
ciēs generatōez. ita ē maxie p̄tinuabit eē. q̄a p
xime ē subefieri sp generatōem. Hui⁹ aut cā vt
dcm ē multoties in circuitu allatio sola em p̄ti
nua. ideo z alia q̄cūqz trāsmutant adinuicē fm
passiōes z potētiās (p̄bi grā) simpliciā corpa
mutant in circuitu allationū. q̄n ei ex aq̄ aer ge
nerat. z ex aere ignis. z rursus ex igne aq̄ in cir
cuitu dicim⁹ circuire generatōez: qz rursus re
uertit q̄ circa z recta allatio assequēs eā q̄ in cir
cuitu p̄tinua ē. Silt at manifestū ex his qd q̄
dā q̄rit. Quare vnoq̄qz corpoz in p̄p̄riā allatio
regionē īfinito tpe n̄ dīstāt corpa. cā ei b̄mōi ē q̄
adinicē trāsitiō. Si ei vntq̄qz maneret in sua
sp̄i⁹ regiōe z nō trāsmutaret ab eo q̄ p̄p̄riā vti
q̄z destitissent. Trāsmutant qdē igit ppter alia
tionē duplicē entē. qz trāsmutat aut nō p̄tingit
manere nullū eoz in nulla regione ordinatam.

Quia qdē igit est ḡnatioz corruptio. z ppter
quā causam. z quid generabile et qd corruptibi
le manifestum ex his que dicta sunt

Hic p̄nter p̄bat p̄tinuitatē z p̄p̄tuitatē generatō
nis ex pte finis. Dicēs q̄ sp vt dcm ē p̄tinua erit generatō
et corruptio. z nūq̄z deficiet fm naturā ppter cām quā dixi
mus. s. ppter motū obliq̄ circuiti. Et h etiā rōnabilē p̄tingit
nō solū ex pte mor⁹ s. et ex pte finis. qz dīcō i oibz naturā
sp desiderare id qd meli⁹ ē. meli⁹ autē est eē q̄ nō eē. Sz eē
q̄t modis dicat z q̄t modis accipiat dcm ē i alijs. s. in q̄nto
metaphy. z in septio. Cū ḡ hoc eē nō posset existerē z p̄ti
nuari in oibz ppter longā dīstātiā a p̄o p̄n. qdā em intans
tū dīstāt z deficiūt ab eē p̄mī p̄ncipiū q̄ in suo eē p̄tinuari
nō p̄nt. sicut pz de generabilibz z corruptibilibz. z iō deus
alio⁹ p̄pleuit. i. p̄tinuauit illis eē p̄ cōtinuā generatōez eoz
qz p̄tingit sp fieri p̄ generatōez. p̄rie sube. i. sp p̄tingit ḡnari
subam eiusdē spēi cū generāte. qz generās nō generat idēz
in nūero. s. in spē. vt īfra dicet. sic ḡ p̄tinua ē ḡnā ex pte sp
nis Sz cā efficiēs illi⁹ p̄tinuē ḡnatiois vt m̄ltoties dcm ē
est allatio q̄ ē in circuitu. i. motus circularis celi q̄ ē p̄tinu⁹

illa nāq̄ q̄ trāsmutant fm passiōes z potētiās suas. i. q̄lira
res actiās z passiūas cuiusmōi s. corpa simpliciā. i. elemē
ta q̄tuor. sequūt qdāmō illū circularē motū q̄n adiuicē cir
cularit trāsmutat. qz ex aq̄ ḡnāt aer. z ex aere ḡnāt ignis. et
itē ex igne aq̄. Et iō mor⁹ rect⁹ q̄ ē in elemētis p̄leq̄ns eū
q̄ ē in circuitu ē p̄tinu⁹. qz sole recedēte p̄uertit elemēta su
p̄iora in inferiora. accedēte p̄o sole tūc sup̄iora vīcūt z con
uertit inferiora i sup̄iora. z sic faciūt p̄petuū circuitū. Tūc
ibi (Silt at) soluit qdā q̄stōez ex determinatis. Dicēs. q̄
ill⁹ determinatū est sit manifestū qd qdā q̄rit q̄re. s. elemēta iā
īfinito tpe trāsfacit nō dīstāt abinuicē separata z ordiata in
p̄p̄rijs locis. cū vntq̄qz moueat ad suā regionē. Cā at ill
lius ē mutua trāsmutatio eoz. qz vntq̄qz trāsmutat in
q̄libet. vt sup̄ oñsus ē. Si ei q̄libet ele⁹ maneret in sua p̄
p̄riā regiōe. z nō trāsmutaret ab illo elemēto qd ē terra sp̄s
iā diu destitisset vt defecisset ab actōe z passiōe. Et ḡ b̄i dī
ctū ē q̄ trāsmutant adinuicē fm ḡnātōez z corruptōez p̄p̄
p̄tinuū motū obliq̄ circuiti q̄ dīuersificat naturā p̄ accessū z
recessū. s. illa q̄ sic adinuicē trāsmutat nō manet ordiata i
suis locis. s. q̄tū vnt accipit de natura p̄p̄riā tūc etiā acci
pit de loco ei⁹ z p̄miscet ei. vt dīc. s. Tho. hoc qd dcm ē de
trāsmutacōe elemētōz intelligendū fm p̄te ei nō s. z totū
als em destrueret mūdus. Ultimo epilogat que dicta
sunt z est planum in littera

Qm aut necesse est eē aliqd̄ mouēs si motus
erit. vt dcm ē pus in alijs. z si sp q̄ optz aliqd̄ sp
eē z si p̄tinu⁹ ē. Vnt idē z īmobile z īgnabile
et īalterabile. z si multi q̄ in circuitu mor⁹. m̄
ta qdē oīa at q̄lir esse hoc necesse sub vno p̄nci
pio. Cōtinuo at ente tpe necesse motū p̄tinuū esse
si īpossibile tps sine motu eē. p̄tinuū ē alicui⁹
tps nūerus ei⁹ q̄ in circuitu. ḡ quēadmodū in
his q̄ in p̄ncipio determinatū ē. Cōtinuo aut
mor⁹ vtrūqz qd mouet p̄tinuū ē aut in q̄ moue
tur velut locū. dico at passiōē manifestū itaqz
qz eo qdē id qd mouet Qūo ei passiō p̄tinua nī
si qz res cui accidit p̄tinua ē. Si atz h eo q̄ i q̄
solo loco existit. magnitudinē ei aliquā hz. h⁹
at qd circūlo p̄tinuū. h igit ē Quocirca sp subīp
si p̄tinuū. hoc igit ē qd facit p̄tinuū motū qd in
circuitu corpus fert. motus aut tempus.

Hic p̄nter p̄bat qd dā qd sup̄posuerat. dixit em sup̄
q̄ p̄tinuitas generatōis sit ex p̄tinuitate mor⁹. s. qz in
isto libro nō p̄bauerat motū eē p̄tinuū z sempiternum
iō p̄mo ostendit ei⁹ p̄tinuitatē. Scdō ostendit vī talis
motus hz p̄tinuitatē. ibi. Cōtinuus autē dīcīt ḡ p̄mo
q̄ sicut dīctū est in octauo physicoz. z in duodecimo me
taphysice. q̄ si sit mor⁹ optet q̄ sit mouēs. z si sit mo
tus oportet sp eē mouens z si sp z p̄tinuē mouens mo
uet oportet q̄ sit vnt z idē īmobile fm locū z īgenera
bile z īalterabile. Dīctū est etiā q̄ si sint multi circula
res mor⁹. tūc oportet multos eē motores. ita tūc oēs
sint equaliter ordinati sub vno p̄ncipio vniuersitatis
qd mouet p̄mū motū. sicut demonstratū est in duodeci
mo metaphysice et in octauo physicoz. Q̄ aut mor⁹ sit
p̄tinuus. p̄bat ex tpe qd est p̄tinuū. qz īpossibile ē tps
eē sine motu. cū passiō nō posset esse sine suo subiecto qd
ē mor⁹ circularis. q̄ solus ē p̄petu⁹ z p̄tinuus. quēad

Secundus

De generatione

modū determinatū est in octauo physicoz. ¶ Tūc ibi. Cōtinu? aut. In qrit scdo vñ mor? habeat p̄tinitatē et mouet talē questionē. Qū mor? sit p̄tinuus. qrit vñ habeat suā p̄tinitatē. vñ scz habeat p̄pter hoc q̄ mobile sit p̄tinuū vel p̄pter locū in q̄ ē mor?. si terminet ad locū. aut a passione ad quā ē mor? qñ terminat ad passiōē. Respondit p̄hs q̄ mor? celestis iō ē p̄tinuū. qz id qd mouet est p̄tinuū. z nō qz loc? in q̄ ē motus ē contīnuus. cū p̄mus orbis nō sit in loco nisi p̄ accēs. qz scz p̄ relationē p̄tinitatis ad p̄tentiū hz locū. Etia mor? generationis nō hz p̄tinitatē ab eo in q̄ mouet. Et filr ali? qñ ē mor? ip̄ passionē q̄ nō ē p̄tinua nisi p̄ accēs. qz scz id cū accidit est p̄tinuū. Si aut aliq̄s mor? sit p̄tinuū ex loco in q̄ mouet. iste solū erit mor? localis cui? loc? hz quandā magnitudinē z p̄tinitatē. nō tñ ois mor? localis. s; solū circularis. qz qd mouet circulariter est idē sp̄ et seip̄o p̄tinuū. z iō facit morū sempiternū z p̄tinuum. motus autē sempiternus facit tps sempiternū

Queris ¶ Ut ex p̄e finis z ex p̄tinitate motus quā hz a mouente. possz ostendī p̄tinitas in generatōe z corruptōe. Dm q̄ generationes et corruptōes sunt p̄petue. sic q̄ nō inceperunt neq̄ desinent p̄ naturā vel p̄ transmutatōem naturalez. sicut tñ antiqui nitebātur dicere p̄tra quos demonstrat p̄hs in diuersis locis mundū esse p̄petuū. silt etia dē ex eodē fundamēto generatōes et corruptōes esse p̄petuas. Qd h; p̄bat ex p̄e finis et ex p̄e mor?. Ex p̄e finis sic p̄bat. qz natura sp̄ desiderat qd meli? ē. s; meli? ē sp̄ eē q̄ qñq̄ eē z qñq̄ n̄ eē. s; natura h; desiderat. Tūc vñ res generabiles z corruptibiles nō hñt spē esse in vno indiuiduo numero p̄pter longā distantiā a primo p̄ncipio. z sic modicū p̄cipiant de eē diuino. s; de alio mō cōpleuit desiderū nature generabilū p̄petuando. scz esse eius p̄tinuā generatōem. z p̄ p̄hs ex p̄e finis p̄uenienter sumit p̄tinitas generatōis. Sz ex p̄e motus ostendit aliq̄b; p̄suppositis de q̄b; dictū est sup̄. Ex q̄b; sic arguit mor? corp̄ celestū z motores corp̄ habentes se sub vno p̄mo sunt causa generatōis z corruptionis in istis inferiorib; vñ sepe dictū ē pus. s; isti mor? sunt p̄petui. vñ h; p̄hs p̄bat ex p̄e tps. silt motores s; p̄petui. z etia ordo ē p̄petuū. s; sequitur q̄ generatōes z corruptōes ab illis causate sunt p̄petue

Notandū ¶ Dupl̄ aliq̄ intelligūt p̄petua r̄i. vno? fm rectū qñ scz sit trāsīt de vno in alit̄ sine reditu ad p̄mū p̄ncipū. z h; mō ē im possibile generatōes z corruptōes p̄petuari cū sp̄s rez sint finitē. Alio? fm circulū qñ. s; sit trāsītus de vno in reliquū et iterū reditus ad p̄mū. Et sic generatōes z corruptōes dicunt eē p̄petue. qz materia stans nūc sub forma aeris p̄t aliq̄ stare sub forma ignis vel aq̄. z postea itez p̄ quēdā circulū sub forma aeris eadē in sp̄. Et hāc circularitē hñt ista inferiora a latōe sol sub obliq̄ circulo. vñ p̄ ex dictis

Ar. Desiderū sp̄ videt seq̄ cognitōem. sed natura nō cognoscit qd melius ē. s; nō desiderat. Dicendū q̄ desiderū nō sp̄ scitur cognitōem p̄cularit̄ desiderat. sed scitur cognitōem alit̄? sup̄ioris dirigētis et mouētis naturā in suū finē. Et ergo hoc desiderū non est nature tanq̄ subiecti sed tanq̄ directi

Ar. Quicqd est finis directi videt etia eē finis dirigētis. sed dirigēs naturā est p̄ma cā. q̄ nullum

hz finē extra se. s; videt q̄ eē rez generabilū nō sit finis nature directe. Dm q̄ h; p̄mū dirigēs naturā nullā habeat finē extra se tñ bñ p̄ducit aliq̄ effectū ordinatū ad finē sicut etia p̄ducit diuersas res q̄ vna in alterā ordinat. et p̄ rāto dī p̄pter finē agere. vñ etia finē extra se intendere

Dm aut in cōtinue motis fm generatōem aut alteratōes. aut vñ trāsmutatōes bñmō vide mus. Deū ens z generatū hoc post hoc vñ non deficiat. videndū vñ ē aliqd qd ex necessitate erit aut nihil. s; oia p̄tingit nō fieri. Qm qdē em qdā manifestū z mor? erūt z futurū aliq̄ p̄ter hoc. Qd qdē verū dicere qz erit. optet h; eē qñ qz vñ qz est. Qd at nūc vñ dicere qz futurū est nihil p̄hibet nō fieri futurū em incedere qz nō incedet. Vñ aut qm p̄tingit qdā entū z nō eē manifestū qm z que generant ita habebunt et non ex necessitate hoc erit

Postq̄ p̄hs determinauit de p̄ncipijs generatōis z corruptōis. z cū h; ostendit p̄tinitatē ip̄soz. Hic p̄ter mouet quandā q̄stōem q̄ p̄tinent ex p̄dictis. Dicitū ē em q̄ mor? circularis sit cā generatōis z corruptōis. z etia sit cā p̄tinitatis z p̄tinitatis eaz. z cū oñsum sit q̄ iste motus sit ex necessitate p̄tinuū z sempiternū. iō videt seq̄ q̄ effect? eē debeat eē talis. Et q̄ p̄hs h; qrit vñ oia q̄ generant. generant ex necessitate. Et circa h; duo facit. qz p̄mo mouet q̄stōem. scdo ostendit quō generatō sit infinita. ibi (Sic dē igit.) Circa p̄mū duo facit. qz p̄mo mouet z breuit̄ soluit. scdo res p̄ter ea vñ meli? declarat ip̄am. ibi (Vñ igit oia) Dicit q̄ p̄mo q̄ qz nos videm? in oib; p̄tinue motis siue mouētur fm generatōes siue fm alteratōes siue alter fm oēm trāsmutatōes q̄ post trāsmutatōes est ens. z etia videm? q̄ vñ generat post aliud z nō deficiat. iō vidēdū est vñ aliqd ex necessitate generet. aut nihil. s; oia p̄tingat eē generatā z nō generatā Tūc ibi (Qm qdē) ponit solutōes. Dicit q̄ in q̄busdā mor? qñ s; generant alia ex necessitate. Sic (exēpl̄ grā) si terra madescat necesse est terrā vaporare. z ex vaporē nūc generari. z ex illa itez necesse est exire vaporē. z sic in infinitū. Sz in alijs h; nō optet. sicut p̄ de illis q̄ s; a p̄posito futura. qz de illo de q̄ nūc ē vñ dicere qz futurū nihil p̄hibet nō fieri (p̄bi grā) nūc verū ē dicere de aliq̄ q̄ ip̄e sit futurū incedere. p̄t tñ ip̄ediri p̄positū et vñ nō incedat. p̄bat illā solutōem. z est sua rā. Sic ē in entis diuisione ita vñ in generatōe. s; in entib; ita ē q̄ qdā s; p̄tingetia eē z nō ē q̄ dā p̄o oio n̄ p̄tingit nō eē. sed sunt ex necessitate. s; silt erit in gñatōe q̄ qdā ex necessitate gñabunt. z qdā p̄tingit gñari.

¶ Vñ igit oia talia aut nō sed qdā necesse simplr fieri. z est quēadmodū inesse. bec qdē im possibilis non esse. hoc aut possibile. ita z circa generatōem (verbi gratia) cōuersiones igit necesse fieri. z nō possibile nō p̄tingere. Si igitur quod pus necesse est fieri: si qdē posterius erit (verbi gratia) si domus fundamentū. Si vero hoc lutū pus. ergo si fundamentū factū est necesse z domū fieri. Aut nō esse. ad huc si nō est

illud. si autem et id necesse generari simpliciter. Si autem et hoc necesse et fundamento generato generari domum. sic enim fuit quod prius habens se ad posterius. Quare si illud erit necesse illud prius generari. Si igitur necesse generari quod postea et quod prius necesse Et si quod prius et quod posterius est. necesse. sed hoc non est propter illud sed quia est subiectum ex necessitate futurum. in quo igitur quod postea necesse est in his convertitur. et semper prius generato necesse generari quod postea.

Hic prius repetit per dictam questionem ut melius ea declararet. Et circa hoc duo facit. quod primo ponit eam. secundo soluit ipsam. ibi (Aut non adhuc) Querit ergo primo utrum omnia que generant sint talia que ex necessitate generantur. aut non sint talia omnia sed alia contingenter generantur. sicut etiam est in rebus. quod quidam sunt entia que sunt impossibilia non esse. ista sunt necessaria. Alia vero sunt possibilia. i. contingenter (verbi gratia) quod sit utrum necesse sit fieri conversiones sic seque quod prius generato prius sit necesse generari posterius. sicut fit. contra videmus quod si domus sit genita necesse est fundamentum esse genitum. et si fundamentum sit generatum necesse est prius generatum fuisse latum. quod si verum conuertat quod si fundamentum sit generatum quod etiam domus sit generata. vel verum non conuertat. Respondet philosophus ibi (Aut non adhuc) quod non sit semper necesse fieri conversionem. ita quod vno generato generet aliud et econverso ex necessitate. quod generato fundamētum non est necesse generari domum. quod generato prius non est semper necesse generari posterius. sed bene contra saltem loquendo de necessitate ex suppositione et ex hypothese. quia supposito toto necesse est supponi et prius. quod prius non est tota et posterius. Sed quoniam vnum est tota materia alterius. et econverso. sicut exemplificatur est de terra depluta et de generatione elementorum ex semine. tunc est necesse quod generato vno generet aliud. et econverso. quod tunc verum est prius et posterius respectu diversorum.

Si quidem igitur in infinitum tendit ad inferius non erit necesse eorum quod postea. hoc generari simpliciter. sed neque ex suppositione. Semper enim alter ante necesse est. id est illud necesse generari. quod circa finem est principium infiniti neque prius erit nihil propter quod necesse erit generari. At vero nec in fine habet hoc est dicere vere. quoniam simpliciter necesse generari (verbi gratia) domum quoniam fundamentum generat. Quoniam enim generat domum si generari necesse semper generari hoc accidit semper contingens non semper. Sed oportet generationem semper esse si ex necessitate est eius generatio. ex necessitate enim et semper sit. Quod enim necesse non impossibile non est. Quocirca si ex necessitate semper prius est et si semper prius ex necessitate Et si generatio igitur ex necessitate perpetua generatio huius. et si semper prius ex necessitate Si igitur aliquis ex necessitate simpliciter generatio necesse circuire et reiterare. Necesse enim aut finem habere generationem aut non. et si non aut in rectum aut in circuitu. Horum autem si erit semper prius non in rectum possibile. quod neque est principium neque si inferius.

ut ad futura accipiamus neque superius ut ad generata. Necesse igitur esse principium nec finem inter semper prius esse. id est necesse in circuitu esse. converti igitur necesse erit (Verbi gratia.) si hoc ex necessitate est et quod prius. Sed si hoc. et quod posterius necesse generari. et hoc semper ita continue. Nihil enim hoc differt dicere per duo aut multa. In circuitu igitur motu et generatione est quod ex necessitate simpliciter. Et si in circuitu necesse generari generata esse. et si necesse horum generatio in circuitu. Hec quidem videtur rationabiliter quoniam perpetuis. et aliter apparuit. in circuitu motus est. et quod celi quoniam hec ex necessitate generatur. et extra quoniam huiusmodi motus et quod prius per hunc Si enim quidem quod in circuitu mouetur. semper aliquid mouetur. necesse est horum in circuitu esse motum (verbi gratia) superiori allatione ente in circuitu sol erit sic Quoniam autem hic sol mouetur. hoc propter hoc in circuitu generantur et reiterantur. His autem ita generatis iterum que ab his

Hic prius ostendit ex predictis quod generatio sit infinita. quod seque in circuitu et non finem rectum. Et primo facit hoc. secundo modo. ut quoddam quod ostendit. ibi (Quare ergo. Circa primum duo facit. quod primo probat quod generatio non potest esse finem rectum. Secundo recolligit rationes et ordinat eas. ibi (Necesse est) Incedit ergo philosophus per tale rationem. si generatio esset finem rectum non esset ex necessitate et semper. sed generatio esset ex necessitate et semper. ut ostendit. Sed non est finem rectum Et in ista ratione sic procedit. quod primo ponit maiorem. secundo minorem. ibi (Sed oportet) tertio conclusionem. ibi (Sed igitur) Circa primum primo ponit quod generatio non est finem rectum in infinitum. Dicitur quod si generatio redat ad infinitum siue superius ad generata. siue inferius ad generata. non est necesse nec necessitate absoluta. nec necessitate ex suppositione generari posterius generari. prius quod est contra id quod superius probatum est. quod deum est generato prius necesse est generari posterius. probat posterius. quod in his quod prius generato necesse est aliud. scilicet posterius generari. quoniam necesse est semper. semper alter est autem et aliud posterius. sicut autem est terra made facta. quod vapor. et sicut in conversione autem est vapor quod terra made facta. quod vtrumque est prius et posterius. et ita sicut est de fundamento et domo. quod fundamentum est prius quod sit domus. Sed in infinitis nullum est primum. et per prius nec posterius. Sed non erit ibi necessarium aliquid generari. Tunc ibi (At vero nec) Ostendit secundo quod generatio non potest esse neque in infinitum in habentibus finem. Dicitur quod in talibus non est verum dicere generationem esse semper sine reiteratione. sed si in talibus generatio reiteretur tunc erit circularis et non recta. Sicut (exempli gratia) non est necessarium generato fundamento generari domum. sicut ad sensum videmus. alia enim sequitur quod illud quod contingit non semper esse semper. Tunc ibi (Sed oportet) probat maiorem. Dicitur quod generatio est semper si sit ex necessitate. ut manifestum est ex dictis. quod quod est ex necessitate et quod est semper sunt simul. ita quod si vnum sit et relatum quoniam erit. probat. quod illud quod est necesse esse est impossibile non esse. et quod est impossibile non esse necesse est semper esse. ergo si aliquid est ex necessitate est semper prius et econtra. Tunc ibi. Si igitur alicuius. Inferet conclusionem dicens. quod si alicuius necessarium sit generatio necesse est illam esse finem circuitum et non finem rectum. Probat quod generatio non habet finem

Secundus

De generatione

nē. ut probatū est ex pre materia in pmo libro de generati-
one. et in hoc scdo probatū est ex pre motus et finis. aut er-
go est infinita sūm rectū. aut in circuitu. Sed nō est sempit-
erna sūm rectū. ut supra ostēsum est. ergo sequitur qd sit infini-
ta sūm puerfione et circuitū. sicut sepius exemplificatū est
de terra depluta. ex qua generant nubes. et ex nubibz iterū
fit terra depluta. Et nihil refert vtrū illa puerfio fiat per
vnu mediū vel p duo aut p tria. dūmodo ab vltimo fiat
reditus ad primū. Ex omnibus ergo pcludit. qd si genera-
tio sit ex necessitate et sp. hoc erit verū sūm circuitū et non sūm
rectū. Et hoc rationabiliter accidit. s. qd generatio sit circulari-
ter. qd motus celi est in circuitu. et ergo hec inferiora ex ne-
cessitate generant circulariter. et similiter oīa que sunt effe-
ctus illius motus vel ppter spm. Ratio qd celi sic motum
sp mouet aliquid. s. hec inferiora circulariter. quare necesse
est motū horū inferiorū esse in circuitu. Verbi grā cū mo-
tus superioris circuitū. s. obliqui sit in circuitu. necesse est qd sol et
alij planete sic moueant. quia vero hic. s. sol mouet in circuitu.
necesse est horas et rpa generari et reiterari in circuitu. sed
ab illis sunt generatōes aliorū. quia ex illorū generatōe oīa
alia generant maxime omnia temporalia.

¶ Quare ergo hec qdē ita videtur (verbi grā)
aqua et aer in circuitu generant et siqdem nubes
erunt. oportet et pluerē. et si pluet oportet et nu-
bem esse. homines vero et aīalia nō reiterantur
in seipfos ut rursus generef idem. Nō em̄ neces-
se est si pater generatus est et te generari. sed si tu
illum in rectū itaqz videtur esse hec generatio.

Principiū autē intentiōis rursus hec vtrū si
militer omnia reiterant aut nō. sed hec qdem nu-
mero. hec autē specie solū. Quorū qdem igitur
in corruptibilis substantia mora manifestū qm̄
et numero eadē erunt. Notus em̄ sequitur quod
mouet. Quorū autē nō. sed corruptibile necesse
specie. numero autē nō reiterari. Ideo aqua ex ae-
re. et aer ex aqua specie idē nō numero. Si autē
et hec numero sed nō quorū substantia genera-
ens talis qualis cōtingit non esse.

Hic pnter mouet duas qstōes. scdm ibi (Principiū
autē) Querit qd pmo qre qdam in circuitu generant sicut
piz de aere et aq et alijs elementis. qd si nubes sit opter plu-
re. et si pluat opter nubes ēē. Et in qbusdā nō ē ita qd homi-
nes et aīalia nō reiterant. nō em̄ necesse te generare si pa-
ter tuus sit generatus. Sed si tu es generatus necesse est
patre tuū fuisse generatū. Et statim soluit istā qstōem Di-
cens. qd hec est cā. qd generatio aīaliū est sūm rectū et nō sūm
circuitū. vñ generatio sūm circuitū tunc hz locū qm̄ in vtroqz
terminorū est tota materia ad alterū. ita qd vno motore diuer-
simode se hñte educat vtrūqz de vtroqz. sicut piz de elemē-
tis. sed sic nō est de te et patre tuo. qd piz tuus nō ē tota ma-
teria tui. Tunc ibi (Principiū autē) mouet alia qstōem
Dicēs. qd qd probatū est qd generatio sit ppetua p reiteratiō-
ne possit aliqd credere qd oīa eadē reiterant. Ideo dicit p h-
q pncipiū intentiōis in hac vltimā pte est qre vtrū oīa sūt
reiterant aut nō. sed hec qdem reiterant eadē numero. alia
vero solum eadem specie. Ex quo em̄ oīm sūm naturam
est generatio videtur qd oīa eadē sūm naturā debent iterari.

Tunc ibi (Quorū qdem) Soluit hanc qstōem Dicēs
qd illa quorū suba nō corrumpit in mutatione reiterant eadē
dem numero. sicut sol reiterat in obliquo circulo. et qd mo-
tus sequitur id qd mouet. qd etiā motus est vnus et primus
Sed in illis quorū suba est corruptibilis necesse est eadem
iterari in spē non in numero. sicut aqua ex aere. et aer ex aq
sunt eadē spē. qd eorū suba corrumpit in tali trāsmutatione
Sed tū cū aer sit tota materia aque. et eōuerso. talia itera-
ta magis accedūt ad identitatē numerale qd aīalia et homi-
nes reiterari. qd vñ aīal generans. scz bos nō est tota ma-
teria alteri? bouis generati. et ideo minus accedūt ad idē-
titatē numerale qd elemēta in circulari generatōe elemēto-
rum. vñ et si concedat ppter hoc qd elemēta aliq mō reite-
rent in generato. et in eo ex quo generatur. nō tū reiterantur
eadē in numero. qd si reiterarent eadē in numero. eorū sub-
stantia nō corrumperef. sicut tū manifeste videm? qd sunt
talīa entia quorū suba nō generat et nō corrumpit. eo qd pnt
nō esse. et qd dēfiniūt. tūc nō redeūt eadē numero sed spē.

¶ Querit vtrū actione naturali. possit substan-
tialiter corruptū idē numero reproduci
Dm sūm doctore in quodlibetis qd nō. pbat sic. qd illud
nō pnt idē numero reiterari p agens naturale cuius vnitas
in sua rōne hz continuitatē duratiōis. sicut pars de motu
et tpe. nec illud pnt reiterari idē numero cuius esse est sub-
iectū motui. sicut piz in pmanētibz. sed vnitas cuiuslibet su-
per qd extendit se agens naturale aut hz in sua rōne durati-
ōis cōtinuitatē si sit successiuiū. aut hz esse subiectū mo-
tui si sit pmanēs qd esse mensuratur tpe. qd nullū tale pnt
naturaliter idē numero reproduci si sit sūm substantiam corruptū
Dicit pbat. qd corruptio talīū sūm substantiam indirecte cons-
trinat eorū vnitati numerali pro quāto ad eorū vnitatē num-
merale requiritur vnitas motus et duratiōis qd est p corrup-
tione sube interrupta. Sed illa qd ptradictiōem implicane
nō cadūt sub actione alicuius agētis cū deficient a ratiōe
entis. Et dicit notāter in maiori p agens naturale. qd agens
supernaturale qd deus est p res pmanentes in nihilo redas-
etas et corruptas eadē numero reparare. qd tale agens agit
sine motu cū sit in eius potestate pducere effectus sine cau-
sis medijs. Sed de rebus successiuis nō est hinc inde paritō
qd ille in nihilo redactē p nullā potentia pnt eadē numero
reparari ppter implicatā ptradictiōem.

¶ In solutionibz duaz. questionū Aristotelis. vi-
detur esse cōtradictio. ergo nō erunt bone. An
tecedens pbat. qd in prima dicit p h- q animalia nō rei-
terantur eadē in specie. sed in secūda dicit qd reiterant eadē
specie. Dm duplī sūm doctorem sanctū in fine sui com-
menti. primo. qd in pma dicit qd animalia nō reiterant eadē
numero. et sic cōcordat cū secūda solutione. Secundo. qd
in generatione animalīū nō ex necessitate est reiteratō siue
sūm numerū siue sūm spēm. Et ideo patet tuo genito nō ē ne-
cesse te generari. sed te generato necesse est patre tuo fuisse
genitum. et in hoc nō ptradicit secūda solutiō que dicit qd si
iterant eadem specie reiterantur. non eadem numero.

¶ Si agens sit idē et materia eadē effectus erit
idem numero. ut dicit p h- q octauo metaphysicis
et capto tercio. sed illa possunt esse eadē respectu effectus
secūdo. pducti. ergo scdm productū erit idē numero cum
primo. pducto. Vñ notā pbat. qd agens pnt cōuerti in ae-
rem. et eadem materia itans sub forma aeris pnt iterū con-
uerti in ignē ab eodem agente. scilz a reflexione radiorū so-
larū. Dm sūm doctore sanctū qd auctoritas p h- octauo

metaphy. nō loquitur de idēitate vel distinctōe nūmerali. s. solū de specifica. vt manifeste patet expositōem sci Thome sup eodem loco. Et ergo ad idēitatē nūmerale effectus nō sufficit vnitas agentis et materie. Sicut in simili. q. v. ut aliquis eadē penna et in eadē cera scribat aliquā litteram pūs delectam. nō tamē est eadē littera numero. q. a. alteras nūmeralis effectus pōt cōtingere ex sola alterate actionis que ptingit ex interruptōe temporis. Et quādo dicitur continūtas vel interruptio tēporis nihil facit ad vnitatē nūmerale rei pmanētis. q. res pmanens in sua rōne nō includit pmutatē. Dm q. verum est loquēdo de re pmanente vt pmanens. sed tū facit ad eius vnitatē vel idēitatē vt subest motui vel mutatiōi a qua dependet vt a p se causa. et vt a pncipio quo vel qd. et hoc mō res pmanens cadit sub actione agētis naturalis. et ergo sicut actio naturalis interrupta nō potest eadē numero redire. ita nec terminus illius actionis

Ar. Negatio q. succedit corruptioni refertur eiusdem rōnis cum negatione q. pcedit rei pducōnem sed illa negatio q. pcedit generatōem rei nō impedit eius pductōem. q. nec illa que sequitur impedit q. eadē res pducatur. Dm q. sequens negatio nō in psum negatio hoc impedit. sed in psum interruptōem entitatē rei pexistētis. q. illa interruptio facit q. pductio sequens nō est eadē cum pcedente. et ergo nec res pducta potest esse eadē sed hoc nō facit negatio pcedens.

Ar. Variatio posteriori nō oportet variari pūs. sed pmanētia vel cōtinūtas rei est posterior vnitate. q. variata pmanētia seu pmutatiōe duratiōis que est p mediā corruptōem inter generatōem rei et eius reparatōem. nō impedit eius vnitatē. Dm q. virtute diuina p pūs pmanere variatio posteriori. tū fm naturā sepe necesse est variatio posteriori variari et pūs. sicut mutatiō accidentiū magis facit abijctā substantia. sicut et variata pmanētia et cōtinūtas in essendo licet sit posterior variatur vnitas rei

Ar. Aut est simplr impossibile idē numero bis pducī. aut nō simplr est impossibile. Prīmū nō pōt dici. q. alis sequitur q. deus hoc nō poterit. q. scdm erit dōm. Et tunc sequitur q. in causalitate eorum in q. bus fuit pūs istud possibile nūc erit. sed pūs fuit in causalitate reynaturaliū. q. tūc erit. Dm q. idē numero pmanens bis pducī nō est simplr impossibile. sed est simpliciter possibile respectu dei. nō aut respectu creature. Sed nō sequitur. hoc nō est simplr impossibile. q. est in causalitate oim eoz in quib. fuit. sed est fallacia consequentis

Liber de generatione et corruptione Aristotelis iuxta irrefragabilem mentem diuini doctoris Thome de Aquino laboriosissime cōmentatus. in dubijs etiam textus declaratiōem cōcedentibus nō mediocri studio est ad finē vsq. pductus ad pfectum studentii gymnasiū Boniti alme vniuersitatis Coloniensis. Et ad laudem summi ac optimi dei. sub cuius potestate est res in nihil redactas. (salte pmanentes) easdem in numero reparare. qui eternitate perenni viuit et regnat in scēla scēlorū bñdictus Amē

U E

Tabula questionū principalium in libros de generatione et corruptione Aristotelis ob magis expeditam in his libris dubitatorum inuentionē nouiter incipiētibz assignata

Questiones primi libri de generatione et corruptione

Utrum liber de generatōe et corruptione cōuenienti ordīne ponat tertius inter libros phte naturalis folio pmo
Utrum corpus mobile ad formā in cōmuni et incōtractē sit subiectū adequatū huius et. eodem
Utrum ponētes vñū pncipiū materiale cogatur necessario dicere generationem et corruptionem non differre ab alteratione eodem
Utrum omniū adinūcē transmutatōez habentiū. sit materia eadē et subiectū vñū folio. ij.
Utrum corpora indiuisibilia sint rerum naturalium pncipia etia folio. iij.
Utrū generatio vñius sp. sit corruptio alterius folio. vi.
Utrum in illis que nō ex se inuicē generantur. generatio simplr et fm quid distinguant folio. viij.
Utrum eadē passio in numero possit esse in generato et corrupto folio. viij.
Utrum fm consideratōem phtē naturalis in eodē cōposito. sit tū vna forma substantialis eodem
Utrum generatio differat ab alteratione. et a quacūq. alia accidentali transmutatiōe eodem
Utrum augmentatiō cum diminiutiōe differant realiter eum generatiōe et alteratione folio. x.
Utrum illud quod augetur sit solum in potentia ad magnitudinem. actu nullā habens quantitātē. folio. x.
Utrum tres ponant pncipiōes eius qd. auget et diminiuit. folio. xi.
Utrum tres conditiones affirmatiue necessario requirunt ad motum augmentatiōis possint saluari vitas tribus impossibilitibz apparēter ab Aristotele illatis folio. xij.
Utrum sicut animal necessario nutritur qd. dū in vita conseruatur. sic quousq. saluatur semp. augetur folio. xiiij.
Utrum augmentatiō sit vnus et cōtinuus motus eodem.
Utrum omne agens agat p contactū folio. xv.
Utrū simile sit natū agere in sibi simile folio. xvi.
Utrum omne agens in agendo repatiatur folio. xvij.
Utrum actio et passio fiant per poros. vt dicit Empedocles. vel per corpora indiuisibilia sicut dixerunt Democritus et Leucippus et eorum sequaces folio. xix.
Utrum indiuisibile possit alterari aliqua sensibili qualitate. folio. xx.
Utrum agens fm q. est in actu sit natum agere. et pati fm q. est in potentia vel potestate. eodem
Utrum mixtiō sit possibilis folio. xxi.
Utrum quattuor elementa maneant formaliter in mixto. eodem
Utrum miscibiliū potētē sint sibi inuicē adequatē folio. xxij.
Utrum miscibilia moueantur naturaliter ad locum mixtionis eodem

Tabula

Sequuntur questiones

secundi libri de generatione et corruptione

Utrum materia prima existens elementorum principium materiale sit separabilis ab eis et ipsorum proprietate	fo. xxiiij.
Utrum qualitates prime secundum quas corpora dicuntur qualia sint ipsorum elementorum principia formalia	fo. xxv.
Utrum sint cum quatuor qualitates prime	fo. xxvi.
Utrum sint cum quatuor elementa	fo. xxvij.
Utrum cuiuslibet elemento conveniat una qualitas prima eodem	
Utrum ex quolibet elemento posset immediate generari quodlibet elementum	fo. xxvij.
Utrum in elementis habentibus symbolum facilius sit transire de uno in aliud	fo. xxix.
Utrum ex quibuslibet duobus elementis non habentibus symbolum generetur tertium ab eis distinctum.	eodem
Utrum in genere corporum elementa sint prima corpora sensibilia	fo. xxx.
Utrum positis elementis infinitis impossibile sit necessarium in quolibet elemento esse infinitas proprietates	fo. xxxi.
Utrum omne mixtum residens circa locum medium sit ex quatuor elementis constitutum	fo. xxxij.
Utrum principia principalia mixtorum activa sint qualitates prime aut cum particularia agentia	fo. xxxv.
Utrum motus celi sub obliquo circulos actus et precipue solis sit causa generationis et corruptionis	fo. xxxvi.
Utrum omne vivens habeat determinatam periodum sue durationis	fo. xxxvij.
Utrum ex parte finis et ex continuitate motus quam habet a mouente posset ostendi perpetuitas in generatione et corruptione	fo. xxxvij.
Utrum actione naturali possit substantialiter corruptum idem numero reproduci	fo. xxxix.

¶ Finitur tabula.